

**Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego –
Plan Rozwoju Lokalnego
na lata 2001 - 2006**

Dokument został opracowany
przez zespół pod kierownictwem
wicestarosty rawskiego Mariana Krzyczkowskiego
przy współpracy konsultanta z Uniwersytetu Łódzkiego
dr Janusza Kota

Skład zespołu:
Sławomir Stefaniak
Teresa Cieciorok
Anna Idzikowska
Małgorzata Killman
Jadwiga Majchrzak
Anna Ostalska
Grażyna Szymańska
Jolanta Chylak
Jan Idzikowski
Stefan Goryczka
Henryk Leśniewski
Leszek Przybył

Szanowni Państwo

Upłynęły dwa lata odkąd na mapie samorządowej Polski pojawił się po długim okresie przerwy powiat rawski. W tym czasie działania Rady i Zarządu Powiatu koncentrowały się przede wszystkim na kwestiach odbudowy struktur powiatowych.

Samorządowi powiatowemu przekazano szereg zadań publicznych, nie zabezpieczając na ich realizację odpowiednich środków finansowych. Istniała pilna konieczność zajęcia się kwestią usuwania wieloletnich zaniedbań inwestycyjnych występujących m.in. w placówkach oświatowych, policji, straży pożarnej. Po rozwiązaniu najważniejszych problemów nadszedł czas na refleksję i wyznaczenie celów na przyszłość.

Dokument, który Państwu przekazujemy jest uwięzieniem prac Zarządu Powiatu Rawskiego prowadzonych w ciągu ubiegłego roku. Określono w nim uwarunkowania rozwojowe powiatu, sformułowano cel nadrzędny, zidentyfikowano kluczowe problemy, a także wyznaczono kierunki dalszych działań.

Serdecznie dziękujemy wszystkim osobom oraz instytucjom i organizacjom, które pracowały nad tym dokumentem. Mamy nadzieję, że niniejsze opracowanie będzie użytecznym materiałem informacyjnym, a także spotka się z zainteresowaniem wszystkich tych, którzy wiążą z powiatem rawskim swoją przyszłość.

Zarząd Powiatu Rawskiego

Spis treści

Wstęp

Część I Diagnoza

1. Położenie geograficzne, środowisko przyrodnicze
2. Rys historyczny
3. Sieć osadnicza – charakterystyka i funkcjonalne uwarunkowania rozwoju powiatu
4. Demografia
5. Gospodarka i usługi
6. Zatrudnienie i bezrobocie
7. Rolnictwo
8. Gospodarka komunalna i mieszkaniowa
9. Infrastruktura techniczna
10. Infrastruktura społeczna
11. Środowisko
12. Kultura, sport i turystyka
13. Organizacje i stowarzyszenia społeczne
14. Finanse publiczne
15. Instytucje otoczenia rynkowego
16. Realizowane i przewidywane do wdrożenia plany i projekty inwestycyjne jednostek organizacyjnych
17. Pozycja konkurencyjna powiatu
18. Spis tabel

Część II Kierunki rozwoju powiatu

1. Analiza SWOT
2. Cel nadrzędny i cele strategiczne
3. Cele operacyjne i zadania przypisane celom strategicznym
4. Wdrażanie i monitoring strategii
5. Strategia rozwoju powiatu rawskiego a strategia rozwoju województwa łódzkiego
6. Zadania zgłoszone przez jednostki samorządowe wchodzące w skład powiatu rawskiego do Kontraktu Wojewódzkiego 2001 i ich zgodność z zapisami strategii rozwoju powiatu rawskiego

Część III Aneks

WSTĘP

Gospodarowanie i zarządzanie na przełomie XX i XXI wieku wymaga zarówno znajomości procesów zachodzących w ramach globalizującej się gospodarki światowej, jak i praw rządzących rozwojem regionalnym i lokalnym w Polsce. Do współczesnych warunków gospodarowania muszą być dopasowane metody zarządzania zarówno w jednostkach terytorialnych, jak i podmiotach gospodarczych. Zarządzanie jednostkami terytorialnymi jest trudniejsze, gdyż procesy zachodzące w przestrzeni są wynikiem działania wielu podmiotów: publicznych, społecznych, gospodarczych i politycznych.

Z drugiej strony władze samorządowe, odpowiedzialne za kreowanie rozwoju całego obszaru, muszą oddziaływać na zachowania niezależnych jednostek gospodarczych w ramach możliwości określonych przez krajowe ustawodawstwo. Muszą one zatem poszukiwać takich metod zarządzania, które sprzyjałyby tworzeniu warunków dla osiągania optymalnej efektywności produkcji i usług, ale także dla podniesienia warunków bytowych i zaspokajania potrzeb ludności w sferze materialnej, jak i niektórych potrzeb duchowych. Wszystkie działania władz w jednostkach terytorialnych są podporządkowane celowi głównemu, jakim jest tworzenie dobrobytu społecznego.

Wraz z reformą administracyjną Polski pojawiły się nowe możliwości, jak i ograniczenia dla rozwoju w układach terytorialnych. Nową jakością jaka się pojawiła było powstanie powiatów. Przejęły one wiele kompetencji i obowiązków związanych z pełnieniem zadań ponadgminnych, które w myśl zasady subsydiarności mogły być lepiej realizowane na szczeblu ponadlokalnym. Władze powiatowe podjęły rolę dualistyczną. Z jednej strony są administratorem środków publicznych. Konstrukcja budżetu powiatów wskazuje na to, iż są one odpowiedzialne za realizację zadań finansowanych w ramach dotacji i subsydiów celowych. Z drugiej jednak strony władze powiatowe odpowiedzialne są za rozwój społeczno-gospodarczy podległego im obszaru. Wywiązanie się z tego zadania związane jest z pełnieniem roli katalizatora inicjatyw podejmowanych przez poszczególne gminy oraz niezależne podmioty gospodarcze, a także środowiska i stowarzyszenia zawodowe, społeczne i polityczne.

Powszechnie stosowaną i uznaną za efektywną metodą zarządzania w jednostkach terytorialnych jest planowanie strategiczne. Metoda ta jest oparta o wytyczenie kluczowych kierunków działań realizowanych na rzecz rozwoju przez podmioty działające i mające realny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych w przestrzennym zdelimitowanym obszarze. Władze powiatowe wraz z władzami samorządowymi w gminach, partnerami reprezentującymi organizacje rządowe i pozarządowe, wiodącymi jednostkami gospodarczymi oraz instytucjami działającymi w ramach społeczeństwa lokalnego opracowują program działania będący kompromisem różnych sił na rzecz rozwoju obszaru.

„Strategia rozwoju Powiatu Rawskiego” ma pełnić rolę instrumentu władz spełniającego wymogi dotyczące zarządzania w układach terytorialnych i realizującego prawidłowości wynikające z demokratyzacji życia politycznego i demokratyzacji procesów decyzyjnych.

„Strategia rozwoju Powiatu Rawskiego” powstała z inicjatywy Zarządu, przy akceptacji Rady. Proces jej opracowywania miał charakter społeczny. Polegał bowiem na akceptacji każdego jej etapu przez Radę oraz środowiska lokalne. Taki tryb opracowywania dokumentu wynikał z chęci uzyskania poparcia dla zapisów jakie w strategii się znalazły, zarówno ze strony władz samorządowych w gminach, jak i głównych sił – podmiotów działających w powiecie. Dokument ten z założenia miał nie być dokumentem wewnętrznym władz powiatowych, ale strategią rozwoju, której podmiotem jest szeroko rozumiana społeczność i środowiska lokalne.

Metodologia opracowania strategii jest zgodna z wymogami stawianymi przed tego rodzaju dokumentami zarówno przez UE, instytucje międzynarodowe, jak i krajowe. Oznacza to, iż dokument ten spełnia wszystkie wymogi proceduralne związane z ubieganiem się o pozabudżetowe środki pomocowe. Zarówno metodologia, jak i tryb opracowania prezentowanej strategii sprawia, iż jest ona zapisem działań długo, średnio i krótkookresowych, które są realne do wdrożenia zarówno w warunkach istniejącego ustawodawstwa i wynikających z niego możliwości finansowych działania, jak i poparcia władz samorządowych gmin i środowisk społecznych.

Prezentowana „Strategia rozwoju Powiatu Rawskiego” składa się z trzech części.

Część I zawiera diagnozę stanu rozwoju społeczno-gospodarczego obejmującą zarówno podstawowe wskaźniki ilościowe, charakteryzujące poziom rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu, jak i interpretację zjawisk jakościowych oraz trendów mających najistotniejszy wpływ na przebieg procesów rozwojowych.

Część II obejmuje:

- analizę SWOT (sił, słabości, szans i zagrożeń), która porządkuje informacje i dane zawarte w diagnozie, w układzie wymaganym dla zidentyfikowania celów strategicznych i operacyjnych;
- zapis celu nadrzędnego i celów strategicznych, które wynikają zarówno z analizy SWOT, jak i rozpoznanych w drodze konsultacji, preferencji szeroko rozumianych środowisk lokalnych;
- dekompozycję celów strategicznych na cele operacyjne i zadania.
(zachowano w tym etapie opracowania zasadę rosnącej szczegółowości zapisów i malejącego horyzontu czasowego wraz z przejściem od celów strategicznych do operacyjnych i zadań.)
- monitoring strategii, zawierający zapis podstawowych wskaźników statystycznych i miar jakościowych, umożliwiających śledzenie tempa oraz zakresu osiągania celów i realizacji zadań, a także obserwację procesów zachodzących na zewnątrz układu terytorialnego, jak i w układzie wewnętrznym, mających wpływ na implementację strategii.

Część III – Aneks – który zawiera szczegółowe dane, uzupełniające informacje zawarte w diagnozie.

Podkreślić należy, iż „Strategia rozwoju Powiatu Rawskiego” jest dokumentem kompleksowym, obejmującym działania w sferze gospodarczej, społecznej, środowiskowej i przestrzennej. Zawiera ona zapisy działań długo, średnio i krótkookresowych stanowiących spójny system, którego podmiotem są zarówno władze powiatowe, jak i wiodące siły rozwojowe, obejmujące struktury samorządowe władz gminnych, jednostek gospodarczych, środowisk społecznych oraz organów administracji rządowej wyższych szczebli.

Prezentowany dokument powstał dzięki zaangażowaniu:

- Zarządu Powiatu Rawskiego,
- Rady Powiatu Rawskiego,
- Rad i Zarządów Gmin z terenu powiatu rawskiego,
- Reprezentantów Powiatowego Urzędu Pracy, jednostek odpowiedzialnych za sferę kultury, oświaty, opieki zdrowotnej i opieki społecznej,
- Pracowników Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej, w tym zwłaszcza dyrektorów wydziałów,
- i innych.

Część I Diagnostyka

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

Powiat rawski znajduje się we wschodniej części województwa łódzkiego. Jego powierzchnia, wynosząca 646 km², sprawia, że jest jednym z mniejszych powiatów. W skład powiatu wchodzi miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała Rawska, a także gminy: Cielądz, Rawa Mazowiecka, Regnów i Sadkowiec. Powiat rawski usytuowany jest między dwiema największymi aglomeracjami kraju – warszawską i łódzką, przy trasie szybkiego ruchu Warszawa–Wrocław, co daje mu dogodne połączenie z ważnymi ośrodkami kraju.

Pod względem fizyczno-geograficznym obszar powiatu, zgodnie z podziałem zaproponowanym przez prof. J. Kondrackiego, leży w południowo-zachodniej części Wysoczyzny Rawskiej, będącej częścią makroregionu–Wzniesienia Południowomazowieckie. (Kondracki J., 1988).

Wysoczyzna Rawska rozciąga się po wschodniej stronie szerokiej i głęboko wciętej doliny Rawki. W jej południowej części ciągną się pagórki morenowe związane ze strefą maksymalnego zasięgu lądolodu środkowopolskiego – stadium Warty. Wysokość bezwzględna tych form w rejonie Cielądza i dalej na wschód, dochodzi miejscami do 180–190 m n.p.m. Całość Wysoczyzny Rawskiej z wyjątkiem den większych dolin leży powyżej 150 m n.p.m., wznosząc się maksymalnie do 210 m n.p.m. na południe od Mszczonowa.

Przez obszar powiatu biegnie granica pomiędzy kutnowskim i rawskim odcinkiem antykinorium pomorsko-kujawskiego a niecką brzezną. Tę ważną strefę graniczną podkreślają długie uskoki stwierdzone w okolicach Rawy Mazowieckiej i na południe od Żychlina. Obszary, które w swym podłożu posiadają wał pomorsko-kujawski, stanowią najwyżej wzniesione części Wysoczyzny Rawskiej.

Podstawowe znaczenie dla budowy geologicznej i rzeźby współczesnej ma okres czwartorzędowy, szczególnie zlodowacenie środkowopolskiego stadium Warty. Wykorzystanie surowców mineralnych na omawianym terenie jest ograniczone w zasadzie do utworów czwartorzędowych. Brak jest wychodni litych skał mezozoicznych, a jurajskie wapienie i margle m.in. z okolic Rawy Mazowieckiej są przykryte grubą powłoką czwartorzędową i w chwili obecnej nie przedstawiają wartości gospodarczej.

Podstawowe znaczenie dla budownictwa i drogownictwa mają czwartorzędowe złoża surowców ilastych i okruchowych. Wśród tych pierwszych wyróżnić można gliny zwałowe i utwory ilaste, stanowiące podstawowy surowiec do produkcji cegły. W obrębie miasta Rawa Mazowiecka udokumentowane jest złożo surowców ilastych ceramiki budowlanej – czwartorzędowych iłów zastoiskowych – „Duchowizna”.

Na omawianym terenie można wyróżnić doliny rzek: Rawki i Rylki (130–150 m n.p.m.) wraz z tarasami oraz rzeki Białki. Bardziej urozmaicona jest dolina Rawki posiadającej kręty bieg, liczne meandry i starorzecza, które można obserwować szczególnie między Rawą Mazowiecką a sąsiadującą z nią od północy wsią Żydowice. Pozostałą część stanowi wysoczyzna morenowa (150–185 m n.p.m.). W dolinach znajdują się współczesne osady rzeczne (mady) oraz utwory organogeniczne (mursze i torfy).

Osią układu hydrograficznego jest rzeka Rawka – główny ciek odwadniający, będący prawobrzeżnym dopływem Bzury. Jest to typowa rzeka nizinna, zachowana niemal w nienaruszonym stanie i z tego względu chroniona na całej swojej długości poprzez ustanowienie rezerwatu przyrody.

W północno-wschodniej części miasta Rawa Mazowiecka rzeka ta otrzymuje prawobrzeżny dopływ – Rylkę. Te dwa ciekі stanowią podstawowy układ hydrograficzny. Jego uzupełnieniem są liczne drobne strugi lub rowy oraz sztuczny zbiornik retencyjny Dolna zasilany przepływowo przez Rawkę. Przez teren miasta Rawa Mazowiecka przebiega dział wodny IV rzędu pomiędzy podzlewniami Rylki i Białki.

W dolinach rzek oraz w obniżeniach terenowych wody gruntowe występują płytko, tj. od 1 do 3 m. Na wysoczyźnie zalegają na różnych głębokościach, bo od 2 do 20 m. Najstarsze użytkowane poziomy wodonośne występują w piaskach, piaskowcach oraz wapieniach i marglach jury górnej. Znajdują się one m.in. w położonych w pobliżu Rawy Mazowieckiej wsiach: Soszyce i Wilkowice.

Obraz szaty roślinnej jest nie tylko wynikiem właściwości środowiska przyrodniczego, lecz także trwającej na tym obszarze od tysiącleci działalności człowieka. Na podstawie geograficznego zróżnicowania, roślinności, warunków fizyczno-geograficznych i klimatycznych ustalony został przez prof. W. Szafer podział kraju na działy i krainy geobotaniczne. Według tego podziału Wysoczyzna Rawska należy do krainy Mazowieckiej. (Szafer W., 1972).

Wysoczyzna Rawska nie jest zbyt zasobna w naturalne zbiorowiska roślinne. Stanowią je w większości:

- bory mieszane (gdzie obok sosny w domieszce spotykamy lipę drobnolistną i modrzew polski),
- bory świeże (sosna),
- lasy mieszane (świerk, sosna, dąb).

W drzewostanach jako gatunek panujący występuje sosna pospolita, jako gatunki domieszkowe na siedliskach ubogich i kwaśnych spotykamy wyłącznie brzozę, a na żyzniejszych – dąb, świerk, grab, buk i inne.

Dosyć dobrze zachowane płaty dąbrowy świetlistej występują w okolicach Rawy Mazowieckiej (uroczyska: Kaleń i Rawski Las).

Dla ochrony resztek naturalnych zbiorowisk roślinnych utworzono rezerваты m.in.

- Babsk gmina Biała Rawska – las dębowo-sosnowy z udziałem lipy drobnolistnej,
- Trębaczew gmina Sadkowie – świetlista dąbrowa,
- rezerwat przyrody Rawka – rzeka, od źródeł do ujścia z przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 metrów, stanowi rezerwat częściowy.

Opisany teren według podziału rolniczo-klimatycznego R. Gumińskiego należy do dzielnicy środkowej. Klimat tej dzielnicy cechuje duży wpływ mas powietrza znad Atlantyku. Dzięki temu zimy są tu łagodne z krótkotrwałymi okresami mrozów i częstymi odwilżami. Lata też nie są zbyt upalne. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi ok. 7,7°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń ze średnią temperaturą poniżej -2,8°C, a najcieplejszym lipiec z temperaturą ok. +18°C. Wartości te nie odbiegają od tych, które są notowane w sąsiednich regionach.

Na tle Polski, rejon wyróżnia się jedną z najwyższych rocznych sum całkowitego promieniowania słonecznego. Dni z przymrozkami jest w ciągu roku 110–118. Pierwsze przymrozki występują już na przełomie września i października, a ostatnie pojawiają się jeszcze w maju. Okres wegetacyjny wynosi średnio 209 dni.

W półroczu zimowym przeważają wiatry z kierunków południowo-zachodnich i zachodnich, a w półroczu letnim wiatry północno-zachodnie i zachodnie. Suma rocznych opadów wynosząca od 575–600 mm, jest podobna jak w pozostałych krainach środkowej Polski. Przewaga opadów nad parowaniem występuje w okresie od stycznia do kwietnia, a w sierpniu, wrześniu, październiku występuje deficyt wody. Taki układ korzystniejszy jest dla produkcji zbóż i dla użytków zielonych, ujemnie zaś wpływa na produkcję roślin okopowych.

2. RYS HISTORYCZNY

Osada Rawa wypłynęła na widownię dziejową w średniowieczu, w czasach rozbicia dzielnicowego. Jej nazwa została po raz pierwszy wymieniona w dokumencie książęcej sandomierskiej Grzymisławy, wydanym w Skaryszewie 12 maja 1228 r. Wśród świadków sporządzenia dokumentu wymieniony jest Bogusław z Rawy. Pierwotnie wchodziła w skład Kasztelanii Bielskiej (w Białej Rawskiej), a gród kasztelański w Rawie powstał najprawdopodobniej około 1313 roku. Rawa była w tym okresie częścią Księstwa Mazowieckiego.

Po śmierci Bolesława II ustalono podział Mazowsza na trzy dzielnice: płocką, czersko-warszawską oraz rawską. W skład dzielnicy rawskiej (zwanej również Księstwem Rawskim) weszły ziemie: rawska, sochaczewska i gostynińska. Już wtedy Rawa musiała być najznacniejszym ośrodkiem tych ziem, dystansując zarówno dużo starszy Sochaczew oraz Białą, skoro tu właśnie książę Siemowit II ustanowił swoją stolicę.

Niezależnie od czynników politycznych zawdzięczała ona szybki rozwój m.in. handlowi, a to dzięki drodze toruńsko-lwowskiej przechodzącej właśnie przez miasto. Z tego okresu pochodzi zamek – siedziba księcia i kasztelana. Zamek ten według Długosza, został zbudowany prawdopodobnie podczas krótkotrwałego władania Mazowszem przez Kazimierza Wielkiego w latach 1355–1370. W połowie XIV wieku miasto przeżywało rozkwit gospodarczy. W 1353 roku książę osadził tu klasztor Augustianów, zaś 1374 roku bogaty mieszczanin rawski Mikołaj Paczotko – założył Fundację Świętego Ducha (kościół i szpital).

Po śmierci ostatniego władcy z linii książąt zachodniomazowieckich, w roku 1462, ziemia rawska jako pierwsza z ziem będących w ich władaniu weszła w skład korony. Rawa z pozycji odrębnego księstwa zeszła do roli stolicy województwa, którą pełniła do 1793 roku.

Według danych z 1564 roku, Rawa liczyła około 3000 ludzi. Mimo tego, że w ciągu stulecia kilkakrotnie wielkie pożary dały się miastu we znaki, np. w latach 1507, 1532, 1539, szybko je odbudowywano. Zamek rawski, który w XVI w. i pierwszej połowie XVII w. był użytkowany jako więzienie, od początku lat sześćdziesiątych XVI stulecia pełnił ważną rolę w życiu publicznym Rzeczypospolitej. Mieścił się w nim tzw. rawski skarb kwarciany. (Zygmunt August przeznaczał czwartą część dochodów z dóbr królewskich na utrzymanie stałego wojska).

Duże znaczenie dla rozwoju miasta miał jego wojewódzki charakter. W Rawie odbywały się sejmiki i stale przebywała grupa urzędników szlacheckiego pochodzenia, co wpływało na wytworzenie się pewnego ośrodka życia kulturalnego. Istnienie kościoła i klasztoru Augustianów sprawiało, że było też ono poważnym centrum życia religijnego.

Dosyć dobrze prosperująca w XVI wieku szkoła parafialna przestała wystarczać miejscowym potrzebom. W związku z tym Paweł Wołucki – biskup kujawski – wraz ze swoimi braćmi osadzili w Rawie Jezuitów i ufundowali kolegium, które kształciło młodzież na wysokim, jak na owe czasy, poziomie. Jednym z jego uczniów był pamiętnikarz Jan Chryzostom Pasek.

Całkowity upadek przyniosły miastu wojny szwedzkie, a potem siedmiogrodzkie. Jednocześnie wyniszczały Rawę zarazy (1625–1627, 1679, 1708–1709, 1738). W tym czasie liczyła ona od 300 do 400 osób, a w 1676 roku prawdopodobnie już tylko 200 mieszkańców. Ponowna odbudowa nie posuwała się tym razem szybko, a proces ten zakłócony był najpierw poważnym pożarem miasta w 1766 roku, a potem nową zawieruchą wojenną.

To, że w dalszym ciągu posiadała funkcje administracyjne uratowało miasto przed spadkiem do roli zwykłej wsi lub całkowitym zniknięciem z mapy Polski. Mimo upadku gospodarczego było ono nadal poważnym ośrodkiem produkcji rzemieślniczej, a także handlu. Dziewięć razy w roku odbywały się jarmarki, na które przybywali kupcy z dalekich okolic. W dni jarmarczne odbywały się, na osobnym placu, targi koni i bydła. Rawa, obok Łowicza, była najważniejszym targowiskiem wołów stepowych na terenie środkowej Polski. Tutejsze jarmarki słynęły też z handlu końmi.

Po rozbiorach Rawa dostała się pod rządy Prus, jako miasto powiatowe departamentu warszawskiego Prus Południowych. W latach 1807–1815 była w Księstwie Warszawskim, później w Królestwie Polskim.

W latach 1914–1915 (I wojna światowa) miasto, znajdujące się przez ponad pół roku w strefie frontowej, zostało prawie całkowicie zniszczone. W okresie międzywojennym Rawa, nosząca od 1924 roku obecną nazwę, nie odzyskała przedwojennej liczby mieszkańców ani dawnego znaczenia gospodarczego. Działania wojenne spowodowały zniszczenie miasta w 80%, a straty ludności sięgnęły około 60%. Po zakończeniu II wojny światowej, odbudowana i rozbudowana Rawa Mazowiecka była stolicą powiatu rawskiego w województwie łódzkim do roku 1975, kiedy to dokonano reformy podziału administracyjnego Polski likwidując powiaty.

Biała Rawska, jak już wspomniano wcześniej, to także jeden ze starszych ośrodków osadniczych na ziemi mazowieckiej. Już w XII w. istniał tu gród kasztelański. Osada otoczona była wałem lub murem. Źródła poświadczają istnienie Białej w 1246 r., natomiast pierwsza zachowana wzmianka pisana pochodzi z roku 1295, a znajduje się w dokumencie Bolesława II, w którym książę za uratowanie mu życia podczas najazdu wroga nadał Wawrzyńcowi, kasztelanowi z Białej, przywileje dla jego wsi dziedzicznych.

Prawa miejskie Biała uzyskała między 1472 a 1498 rokiem. Począwszy od XIV stulecia aż do XVI w. przeżywała okres pomyślnego rozwoju, który zawdzięczała w dużej mierze odbywającym się tu jarmarkom i targom oraz usytuowaniu na szlakach komunikacyjnych wiodących m.in. od Czerska i Łęczycy ku Sandomierzowi. Wraz z wygaśnięciem zachodniej linii Piastów mazowieckich znalazła się w Koronie. Wiek XVII i pierwsza połowa XVIII w. były okresem upadku miasta. W czasie wojen liczba ludności spadła do 100 osób. Od połowy XVIII w. do 1879 r. Biała była posiadłością możnej rodziny wielkopolskiej – Leszczyńskich herbu Belina. Po III rozbiorze miasto znalazło się pod panowaniem pruskim. W 1870 r., na 55 lat, utraciło prawa miejskie. Ogromne straty Biała poniosła w czasie działań wojennych podczas II wojny światowej.

3. SIEĆ OSADNICZA - CHARAKTERYSTYKA I FUNKCJONALNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU POWIATU

Powierzchnia terenów zabudowanych w powiecie rawskim wynosi ponad 2000 hektarów (nie włączając w to miasta Rawa Mazowiecka). Średnia gęstość sieci osadniczej wynosi ok. 80 osób na km². Obszarami o największej koncentracji ludności, zabudowy i infrastruktury są miasta: Rawa Mazowiecka i Biała Rawska oraz wsie Kurzeszyn i Boguszyce w gminie Rawa Mazowiecka, wsie: Sadkowice, Kaleń, Lubania i Trębaczew w gminie Sadkowice, wsie: Cielądz, Sierzchowy i Komorów w gminie Cielądz oraz wsie: Regnów i Regnów Nowy w gminie Regnów.

Głównymi barierami utrudniającymi rozwój sieci osadniczej są: bezrobocie oraz brak atrakcyjnych miejsc pracy w przemyśle i usługach, a także braki w lokalnej infrastrukturze technicznej (wodociąg, kanalizacja, gazociąg).

Władze gminy Rawa Mazowiecka szanse rozwoju gminy upatrują w wykorzystaniu atrakcyjnych terenów, o słabej bonitacji glebowej, usytuowanych wzdłuż drogi krajowej nr 8. Brak możliwości bezpośredniego dostępu do tej drogi, zjazdów i dróg gospodarczych w sąsiedztwie drogi, uniemożliwia właściwe jej wykorzystanie. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w poszczególnych gminach są na bieżąco dostosowywane do potrzeb rozwojowych i indywidualnych wniosków osób zainteresowanych ich zmianą. Większość gmin uchwaliła studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Strategicznymi terenami o największej presji rozwojowej w zakresie budownictwa mieszkaniowego i przemysłu są miasta Rawa Mazowiecka i Biała Rawska oraz wsie: Konopnica, Podlas, Ścieki, Julianów, Matyldów, Głuchówek, Kurzeszyn i Boguszyce w gminie Rawa Mazowiecka, wsie: Sadkowice, Kaleń, Paprotnia, Trębaczew, Lubania i Lewin w gminie Sadkowice, wsie: Regnów i Rylsk Duży w gminie Regnów oraz wieś Cielądz.

Na terenie gminy Biała Rawska w dolinie rzeki Białki, w rejonie wsi: Rosławowice, Porady Górne, Wólka Lesiewska, Julianów Lesiewski, Teodozjów i Jelitów planowana jest budowa zalewu wraz z terenami rekreacyjnymi.

Zasoby mieszkaniowe w większości stanowią budynki mieszkalne jednorodzinne w gospodarstwach rolnych oraz jedno i wielorodzinne na osiedlach mieszkaniowych w miastach. Zasoby mieszkaniowe gmin wiejskich są bardzo niewielkie, mają niski standard użytkowy i znajdują się w złym stanie technicznym.

W Rawie Mazowieckiej zasoby mieszkaniowe to głównie zasoby miejscowych spółdzielni mieszkaniowych oraz budynki komunalne administrowane przez Zarząd Budynków Komunalnych. Istniejące zasoby mieszkaniowe prawie w całości zabezpieczają potrzeby ludności w tym zakresie.

W Rawie Mazowieckiej planuje się budowę tanich mieszkań komunalnych w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego.

4. DEMOGRAFIA

Liczba ludności powiatu rawskiego w 1999 r. wyniosła 51 781, z tego około 43% zamieszkiwało w miastach: w Rawie Mazowieckiej – 18 448 osób i Białej Rawskiej – 3 456 osób. W latach 1998–1999 odnotowano tendencję spadkową ludności zamieszkałej na terenach wiejskich. W tym samym okresie nastąpił niewielki przyrost liczby ludności w miastach. Ogółem jednak liczba ludności zamieszkałej w powiecie maleje. Przyczyną tego stanu był ujemny bilans ruchu naturalnego ludności w powiecie w 1999 roku i ujemne saldo migracji w latach 1997–1999.

Podobnie kształtuje się sytuacja w poszczególnych gminach. Jedynie miasto Rawa Mazowiecka notuje niewielki przyrost liczby ludności w poszczególnych latach. Pozostałe gminy, w tym miasto i gmina Biała Rawska, notują spadek liczby ludności w porównaniu do stanu wyjściowego z 1997 r. Najniższy ubytek ludności nastąpił w gminie Rawa Mazowiecka (0,4%) i gminie Biała Rawska (0,9%). W pozostałych gminach wartość ta wynosiła od 1,5 do 1,7%. (patrz aneks tabela nr 1).

Rozkład przestrzenny liczby ludności zamieszkującej poszczególne gminy powiatu wskazuje na istnienie dużych dysproporcji. Jednostki administracyjne uszeregowane od największej do najmniejszej pod względem liczby mieszkańców, w 1999 r., przedstawiają się następująco:

* miasto Rawa Mazowiecka	– 18 448 mieszkańców
* miasto i gmina Biała Rawska	– 12 343 mieszkańców
z tego a) zamieszkuje w mieście	– 3 456 mieszkańców
b) na terenie wiejskim	– 8 897 mieszkańców
* gmina Rawa Mazowiecka	– 8 576 mieszkańców
* gmina Sadkowiec	– 6 200 mieszkańców
* gmina Cielądz	– 4 286 mieszkańców
* gmina Regnów	– 1 928 mieszkańców

Gęstość zaludnienia w gminach miejskich znacznie przewyższa średnią powiatu. W gminach wiejskich gęstość zaludnienia kształtuje się na zbliżonym poziomie. Gminą o największej liczbie mieszkańców na 1 km² jest Rawa Mazowiecka – 52 mieszkańców na 1 km². Najmniejsza wartość tego wskaźnika występuje w gminie Regnów – 42 mieszkańców i Biała Rawska – 44 mieszkańców, w odniesieniu do ludności zamieszkałej na wsi. (patrz aneks tabele nr 2 i 3).

Struktura ludności według płci w skali powiatu wykazuje tendencję stabilną. Utrzymuje się niewielka przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn w powiecie. Według stanu na koniec 1999 r. liczba kobiet – 26 020 – była wyższa od liczby mężczyzn – 25 751 – o 1,7%. (patrz aneks tabela nr 4).

Odmienne kształtuje się sytuacja w poszczególnych gminach. W trzech gminach występuje przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najsilniej zjawisko to można zaobserwować w mieście Rawa Mazowiecka, gdzie różnica ta wynosi 3,9 %.

W gminie miejsko-wiejskiej Biała Rawska przewaga ta wynosi 1,9%, przy czym w samym mieście wskaźnik ten wynosi 11,5%, natomiast na terenie wiejskim o 1,5% przeważają mężczyźni. Jest to tendencja malejąca – w 1997 r. różnica wynosiła 2,2 %. W gminie Rawa Mazowiecka przewaga kobiet nad mężczyznami wynosi 0,9%. W pozostałych gminach

sytuacja jest odwrotna. Do gmin o przewadze ludności płci męskiej nad ludnością płci żeńskiej należą: Cielądz, Regnów i Sadkowie. W gminach Cielądz i Regnów, w porównaniu do 1997 roku, sytuacja ta ma tendencję malejącą, natomiast w gminie Sadkowie tendencję wzrostową. Utrzymanie się lub pogłębienie tej sytuacji może wywrzeć wpływ na politykę w zakresie zatrudnienia i opieki społecznej.

Analiza struktury demograficznej powiatu rawskiego, według ekonomicznych grup wieku, wykazała, że największą grupę na koniec 1999 r. stanowiła ludność w wieku produkcyjnym (30 541 osób), co stanowi 58,9% ludności powiatu. Najmniejszą grupę stanowiła ludność w wieku poprodukcyjnym – 7 378 osób, co stanowi 14,3%, a pozostałe 26,8% stanowi ludność w wieku przedprodukcyjnym. (patrz aneks tabela nr 6).

W latach 1997–1999 występowała tendencja wzrostowa ludności w wieku produkcyjnym o 1,6% i spadkowa ludności w wieku poprodukcyjnym o 3,8% i przedprodukcyjnym o 3,4 %. Tendencję wzrostową liczby ludności w wieku produkcyjnym odnotowały cztery gminy, a dwie pozostałe utrzymały poziom z 1997 roku. Korzystna tendencja wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym nakłada na organy samorządowe obowiązek podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy.

Najkorzystniejsza relacja pomiędzy ludnością w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym występuje w mieście Rawa Mazowiecka (60 osób), a z terenu wiejskiego w gminie Rawa Mazowiecka (71 osób). Najwyższy wskaźnik występuje w gminie Cielądz i wynosi 86 osób niepracujących na 100 pracujących i utrzymuje się w analizowanym okresie na stałym poziomie.

Ruch naturalny ludności, na który składają się: przyrost naturalny i migracje, w skali powiatu wykazuje tendencję spadkową. W roku 1997 był on dodatni i wskaźnik przyrostu naturalnego wynosił 1,5%, a już w 1999 r. był ujemny i wyniósł – 1,1%.

Z poszczególnych jednostek administracyjnych jedynie w mieście Rawa Mazowiecka utrzymywał się dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego na przestrzeni całego analizowanego okresu, jednak z tendencją malejącą – odpowiednio 2,9% w 1997 r. do 1,2% w 1999 r. Natomiast w gminach wiejskich najkorzystniejszy wskaźnik osiągnęła gmina Rawa Mazowiecka, gdzie w latach 1997–1998 był on dodatni i wynosił odpowiednio 4,1% i 1,8% oraz miasto i gmina Biała Rawska w 1997 r. (1,1%). W pozostałych gminach wiejskich wskaźnik przyrostu naturalnego był ujemny, z tym że w gminie Regnów miał tendencję malejącą. Natomiast w gminach Cielądz (-5,1%) oraz Sadkowie (-4,2%) występowała szczególnie niekorzystna sytuacja i gdzie przyrost naturalny malał. (patrz aneks tabela nr 7).

Analiza migracji ludności w powiecie w latach 1997–1999 wykazała ujemne saldo. Szczególnie niekorzystna sytuacja wystąpiła w 1998 r., gdzie saldo migracji osiągnęło w cyfrach bezwzględnych 142 osoby i wskaźnik -2,7%. Podobnie kształtuje się sytuacja w poszczególnych gminach z wyjątkiem gminy Rawa Mazowiecka, która wykazała się dodatnim saldem migracji, gdzie zwiększył się napływ, a zmniejszył odpływ ludności ze wsi. (patrz aneks tabela nr 9).

W pozostałych gminach zaobserwowano zjawisko odwrotne – występuje odpływ ludzi ze wsi do miast. Wiąże się to z brakiem możliwości pozyskania pracy na terenach wiejskich. Ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny są zjawiskami zdecydowanie niekorzystnymi.

5. GOSPODARKA I USŁUGI

Z punktu widzenia formy udziału w działalności gospodarczej dzielimy ludność na dwie grupy: czynną oraz bierną zawodowo. W pierwszej znajdują się osoby, które utrzymują się z wykonywanej osobiście pracy przynoszącej dochód oraz członkowie rodzin pomagający stale i bez wynagrodzenia w pracy tym osobom. Grupa druga to osoby niepracujące ale uzyskujące dochody z rent, emerytur, stałych zasiłków itp.

Aktywni zawodowo zatrudniani są w trzech działach gospodarki narodowej:

Sektor I – rolnictwo i leśnictwo

Sektor II – przemysł i budownictwo

Sektor III – usługi, na które składają się: transport, łączność, handel, gospodarka komunalna i mieszkaniowa, nauka, oświata, kultura, ochrona zdrowia, opieka społeczna i pozostałe.

W 1998 r. najwięcej osób zatrudnionych było w rolnictwie – 61,5%, w usługach – 19,2%, a w przemyśle i budownictwie – 19,3% (dla Polski wartości te wynosiły odpowiednio: 32,3%, 38,6% oraz 29,0%) – patrz tabela nr 1

Tabela nr 1 Pracujący w 1998 r. (w % ogółu zatrudnionych)

	Rolnictwo,leśnictwo, łowiectwo,rybołówstwo	Przemysł i budownictwo	Usługi rynkowe	Usługi nierynkowe
Polska	32,3	29,0	21,5	17,1
woj. łódzkie	36,6	29,0	17,8	16,7
pow. rawski	61,5	19,3	8,3	10,9
pow.skierniewicki	84,1	5,8	4,8	5,3
pow.tomaszowski	44,8	26,1	13,2	16,0
pow. grójecki	67,2	15,9	7,2	9,7
pow. żyrardowski	38,1	27,5	17,5	16,9

Źródło: „Powiaty w Polsce”, GUS 1999

W ciągu trzech ostatnich lat, tj. od 1997 r. zanotowano pozytywne zmiany w gospodarce powiatu rawskiego. Liczba jednostek gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON zwiększyła się z 2537 w 1997 r. do 2954 w 1999 r., tj. o 417, co stanowi przyrost o 16,4%. (patrz aneks tabela nr 10)

Tabela nr 2 Dynamika zmian w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.

	Osoby prawne i jednostki nie posiadające osobowości prawnej	Osoby fizyczne i spółki cywilne		
		stosunek 1995 r. do 1988 r.	na 1000 ludności	
			rok 1995	rok 1998
Polska	+ 40,7	+34,0	49	66
woj. łódzkie	+ 38,2	+30,7	50	66
pow. rawski	+ 53,1	+62,8	31	51
pow. skierniewicki	+67,5	+55,0	24	37
pow. tomaszowski	+ 29,9	+6,4	56	60
pow. grójecki	+ 31,0	+24,0	44	55
pow. żyrardowski	+ 34,3	+30,5	50	65

Źródło: „Powiaty w Polsce”, GUS 1999.

Dynamika zmian w zakresie działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby prawne i jednostki nie posiadające osobowości prawnej była w powiecie rawskim wyższa od średniej krajowej i wojewódzkiej, podobnie jak w przypadku osób fizycznych i spółek cywilnych.

Wskaźniki dotyczące działalności gospodarczej prowadzonej przez osoby fizyczne i spółki cywilne na 1000 mieszkańców były jednocześnie niższe od średniej krajowej i wojewódzkiej. Wykazywały jednak tendencję rosnącą. (patrz tabela nr 2)

Wynika to z niższej bazy wyjściowej w zakresie ilości jednostek prowadzących działalność gospodarczą w powiecie.

Na terenie powiatu w 1999 r. prowadziło działalność pięć przedsiębiorstw państwowych: Fabryka Narzędzi „Rafan”, Przedsiębiorstwo Robót Inżynieryjno-Drogowych oraz Łódzka Centrala Nasienna zlokalizowane w Rawie Mazowieckiej, Zakład Termotechniczny „Elcal” w Białej Rawskiej oraz „Poczta Polska”.

W ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych przeważały te z sektora prywatnego, w którym działały w 1999 r. 2 843 jednostki, co stanowiło 96,2 % wszystkich jednostek gospodarczych działających w powiecie. W latach 1997-1999 wartość ta pozostawała na takim samym poziomie.

Najwięcej jednostek, wg sekcji europejskiej klasyfikacji EKD, działało w handlu – 1279 (43,3%), prowadząc różnorodną działalność produkcyjną – 389 (13,2%), budownictwie – 288 (9,7%) oraz transporcie – 221 (7,5%). W porównaniu z 1997 r. liczba jednostek działających w handlu spadła o 1,4%, podobnie w działalności produkcyjnej. Najbardziej znaczący wzrost zanotowano w dziale budownictwo – o 1,3% oraz pośrednictwo finansowe – o 0,8%. (patrz aneks tabela nr 10)

Pod względem nasycenia działalnością gospodarczą poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu dominowały miasto Rawa Mazowiecka oraz gmina Rawa Mazowiecka.

Wskaźnik liczby jednostek gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przyjął tam odpowiednio wartości: 88 i 38. Najmniej wynosił on w gminie Sadkowie (23), co można wiązać ze szczególnie rozwiniętym na tym terenie rolnictwem. Oznacza to, że miasto i najbliższe jego okolice stanowią wyraźne centrum pozarolniczej działalności gospodarczej.

Na terenie powiatu działają także jednostki z kapitałem zagranicznym. Wszystkie one zlokalizowane są w Rawie Mazowieckiej.

1. „Herco” Sp. z o.o. – kapitał belgijski i brytyjski – produkcja gwoździ
2. „IST Poland” Sp. z o.o. – kapitał j.w. – wyroby z poliestru (głównie spoilery samochodowe)
3. „Belle” Sp. z o.o. – kapitał j.w. – produkcja betoniarek
4. „Bonetti” Sp. z o.o. – kapitał włoski – produkcja guzików
5. Rawskie Zakłady Mięsne „Rawa S.A.” – należą do grupy „Animex”, w której udział posiada amerykańska firma „Smithfield”
6. „JMB Holding Polska” Sp. z o.o., z siedzibą w Poznaniu, reprezentująca kapitał portugalski, do której należy dyskont spożywczy „Biedronka” – 2 sklepy
7. „Ahold & Allkauf Polska” Sp. z o.o., którego główna siedziba mieści się w Krakowie,
zainwestowany kapitał pochodzi z Niemiec - 1 sklep

W 1998 r. w 2 866 jednostkach gospodarki narodowej zarejestrowanych w systemie REGON zatrudnionych było 9 000 osób, z czego 3 939 w sektorze publicznym. (patrz aneks tabela nr 11)

Największy ich udział – 46,0% związany był z różnorodną działalnością produkcyjną. Znaczny odsetek stanowili pracownicy działów: ochrona zdrowia i opieka socjalna – 12,2%, edukacja – 10,6%, handel i naprawy – 7,8% oraz transport, składowanie i łączność – 5,0%.

Pomimo tego, iż 96,2 % zarejestrowanych jednostek stanowią te z sektora prywatnego, zatrudnienie w nich znalazło jedynie niewiele ponad 56% ogółu zatrudnionych. Oznacza to, iż zatrudnienie, pomimo postępujących procesów prywatyzacyjnych, w przeważającej mierze kreowane jest przez sektor publiczny.

Zauważyć również można stabilizującą rolę rynku pracy, którą odgrywa, tzw. „budżetówka”, tzn. jednostki sektorów: administracja publiczna, edukacja, ochrona zdrowia.

Do zakładów pracy powiatu rawskiego zatrudniających, na początku 2000 r., największą liczbę pracowników należały:

Tabela nr 3 Zakłady zatrudniające największą liczbę pracowników. (stan na koniec I kwartału 2000 r)

Nazwa zakładu	Liczba zatrudnionych	Branża
Zakłady Mięsne „Rawa S.A.”	974	branża mięsna
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	484	
ZPO „Próchnik”	395	produkcja odzieży
„Metalbud”	232	produkcja maszyn dla przetwórstwa mięsa
Fabryka Narzędzi „Rafan”	224	produkcja narzędzi pomiarowych, skrawających
„Herco”	150	produkcja metalowych wyrobów gotowych (gwoździ)
Spółdzielnia Inwalidów „Rawianka”	147	produkcja obuwia profilaktycznego i rękawic
PPHU „M – ka”	121	sprzedaż hurtowa i detaliczna mebli
„Raw – Trans”	114	towarowy transport drogowy
Urząd Pocztowy	102	
PPH „Dakota”	94	produkcja odzieży jeansowej
„Bella – Poland”	77	produkcja maszyn budowlanych (betoniarki)
Firma Produkcyjno-Handlowa „Ivett”	73	produkcja odzieży
PPHU „Męcina”	70	branża mięsna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy.

Łącznie pracowały w nich 3 257 osoby, co stanowiło 36% ogółu zatrudnionych. Charakterystyczne jest, że wszystkie one zlokalizowane były w mieście Rawa Mazowiecka. Dominujące gałęzie stanowiły przemysł spożywczy i lekki.

W lipcu br. Rawskie Zakłady Mięsne zaprzestały produkcji, a z dniem 31 października załoga zakładu otrzymała wypowiedzenia. Przestał istnieć największy w powiecie zakład produkcyjny, stracono kilkaset miejsc pracy, miejscowi producenci pozbawieni zostali znaczącego rynku zbytu.

Na dzień dzisiejszy trudno określić wszystkie skutki, jakie zamknięcie „RAWA” S.A będzie miało dla gospodarki całego regionu, jednak na pewno będą one niekorzystne.

Handel jest jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki. W handlu i usługach zmiany prywatyzacyjne i branżowe zachodzą najszybciej, co związane jest z niskimi kosztami prywatyzacji i inwestycji.

Na terenie powiatu silne są tradycje handlu, sięgające odległych czasów, kiedy ogromną rolę odgrywały jarmarki.

Dane dotyczące punktów sprzedaży detalicznej i liczby osób zatrudnionych w handlu zawiera poniższa tabela.

Tabela nr 4 Punkty sprzedaży detalicznej i liczba zatrudnionych w handlu w 1998 r.

	Punkty sprzedaży detalicznej		w tym sklepy	Pracujący w handlu		w tym w sklepach
m. Biała Rawska	90	15,1%	87	156	14,8%	147
m.Rawa Mazowiecka	357	69,6%	350	697	66,1%	662
gm.Biała Rawska	32	5,4%	32	42	4,0%	42
gm. Cielądz	21	3,5%	20	24	2,3%	23
gm.Rawa Mazowiecka	47	7,9%	43	69	6,5%	52
gm.Regnow	19	1,8%	17	14	2,3%	13
gm.Sadkowice	37	6,2%	36	47	4,6%	46
razem powiat rawski	598	100%	581	1054	100%	989

Źródło: „Podstawowe dane statystyczne wg miast i gmin woj. skierniewickiego”, WUS 1999.

Zdecydowana większość sklepów zlokalizowana jest w miastach. Rawa Mazowiecka jest dominującym centrum, zarówno ilościowo (koncentruje się tu 70% placówek handlowych), jak i jakościowo (zlokalizowane są tu największe jednostki handlowe). Rawa Mazowiecka jest także głównym centrum handlu hurtowego.

Liczba jednostek zarejestrowanych w systemie REGON w dziale „handel hurtowy i detaliczny” stanowi 43,3 % ogółu zarejestrowanych jednostek. Zatrudnionych w tym dziale jest jednak jedynie 7,8% ogółu, co oznacza, że są to przedsiębiorstwa rodzinne lub zatrudniające niewielu pracowników. Ponad 99 % zatrudnionych w handlu pracuje w placówkach prywatnych. (patrz aneks tabela nr 11)

Na terenie powiatu działa 5 targowisk:

- w Rawie Mazowieckiej – 2, o łącznej pow. 7,5 ha, ze 144 stałymi punktami sprzedaży
- w Białej Rawskiej – 2, o łącznej pow. 2,2 ha (targowisko miejskie oraz targowisko zwierząt i produktów rolnych)
- na terenie gminy Rawa Mazowiecka – 1, o pow. 23,4 ha (działające raz w tygodniu prowadzi handel produktami rolnymi oraz zwierzętami).

Na terenie powiatu dominują usługi o charakterze lokalnym. Usługi wyspecjalizowane zlokalizowane są w miastach: Rawa Mazowiecka i Biała Rawska.

Usługi ponadlokalne, tj. stacje paliw, hotele zlokalizowane są wzdłuż ważniejszych szlaków komunikacyjnych biegnących przez powiat.

Większość usług świadczona jest w siedzibach poszczególnych gmin, a ich dostępność przestrzenna w poszczególnych gminach jest w miarę jednorodna. Na terenie powiatu nie

występują obszary charakteryzujące się specjalizacją w zakresie jakiegokolwiek rodzaju usług.

Liczba i rodzaj placówek usługowych jest odpowiedzią na społeczne zapotrzebowanie. Świadczy o tym rodzaj usług w zakresie budownictwa i mechaniki pojazdowej.

Podsumowując stwierdzić można, iż nasycenie powiatu usługami należy uznać za zadowalające. Trzeba jednak zaznaczyć, że jakość oferowanych usług bywa w wielu przypadkach niezadowalająca.

Ponadto na rozwój usług w powiecie wpływa konkurencyjność placówek usługowych zlokalizowanych w powiatach ościennych. Pozytywnym zjawiskiem jest to, że pełnią one funkcje komplementarne i substytucyjne w stosunku do usług zlokalizowanych w powiecie.

Tempo przemian strukturalnych w gospodarce powiatu, przejawiające się wzrostem zatrudnienia w usługach jest niedostateczne i w zdecydowanym stopniu hamuje procesy transformacji gospodarczej. Jest to często wynikiem tego, iż część potrzeb w zakresie usług zapewniona jest w, tzw. sferze gospodarki sąsiedzkiej, a część usług świadczona jest w „szarej strefie”.

6. ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

Pracujący z terenu powiatu rawskiego wg Europejskiej Klasyfikacji Działalności

Spośród ok. 30 000 osób w wieku produkcyjnym, czynnych zawodowo wg stanu na dzień 31.12.1999 r. było 27 500 osób. Spośród nich liczba pracujących wyniosła 24 800 osób, w tym pracujący:

- poza rolnictwem indywidualnym – 11 300 osób, tj. 45,6%
- w rolnictwie indywidualnym – 13 500 osób, tj. 54,4%

Tabela nr 5 Struktura zatrudnienia w latach 1997- 1998 na terenie powiatu rawskiego.

Wyszczególnienie	1997	1998	wzrost/spadek	
			liczba	%
Ogółem ♦	8 645	8 950	+ 305	103,5
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	304	341	+ 37	112,2
Przemysł	4 141	4 143	+ 2	100,1
Budownictwo	329	200	- 129	60,8
Handel i naprawy	572	699	+ 117	122,2
Transport, składowanie i łączność	338	460	+ 122	136,1
Pośrednictwo finansowe	251	322	+ 71	128,3
Obsługa nieruchomości	163	170	+ 7	104,3
Administracja publiczna i obrona narodowa	403	396	- 7	98,3
Edukacja	988	1 006	+ 18	101,8
Ochrona zdrowia i opieka socjalna	975	1 040	+ 65	106,7
Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna	162	162	0	100,0

♦ bez pracujących w rolnictwie oraz w zakładach zatrudniających do 5 osób

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUS w Brzezinach.

W analizowanym okresie liczba zatrudnionych wg powyższej klasyfikacji wzrosła o 3,5%. Największy wzrost odnotowano w działach: transport, składowanie i łączność, pośrednictwo finansowe, handel i naprawy.

Struktura gospodarki powiatu analizowana poprzez pryzmat struktury zatrudnienia zmienia się w kierunku pożądanym (wzrost zatrudnienia w sektorze usług). Natomiast największy spadek zatrudnienia odnotowano w budownictwie. Jednak z obserwacji wynika, że nie zmalało zainteresowanie usługami budowlanymi. Spadek liczby zatrudnionych w budownictwie może być spowodowany zatrudnianiem w firmach budowlanych robotników „na czarno”.

Spośród wszystkich zatrudnionych najwięcej osób pracuje w przemyśle ok. 46,3% ogółu zatrudnionych (patrz tabela nr 5). Struktura zatrudnienia w poszczególnych gminach jest zróżnicowana.

Zatrudnieni w przemyśle dominują na terenie miasta i gminy Rawa Mazowiecka oraz miasta Biała Rawska, natomiast na terenie pozostałych gmin przeważają zatrudnieni w dziale: edukacja. W analizowanym okresie, z wyjątkiem gminy Cielądz, odnotowano wzrost zatrudnienia w handlu i naprawach. Ponadto na terenie miasta Rawa Mazowiecka oraz gminy Biała Rawska nastąpił znaczny wzrost zatrudnienia w transporcie, a także w pośrednictwie finansowym – dotyczy miasta Rawa Mazowiecka oraz miasta Biała Rawska.

6. 1 Stan i struktura bezrobocia w latach 1997-1999

Bezrobocie od 1997 r. na terenie powiatu rawskiego wykazywało tendencję rosnącą. W analizowanym okresie liczba bezrobotnych wzrosła aż o 525 osób.

Tabela nr 6 Liczba bezrobotnych i dynamika bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997-1999.

Miasto/gmina	1997		1998		1999		1997/99 wzrost/ spadek	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Miasto Rawa Mazowiecka	855	38,0	837	38,0	1 157	41,7	+ 302	135,3
Gmina Rawa Mazowiecka	334	14,8	334	15,2	469	16,9	+135	140,4
Miasto Biała Rawska	198	8,8	201	9,1	258	9,3	+ 60	130,3
Gmina Biała Rawska	275	12,2	267	12,1	354	12,6	+ 79	128,7
Gmina Cielądz	175	7,8	181	8,2	233	8,4	+58	133,1
Gmina Regnów	41	1,8	47	2,1	73	2,6	+ 32	178,0
Gmina Sadkowie	200	8,9	204	9,3	231	8,3	+ 31	115,5

ogółem	2 078	100	2 071	100	2 775	100	697	133,5
--------	-------	-----	-------	-----	-------	-----	-----	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS -01 o rynku pracy.

Największa liczba bezrobotnych zamieszkuje w mieście Rawa Mazowiecka. Jednakże tym bezrobotnym stosunkowo łatwiej znaleźć pracę z uwagi na większą liczbę zakładów pracy na tym terenie oraz lepsze połączenia komunikacyjne z większymi aglomeracjami miejskimi.

Szczególnie trudną sytuację zaobserwować można na terenie gmin wiejskich, gdzie funkcjonuje niewielka liczba zakładów pracy. Najmniej korzystnie przedstawia się ona na terenie miasta i gminy Biała Rawska.

Tabela nr 7 Stopa bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997-1999.

	1997	1998	1999
Stopa bezrobocia w %	7,3	7,2	9,7

Źródło: „Rynek Pracy nr 1/98, 1/99, 1/00”, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa.

Stopa bezrobocia mierzona stosunkiem liczby bezrobotnych do zawodowo czynnych wzrosła w analizowanym okresie o 2,4 punkty procentowe.

6.2 Struktura bezrobocia

Tabela nr 8 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według wykształcenia w latach 1997-1999.

	wyższe		średnie techniczne i policealne		średnie ogólnokształcące		zasadnicze zawodowe		podstawowe	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1997	12	0,53	463	20,79	153	7,45	919	41,73	704	29,35
1998	19	0,86	459	20,85	137	6,22	864	39,24	723	32,83
1999	38	1,37	534	19,23	138	4,98	1 103	39,73	963	34,69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPiPS -01- struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia oraz stażu pracy.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby osób posiadających jedynie wykształcenie podstawowe – o 5,34 %, którym przy obecnych wymogach rynku pracy coraz trudniej znaleźć zatrudnienie.

Przyczyny wysokiego udziału osób o niskich kwalifikacjach w wielu przypadkach są następujące:

- * zaniedbania edukacyjne (brak wiedzy ogólnej i zawodowej pewnych grup społecznych i często niemożność podjęcia dalszej nauki),
- * niskie aspiracje edukacyjne i zawodowe pewnych środowisk społecznych,
- * kwalifikacje potencjalnych pracowników, nie odpowiadające aktualnym, coraz wyższym wymaganiom rynku pracy,
- * łatwa wymienialność tej grupy pracowników – są zwalniani w pierwszej kolejności, a równocześnie brak zainteresowania pracodawców podnoszeniem kwalifikacji tych pracowników.

Niepokojącym zjawiskiem jest 3-krotny wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. W grupie tej przeważają nauczyciele nauczania początkowego, co jest wynikiem redukcji zatrudnienia w przedszkolach i małych szkołach wiejskich.

Tabela nr 9 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według wieku w latach 1997-1999.

	15 – 17 lat		18 – 24 lata		25 – 34 lata		35 – 44 lata		45 – 54 lata		55 i więcej	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1997	4	0,18	839	37,30	617	27,41	565	25,10	215	9,52	11	0,49
1998	2	0,09	847	38,47	538	24,43	525	23,84	276	12,44	16	0,73
1999	0	0	978	35,3	665	29,9	674	24,3	415	14,9	44	1,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MpiPS – 01-struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia oraz stażu pracy.

Dominującą w tej kategorii grupę bezrobotnych stanowią ludzie młodzi w wieku 18-24 lata. Wśród nich najwięcej jest aktualnych absolwentów szkół lub osób, które utraciły już status absolwenta.

Wysoki udział młodzieży wśród bezrobotnych jest spowodowany m.in. tym, że:

- * absolwenci szkół znajdują się w sytuacji szczególnej, gdyż po raz pierwszy wkraczą na rynek pracy, na którym poszukiwani są przede wszystkim kandydaci posiadający doświadczenie zawodowe,

- * część absolwentów posiada przygotowanie zawodowe nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy,
- * liczniejsze roczniki wyżu demograficznego wchodzi w wiek produkcyjny,
- * absolwenci mają zbyt wygórowane oczekiwania związane z pierwszą pracą.

Tabela nr 10 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według stażu pracy w latach 1997-1999.

staż pracy	1999		1998		1997	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
do 1 roku	311	11,20	305	13,85	359	15,95
1 – 5 lat	440	15,85	399	16,61	446	19,82
5 – 10 lat	351	12,64	291	12,11	314	13,95
10 – 20 lat	486	17,50	385	15,72	373	16,57
20 – 30 lat	246	8,86	144	5,96	136	6,04
30 i więcej lat	17	0,61	7	0,23	9	0,39
bez stażu	925	33,34	671	36,09	614	27,28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdania MPiPS – 01- struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia oraz stażu pracy

6.3 Zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładów pracy

Chociaż w ostatnich latach o 6,1 % zmalała liczba bezrobotnych nie posiadających stażu pracy, to jednak w dalszym ciągu jest to najliczniej reprezentowana grupa bezrobotnych.

Tabela nr 11 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według czasu pozostawania bez pracy w latach 1997-1999.

	do 1 m –ca		1 – 3 m -ce		3 – 6 m -cy		6 – 12 m -cy		12 – 24 m -ce		powyżej 24 m -cy	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1997	179	7,25	278	12,35	265	11,77	400	17,77	542	24,08	587	26,08
1998	234	10,63	337	15,30	362	16,44	375	17,03	313	14,21	562	25,52
1999	263	9,46	396	14,30	394	14,19	632	22,76	487	17,54	604	21,75

Źródło: Opracowanie własne na podstawie załącznika nr 1 do sprawozdani MPiPS –01 struktura bezrobotnych wg wieku, wykształcenia oraz stażu pracy.

Najliczniejszą grupę stanowią osoby oczekujące na pracę od 6 do 12 miesięcy. Pozytywnym zjawiskiem w ostatnich latach było zmniejszenie się liczby bezrobotnych w dwóch poprzednio dominujących grupach, tj. oczekujący na pracę 12-24 miesiące oraz powyżej 12 miesięcy. Pomimo tego, tak długi czas pozostawania bez pracy jest niepokojący ze społecznego punktu widzenia, m.in. z uwagi na:

- * narastające zniechęcenie do poszukiwania pracy,
- * poszerzającą się strefa ubóstwa,
- * nasilające się zjawiska patologiczne.

Tabela nr 12 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według płci w latach 1997 – 1999.

Rok	kobiety		mężczyźni	
	liczba	%	liczba	%
1997	1 159	51,5	1 092	48,5
1998	1 177	53,5	1 035	46,5
1999	1 413	50,9	1 363	49,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania MPiPS –01 o rynku pracy”.

Mimo tego, iż w analizowanym okresie udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych spada, to w dalszym ciągu stanowią one ponad połowę bezrobotnych.

Sytuacja kobiet na rynku pracy, mimo równości gwarantowanej prawem jest trudniejsza niż sytuacja mężczyzn. Przyczyną tego zjawiska są m.in.: preferowanie przez pracodawców zatrudniania mężczyzn oraz częstsze zwalnianie kobiet przy redukcjach zatrudnienia.

6.3 Zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładów pracy

W analizowanym okresie wzrosła liczba osób objętych zwolnieniami grupowymi, obrazują to dane zawarte w poniższej tabeli.

Tabela nr 13 Zwolnienia grupowe w zakładach pracy na terenie powiatu rawskiego w latach 1997 – 1999.

Wyszczególnienie	1997	1998	1999
Liczba zakładów pracy zgłaszających zamiar dokonania zwolnień grupowych	7	3	10
Liczba pracowników przewidzianych do zwolnienia, wg zgłoszeń zwolnień grupowych	105	215	288
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w danym roku, a zwolnionych z przyczyn zakładu pracy	70	54	271
% zarejestrowanych, zwolnionych z przyczyn zakładów pracy do ogółu zarejestrowanych	3,02	2,25	9,05
Liczba bezrobotnych zwolnionych z przyczyn zakładu pracy stan na dzień 31 XII	150	95	180
% zarejestrowanych, zwolnionych z przyczyn zakładów pracy do ogółu zarejestrowanych, stan na dzień 31 XII	6,7	4,3	6,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania MPiPS –01 o rynku pracy”.

Znaczący wpływ na wzrost liczby bezrobotnych miały zwolnienia grupowe dokonywane w rawskich zakładach pracy. W latach 1997-99 objęto nimi m.in. pracowników największych na naszym terenie zakładów pracy, tj.:

- * Zakładów Mięsnych „RAWA” S.A.
- * Próchnik S.A.

Zakłady te zgłosiły w 1998 r. zamiar dokonania zwolnień grupowych około 250 osób. Zwolnienia pracowników z tych zakładów nastąpiły w 1999 r.

6.4 Środki Funduszu Pracy przeznaczane na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu

Do końca 1999 r. limit środków Funduszu Pracy na, tzw. aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu oraz inne fakultatywne wydatki dla dyrektorów wojewódzkich urzędów pracy ustalał Prezes KUP. Natomiast dyrektorzy wojewódzkich urzędów pracy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, ustalali limity na te wydatki dla kierowników powiatowych urzędów pracy.

W przypadku zwiększonego zapotrzebowania, istniała możliwość przesunięcia środków między poszczególnymi formami, na podstawie wniosku kierownika urzędu pracy.

Aktualnie urzędy pracy otrzymują 50% środków Funduszu Pracy według ustalonego algorytmu, natomiast pozostałe 50% rozdysponowuje Krajowy Urząd Pracy w oparciu o wnioski składane przez poszczególne powiatowe urzędy pracy.

Tabela nr 14 Limity środków Funduszu Pracy na subsydiowane formy ograniczania bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997 – 2000 .

	1997		1998		1999		2000	
	kwota w zł.	%	kwota w zł.	%	kwota w zł.	%	kwota w zł.	%
Ogółem w tym:	1 047 000,-	100,0	815 000	100,0	970 000,-zł	100,0	1 156 593,-	100,0
Prace interwencyjne	303 700	29,0	281 000	34,5	235 000	24,2	317 319,52	27,4
Roboty publiczne	160 000	15,3	89 000	10,9	91 000	9,4	53 502,14	4,6
Aktywizacja absolwentów	160 000	15,3	270 000	33,1	312 000	32,2	382 000,00	33,0
Szkolenia i przekwalifikowania	85 000	8,1	45 000	5,5	46 000	4,7	73 091,70	6,3
Pożyczki	338 300	32,3	130 000	16,0	266 000	27,4	283 184,00	24,6
Program specjalny	0	0,0	0	0,0	20 000	2,1	47 495,64	4,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania MPiPS 0-2 o dochodach i wydatkach z Funduszu Pracy”.

Biorąc pod uwagę pogarszającą się sytuację w rawskich zakładach pracy, a co za tym idzie zwolnienia pracowników – przy jednoczesnym ustawowym wymogu dla organizatorów aktywnych form nie zmniejszania stanu zatrudnienia w okresie sześciu miesięcy poprzedzających złożenie stosownego wniosku – liczba pracodawców, z którymi urząd może w tym zakresie współpracować, maleje. Dotyczy to szczególnie dużych zakładów pracy, które poprzednio należały do grupy stałych partnerów i często korzystały z subsydiowanych form zatrudnienia bezrobotnych. Aktualnie nie powstają na naszym terenie zakłady pracy zamierzające zatrudnić większą grupę osób. Natomiast nowo uruchamiane małe podmioty są często firmami rodzinnymi, zatrudniającymi do 5 osób i nie są zainteresowane zatrudnianiem bezrobotnych na większą skalę.

W związku z tym, biorąc pod uwagę zapotrzebowanie zgłaszane przez pracodawców, dotychczas otrzymywane środki Funduszu Pracy na subsydiowane formy zatrudnienia bezrobotnych były wystarczające.

Największe środki Funduszu Pracy angażowane są w przedsięwzięcia charakteryzujące się wysoką stopą ponownego zatrudnienia (liczba zatrudnionych w ramach danej formy do liczby zatrudnionych po zakończeniu okresu refundacji), tj. prace interwencyjne oraz aktywizację absolwentów.

Tabela nr 15 Efektywność poszczególnych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w 1999r.

Nazwa formy	Efektywność w %
-------------	-----------------

Prace interwencyjne	93,8
Roboty publiczne	32,0
Aktywizacja absolwentów – staż	88,2
Aktywizacja absolwentów – umowy roczne	91,7
Szkolenia	80,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Sprawozdania z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu”

Jak z wynika z powyższej tabeli najwyższą efektywnością charakteryzują się prace interwencyjne oraz aktywizacja absolwentów – umowy roczne. Jest to tendencja utrzymująca się od kilku lat. Najmniej efektywną formą są roboty publiczne. Dlatego też ograniczane są co roku środki Funduszu Pracy na zatrudnianie bezrobotnych w ramach tej formy przeciwdziałania bezrobociu.

Aktywne i pasywne formy ograniczania bezrobocia

Urzędy pracy wyposażone zostały w narzędzia służące łagodzeniu negatywnych skutków bezrobocia. Najogólniej można je podzielić na aktywne i pasywne.

I. Pasywne formy łagodzenia skutków bezrobocia

- * rejestracja bezrobotnych
- * ustalanie uprawnień zasiłkowych
- * wypłata zasiłków dla bezrobotnych

II. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

Aktualnie ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu rozróżnia następujące formy przeciwdziałania bezrobociu, określane mianem aktywnych form:

a/ finansowane głównie ze środków rzeczowych PUP, tj.:

- * pośrednictwo pracy
- * klub pracy
- * informacja i poradnictwo zawodowe
- * kontrola legalności zatrudnienia

b/ dofinansowywane ze środków Funduszu Pracy, tj.:

- * prace interwencyjne
- * roboty publiczne
- * zwrot składki ubezpieczenia ZUS z tytułu zatrudnionego bezrobotnego
- * pożyczki na tworzenie miejsc pracy w zakładach pracy
- * pożyczki dla bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej
- * szkolenia i przekwalifikowania
- * działania w ramach modelu usług na rzecz łagodzenia skutków zwolnień grupowych

- * programy specjalne
- * subsydiowanie zatrudnienia absolwentów
- * staże absolwentów u pracodawców
- * stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę
- * prace społecznie użyteczne

Programy rozpoczęte w 2000 roku

Biorąc pod uwagę limit środków Funduszu Pracy przyznany na realizację subsydiownych form przeciwdziałania bezrobociu – w kwocie 987 411 zł oraz środki z tytułu spłaty rat pożyczek – w kwocie 169 182 zł, planuje się w 2001 r. realizację następujących zadań:

Tabela nr 16 Planowana realizacja zadań ze środków Funduszu Pracy w roku 2000.

wyszczególnienie	kwota przewidziana do wydatkowania	liczba osób objętych programem	
		ogółem	w tym kontynuacja z 1999 r.
Prace interwencyjne	317 319,52	112	12
Roboty publiczne	53 502,14	18	0
Aktywizacja absolwentów	382 000,00	175	85
Szkolenia	73 091,70	72	1
Pożyczki	114 002,00 + spłaty rat ♦	18	0
Program specjalny	47 495,64	20	20

♦ przewidywane spłaty rat pożyczek wraz z odsetkami pomniejszone o możliwe umorzenia pożyczek wyniosą ok. 169 182zł. (wg stanu na dzień 30.04.2000r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Planu marketingowego Powiatowego Urzędu Pracy w Rawie Mazowieckiej w zakresie programów rynku pracy na 2000 r.”.

Środki Funduszu Pracy na realizację aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w znacznej mierze przeznaczone będą na aktywizację zawodową absolwentów szkół, aby ułatwić im start zawodowy poprzez staże lub umowy absolwenckie. Ponadto angażowane będą w formy przynoszące dużą efektywność.

Gwałtowny wzrost liczby bezrobotnych nastąpił w listopadzie 2000 r. W związku ze zwolnieniami grupowymi w Rawskich Zakładach Mięsnych „RAWA” S.A., w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako bezrobotne, zarejestrowano około 550 osób. Łącznie w październiku i listopadzie 2000 r. w ramach zwolnień grupowych straciło pracę ponad 800 pracowników. Pociągnęło to za sobą likwidację innych jednostek świadczących usługi na rzecz tego zakładu, np.: „VETERINARIUS” czy „RAW - TRANS”.

Zwolnienia pracowników w Rawskich Zakładach Mięsnych spowodują w perspektywie spadek siły nabywczej miejscowej ludności, co może odbić się niekorzystnie na sytuacji ekonomicznej wielu małych zakładów z sektora handlu i usług.

Pomimo tego, bezrobocie w powiecie rawskim należy do najniższych w województwie łódzkim, co obrazuje poniższa tabela.

**Tabela nr 17 Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w województwie łódzkim
ogółem w 2000 r.**

województwo powiat	liczba bezrobotnych	stopa bezrobocia
woj. łódzkie - ogółem	201 540	15,2
łódzki	53 551	14,6
łódzki wschodni	6 492	15,2
pabianicki	8 962	16,1
zgierski	14 485	21,5
piotrkowski	11 235	14,1 13,1
bełchatowski	10 499	15,9
opoczyński	8 237	16,7
pajęczański	5 160	15,6
radomszczański	12 064	18,8
tomaszowski	13 084	21,4
sieradzki	8 775	13,0
wieluński	5 681	12,2
zduńskowolski	4 513	13,2
poddębicki	3 209	12,0
łaski	3 770	14,5
wieruszowski	3 039	12,5
skierniewicki	3 671	10,5 6,7
łowicki	5 267	11,7
rawski	3 663	11,0*
kutnowski	11 140	19,2
łęczycki	5 043	16,0

* Dane GUS na koniec października 2000 r.

W przypadku Piotrkowa Trubunalskiego i Skierniewic stopę bezrobocia podano w kolejności dla powiatu grodzkiego i ziemskiego.

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi – informacja sygnalna nt. rynku pracy na terenie województwa łódzkiego, grudzień 2000 r.

Stopa bezrobocia w kraju wynosi 14,1. Zarówno pod względem liczby bezrobotnych, jak i stopy bezrobocia powiat rawski zajmuje jedno z ostatnich miejsce w województwie. Według danych szacunkowych przewiduje się, że stopa bezrobocia za listopad 2000 r. wyniesie dla powiatu rawskiego około 13,5%.

Na tle ościennych powiatów bezrobocie w powiecie rawskim przedstawia się następująco:

Tabela nr 18 Bezrobocie w powiecie rawskim na tle powiatów ościennych.

Powiat	Liczba bezrobotnych (stan na 30 XI 2000 r.)	Stopa bezrobocia (stan na 31 X 2000 r.)
skierniewicki	3 671	10,5 – powiat ziemski 6,7 – powiat grodzki
łódzki wschodni	6 492	15,2
rawski	3 663	11,0
tomaszowski	13 084	21,4
grójecki	3 841	7,0
żyrardowski	3 728	12,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z powiatowych urzędów pracy.

Pomimo, że spośród w/w powiatów na terenie powiatu rawskiego liczba bezrobotnych jest najniższa, to stopa bezrobocia jest wyższa niż w powiecie skierniewickim i grójeckim.

7. ROLNICTWO

Analizy stanu rozwoju rolnictwa w powiecie rawskim dokonano na podstawie danych z roku 1996.

7.1 Gleby

Powiat rawski charakteryzuje się niezbyt korzystnymi warunkami do produkcji rolnej. Ogólna powierzchnia powiatu wynosi 64.592,00 ha, z czego użytki rolne zajmują powierzchnię 53.377,00 ha, co stanowi 82,63 %, w tym grunty orne zajmują 49.065,00 ha (91,92%), łąki 2078 ha (3,89%), pastwiska 2234 ha (4,19%).

Najwięcej użytków rolnych w stosunku do powierzchni ogólnej znajduje się w gminach: Sadkowice – 90,02 %, Regnów – 88,45 %, miasto i gmina Biała Rawska – 84,22 %, Cielądz – 79,05 %, gm. Rawa Mazowiecka – 77,91 %, m. Rawa Mazowiecka – 61,83% (patrz aneks tabela nr 13)

Wskaźniki te klasyfikują powiat rawski na poziomie wyższym niż średnia województwa łódzkiego (udział użytków rolnych w stosunku do powierzchni wynosi 69,5 %).

Na terenie powiatu rawskiego gleby klasy I nie występują. Gleby bonitacji klasy II-IV stanowią 55,89 % użytków rolnych. Udział gleb klasy II-IV w gminach przedstawia się to następująco:

Sadkowice	– 84,76 %
m. i gm. Biała Rawska	– 72,24 %
Regnów	– 57,10 %
m. Rawa Mazowiecka	– 36,87 %
Cielądz	– 32,40 %
gm. Rawa Mazowiecka	– 27,38 %

Pozostałe, to gleby klas V-VI z (patrz aneks tabela nr 14)

Z zestawienia wynika, że najlepsze gleby występują w gminach: Sadkowice, m. i gm. Biała Rawska i Regnów. Na terenie gminy Biała Rawska przeważają kompleksy rolniczej przydatności: żytnie b. dobre i pszenno-żytnie b. dobre wytworzone na piaskach gliniastych mocnych oraz kompleksy pszenne dobre.

Na terenie gminy Regnów w miejscowościach Regnów Nowy i Annosław przeważają następujące kompleksy przydatności rolniczej: pszenno-żytnie b. dobre, żytnie b. dobre i żytnie b. dobre. Pozostałe tereny posiadają gleby o zdecydowanie niższej klasie bonitacji, z dominującym kompleksem żytnim słabym.

Na terenie gminy Rawa Mazowiecka występują kompleksy rolniczej przydatności: żytnie (95,5%), niewielki udział kompleksów pszenno-żytnich (0,8 %) i kompleksy zbożowo-pastewne (3,7 %).

7.2 Struktura gospodarstw

W roku 1996 w powiecie rawskim było 7437 gospodarstw rolnych, z tego gospodarstwa w przedziałach 1-5 ha stanowiły 45,7 %, 5-10 ha 37,0 %, powyżej 10 ha – 17,3 %. W poszczególnych gminach przeważały gospodarstwa o powierzchni w przedziale

1-5 ha. Najwięcej gospodarstw w tym przedziale było na terenie miasta Rawa Mazowiecka, tj. 81,8 %, w przedziale 5-10 ha 15,6 %, powyżej 10 ha tylko 2,6 %.

Najwięcej gospodarstw w przedziale powyżej 10 ha jest na terenie gminy Regnów – 30,5 %. (patrz aneks tabela nr 15)

Obserwuje się w przedziale lat 1996-1999 znaczny wzrost liczby gospodarstw. Na terenie powiatu na koniec 1999 r. było 10 787 gospodarstw, czyli odnotowano wzrost o 45 % w stosunku do 1996 roku.

W ostatnich latach obserwuje się niewielkie zwiększenie ilości gospodarstw powyżej 10 ha oraz wzrost ilości gospodarstw w przedziale 1-5 ha. W gminie Rawa Mazowiecka w latach 1997-1999 nastąpił kilkunastoprocentowy wzrost ilości gospodarstw we wszystkich grupach obszarowych.

W mieście i gminie Biała Rawska w tym samym okresie nastąpił nieznaczny – kilkuprocentowy spadek ilości gospodarstw w grupach obszarowych 1-5 ha, 5-10 ha, a wzrost ilości gospodarstw powyżej 10 ha, natomiast w gminie Regnów nie zaobserwowano żadnych zmian w strukturze gospodarstw rolnych. W gminie Sadkowie w roku 1999 w stosunku do 1996 r. nastąpił wzrost gospodarstw w grupach obszarowych 1-5 ha, 5-10 ha, a niewielki spadek ilości gospodarstw powyżej 10 ha. (patrz aneks tabela nr 16)

Analiza została dokonana na przykładzie gmin Rawa Mazowiecka, Biała Rawska, Regnów i Sadkowie, dla których uzyskano dane statystyczne. Dla gmin pozostałych, tj. Cielądz i miasta Rawa Mazowiecka nie udało się uzyskać powyższych informacji. Można jednak domniemywać, że trendy w analizowanych gminach są reprezentatywne dla całego powiatu.

Średnia powierzchnia gospodarstw na obszarze dzisiejszego powiatu w 1996 r. wynosiła 6,5 ha. Wskaźnik powyżej tej średniej miały gminy: Sadkowie, Regnów i Cielądz 8,8-7,5 ha, gm. Rawa Mazowiecka – 6,5 ha, m. i gm. Biała Rawska 6 ha.

Według danych z 1996 r. w powiecie rawskim 9619 osób utrzymywało się wyłącznie lub głównie z pracy we własnym gospodarstwie, z tego dla 5768 osób praca we własnym gospodarstwie była jedynym źródłem utrzymania, co stanowiło 60% ogółu użytkowników gospodarstw rolnych, dla około 21 % dodatkowym źródłem utrzymania była praca najemna. (patrz aneks tabela nr 17). Natomiast brak jest danych z lat 1997-1999.

W powiecie rawskim o stanie gospodarki rolnej decyduje sektor użytkowników prywatnych. W rękach prywatnych znajduje się ponad 90% gruntów (prawie całość to użytki rolne). Na ten sektor własności składają się własności gruntowe osób fizycznych zorganizowane w indywidualne gospodarstwa rolne. Niewielki udział w strukturze własności mają właściciele nieruchomości o powierzchni użytków rolnych mniejszych od 1 ha. Tylko w mieście Rawa Mazowiecka stanowią one około 50% w stosunku do ogólnej liczby gospodarstw.

Na terenie powiatu rawskiego znajduje się 8 dużych indywidualnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej kilkudziesięciu hektarów i 3 gospodarstwa o powierzchni powyżej 100 ha, które nie są własnością osób fizycznych (ZDJZ Rossocha – 372 ha, RSP Mała Wieś - 123,9 ha, Gospodarstwo Pomocnicze przy ZSR w Rawie Mazowieckiej - 135,9846 ha).

7.3 Produkcja roślinna

Na terenie powiatu przeważa uprawa zbóż i ziemniaków. Według danych z 1996 r. powierzchnia uprawy zbóż wynosiła 23322 ha, co stanowiło 44 % powierzchni użytków rolnych, ziemniaki uprawiano na powierzchni 7790 ha, co stanowiło około 15 % powierzchni użytków rolnych.

Okolo 50 % powierzchni użytków rolnych zajmuje uprawa zbóż w gminach: Rawa Mazowiecka, Cielądz, Regnów. Natomiast w gminie Biała Rawska, Sadkowie uprawa zbóż stanowi około 35 % powierzchni użytków rolnych.

Największą powierzchnię uprawy ziemniaków w stosunku do powierzchni użytków rolnych obserwuje się w gm. Regnów 19 %, najmniej w gm. Rawa Mazowiecka 11%. (patrz aneks tabela nr 18)

Uprawa warzyw zajmowała w 1996 r. w powiecie powierzchnię 845 ha, co stanowiło 1,6 % powierzchni użytków rolnych. W poszczególnych gminach uprawa warzyw przedstawiała się następująco: gm. Cielądz – 2%, m. i gm. Biała Rawska i gm. Sadkowice – 1,7 %, gm. Regnów - 0,73 %, gm. Rawa Mazowiecka – 0,62 %.

Obecnie nie zauważa się znacznych zmian w strukturze upraw w stosunku do roku 1996.

Powierzchnia sadów w powiecie zajmowała 7643 ha, co stanowiło 14,3 % powierzchni użytków rolnych (w województwie łódzkim sady stanowiły 1,9 % powierzchni użytków rolnych). Największa powierzchnia sadów w stosunku do powierzchni użytków rolnych znajdowała się w gminie Biała Rawska – 4500 ha, co stanowiło 25,7 % powierzchni użytków rolnych i gminie Sadkowice – 2588 ha, co stanowiło 23,7 % użytków rolnych. W gminie Rawa Mazowiecka powierzchnia sadów zajmowała 263 ha, co stanowiło 2 % użytków rolnych, w gminie Regnów 165 ha, co stanowiło 4 % użytków rolnych i w gminie Cielądz 20 ha, co stanowiło 0,3% użytków rolnych.

Na terenie powiatu znajdują się 44 punkty skupu owoców i 33 punkty skupu warzyw. Najwięcej jest ich na terenie m. i gm. Biała Rawska (22 punkty skupu owoców i warzyw), nieco mniej – po 10 – na terenie gm. Sadkowice; w gminie Regnów 6 punktów skupu owoców, w gminie Cielądz 2 punkty skupu owoców i 1 warzyw, 3 punkty skupu owoców na terenie miasta Rawa Mazowiecka i 1 na terenie gmina Rawa Mazowiecka.

Ogółem na terenie powiatu znajduje się 16 przetwórní (7 – owoców, 9 – warzyw), zlokalizowanych następująco: w gminie Sadkowice – 3, w mieście Rawa Mazowiecka – 4, w gminie Regnów – 2, po jednej na terenie miasta i gminy Biała Rawska oraz gminie Cielądz. Na terenie powiatu istnieje 698 przechowalni i chłodni owoców i warzyw, z tego 412 na terenie m. i gm. Białej Rawskiej, 148 w gm. Sadkowice, 8 w gm. Rawa Mazowiecka, 5 w gm. Regnów i 1 w gm. Cielądz.

Na terenie powiatu znajduje się 6 gorzelni, 7 młynów, 10 piekarni. (patrz aneks tabela nr 19)

7.4 Produkcja zwierzęca

Według danych z 1996 r. najwięcej bydła w przeliczeniu na 100 ha UR było w gminach: Cielądz – 32 szt. na 100 ha UR, Regnów 31,5 szt. na 100 ha UR, Rawa Mazowiecka 30 szt. na 100 ha UR, przy średniej dla powiatu wynoszącej 28,41 szt. na 100 ha UR oraz średniej dla województwa łódzkiego wynoszącej 43,60 szt. na 100 ha UR.

Stan krów na 100 ha UR wyniósł w gminach: Cielądz - 17,10 szt., Rawa Mazowiecka - 17,30 szt., Regnów 16,60 - szt., przy średniej dla województwa łódzkiego - 22,99 szt. Stawia to powiat rawski na 20 miejscu w województwie łódzkim.

Stan trzody chlewnej w przeliczeniu na 100 ha UR wykazuje, że najwięcej było w gminach Regnów 158,00 szt., Cielądz 107,30 szt., Rawa Mazowiecka 106,3 szt., przy średniej dla powiatu 84,3 szt., średniej dla województwa łódzkiego 89,31 szt. Stan loch w przeliczeniu na 100 ha UR wyniósł: gmina Rawa Mazowiecka 21,5 szt., Regnów 14,1 szt., Cielądz 9,2 szt., przy średniej powiatu 10,8 szt., średniej dla województwa łódzkiego 8,10 szt. Daje to 10 miejsce w województwie łódzkim.

Z powyższego wynika, że produkcja zwierzęca była znacząca dla całości produkcji rolnej w gminach: Rawa Mazowiecka, Cielądz i Regnów (ponad 100 szt. i ponad 30 szt. bydła w przeliczeniu na 100 ha UR). Natomiast w gminach Biała Rawska i Sadkowice dominowała produkcja sadownicza. (patrz aneks tabela nr 20 i 21). Taka tendencja utrzymuje się nadal.

7.5 Skup i przetwórstwo

Na terenie powiatu znajduje się:

- * 9 punktów skupu mleka (najwięcej: 4 na terenie m. i gm. Biała Rawska)
 - * 10 punktów skupu zwierząt (najwięcej na terenie miasta Rawa Mazowiecka – 4 oraz Białej Rawskiej - 2, w pozostałych gminach po jednym)
 - * 10 ubojni zwierząt (na terenie gm. Biała Rawska 4, m. Rawa Mazowiecka 5, gm. Rawa Mazowiecka 1)
 - * 7 zakładów masarskich (z tego 4 na terenie miasta Rawa Mazowiecka, 2 – w gm. Rawa Mazowiecka, 1 – w gm. Biała Rawska)
 - * 12 ferm drobiarskich (8 – w m. Rawa Mazowiecka, 3 – w gm. Cielądz, 1 – w m. i gm. Biała Rawska)
 - * 11 gospodarstw rybackich (7 – w gm. Cielądz, po 2 w gm. Rawa Mazowiecka i gm. Biała Rawska)
- (patrz aneks tabela nr 22)

7.6 Melioracje w powiecie rawskim

Ogólna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 8190 ha, w tym drenowanych 6845 ha. W skład ogólnej powierzchni gruntów zmeliorowanych wchodzi grunty orne w ilości 6743 ha, w tym drenowane 6594 ha oraz użytki zielone w ilości 1447 ha, w tym drenowane 251 ha.

Uszeregowanie gmin rosnąco według powierzchni zmeliorowanych gruntów przedstawia się następująco:

m. i gm. Biała Rawska	- 3796 ha, w tym drenowane – 3543ha
gm. Sadkowice	- 2324 ha, w tym drenowane – 2080 ha
m. + gm. Rawa Maz.	- 1051 ha, w tym drenowane – 676 ha
gm. Cielądz	- 643 ha, w tym drenowane – 292 ha
gm. Regnów	- 376 ha, w tym drenowane – 254 ha.

Powierzchnia gruntów zmeliorowanych na terenie powiatu rawskiego stanowi 12,7 % ogólnej powierzchni gruntów powiatu, w tym w poszczególnych gminach:

m. i gm. Biała Rawska	– 5,9 %
gm. Sadkowice	– 3,6 %
m. + gm. Rawa Maz.	– 1,6 %
gm. Cielądz	– 1,0 %
gm. Regnów	– 0,6 %

Powierzchnia gruntów zmeliorowanych w stosunku do powierzchni poszczególnych gmin:

m. i gm. Biała Rawska	– 18,2 %
gm. Sadkowice	– 19,2 %
m.+ gm. Rawa Maz.	– 5,9 %
gm. Cielądz	– 6,9 %
gm. Regnów	– 8,3 %

Długość rowów melioracji szczegółowych wynosi 242,9 km, w tym poszczególnych gminach:

m. i gm. Biała Rawska	– 79,3 km
m.+ gm. Rawa Maz.	– 68,9 km
gm. Cielądz	– 43,3 km
gm. Sadkowie	– 38,5 km
gm. Regnów	– 12,9 km.

Na gruntach ornych ich długość zajmuje 92,1 km, natomiast na użytkach zielonych 150,8 km.

Powierzchnia gruntów nawadnianych stanowi 130 ha, a w tym:

- nawadnianie gruntów ornych 4 ha (w m. i g. Biała Rawska)
- nawadnianie użytków zielonych 126 ha (g. Cielądz 98 ha + m. i g. Biała Rawska 28 ha).

Na terenie powiatu rawskiego nie przewiduje się do 2006 roku żadnych przedsięwzięć dotyczących melioracji szczegółowych z powodu braku środków finansowych.

Na terenie powiatu potrzeby melioracji szacuje się na 7342 ha, w tym na gruntach ornych 6609 ha i na użytkach zielonych 733 ha. Największe zapotrzebowanie na melioracje występuje w gminach:

gm. Sadkowie	– 3409 ha
m. i gm. Biała Rawska	– 3263 ha
gm. Rawa Mazowiecka	– 670 ha.

W zakresie melioracji podstawowych na terenie gminy Biała Rawska przewiduje się do realizacji w latach 2000-2003 budowę zbiornika na rzece Białce o powierzchni ca 50,0 ha dla celów rekreacyjno-retencyjnych. Ponadto w gminie Regnów, na kanale Ossowice – Regnów, planowana jest budowa dwóch zbiorników do celów rekreacyjno-retencyjnych:

w 2000 r. – o powierzchni 0,60 ha

w latach 2005-2006 – o powierzchni 10,0 ha.

Przedstawiony powyżej stan rolnictwa w powiecie rawskim został z konieczności przeanalizowany w oparciu o dostępne dane, których większość dotyczyła stanu z 1996 r. Autorzy opracowania zdając sobie sprawę z faktu, iż realne procesy zachodzące w rolnictwie w latach 1996-2000 wywarły znaczny wpływ na zmianę stanu rozwoju rolnictwa, scharakteryzują główne problemy i zjawiska w rolnictwie w dalszej części opracowania.

7.7 Główne zjawiska i problemy w rozwoju rolnictwa w latach 1996 – 2000.

Głównym problemem rozwoju rolnictwa w powiecie rawskim są słabe klasy gruntów rolnych. Przeważają bowiem klasy gruntów V-VI nadające się w znacznej części pod zalesienia, z konieczności muszą one jednak być wykorzystywane w rolnictwie. Gleby te są mało urodzajne, podatne na wpływ warunków przyrodniczych – niedobór opadów.

Brak wyposażenia w nawodnienie i deszczownie ogranicza wybór upraw rolnych do kilku podstawowych mało opłacalnych jak:

- * ziemniaki
- * żyto
- * owies
- * mieszanka zbożowa

Brak w tym rejonie przetwórstwa rolnego ogranicza możliwości sprzedaży produktów rolnych, co powoduje konieczność ich zbytu po niskich cenach, nieproporcjonalnych do poniesionych nakładów. Rozwój przetwórstwa, w szczególności ziemniaka, umożliwiłby zwiększenie areálu tej uprawy, która mogłaby być jedną z bardziej dochodowych w powiecie rawskim.

Brak rozwiniętego przetwórstwa owoców (truskawka, aronia, porzeczka) ogranicza powierzchnię uprawy roślin bardziej pracochłonnych, pozwalających na wykorzystanie zasobów siły roboczej i przynoszących odpowiednie efekty ekonomiczne.

Wież nie przygotowana jest do odpowiedniej prezentacji wyprodukowanych płodów rolnych. Reklama jest kosztowna, a dla niewielkich partii towaru nieopłacalna. Niskie ceny na płody rolne, a wysokie na środki produkcji ograniczają możliwości doinwestowania rolnictwa. Brak jest wyposażenia w odpowiednie opakowania, sortownie, chłodnie oraz zespoły wspólnego użytkowania maszyn.

Rozdrobnione rolnictwo uniemożliwia przygotowanie dużych, jednolitych partii towaru. Sprzedaż niewielkich ilości jest czasochłonna i mało ekonomiczna. Tradycjonalizm polskich rolników i nieufność do prowadzenia wspólnych interesów ogranicza tworzenie się nowoczesnych form organizacji producentów rolnych. Istnieje w powiecie rawskim jedna grupa sadownicza i organizuje się jedna grupa producentów żywca wieprzowego.

Niewielki zakres rozwoju form działalności pozarolniczej spowodowany jest brakiem tradycji i doświadczeń w tym zakresie. Uruchomienie i prowadzenie jakiegokolwiek działalności, nawet w niewielkiej skali, wymaga dużych nakładów finansowych i dużej wiedzy również o tematyce sanitarnej i skarbowej.

W latach 1996-2000 obserwuje się na wsi wzrost świadomości ekonomicznej rolników i w związku z tym decyzje podejmowane są w oparciu o rachunek ekonomiczny efektywności produkcji. Rolnicy szybko reagują na pojawiające się preferencje rynkowe w kraju, wynikiem czego jest szybki rozwój sadownictwa i warzywnictwa.

Sadownicy korzystając z kredytów preferencyjnych z dofinansowaniem Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa budują przechowalnie i chłodnie owoców, modernizują istniejące budynki na cele przechowalnicze, dokonują zakupu agregatów chłodniczych. Zwiększają areał nasadzeń, wprowadzając nowe intensywne odmiany, stosują nawodnienia sadów i rusztowania celem uzyskania lepszych efektów, stają się bardziej konkurencyjni. Ich owoce są dobrze wybarwione, jednakowej wielkości, dobrze i długo się przechowują.

Warzywnicy zwiększają skalę produkcji oraz uprawę warzyw w szklarniach i tunelach. Uzyskują oni produkcję warzyw krajowych wcześniej wchodzących na rynek. Wprowadzają nowoczesne technologie uprawy, wysiewając nowe dorodne odmiany i stosują nawodnienie.

W produkcji zwierzęcej widoczny jest postęp genetyczny. Uzyskiwane mięso wieprzowe jest mniej otluszczone, zgodnie z wymaganiami konsumentów, a półtusze wołowe lepiej umięśnione. Rolnicy poprawiają warunki zootechniczne w budynkach inwentarskich i uzyskują produkty spełniające normy jakościowe.

Dziś nie wystarczy wyprodukować, trzeba jeszcze umieć dobrze towar sprzedać. Wiąże się to z umiejętnością i możliwościami finansowymi rolników.

Rolnicy powiększają w miarę możliwości, często również z udziałem kredytów z ARiMR, areály swoich gospodarstw, ponieważ skala produkcji w znacznym stopniu ma wpływ na dochodowość gospodarstwa. Zauważa się wzrost liczby gospodarstw o powierzchni powyżej średniej wojewódzkiej, to jest powyżej 6,5 ha. Gruntów wyzbywają się osoby mieszkające w mieście oraz rolnicy starsi nie mający następców. Towarzyszy temu także proces odwrotny, tj. rozdrabnianie gospodarstw. Zjawisko to może jednak być mylące, gdyż wynika w wielu przypadkach z uregulowania stosunków formalno-prawnych i trudno jest jednoznacznie

ocenić skalę i konsekwencje tego procesu. Istnieją programy tworzenia alternatywnych miejsc pracy z możliwością korzystania z pożyczek udzielanych przez ARiMR.

Brak jest konkretnych propozycji w tworzeniu pozarolniczych miejsc pracy i przyczynia się to do utrzymywania bezrobocia na wsi.

Infrastruktura obszarów wiejskich nie jest zadowalająca. Większość gospodarstw rolnych korzysta z sieci wodociągowej, ale problemem jest kanalizacja sanitarna i brak dostatecznej ilości oczyszczalni ścieków. Gazyfikacja na wsi nie jest rozwinięta.

8. GOSPODARKA KOMUNALNA I MIESZKANIOWA

8.1 GOSPODARKA KOMUNALNA

Położenie powiatu rawskiego między dwiema największymi aglomeracjami kraju – Warszawą i Łodzią, przy drodze krajowej nr 8 Warszawa - Wrocław powoduje, iż posiada on dogodne warunki do lokalizowania potencjalnych inwestycji z wykorzystaniem mienia komunalnego gminy Rawa Mazowiecka, miasta Rawa Mazowiecka, miasta i gminy Biała Rawska. Gminy te w swoich planach zagospodarowania przestrzennego, jak i przy gromadzeniu gruntów komunalnych, przejawiają zainteresowanie pozyskaniem i inwestowaniem na terenach położonych wzdłuż trasy nr 8.

Również powiat rawski po przejęciu do zasobów komunalnych gruntów o pow. około 120 hektarów, wchodzących w skład Gospodarstwa Pomocniczego przy Zespole Szkół Rolniczych, zainteresowany jest lokalizacją na tych terenach inwestycji dających nowe miejsca pracy i gwarantujących dalszy rozwój gospodarczy powiatu.

Gminy, jako podmioty powołane do pełnienia zadań publicznych, winny podejmować decyzje o gromadzeniu i wykorzystaniu mienia komunalnego zgodnie z przyjętymi kierunkami rozwoju, wynikającymi z posiadanych możliwości i zgodnie z zapisami wynikającymi z planów zagospodarowania przestrzennego. Racjonalne gospodarowanie mieniem komunalnym ma dla gmin zasadnicze znaczenie przy zachowaniu ciągłości procesu ich rozwoju gospodarczego. Dlatego też nie może być ono przypadkowe, lecz musi być działaniem o charakterze strategicznym i kompleksowym oraz uwzględniać posiadany przez nie potencjał, taki jak: wysypiska odpadów, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody, sieć wodociagową i kanalizacyjną.

Władze powiatowe mimo, iż nie mają bezpośredniego wpływu na decyzje dotyczące mienia komunalnego w gminach, powinny prowadzić działania koordynacyjne w zakresie ponadgminnych programów wykorzystania mienia komunalnego i podnoszenia poziomu wiedzy w temacie zarządzania mieniem komunalnym. Dla potrzeb zachowania dalszego rozwoju gospodarczego powiatu rawskiego niezbędne jest skomponowanie, na bazie istniejącego gminnego mienia komunalnego, ofert inwestycyjnych.

Z otrzymanych materiałów wynika, iż miasto Rawa Mazowiecka, gmina Rawa Mazowiecka oraz miasto i gmina Biała Rawska posiadają grunty uzbrojone, mogące stanowić potencjalne oferty sprzedaży. Gminy: Regnów, Sadkowiec i Cieladz, będące gminami typowo rolniczymi, ulokowanymi w pewnej odległości od głównych węzłów komunikacyjnych, nie posiadają gruntów komunalnych dających możliwość stworzenia oferty sprzedaży. Tendencja pozyskiwania gruntów komunalnych w gminach Rawa Mazowiecka oraz Sadkowiec utrzymuje się na poziomie stałym, a ilość transakcji sprzedaży tego mienia ma tendencję spadkową.

Dla podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy, władze gminy Biała Rawska podjęły decyzję o budowie na rzece Białce zbiornika wodnego o powierzchni 50 ha. W roku 1999 gmina nabyła, w drodze umów kupna – sprzedaży, 60 ha gruntów pod tę inwestycję.

Również w gminie Regnów planuje się dokonanie zakupu terenu o powierzchni 10 ha z przeznaczeniem pod zbiornik małej retencji.

Miasto Rawa Mazowiecka przygotowało ofertę sprzedaży czterech kompleksów gruntów o łącznej powierzchni 14,32 ha, w pełni uzbrojonych, przeznaczonych w planie

zagospodarowania przestrzennego na cele produkcyjno - usługowe. Jest to oferta dla dużych inwestorów, dająca możliwość przyszłej rozbudowy firmy.

Ponadto w północno - zachodniej części miasta znajdują się grunty o powierzchni 28 hektarów, przeznaczone również na cele produkcyjno - usługowe, w mniejszym stopniu uzbrojone.

W kompleksie tym znajduje się 18 ha gruntów stanowiących własność miasta oraz 10 ha gruntów stanowiących własność prywatną, które będą w najbliższym czasie przedmiotem wykupu przez miasto.

Pozyskiwanie gruntów komunalnych na terenie miasta Rawy Mazowieckiej jest stabilne, ale liczba transakcji sprzedaży maleje.

Z uwagi na fakt, iż wskazane przez poszczególne gminy obiekty komunalne w większości obejmują zamieszkane lokale mieszkalne, możliwości ich wykorzystania w realizacji celów strategicznych dla gminy są ograniczone.

Mienie powiatu – nieruchomości

Do przejęcia jako mienie powiatowe kwalifikowało się 152,80 hektarów gruntów. Do końca grudnia 2000 r. Wojewoda Łódzki stwierdził nabycie z mocy prawa, przez Powiat Rawski, 151 hektarów gruntów zabudowanych i niezabudowanych, w tym:

- 131,98 ha gruntów rolnych, w perspektywie przeznaczonych do zabudowy, częściowo zabudowanych budynkami służącymi do prowadzenia produkcji rolniczej oraz częściowo zamieszkałymi przez pracowników Gospodarstwa Pomocniczego przy Zespole Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej,
- 13,61 ha gruntów jednostek oświatowych i oświatowo-wychowawczych,
 - 4,59 ha gruntów Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej,
- 0,82 ha innych gruntów, np. od Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych.

Natomiast w stosunku do 1,80 hektara, w tym: 0,80 gruntów jednostek oświatowych i 1,72 hektara SP ZOZ nie zostały wydane decyzje Wojewody, potwierdzające prawo własności Powiatu Rawskiego. Jednocześnie nabyto, w drodze zakupu, niezabudowaną nieruchomość o powierzchni 0,3716 ha pod rozbudowę szpitala.

Dane statystyczne dotyczące mienia powiatu i gmin wchodzących w jego skład oraz poziomu usług komunalnych zawierają tabele nr 23 i 24 w aneksie.

8.2 GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Gospodarka mieszkaniowa i rynek mieszkaniowy to ważne elementy całości procesów społeczno-gospodarczych. To właśnie te procesy mają wpływ na poziom warunków bytowych, koniunkturę gospodarczą, migracje ludności. W dzisiejszych warunkach mieszkanie lub dom nadal są najbardziej kosztowną inwestycją.

Zasoby mieszkaniowe cechują się trwałością (trwalsze od życia użytkowników) i immobilnością (nie można ich przenieść w inne miejsce przestrzeni). Pamiętać także należy o ścisłej współzależności między miejscem zamieszkania, a miejscem pracy. Dla oceny stanu zasobów mieszkaniowych, poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności oraz

wypracowania zasad polityki w zakresie mieszkalnictwa na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym potrzebne są dane ilościowe (ilość mieszkań, wielkość powierzchni, ilość mieszkańców itp.), a także dane dotyczące stanu technicznego i własnościowego zasobów mieszkaniowych. Niestety nie wszystkie te dane i informacje można było pozyskać dla potrzeb niniejszego opracowania.

Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ostatnich latach następował dosyć systematycznie. Widoczny wzrost budowanych mieszkań był głównie wynikiem inwestycji w budownictwie indywidualnym.

W 1998 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę wynosiła w powiecie rawskim $60,5 \text{ m}^2$ i była zbliżona do średniej krajowej i wojewódzkiej (w Polsce $61,1 \text{ m}^2$, a w województwie łódzkim $55,9 \text{ m}^2$).

Tabela nr 19 Zasoby mieszkaniowe w powiecie rawskim w roku 1998.

	mieszkania		przeciętna powierzchnia użytkowa w m^2		liczba osób na 1 mieszkanie
	na 1000 osób	stanowiące własność gminy w % ogółem	na 1 mieszkanie	na 1 osobę	
Polska	302,3	13,3	61,1	18,8	3,24
woj. łódzkie	339,9	16,4	55,9	19,3	2,90
pow. tomaszowski	327,3	12,5	56,8	18,8	3,03
pow. skierniewicki	275,5	2,0	68,5	19,0	3,61
pow. grójecki	296,5	6,4	63,2	19,0	3,33
pow. rawski	282,7	7,3	60,5	17,4	3,49
m. Rawa Mazowiecka	296,3			17,1	3,27
m. i gm Biała Rawska	283,9			17,7	3,48
gm. Cielądz	289,6			18,9	3,45
gm Rawa Mazowiecka	258,0			16,2	3,88
gmina Regnów	263,6			17,1	3,79
gmina Sadkowice	275,4			18,1	3,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Powiaty w Polsce. GUS, Warszawa 1999 oraz Województwo Łódzkie w 1998 r. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 1999.

Podstawowym miernikiem obrazującym tempo rozwoju budownictwa i zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych jest wskaźnik budowy mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Jego wartość dla powiatu rawskiego, wynosząca w 1998 r. 282,7, była mniejsza niż średnia krajowa i wojewódzka.

Warunki mieszkaniowe na obszarze powiatu są zbliżone. Najkorzystniejsza sytuacja, jeżeli chodzi o wielkość powierzchni użytkowej na 1 osobę, występuje w gminie Cielądz i Sadkowice. W gminach tych najkorzystniejszy jest także wskaźnik zagęszczenia mieszkań.

Na terenie powiatu działają 2 spółdzielnie mieszkaniowe, które mają znaczący udział w ogólnych zasobach mieszkaniowych powiatu, tj.: Rawsko-Mazowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa w Rawie Mazowieckiej oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa w Białej Rawskiej. Spółdzielnia w Rawie Mazowieckiej posiada obecnie 2528 mieszkań, w których zamieszkuje 8450 osób. Oznacza to, że mieszkania te stanowią 46 % wszystkich zasobów mieszkaniowych miasta, a zamieszkuje w nich 45,9 % ogółu mieszkańców. Mieszkania spółdzielcze znajdują się w 62 blokach, z których ponad połowa zlokalizowana jest na osiedlu „Zamkowa Wola”. Przez wiele lat nie prowadzono żadnych inwestycji w budownictwie spółdzielczym (od 1991

roku, kiedy to oddano do użytku 3 ostatnie bloki na tym osiedlu) dlatego cieszy fakt, iż w 1999 r. i 2000 r. zasiedlono 2 nowe budynki, każdy po 30 lokali.

Znacznie mniejsze są zasoby Spółdzielni w Białej Rawskiej. W mieście, w 350 mieszkaniach administrowanych przez spółdzielnię (325 spółdzielczych i 25 należących do PKP Kielce), zamieszkuje ok. 32 % mieszkańców. Tutaj także, w chwili obecnej nie prowadzi się nowych inwestycji. Z 11 bloków będących własnością spółdzielni ostatni oddany został do użytku w 1997 r.

Innymi instytucjami administrującymi zasobami mieszkaniowymi są: Zarząd Budynków Komunalnych w Rawie Mazowieckiej oraz Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Białej Rawskiej.

W Rawie Mazowieckiej w budynkach ZBK znajdują się 1173 lokale (z czego 630 komunalne), w których mieszka 3230 mieszkańców. Stan techniczny tych budynków nie jest najlepszy, co wynika w głównej mierze z tego, że są to w większości budynki stare (10,2% stanowią budynki z lat 1918-1944, 45,3% z lat 1945-1960, 44,5% – późniejsze).

Zasoby mieszkaniowe ZGKiM w Białej Rawskiej są znacznie mniejsze, bowiem posiada on ogółem 266 lokali (z czego ok. 25 na terenie gminy), w których zamieszkuje ogółem 710 osób.

Na terenach wiejskich występują głównie prywatne zasoby mieszkaniowe.

Liczbę nowych mieszkań oddanych do użytku w powiecie rawskim oraz powiatach ościennych, w 1998 r. przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 20 Mieszkania oddane do użytku w 1999 roku.

	Mieszkania		Powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 osób		
Polska	80 594	2,1	7 524 116	93,4
woj. łódzkie	4 417	1,7	472 996	107,1
pow. tomaszowski	310	2,5	30 200	97,4
pow. skierniewicki	8	0,2	953	119,1
pow. grójecki	214	2,0	21 171	98,9
pow. rawski	90	1,7	6 516	72,4
m. Rawa Mazowiecka	77	4,2	5 046	65,5
m. i gm. Biała Rawska	1	0,1	145	145,0
gm. Cielądz	8	1,8	854	106,8
gm. Rawa Mazowiecka	3	0,3	379	126,3
gm. Regnów	-	-	-	-
gm. Sadkowice	1	0,2	92	92,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Powiaty w Polsce. GUS, Warszawa 1999 oraz Województwo Łódzkie w 1998 r. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 1999.

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych, w 1998 r. w powiecie rawskim oddano do użytku 77 mieszkań. Wskaźnik ilości mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców był taki sam, jak dla województwa łódzkiego, ale niższy niż średnia krajowa, natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosząca 72,4 m² była najniższa dla badanych jednostek terytorialnych.

Na terenie powiatu najwięcej mieszkań oddano w Rawie Mazowieckiej – 77 na 90 oddanych w całym powiecie, natomiast najmniej w mieście i gminie Biała Rawska – po 1.

W ostatnich latach potrzeby ludności w zakresie mieszkalnictwa zaspokajane są w przeważającej części we własnym zakresie. Rawsko-Mazowiecka Spółdzielnia Mieszkaniowa realizując budynki mieszkalne wielorodzinne zaspokaja w części potrzeby mieszkaniowe, lecz należy podkreślić, że mieszkania te mogą kupić jedynie bardziej zamożne rodziny.

W istniejących zasobach komunalnych głównym problemem jest nie najlepszy stan techniczny budynków, nieuregulowany stan prawny, jak również brak środków na remonty i modernizacje.

9. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej jest najistotniejszym czynnikiem wpływającym na warunki bytowe ludności, a także podejmowanie decyzji lokalizacyjnych przez inwestorów. Na rozwój, zarówno na szczeblu powiatu, jak i lokalnym (gmin i miast) ma wpływ zarówno istnienie elementów infrastruktury, jak również ich stan techniczny oraz możliwości zaopatrzenia inwestycji w poszczególne media z istniejących sieci. Najważniejszymi elementami infrastruktury technicznej są:

- * drogi ich stan techniczny oraz gęstość,
- * sieć energetyczna, występowanie linii NN, ŚN i WN, ich stan techniczny i posiadane rezerwy energii,
- * sieć telekomunikacji,
- * sieć gazowa,
- * sieć wodno-kanalizacyjna,
- * sieć ciepłownicza.

Poprzez pryzmat ww. elementów oceniony zostanie stopień rozwoju infrastruktury technicznej w powiecie rawskim.

9.1 Drogi

Przez obszar powiatu rawskiego przebiega 930,7 km dróg, z czego:

- 43,4 km dróg krajowych, stanowiących 4,7 % wszystkich dróg w powiecie, zarządzanych przez Generalną Dyрекcję Dróg Publicznych w Warszawie Oddział Zachodni Biuro w Łodzi,
- 54,8 km dróg wojewódzkich, stanowiących 5,9 % ogółu dróg w powiecie, zarządzanych przez Zarząd Województwa Łódzkiego poprzez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi,
- 346 km dróg powiatowych, co stanowi 37,2 % wszystkich dróg w powiecie, zarządzanych przez Zarząd Powiatu Rawskiego,
- 486,5 km dróg gminnych, stanowiących 52,2 % ogółu, dla których zarządcami są:
 - Zarząd Miasta Rawa Mazowiecka – 42,9 km
 - Zarząd Miasta i Gminy Biała Rawska – 76,6 km
 - Zarząd Gminy Cielądz – 175,6 km
 - Zarząd Gminy Rawa Mazowiecka – 41,9 km
 - Zarząd Gminy Regnów – 107,5 km
 - Zarząd Gminy Sadkowie – 42,0 km

Nawierzchnia tych dróg jest różnorodna i posiadają one następujące rodzaje nawierzchni:

- bitumiczną – 501,3 km (53,8 % ogółu dróg),
- brukową, tłuczniową – 15,6 km (1,7 % ogółu dróg),
- gruntową ulepszoną – 98,7 km (10,6 % ogółu dróg),
- gruntową – 315,1 km (33,9 % ogółu dróg),

Na terenie miast Rawa Mazowiecka i Biała Rawska znajduje się ogółem 103,8 km dróg, co stanowi 11 % wszystkich dróg w powiecie, i tak :

Na terenie Rawy Mazowieckiej jest:

- dróg krajowych – 12,3 km (1,3 %),
- dróg wojewódzkich – 4,6 km (0,5 %),

- dróg powiatowych – 20,0 km (2,1 %),
- dróg miejskich – 42,9 km (4,6 %),

Na terenie Białej Rawskiej jest:

- dróg krajowych – brak
- dróg wojewódzkich – 1,4 km (0,1 %),
- dróg powiatowych – 11,8 km (1,3 %),
- dróg miejskich – 10,8 km (1,2 %).

Stan techniczny dróg krajowych w 43 % (18,6 km) jest dobry, w 53 % (23,1 km) średni, a tylko w 4% (1,7 km) to stan zły.

Natomiast stan techniczny dróg wojewódzkich przedstawia się następująco:

- 12 % (6,3 km) – stan dobry,
- 77 % (42,3 km) – stan średni,
- 11 % (6,2 km) – stan zły.

Wszystkie drogi krajowe i wojewódzkie mają nawierzchnię bitumiczną.

Drogi powiatowe posiadają nawierzchnie w stanie:

a) dobrym:

- bitumiczne – w 10 % (24,7 km),
- pozostałe twarde – -
- gruntowe ulepszone – w 50 % (25,5 km),
- gruntowe – w 40 % (5,2 km),

b) średnim:

- bitumiczne – w 30 % (74,1 km),
- pozostałe twarde – w 100 % (3,0 km),
- gruntowe ulepszone – w 30 % (15,3 km),
- gruntowe – w 30 % (3,9 km),

c) złym :

- bitumiczne – w 60 % (148,2 km),
- pozostałe twarde – -
- gruntowe ulepszone – w 20 % (10,2 km),
- gruntowe – w 30 % (3,9 km),

Jeżeli chodzi o drogi gminne to ich nawierzchnie znajdują się w następującym stanie:

a) dobrym:

- nawierzchnie bitumiczne – w 28,8 % (35,8 km),
- pozostałe twarde – w 52,6 % (6,6 km),
- gruntowe ulepszone – w 20,5 % (9,8 km),
- gruntowe – -

b) średnim:

- nawierzchnie bitumiczne – w 53,2 % (66,0 km),
- pozostałe twarde – w 42,8 % (5,3 km),
- gruntowe ulepszone – w 46,8 % (22,3 km),
- gruntowe – w 52,0 % (156,8 km),

c) złym:

- nawierzchnie bitumiczne – w 18,0 % (22,3 km),
- pozostałe twarde – w 4,6 % (0,6 km),
- gruntowe twarde – w 32,7 % (15,6 km),
- gruntowe – w 48,0 % (145,1 km).

Wszystkie drogi, których nawierzchnie mają stan zły, wymagają natychmiastowych odnow i modernizacji.

Stopień skomunikowania wewnętrznego powiatu, poprzez sieć dróg powiatowych i gminnych należy uznać za wystarczający. Niepokój budzi tylko stan techniczny tych dróg. Ulega on sukcesywnej poprawie i zależy od środków posiadanych przez zarządców tych dróg. Sytuacja taka nie odbiega jednak od stanu na drogach w sąsiednich powiatach i w całym województwie łódzkim. Związane jest to z malejącymi środkami finansowymi na inwestycje drogowe w ostatnim dziesięcioleciu. Problem ten dotyczy wszystkich dróg w kraju.

Gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych, uzupełniana drogami krajowymi i wojewódzkimi, pozwala w pełni zaspokoić wewnętrzne potrzeby powiatu. Również skomunikowanie zewnętrzne powiatu jest wystarczające.

Przez powiat rawski przebiega droga krajowa nr 8 Warszawa-Wrocław, która z uwagi na swoje dwie jezdnie ułatwia dojazd zarówno w kierunku stolicy kraju, jak i Śląska. Będzie to w przyszłości również łącznik z siecią projektowanych autostrad województwa łódzkiego i mazowieckiego. Droga ta, na odcinku naszego powiatu (18,07 km x 2), stanie się drogą ekspresową S-8 Warszawa - Piotrków Trybunalski i w okresie do 2015 r. ma być modernizowana i dostosowywana do parametrów tej drogi.

Wpłynie to na poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego w naszym powiecie, gdyż wszystkie dopuszczone skrzyżowania dróg będą bezkolizyjne – projektowane są 3 węzły drogowe oraz 6 wiaduktów drogowych.

Ponadto powiat rawski ma dobre połączenie z Łodzią (dzięki drodze krajowej nr 72 Łódź-Rawa Mazowiecka) oraz Skierniewicami i Nowym Miastem (dzięki drodze wojewódzkiej nr 707 Skierniewice - Nowe Miasto). Należy wymienić także drogę wojewódzką nr 725 Rawa Mazowiecka - Grójec oraz nr 726 Rawa Mazowiecka - Opoczno.

Pozwalają one zarówno na dojazd do tych miejscowości, jak i umożliwiają komunikację z krajową i europejską siecią dróg.

W cały ten system wpłata się sieć dróg powiatowych i gminnych, które łączą powiat rawski z sąsiednimi powiatami (tomaszowskim, skierniewickim, żyrardowskim, grójeckim). Do najważniejszych należą drogi powiatowe: nr 38574 Biała Rawska-Nowe Miasto, nr 38555 Rawa Mazowiecka - Żelechlinek, Piekarowo - Biała Rawska, Rawa Mazowiecka - Wilkowice, itd.

9.2 Energetyka

Występowanie linii WN na danych obszarach determinuje lokalizację dużych inwestycji, co pośrednio ma wpływ na warunki bytowe ludności. Dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego (jedno i wielorodzinne) istotne są linie NN i ŚN oraz ich sprawność techniczna.

W tym zakresie na dzień dzisiejszy brak jest danych statystycznych – ogólna ocena, w oparciu o znajomość obszaru oraz obserwacje własne wskazuje, iż w większości są to stare linie przesyłowe, wymagające niejednokrotnie wymiany lub modernizacji, nie posiadające rezerw niewykorzystanych zapasów energii. Wzmożone zapotrzebowanie na energię elektryczną powoduje konieczność budowy całkiem nowych linii.

9.3 Telekomunikacja

Telekomunikacja jest ważnym czynnikiem brany pod uwagę przy opracowywaniu rankingów atrakcyjności inwestycyjnej regionów, powiatów, miast i gmin. Stan telefoniczowania poszczególnych gmin oraz miast przedstawia tabela numer 25 w aneksie. Wskaźnik liczby abonentów na 100 mieszkańców, w 1997 roku, w mieście Rawa Mazowiecka wyniósł 22. Na drugim miejscu była gmina Regnów – 13. Najniższe wartości wskaźnik ten przyjął w gminie Rawa Mazowiecka – tylko ok. 5 oraz w gminie Cielądz – 5,5. Liczba abonentów w powiecie rawskim sukcesywnie rośnie, rośnie wskaźnik telefonizacji. W 1999 r. w Rawie Mazowieckiej zanotowano ponad 30 abonentów na 100 mieszkańców, w mieście Biała Rawska około 14 abonentów na 100 mieszkańców. Na podobnym poziomie telefoniczowana była gmina Regnów. W stosunku do 1997 r. nastąpiła poprawa sytuacji w gminie Rawa Mazowiecka, gdzie przypadło ponad 9 abonentów na 100 mieszkańców. Najniższym wskaźnikiem charakteryzującą się gminy: Cielądz i Sadkowie, w których przyjął on odpowiednio wartości: 6 i 7. Brak jest danych o inwestycjach z zakresu telefonizacji planowanych na terenie powiatu. Wiadomo jednak, że trwają prace nad rozbudową i modernizacją sieci telefonicznej i zapewne nastąpi w tej dziedzinie znaczna poprawa.

9.4 Gazyfikacja

Stopień zgazyfikowania powiatu rawskiego jest niezadowalający. Na terenach wiejskich w gaz z sieci zaopatrywanych jest jedynie około 30 gospodarstw rolnych położonych w gminie Biała Rawska. Gospodarstwa te są zasilane z gazociągu w gminie Błędów.

Na terenie miasta Rawa Mazowiecka znajdują się dwie stacje redukcyjne I-go stopnia, z możliwością poboru gazu 4,5 tys. m³/h oraz trzy stacje redukcyjne z możliwością poboru gazu 1,5 tys. m³/h. Ogółem na terenie miasta znajduje się około 13 965 km sieci średniego ciśnienia oraz 5 952 km sieci niskiego ciśnienia, z których korzysta łącznie 2 846 odbiorców gazu.

Z powyższych danych wynika, że sieć gazowa na terenach wiejskich nie istnieje, natomiast na terenie miasta jest ona niezadowalająca.

9.5 Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa na obszarach wiejskich powiatu rawskiego nie jest dostatecznie rozwinięta. Istnieją duże dysproporcje w zwodociągowaniu, zarówno gospodarstw rolnych, jak i budynków mieszkalnych, w poszczególnych gminach powiatu. W 1999 r. największym stopniem zwodociągowania cechowały się gminy: Rawa Mazowiecka – 96 %, miasto Rawa Mazowiecka – 92,0 % oraz miasto Biała Rawska – 88,0 %. Największe zaniedbania odnotowano w gminie Biała Rawska, gdzie zwodociągowano jedynie ok. 22,0 % obszaru gminy oraz w gminie Sadkowie – 37,1 %.

Z danych udostępnionych przez gminy wynika, że inwestycje wodociągowe ciągle trwają. Na terenie samego miasta Rawa Mazowiecka woda pobierana jest z trzech ujęć: z ujęcia Boguszyce pochodzi około 2900 m³ wody, z ujęcia przy ulicy Fawornej około 1000 m³ i z ujęcia na terenie fabryki guzików Bonetti około 150 m³ wody na dobę. Obecnie eksploatowane ujęcia nie posiadają niezbędnych rezerw dla prawidłowego rozwoju miasta. (uniemożliwiają np. lokalizację w mieście inwestycji przemysłowych opartych na technologiach wodochłonnych)

Dane dotyczące zwodociągowania obszaru powiatu zawierają tabele numer 26, 27 i 28 w aneksie.

9.6 Sieć kanalizacji sanitarnej

Według danych na koniec 1999 roku w powiecie rawskim jedynie na terenie miasta Rawa Mazowiecka, miasta Biała Rawska, gminy Rawa Mazowiecka i gminy Cielądz zlokalizowane były oczyszczalnie ścieków.

W gminie Sadkowiec budowa oczyszczalni jest w trakcie realizacji. Zaplanowana jest budowa oczyszczalni w gminie Regnów.

Porównując ilość kilometrów sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej zaobserwować można dużą dysproporcję na niekorzyść tej pierwszej (szczególnie duża jest ona na terenach wsi).

W samej Rawie Mazowieckiej także występuje różnica pomiędzy liczbą gospodarstw zaopatrywanych w wodę z sieci, a takimi bez dostępu do sieci kanalizacyjnej. Wiele gospodarstw korzysta zatem z szamb lokalnych, wywożonych za pomocą wozów asenizacyjnych, co jest nieefektywne i nieekologiczne.

Ścieki z terenu miasta odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej we wsi Żydymice, w pobliżu Rawy Mazowieckiej. Przepustowość tejże oczyszczalni wynosi około 12400 m³ na dobę, jednak wykorzystuje się jedynie około 45 % mocy przerobowej obiektu.

Poważnym problemem jest połączenie kanalizacji sanitarnej z deszczową, co sprawia, że duże ilości wód filtracyjnych i deszczowych trafiają do przepompowni ścieków i są poddawane procesowi oczyszczania.

Dane statystyczne odnośnie procesu rozwoju sieci kanalizacyjnej w latach 1997-1999 zawierają tabele numer 29, 30 i 31 w aneksie.

9.7 Ciepłownictwo

Jeżeli chodzi o sieć ciepłowniczą to występuje ona głównie na terenie miast. Niestety brak jest danych statystycznych w tym zakresie.

Na terenach wiejskich sieci ciepłowniczej praktycznie brak. Funkcjonują jedynie lokalne kotłownie zasilające budynki jednorodzinne.

Ogólna ocena sieci ciepłowniczej w oparciu o znajomość terenu i własne obserwacje wskazuje, iż na terenie miasta występują jej poważne braki. Osiedla domów jednorodzinnych zasilane są przez kotłownie indywidualne, stare budownictwo wielorodzinne nie wyposażone jest w sieć ciepłowniczą, jedynie nowsze budownictwo wielorodzinne wyposażone jest w centralne ogrzewanie sieciowe. Na tych osiedlach powstało kilka niewielkich kotłowni, jedynie na osiedlu Zamkowa Wola przebudowano sieć i kilka kotłowni wyłączono, natomiast jedną kotłownię zmodernizowano na gazową i przyłączono większą część tegoż osiedla.

9.8 Podsumowanie

Poziom rozwoju infrastruktury w powiecie rawskim nie jest zadowalający. Analiza poszczególnych elementów infrastruktury technicznej wykazuje duże dysproporcje pomiędzy poszczególnymi gminami wchodzącymi w skład powiatu oraz duże dysproporcje w stanie

rozwoju i zapotrzebowania różnych rodzajów sieci w poszczególnych gminach powiatu rawskiego.

Obliczanie wskaźnika rozwoju infrastruktury dla poszczególnych gmin i porównywanie go byłoby mylące, ponieważ poszczególne gminy posiadają różne charakterystyki rozwojowe i ich potrzeby, pod względem niektórych elementów infrastruktury mogących być nośnikiem rozwoju, są różne.

Dlatego też niezbędna jest współpraca władz powiatowych z samorządami na szczeblu gmin, w celu określenia potrzeb i kierunków w zakresie rozwoju infrastruktury, w zależności od możliwości poszczególnych obszarów. Na terenie powiatu rawskiego oraz samego miasta Rawa Mazowiecka nie dostrzega się zainteresowania jednostek gospodarki oraz samej ludności współfinansowaniem rozwoju infrastruktury, co zapewne jest spowodowane niezbyt wysokim poziomem infrastruktury społecznej.

10. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

10.1 OCHRONA ZDROWIA

Podstawowe założenia w definicji związane z ochroną zdrowia

Zdrowie traktowane jest powszechnie jako dobro ogólne, dobro podstawowe lub jako prawo przysługujące każdemu obywatelowi, gwarantowane zapisem konstytucyjnym. Oznacza to, że każdy obywatel powinien mieć dostęp do opieki zdrowotnej niezależnie do statusu ekonomicznego.

Istotą polityki, z punktu widzenia ochrony zdrowia, jest stworzenie możliwości równego dostępu do opieki zdrowotnej wszystkim obywatelom tak, aby każdy, bez względu na wiek, płeć, miejsce zamieszkania i zamożność, w razie zaistniałego zagrożenia życia lub zdrowia, mógł skorzystać z opieki medycznej.

Pojęcie „ochrona zdrowia” oznacza:

- * po pierwsze – ochronę przed chorobami poprzez zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych i niezakaźnych o dużym wymiarze społecznym oraz innych chorób i niepełnosprawności psychicznych i fizycznych w ramach systemu opieki zdrowotnej,
- * po drugie – ochronę przed zagrożeniami środowiska przyrodniczego i pracowniczego, w tym m.in. przed zagrożeniami fizycznymi (np.: hałasem, wibracjami, promieniowaniem), chemicznymi (np.: zanieczyszczeniami powietrza, wody, gleby, żywności) i biologicznymi (np.: bakteriami, wirusami, grzybami, robakami, alergenami) w ramach systemu zdrowia środowiskowego,
- * po trzecie – ochronę przed zagrożeniami wynikającymi z niekorzystnych warunków społecznych: ubóstwa, bezrobocia, patologii społecznych, poprzez wykształcenie w ramach programów polityki społecznej i edukacyjnej systemu opieki zdrowotnej, promocji zdrowia oraz pomocy społecznej.

„Opieka medyczna” – jest pojęciem znacznie węższym niż „ochrona zdrowia” – określa się ją jako program świadczeń zgodnych z wiedzą medyczną, niezbędną dla promocji i utrzymania zdrowia, które powinny być dostępne poszczególnym jednostkom i całej populacji. (wg WHO)

„Promocja zdrowia” jest to zestaw działań umożliwiających poszczególnym osobom i społeczności zwiększenie kontroli nad czynnikami warunkującymi stan zdrowia i przez to jego poprawę, promowanie zdrowego stylu życia oraz środowiskowych i indywidualnych czynników sprzyjających zdrowiu.

Opieka ambulatoryjna

„Ambulatoryjna opieka zdrowotna” – rozumie się przez to udzielanie świadczeń zdrowotnych pacjentom nie wymagającym hospitalizacji (leczenia szpitalnego) przez przychodnie, poradnie i ośrodki zdrowia oraz udzielanie tych świadczeń w ramach praktyki zawodów medycznych.

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje swoim zakresem świadczenie:

- podstawowej opieki zdrowotnej,
- specjalistycznej opieki zdrowotnej

Podstawowa opieka zdrowotna to wyodrębniona organizacyjnie z innych struktur część systemu opieki zdrowotnej, zapewniająca zdrowym i chorym w miejscu pobytu, w warunkach ambulatoryjnych bądź domowych świadczenia zdrowotne, które obejmują swoim zakresem:

- promocję zdrowia,
- profilaktykę,
- diagnostykę,
- leczenie,
- rehabilitację,
- pielęgnację,
- medycynę ogólną, medycynę rodzinną i pediatrię.

Założeniem reformy jest zapewnienie równego dostępu do środków publicznych i możliwość finansowania z tych środków, będących w dyspozycji kas chorych, świadczeń zdrowotnych udzielanych przez inne niż samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej, podmioty. Ta możliwość prawna spowodowała iż z dniem 01.01.1999 roku powstały niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i praktyka lekarza rodzinnego, w ramach niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej, oparte na bazie zakładów publicznych i realizujące ich zadania, na które otrzymują finansowanie ze środków publicznych.

Zaistniała sytuacja wyraźnie wpłynęła na stopień zaspokojenia potrzeb zdrowotnych, zwiększyła się bowiem dostępność do lekarza pierwszego kontaktu poprzez zwiększenie liczby placówek i liczby lekarzy w nich pracujących. Został wprowadzony również element konkurencji i to nie tylko między podmiotami publicznymi, ale i niepublicznymi.

Założeniem reformy jest również oddzielenie podstawowej opieki zdrowotnej od leczenia stacjonarnego. Dlatego też celowe są działania zmierzające do wydzielenia ze struktur Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej podstawowej opieki zdrowotnej. Sytuację w tym zakresie ilustruje poniższa tabela.

Tabela nr 21 Placówki służby zdrowia funkcjonujące na terenie powiatu.

Lp.	Nazwa placówki	1997 rok	1998 rok	1999 rok	Uwagi
1	Szpital	1	1	1	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej
2	Przychodnie Rejonowo-Specjalistyczne	2	2	2	
3	Gminne Ośrodki Zdrowia	3	3	2	
4	Wiejskie Ośrodki Zdrowia	4	4	3	
5	Przychodnie Przyzakładowe	4	4	1	
6	Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	1	1	9	
7	Apteki	8	9	11	
8	Gabinety prywatnej praktyki lekarskiej	32	42	45	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej i Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Rawie Mazowieckiej.

Na terenie każdej gminy znajduje się placówka służby zdrowia (ośrodek zdrowia bądź niepubliczny zakład opieki zdrowotnej czy praktyka lekarza rodzinnego) świadcząca usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. Dostępność do tego rodzaju usług w każdej gminie jest niemalże jednakowa i wystarczająca. Dane statystyczne dotyczące wyposażenia gmin powiatu rawskiego w placówki służby zdrowia w latach 1997-1999 zawierają tabele numer 32, 33, 34, 35 i 36 zamieszczone w aneksie.

Istotnym elementem w procesie dostosowywania struktur systemu opieki zdrowotnej do nowych warunków reformowanej służby zdrowia jest dynamika tworzenia niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej na terenie powiatu rawskiego w roku 1999, w wyniku której usługi medyczne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej zostały w dużej mierze sprywatyzowane. Szczegółowa analiza tej sytuacji zawarta jest w aneksie.

Wprowadzone z dniem 01.01.1999 r. zmiany ustawowe w obszarze ochrony zdrowia, zwłaszcza w zakresie organizacji i finansowania świadczeń zdrowotnych, spowodowały, iż przychodnie przyzakładowe zostały zlikwidowane z uwagi na fakt, że kasa chorych nie finansuje tego typu usług.

Przychodnie przyzakładowe usytuowane były przy zakładach pracy i udzielały świadczeń medycznych zatrudnionym pracownikom. Pełniły funkcje uzupełniające w odniesieniu do placówek rejonowych. W placówkach tych udzielane były świadczenia:

- lecznicze,
- profilaktyczne (badania okresowe).

Przychodnie te były jednostkami strukturalnymi Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej, a ich finansowanie przedstawiało się następująco:

- etaty pielęgniarek i lekarza finansowane były przez SPZOZ.
- utrzymanie przychodni (leki, energia, woda, środki czystości, środki dezynfekcyjne, sprzęt i inne) finansowane było przez zakład pracy. (patrz aneks tabela nr 36)

Znaczącym elementem, mającym charakter alternatywny dla systemu opieki zdrowotnej, w powiecie rawskim jest zabezpieczenie potrzeb zdrowotnych ludności przez sektor prywatny. Spośród 15 analizowanych specjalności medycznych, najwyższą dynamiką rozwoju wyróżniają się: stomatologia, ginekologia i interna. Sytuację w tym zakresie zwierają dane statystyczne umieszczone w aneksie, w tabeli numer 37.

Gabinety rehabilitacji i fizykoterapii tworzone są głównie w dużych placówkach służby zdrowia, które świadczą usługi dla dużej populacji ludności. Wiąże się to zarówno z bazą lokalową (brak odpowiednich pomieszczeń w ośrodkach zdrowia), jak i z odpowiednim wyposażeniem takiego gabinetu. Zapotrzebowanie na tego typu usługi, tak w mieście, jak i na wsi jest bardzo duże, co spowodowane jest wzrostem zachorowalności na choroby układu kostno-stawowego. Obecna lokalizacja tych gabinetów ogranicza dostęp do nich, zwłaszcza osobom niepełnosprawnym, zamieszkującym na wsi. (patrz aneks tabela nr 38.)

Wraz ze wzrostem liczby tworzonych, bądź przekształconych placówek służby zdrowia wyraźnie wzrasta ogólna liczba lekarzy zatrudnionych w tych placówkach. Jednakże liczba zatrudnionych lekarzy nie odzwierciedla stanu faktycznego ze względu na fakt, iż wielu spośród nich zatrudnionych jest w kilku placówkach. (patrz aneks tabela nr 39)

Podstawowym celem każdego zakładu opieki zdrowotnej w Polsce, po przekształceniach w systemie ochrony zdrowia, jest szybkie i racjonalne oraz ekonomiczne

świadczenie usług, zatem ważnym ogniwem w podejmowaniu szybkich i trafnych decyzji co do wyboru metody leczenia jest sprawnie funkcjonująca i dobrze wyposażona baza diagnostyczna, w tym również laboratoria analityczne i bakteriologiczne. Wyszczególnione w aneksie, w tabeli numer 40, laboratoria spełniają swoją rolę w podstawowym zakresie.

Ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb zdrowotnych ludności spełniają również apteki. Ich liczba na terenie powiatu rawskiego jest wystarczająca, jednakże rozmieszczenie przestrzenne tychże placówek, ogranicza w poważnym stopniu dostępność do świadczonych przez nie usług. Istnieje wyraźna dysproporcja między liczbą aptek znajdujących się na terenie wsi (1 apteka!) a liczbą aptek znajdujących się na terenie miast (10 aptek). Stanowi to duże utrudnienie dla mieszkańców wsi, a zarazem pacjentów wiejskich i gminnych ośrodków zdrowia, którzy nie mogą na miejscu zrealizować recept, zatem zmuszeni są do pokonywania dużych odległości w celu zaopatrzenia się w leki. Szczegółowe dane dotyczące aptek zamieszczone są w poniższej tabeli.

Tabela nr 22 Apteki.

Lp.	Rok	Ogółem	w tym:		ogółem		uwagi
			prywatne	PZF „Cefarm”	miasto	wieś	
1.	1997	8	6	2	7	1	wieś – 1 Punkt Apteczny w Kaleniu miasto : 2 - Biała Rawska, 5 – Rawa Mazowiecka
2.	1998	9	8	1	8	1	wieś – 1 Punkt Apteczny w Kaleniu miasto: 2 - Biała Rawska, 6 – Rawa Mazowiecka
3.	1999	11	10	1	10	1	wieś- 1 Punkt Apteczny w Kaleniu miasto: 3 - Biała Rawska 7 - Rawa Mazowiecka

Źródło: Opracowanie własne.

Istotną rolę w ochronie zdrowia pełnią usługi specjalistyczne, świadczone przez poradnie specjalistyczne. Stan rozwoju tego rodzaju usług ilustruje tabela nr 41 w aneksie. W 1999 r. dwukrotnie wzrosła liczba poradni specjalistycznych w stosunku do roku 1998 i 1997. Wynika to z tego, iż w powstałych w 1999 r. niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej tworzone były nowe poradnie specjalistyczne. W związku z tym, wzrosła liczba już wcześniej istniejących poradni (wchodzących w skład SPZOZ), a także powstały nowe poradnie specjalistyczne, których nie było na naszym terenie, a zapotrzebowanie na świadczenia usług specjalistycznych wzrosło. Zwiększyła się zatem dostępność do tego rodzaju usług medycznych.

Liczba poradni specjalistycznych na terenie powiatu rawskiego jest wystarczająca w stosunku do potrzeb i zgodna z powszechnymi trendami. Poradnie usytuowane są w Rawie Mazowieckiej i w Białej Rawskiej, niemniej jednak pełnią funkcję ponadlokalną.

Z analizy danych wynika, iż w 1999 r. nastąpił wyraźny spadek liczby udzielonych porad w poradniach specjalistycznych w stosunku do roku 1998 i 1997 (w latach tych utrzymywał się na tym samym poziomie, szczególnie w tych poradniach, gdzie wymagane jest skierowanie od lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej. W poradniach specjalistycznych, tj.: onkologicznej, psychiatrycznej, dermatologicznej, poradni K, gdzie pacjenci przyjmowani są bez skierowań, liczba udzielonych porad nie uległa zmianie. (patrz aneks tabela nr 42)

Nie wynika to ze zmniejszenia zapotrzebowania na tego typu usługi, lecz z ograniczenia wydawania skierowań przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej.

Biorąc pod uwagę wskaźniki zachorowalności i chorobowości na choroby niezakaźne, obserwuje się tendencje wzrostowe na świadczenia specjalistyczne, zwłaszcza chorób układu krążenia, cukrzycy, reumatologii, onkologii, endokrynologii, gruźlicy, chorób płuc oraz neurologii.

Diagnoza problemów społecznych

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie naszego powiatu została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie tutejszego powiatu oraz danych statystycznych instytucji i organizacji współpracujących z PCPR.

Z danych statystycznych za rok 1998 wynika, iż na powierzchni 646 km² zamieszkuje 51696 mieszkańców powiatu, w tym:

– kobiety – 25969

– mężczyźni – 25727

w wieku:

– przedprodukcyjnym – 16809 osób

– produkcyjnym – 30000 osób

– poprodukcyjnym – 7887 osób

Niepokojącym zjawiskiem jest bezrobocie, o czym świadczą poniższe dane Powiatowego Urzędu Pracy. Na dzień 31.12.1999 r. w powiecie rawskim było ogółem 2276 bezrobotnych, co stanowiło 4,3 % ogólnej liczby mieszkańców, w tym:

– 1413 osób to kobiety

– 178 osób absolwenci

– 59 osób niepełnosprawni

– 1357 osób zamieszkiwało na wsi

– 2317 osób stanowili ci w wieku do 18 do 44 lat

– 435 osób to bezrobotni z prawem do zasiłku.

Liczba osób niepełnosprawnych rozeznaczonych przez Centrum wynosi 1610, co stanowi 3% ogólnej liczby mieszkańców powiatu (dane na koniec 1999 r.) w tym:

– kobiety – 653

– mężczyźni – 578

– dzieci do 16 roku życia – 378 osób

Z ogólnej liczby osób niepełnosprawnych, tych w wieku 16 lat i więcej są 1232 osoby, z tego:

– ze znacznym stopniem niepełnosprawności – 299 osób

- z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności – 458 osób
- z lekkim stopniem niepełnosprawności – 475 osób.

Analizując środowisko rodzinne nieletnich na terenie powiatu rawskiego należy zauważyć, że większość z nich jest poważnie dotknięta różnego rodzaju patologią. Z danych szacunkowych wynika, że tylko na terenie miasta Rawa Mazowiecka jest ok. 2500 osób uzależnionych od alkoholu, dalszych 1000 mieszkańców jest zagrożonych chorobą alkoholową, a około 7000 osób jest współuzależnionych od alkoholu.

Zastraszająco wzrosło także spożycie alkoholu wśród dzieci i młodzieży. Z badań przeprowadzonych przez rawskich psychologów wynika, iż 70% młodzieży w wieku 13-17 lat miało mniejszy lub większy kontakt z alkoholem.

Bezpośrednią lub pośrednią przyczyną co piątego zgonu na terenie Rawy Mazowieckiej jest nadmierne spożywanie alkoholu.

Alkoholizm jest przyczyną rozpadów rodzin, przestępczości, przedwczesnej śmierci, chorób, kalectwa i wielu innych patologii społecznych.

Katalog przestępstw obrazują poniższe dane Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej.

Ogółem w powiecie rawskim w 1999 r. dokonano 1220 przestępstw (czyli szacunkowo wynika, iż co 43 mieszkańiec powiatu popełnił przestępstwo), w tym 56 przestępstw było popełnionych przez nieletnich.

Oto dane dotyczące różnych rodzajów przestępstw:

- 693 przestępstwa przeciwko mieniu,
- 49 uszkodzeń ciała (bójki i pobicia),
- 48 wszczętych postępowań przygotowawcze w sprawach o znęcanie się nad członkami rodziny,
- 9 samobójstw,
- 3 zgwałcenia,
- 2 zabójstwa.

Należy podkreślić, iż aż 202 przestępstwa, czyli co 6 przestępstwo, było popełnione pod działaniem alkoholu.

Podobna sytuacja panuje w rodzinach rozbitych i żyjących w separacji. Nie trzeba wielkiej wyobraźni, jak głęboki uraz powoduje rozwód, obserwowanie konfliktów i awantur dorosłych, którzy byli dotąd wzorcem. Ciągły lęk przed maltretowaniem, a z drugiej strony – wstyd, że się ma ojca czy matkę pijaka prowadziły do ucieczek z domu, do wiązania się ze środowiskiem grup rówieśniczych, często o charakterze przestępczym.

W 1999 r. w Sądzie Rodzinnym w Rawie Mazowieckiej toczyły się:

- 54 sprawy o alimenty,
- 131 spraw o podwyższenie alimentów,
- 9 spraw dotyczyło demoralizacji nieletnich,
- 43 sprawy dotyczyły czynów karalnych, popełnionych przez sprawców nieletnich.

Sąd Rodzinny orzekł w odniesieniu do rodzin nieletnich następujące środki:

- w 84 przypadkach dozór kuratora,
- w 99 rodzinach ograniczono władzę rodzicielską,
- 46 osób poddano obowiązkowi przymusowego leczenia odwykowego – ogółem obowiązek taki spoczywa na 79 osobach.

Punkt Konsultacyjno - Interwencyjny dla osób doznających przemocy w rodzinie „Pogotowie Rodzinne” działający przy Towarzystwie Wspierania Inicjatyw Społecznych i Edukacyjnych „Alternatywa” w Rawie Mazowieckiej udzielił:

- ponad 260 porad psychologicznych, prawnych i wsparcia dla rodzin,
- pomocy 115 osobom, które zgłosiły się do Punktu,
- przeprowadził ponad 20 interwencji domowych.

W pierwszym kwartale 2000 roku Punkt udzielił 120 porad, co wskazuje na ciągły wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi.

Przedstawione wcześniej informacje ukazują dodatkowo ścisłą zależność pomiędzy warunkami jakie stwarza środowisko rodzinne, a stopniem wykojenia i demoralizacji nieletnich; im liczniej występują negatywne przykłady środowisk rodzinnych, tym częściej mamy do czynienia ze zjawiskiem niedostosowania społecznego nieletnich.

W 1999 roku świadczeniami z pomocy społecznej w ramach zadań zleconych i zadań własnych (bez względu na ich rodzaj i formę, liczbę oraz źródło finansowania) realizowanych przez ośrodki pomocy społecznej zostało objętych 3 266 osób w 2 571 rodzinach.

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy społecznej były: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność (w tym długotrwała choroba), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz alkoholizm.

Wśród podopiecznych Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu rawskiego z ogółu 3 602 środowisk otrzymujących pomoc – dysfunkcją dominującą było ubóstwo występujące aż w 1 167 środowiskach, co stanowi 45,4% ogółu.

Następną dysfunkcją jest niepełnosprawność, która jest powodem korzystania z pomocy społecznej realizowanej przez ośrodki pomocy społecznej w 903 środowiskach, co stanowi 35,1% ogółu świadczeniobiorców.

Niepełnosprawni korzystali również z innych form pomocy organizowanych przez PCPR ze środków PFRON, takich jak:

- turnusy rehabilitacyjne – 62 osoby, w tym – 23 dzieci,
- likwidacji barier w komunikowaniu się – 5 osób, w tym – 1 dziecko,
- z programu celowego skorzystało – 14 osób.

Inną dysfunkcją jest bezrobocie, z powodu którego osoby z 684 środowisk ubiegały się o szeroko rozumianą pomoc. Grupa osób bezrobotnych stanowiła 26,6% ogółu świadczeniobiorców.

Do negatywnych zjawisk mających wpływ na funkcjonowanie rodzin powiatu, należy także bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i alkoholizm. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego, jako losowe kryterium przyznawania pomocy stwierdzono w 405 środowiskach objętych pomocą przez ośrodki pomocy społecznej, co stanowi 15,7% ogółu świadczeniobiorców. Bezradność ta dotyczy przede wszystkim w przypadku:

- 194 rodzin niepełnych,
- 151 rodzin wielodzietnych.

Do bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych można zaliczyć również pomoc rodzinom zastępczym udzielaną przez PCPR.

Na terenie powiatu rawskiego w 1999 r. pomocą pieniężną oraz pracą socjalną były objęte 53 rodziny zastępcze z 76 dziećmi (w tym 15 dzieci niepełnosprawnych);

- do lat 3 – 3 dzieci,
- od 4 do 10 lat – 15 dzieci,
- od 11 do 13 lat – 9 dzieci,
- od 14 do 18 lat – 29 dzieci,
- powyżej 18 lat – 20 dzieci.

Wśród 53 rodzin zastępczych jest:

- 36 rodzin z jednym dzieckiem, w tym 8 dzieci niepełnosprawnych lub wymagających specjalnej troski,
- 13 rodzin z dwójką dzieci, w tym 2 dzieci niepełnosprawnych,
- 2 rodziny z trójką dzieci, w tym 1 dziecko niepełnosprawne,
- 2 rodziny z czwórką dzieci, w tym 4 dzieci niepełnosprawnych.

Problem alkoholowy został stwierdzony w 197 środowiskach korzystających z pomocy ośrodków pomocy społecznej, co stanowi 7,7% ogólnej liczby świadczeniobiorców.

Należy stwierdzić, iż w/w dysfunkcje występują najczęściej z innymi niekorzystnymi zjawiskami.

Innym problemem, chyba najważniejszym, występującym na terenie powiatu rawskiego jest połączenie wszystkich niemal dysfunkcji rodziny, tj. szerzenia się patologii, zarówno wśród dorosłych, jak i młodzieży, o czym świadczą statystyki sądu, policji oraz innych instytucji i organizacji współpracujących z tutejszym Centrum.

Najważniejsze zasoby powiatu i ich rola w tworzeniu systemowych rozwiązań w pomocy społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wraz z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu rawskiego, realizuje koncepcję budowy systemu pomocy społecznej (zgodnie z zasadą profilaktyki pomocy dziecku i rodzinie). Ich celem jest skuteczne wspieranie osób i rodzin w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Podstawę urzeczywistnienia koncepcji systemowych rozwiązań stanowi:

1. Utworzenie zespołów pracowników i umiejscowienie ich siedzib wśród społeczności lokalnych, co umożliwi poznanie problemów i zagrożeń lokalnych, a także sprzyja lepszej współpracy pracowników pomocy społecznej ze środowiskami, których problemy te dotyczą.
2. Sporządzanie mapy zagrożeń, które najczęściej rodzą zapotrzebowanie na pomoc społeczną i poradnictwo socjalne. Rozmieszczanie ich na mapie powiatu pozwoli na zaplanowanie lokalizacji odpowiedniej infrastruktury socjalnej.
3. Nawiązanie współpracy z lokalnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej i polityki społecznej – organizacjami, grupami nieformalnymi, związkami wyznaniowymi itp. – poprzez organizowanie wspólnych spotkań. Celem tych spotkań jest wzajemne poznanie się, wymiana informacji o zakresie i formach działalności, a także o problemach i zagrożeniach występujących w społecznościach lokalnych oraz tworzenie systemów wsparcia.

System wsparcia dla rodzin w kryzysie

Skutki kryzysu w rodzinie najbardziej dotkliwie odczuwają dzieci. Dlatego też budowany system wsparcia ma na celu całościowe objęcie pomocą rodziny i doprowadzenie do odzyskania lub wzmocnienia samodzielności życiowej na miarę możliwości jej członków.

W rodzinach tych często występują zjawiska patologiczne, takie jak: alkoholizm, przemoc, łamanie norm społecznych.

System wsparcia dla tych rodzin i dzieci, stanowią zarówno świadczenia finansowe, jak również placówki wspomagające rodzinę, prowadzone przez stowarzyszenia, fundacje i organizacje pozarządowe.

Współdziałanie Centrum Pomocy Rodzinie z wieloma podmiotami, które w większym lub mniejszym stopniu wkraczają w politykę społeczną i pomoc społeczną, rozszerza ofertę stosowanych form i środków pomocy. Stwarza możliwości lepszego docierania do różnych grup i środowisk, jak również finansowania działalności z różnych źródeł.

Instytucje i organizacje wspierające rodziny na terenie powiatu rawskiego

1. Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej,
2. Sąd Rodzinny i Nieletnich oraz kuratorzy zawodowi,
3. Powiatowa Komenda Policji i Gminne Komisariaty,
4. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
5. Dom Dziecka,
6. Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych i Edukacyjnych „Alternatywa”,
7. Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży im. Brata Alberta,
8. Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Szansa”,
9. „Pogotowie Rodzinne” pod patronatem Towarzystwa Wspierania Inicjatyw Społecznych i Edukacyjnych,
10. Rodzinny Ośrodek Formacji Chrześcijańskiej,
11. Towarzystwo Przyjaciół Dzieci.

Celem pomocy społecznej realizowanym przez ośrodki pomocy społecznej jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych, osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka, w konsekwencji doprowadzając do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Ośrodki pomocy społecznej kierują pomoc finansową, rzeczową, usługową i socjalną do rodzin. Pomoc ta kierowana jest do różnych grup społeczeństwa, w zależności od potrzeb.

Ośrodki pomocy społecznej w latach 1997-1999 wykorzystwały następujące środki finansowe z przeznaczeniem na świadczenia pomocy społecznej:

- 1997 r. – 3 462 315 zł dla – 3 275 osób,
- 1998 r. – 3 949 546 zł dla – 3 607 osób,
- 1999 r. – 4 001 269 zł dla – 3 266 osób.

Tabela nr 23 Wykorzystanie środków przeznaczonych na świadczenia pomocy społecznej w gminach powiatu.

Nazwa jednostki	środki wykorzystane w 1997 r.		środki wykorzystane w 1998 r.		środki wykorzystane w 1999 r.	
	liczba osób	kwota w zł.	liczba osób	kwota w zł.	liczba osób	kwota w zł.
miasto Rawa Mazowiecka	953	1 266 053	979	1 450 121	944	1 368 337
miasto i Gmina Biała Rawska	991	1 004 117	1 229	1 221 560	1 079	1 224 399
gmina Cielądz	364	269 181	359	280 525	351	250 780

gmina Rawa Mazowiecka	480	480 911	435	584 714	365	562 104
gmina Regnów	148	123 269	172	161 776	144	142 739
gmina Sadkowice	339	318 784	433	250 850	383	452 910
ogółem powiat	3 275	3 462 315	3 607	3 949 546	3 266	4 001 269

System wsparcia rodziny i dzieci uzupełniają placówki prowadzone przez organizacje pozarządowe.

Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych i Edukacyjnych „Alternatywa” oferuje wszechstronną pomoc dzieciom znajdującym się w trudnej sytuacji emocjonalnej, społecznej i ekonomicznej oraz rodzinie w kryzysie. Towarzystwo realizuje cele i zadania poprzez organizację następujących form działalności:

1. Świetlicę socjoterapeutyczną, której celem jest pomoc w przezwyciężaniu problemów emocjonalnych dziecka, ukazanie prospołecznych–alternatywnych do prezentowanych w środowisku rodzinnym–zachowań, ukształtowanie właściwych relacji dorośli–dziecko, dziecko–rówieśnicy, udzielanie pomocy w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.
2. Punkt konsultacyjno – interwencyjny dla osób doznających przemocy w rodzinie „Pogotowie Rodzinne”, którego celem jest poradnictwo w sytuacjach kryzysów rodzinnych związanych z przemocą domową oraz pomaganiu osobom, które jej doznają. Pogotowie oferuje obecnie następujące usługi:
 - porady telefoniczne,
 - porady indywidualne w siedzibie Pogotowia, udzielane przez wszystkich członków zespołu, w zależności od aktualnych potrzeb klientów w tym zakresie,
 - sesje rodzinne prowadzone przez psychologa,
 - terapie indywidualne,
 - interwencje domowe w celu powstrzymania przemocy oraz nawiązywanie kontaktu ze sprawcą,
 - przeprowadzanie rozmów motywacyjno – informacyjnych w przypadku klientów pijących problemowo, aby podjęli leczenie odwykowe.

W działalności przeciwalkoholowej niezastąpiona jest rola profilaktyki. Odpowiednie wychowanie młodego pokolenia jest najbardziej skutecznym środkiem ograniczania i stopniowej likwidacji pijaństwa i alkoholizmu.

Jednym z dobrych przykładów działalności profilaktycznej jest Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie „Szansa” oraz organizowane przez Stowarzyszenie i komisje d/s rozwiązywania problemów alkoholowych, działające przy jednostkach samorządowych, zimowiska i kolonie terapeutyczne dla dzieci i młodzieży, jako atrakcyjna forma spędzania wolnego czasu, zaproszenia do pracy nad sobą, nad wolą i charakterem, jako próba zapobiegania patologii.

Inną organizacją wspierającą rodzinę w kryzysie jest – Fundacja Pomocy Dzieciom i Młodzieży im. Brata Alberta, której działalność polega na:

- organizowaniu zajęć dydaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży zagrożonych patologią,
- organizowaniu wypoczynku letniego i zimowego dla w/w dzieci i młodzieży,
- przygotowywaniu posiłków dla emerytów i rencistów,
- przygotowywaniu i dowożeniu posiłków dla osób niepełnosprawnych wymagających opieki.

Na szczególnie podkreślenie zasługuje działalność Rodzinnego Ośrodka Formacji Chrześcijańskiej, w którym można stworzyć nową rodzinę, gdzie samemu szukając wsparcia i pomocy, można dać jednocześnie swoją miłość i siłę aby pomóc również innym. Czas pobytu ustalany jest dla każdej osoby indywidualnie, natomiast dzieci przebywają w ośrodku za zgodą rodziców, opiekunów lub sądu. Ośrodek stwarza możliwość mieszkania rodzeństwom, nawet gdy różnica wieku jest znaczna.

Inną organizacją pozarządową jest Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, które organizuje różnego rodzaju imprezy dla dzieci i wypoczynek letni. Koszty pobytu pokrywają ośrodki pomocy społecznej właściwe dla miejsca stałego zamieszkania osoby skierowanej.

System wsparcia dla osób niepełnosprawnych

Na system pomocy osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom składają się działania prowadzone przez służbę zdrowia, oświatę, stowarzyszenia i ośrodki pomocy społecznej oraz zakłady pracy. W ramach służby zdrowia funkcjonują gabinety rehabilitacyjne.

W powiecie funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rawie Mazowieckiej, w którym mieści się:

- szkoła podstawowa o profilu specjalnym,
- gimnazjum,
- szkoła przysposabiająca do pracy zawodowej,
- szkoła życia.

W w/w ośrodku uczy się lub zdobywa zawód 121 dzieci i młodzieży z terenu powiatu rawskiego.

Z inicjatywy rodziców dzieci i młodzieży niepełnosprawnej powstało Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych „Wspólna Troska” z siedzibą w Rawie Mazowieckiej. Stowarzyszenie skupia aktualnie około 40 rodzin z dziećmi bądź dzieckiem niepełnosprawnym. Jest ono organizacją o charakterze samopomocowym, tworząc równocześnie realną grupę „nacisku” w realizacji celów uzasadnionych z punktu widzenia osób niepełnosprawnych. Formy działania Stowarzyszenia to:

- organizowanie turnusów rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych oraz ich opiekunów
- organizowanie wspólnych wycieczek, ognisk i innych imprez okolicznościowych, np.: Dnia Dziecka
- pozyskiwanie sponsorów
- organizowanie wspólnie z placówkami służby zdrowia zabiegów rehabilitacyjnych dla dzieci

W ramach systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Rawskiej zorganizował środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Miasta i Gminy Biała Rawska. Środowiskowy dom samopomocy realizuje swoje cele świadcząc usługi:

- w domu dziennego pobytu dla 24 osób długotrwale leczonych psychiatrycznie,
- w hotelu dla 10 osób w okresie zimy.

Nieco inną formą wsparcia są usługi opiekuńcze, z których na terenie powiatu korzysta 169 osób, w tym 36 osób z zaburzeniami psychicznymi. Ta forma wsparcia jest organizowana przez miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej oraz Polski Czerwony Krzyż. W ten sposób realizowana jest jedna z podstawowych zasad pomocy społecznej, której

istotą jest jak najdłuższe utrzymanie człowieka w dobrej kondycji, w jego własnym środowisku.

Specyficzną rolę w systemie pomocy osobom niepełnosprawnym – ciężko chorym będzie pełnić Stowarzyszenie „Hospicjum”, którego otwarcie odbyło się 31.03.2000 r., a praca z pacjentem do momentu zarejestrowania Poradni Opieki Paliatywnej odbywać się będzie na zasadzie wolontariatu.

W Rawie Mazowieckiej działa Koło Terenowe Polskiego Związku Niewidomych, które zrzesza 102 niewidome i niedowidzące osoby, posiadające I i II grupę inwalidztwa. Dla wszystkich członków (z terenu całego powiatu) Koło organizuje spotkania, szkolenia rehabilitacyjno-integracyjne, kursy rehabilitacji podstawowej, wycieczki.

Na terenie powiatu jest około 190 osób niepełnosprawnych czynnych zawodowo. Z tej liczby:

- 122 osoby pracują w Zakładzie Pracy Chronionej „Rawianka”,
- 62 osoby na otwartym rynku pracy,
- 6 osób prowadzi działalność gospodarczą i rolniczą.

W zakresie rehabilitacji zawodowej ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Wydział Zdrowia i Pomocy Społecznej Starostwa Powiatowego tworzy nowe miejsca pracy, refundacje wynagrodzenia, udziela pożyczek na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.

Budowa systemu wsparcia w powiecie wymaga stałej rozbudowy infrastruktury społecznej i przystosowania jej do zmieniających się potrzeb społecznych, wypracowania nowych sposobów pracy socjalnej mającej na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz poprawę ich funkcjonowania, a także zapobiegania zjawiskom dysfunkcyjnym rodziny.

Kierunki rozwoju systemu wsparcia dziecka i rodziny w powiecie rawskim do 2005 roku

Tworzenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań pomocy społecznej.

1. Przystosowanie struktury Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie do nowych zadań,
2. Opracowanie i uruchomienie komputerowej bazy danych dotyczących niekorzystnych zjawisk społecznych w powiecie, rodzących zapotrzebowanie na pomoc społeczną,
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej stosownie do rozeznaczonych potrzeb, w tym stworzenie:
 - sieci świetlic socjoterapeutycznych,
 - domu dziennego pobytu dla dzieci niepełnosprawnych na bazie Specjalnego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego, we współpracy ze Stowarzyszeniem Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Wspólna Troska”,
 - utworzenie ośrodka interwencji kryzysowej wraz z hotelem dla ofiar przemocy, na bazie Domu Dziecka,
 - opracowanie i wdrożenie lokalnych programów pomocy w oparciu o rozeznane potrzeby.
4. Współdziałanie z różnymi podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej:
 - zlecenie przez Powiat niektórych zadań z zakresu pomocy społecznej organizacjom pozarządowym
 - udzielenie przez Powiat wsparcia, w tym również finansowego, organizacjom pozarządowym, jeżeli ich działalność odpowiada celom i zadaniom pomocy społecznej.
5. Ograniczanie patologii i uzależnień poprzez:

- pomoc rodzinom z problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie,
 - przeciwdziałanie narkomanii,
 - opracowanie i wdrażanie programów w oparciu o rozeznane potrzeby .
6. Opieka nad rodziną i dzieckiem:
- wspieranie rodzin w sytuacjach trudnych,
 - rozwijanie różnych form opieki nad dzieckiem osieroconym lub dysfunkcyjnym.
7. Pomoc osobom niepełnosprawnym:
- opieka nad dzieckiem niepełnosprawnym,
 - aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych,
 - stworzenie systematycznej opieki dla osób chorych psychicznie i starszych.

10.2 OŚWIATA

Na działania edukacyjne w powiecie rawskim składają się obszary działania wychowania przedszkolnego, podstawowego (w tym specjalnego), gimnazjalnego (w tym specjalnego) i ponadpodstawowego, w którym znaczne miejsce zajmują szkoły niepubliczne. Od roku 1997 zarysowują się wyraźne tendencje zmierzające do zmiany sieci szkolnictwa podstawowego, jak również kierunków kształcenia w szkolnictwie ponadpodstawowym. Postępujący niż demograficzny wpływa na zmniejszanie się ilości oddziałów przedszkolnych - w roku szkolnym 1997/ 1998 było ich 75, w roku 1999/ 2000 już tylko 67 (patrz aneks tabela nr 48).

Od 1 stycznia 1999 roku, tj. z chwilą rozpoczęcia funkcjonowania powiatów, rozpoczęto przygotowania do I etapu reformy systemu edukacji, który został wdrożony w roku szkolnym 1999/ 2000. Dotychczasowe szkoły podstawowe 8-klasowe, których było na terenie obecnego powiatu rawskiego w roku szkolnym 1997/1998 – 32 z liczbą 6 736 dzieci i w roku szkolnym 1998/ 1999 też 32 z liczbą 6 905 dzieci, przekształcono w szkoły podstawowe 6-klasowe, których w bieżącym roku szkolnym jest 27, a uczy się w nich 5 683 dzieci.

Wprowadzenie pierwszego etapu reformy systemu edukacji spowodowało zlikwidowanie sześciu szkół podstawowych w roku szkolnym 1999/ 2000. Jest pewnym, że zjawisko to będzie postępowało w kolejnych latach. Jednocześnie powstało 10 gimnazjów, z 34 oddziałami, w których uczy się 812 dzieci.

Zmniejszyła się liczba uczniów w szkołach specjalnych. W roku szkolnym 1998/ 1999 zlikwidowano Specjalną Szkołę Podstawową w Białej Rawskiej. Szkolnictwo specjalne prowadzone jest w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Rawie Mazowieckiej, gdzie działają: Szkoła Podstawowa Specjalna dla upośledzonych w stopniu lekkim oraz umiarkowanym i znacznym, a także gimnazjum i szkoły zawodowe.

Łącznie w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym do 16 oddziałów uczęszcza 208 dzieci. (w Szkole Specjalnej Zawodowej jest 5 oddziałów, tj. o 1 mniej niż w roku 1998/1999, w Gimnazjum Specjalnym w 1 oddziale uczy się 17 uczniów).

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rawie Mazowieckiej w pełni zaspokaja potrzeby w zakresie kształcenia specjalnego dla terenu powiatu rawskiego, jak również przyległych gmin z powiatów sąsiednich. Zmniejszająca się liczba uczniów w szkołach specjalnych wynika z postępującego niżu demograficznego.

Na terenie powiatu działa jedno Liceum Ogólnokształcące w Rawie Mazowieckiej, cztery Zespoły Szkół: Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Białej Rawskiej, Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej, Zespół Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej, Zespół Szkół Zawodowych przy Zakładach Mięsnych w Rawie Mazowieckiej oraz Liceum Ogrodnicze w Szwejkach Małych.

W szkołach ponadpodstawowych liczba oddziałów i liczba uczniów ogółem od roku 1997 utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela 24 Stan szkolnictwa ponadpodstawowego w powiecie rawskim w latach 1997-2000.

Szkoly	rok szkolny 1997/ 1998		rok szkolny 1998/ 1999		rok szkolny 1999/ 2000	
	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów
Liceum Ogólnokształcące	24	803	25	844	27	876
Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej	48	1440	49	1481	52	1496
Zespół Szkół Zawodowych przy Zakładach Mięsnych	11	384	11	383	11	333
Zespół Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej	14	370	14	387	14	419
Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Białej Rawskiej	19	570	19	578	19	577
Zasadnicza Szkoła Rolnicza w Szwejkach Małych	3	60	3	66	2	45
Liceum Ogrodnicze w Szwejkach Małych	-	-	-	-	1	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświat, Kultury i Sportu.

Szczegółowy obraz szkolnictwa ponadpodstawowego przedstawia tabela 43 w aneksie. Przedstawia ona ilość oddziałów i uczniów w poszczególnych kierunkach kształcenia. Stanowi równocześnie stan bazowy od którego będą zachodzić wszystkie zmiany związane z wprowadzeniem II etapu reformy dotyczącego szkolnictwa ponadpodstawowego.

Szkoly ponadpodstawowe w ostatnich latach troszczą się o wprowadzanie nowych, atrakcyjnych i potrzebnych na rynku pracy kierunków kształcenia. W roku szkolnym 1999/2000 uruchomiono Liceum Agrobiznesu w Zespole Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej i Liceum Ogrodnicze w Szwejkach Małych. Zmianie uległa także struktura kształcenia. Większą popularnością cieszy się Liceum Ogólnokształcące, a coraz mniej uczniów decyduje się na naukę w szkołach zasadniczych.

Przedstawia to poniższa tabela analizująca cały cykl kształcenia, tj. klasy I-wsze i programowo najwyższe w roku szkolnym 1998/1999.

Tabela 25 Cykl kształcenia w roku szkolnym 1998/ 1999.

1998/1999		Klasy pierwsze		Klasy ostatnie		Ooółem	
Lp.	Rodzaje/typy szkół	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%	Liczba uczniów	%
1	Szkoly średnie	788	67,12	505	54,59	2.596	67,79

A	Licea ogólnokształcące	240	20,44	174	18,81	875	22,85
B	Licea techniczne	-	-	-	-	-	-
C	Średnie szkoły zawodowe	548	46,67	331	35,78	1.721	44,94
2	Szkoły zasadnicze	386	32,87	420	45,40	1.233	32,20
	Szkoły zawodowe (C+2)	934	79,55	751	81,18	2.954	77,14
	RAZEM (1+2)	1.174	100	925	100	3.829	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Od następnego roku szkolnego rozpocznie działalność Liceum Techniczne o profilu usługowo-gospodarczym przy Zespole Szkół Zawodowych przy Zakładach Mięsnych w Rawie Mazowieckiej i Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 w Białej Rawskiej.

Działalność oświatowa finansowana jest ze środków ogólnej subwencji oświatowej z budżetu państwa. Środki te zabezpieczają jedynie podstawową działalność szkół i placówek, tj. płace i utrzymanie budynków. Jednostki samorządu terytorialnego, ograniczone małymi środkami finansowymi przeznaczonymi na edukację, nie mogą unowocześnić bazy dydaktycznej, przeprowadzić koniecznych remontów, a nawet dokończyć prowadzonych inwestycji.

Znaczące miejsce w kształceniu ponadpodstawowym zajmuje szkolnictwo niepubliczne (patrz aneks tabela nr 47), które jest dotowane przez powiat ze środków ogólnej subwencji oświatowej. W roku szkolnym 1998/1999 i roku szkolnym 1999/2000 liczba słuchaczy w szkołach niepublicznych utrzymywała się na podobnym poziomie. Obecnie uczęszcza do nich 1206 słuchaczy. Szkoły niepubliczne oferują ciągle nowe formy kształcenia. W roku 2000 powstało Centrum Kształcenia Ustawicznego w Rawie Mazowieckiej. Od 1 września roku szkolnego 2000/ 2001 rozpocznie działalność Szkoła Policealna dla Dorosłych. Ponadto w Rawie Mazowieckiej znajduje się punkt konsultacyjny Wyższej Szkoły Kupieckiej w Zgierzu, który ma swoją siedzibę w budynku Szkoły Podstawowej Nr 4. Są to studia wieczorowe o kierunku zarządzanie i marketing. Punkt konsultacyjny skupia 140 słuchaczy. W Rawie Mazowieckiej nie lokuje się więcej szkół wyższych ze względu na bliskość dużych ośrodków akademickich w Łodzi i Warszawie. Znaczącą część młodzieży pobiera naukę w prywatnych wyższych uczelniach w Łowiczu i Skierniewicach.

11. ŚRODOWISKO

11.1 STAN ŚRODOWISKA NATURALNEGO

Na terenie powiatu rawskiego instytucją, która sprawuje kontrolę przestrzegania przepisów ochrony środowiska, bada stan środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz przeciwdziała nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska jest, od stycznia 1999 r., Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi Delegatura w Skierniewicach

I. Ochrona przyrody

Lasy

Powierzchnia ogólna lasów w powiecie rawskim wynosi 7020 ha. Struktura własnościowa lasów przedstawia się następująco:

- lasy państwowe – 4182 ha (59,57 %)
- lasy prywatne – 2579 ha (40,43 %)

Rozmieszczenie lasów jest nierównomierne, waha się od 5,6 % do 6,0 % powierzchni w gminach: Sadkowice i Regnów, od 13,7 % do 14,7 % w gminach: Cielądz, Rawa Mazowiecka. Stopień zalesienia powiatu wynosi zaledwie 10,7 % wobec 27 % stopnia zalesienia krajowego.

Dzięki działaniom administracji samorządowej, rządowej i Lasów Państwowych w ostatnich pięciu latach na terenie powiatu zalesionych zostało 350 ha gruntów, z tego: w roku 1999 – 127 ha, w roku 2000 – 75 ha. Z informacji uzyskanych z Urzędów Gmin wynika, że do roku 2006 planuje się zalesić około 500 ha.

W rozbiciu na poszczególne gminy plan zalesień przedstawia się następująco:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Razem
Rawa Mazowiecka	20	30	30	40	40	40	200
Rawa Mazowiecka m.	4	-	1	-	1	1	6
Biała Rawska	15	15	10	15	10	20	85
Regnów	2	2	3	4	3	4	18
Sadkowice	7	6	5	4	4	6	32
Cielądz	10	10	15	10	10	15	70

Zestawienie powierzchni lasów w poszczególnych gminach powiatu rawskiego przedstawia tabela nr 54 w aneksie.

Rezerваты przyrody

W powiecie rawskim system obszarów chronionych obejmuje rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej.

Na terenie powiatu, na dzień 31 grudnia 1999 r., były zatwierdzone następujące rezerваты przyrody:

- * Rezerwat leśny „Babsk”,
- * Rezerwat leśny „Trębaczew”,
- * Rezerwat wodny „Rawka”.

Rezerваты leśne dla ochrony typów lasu i zespołów leśnych

* Rezerwat leśny „Babsk” w gm. Biała Rawska o powierzchni 10,97 ha znajdujący się w Nadleśnictwie Skierniewice został zatwierdzony w 1954 r., a utworzony celem ochrony lasu dębowo-sosnowego z udziałem lipy drobnolistnej. Wartość przyrodnicza tego rezerwatu polega na występowaniu lipy drobnolistnej naturalnego pochodzenia w wieku 80-170 lat.

Rezerваты leśne dla ochrony ginących lub rzadkich gatunków drzew

* Rezerwat leśny „Trębaczew” w gm. Sadkowie o powierzchni 164,91 ha znajdujący się w Nadleśnictwie Skierniewice, zatwierdzony w 1958 r., a utworzony celem ochrony starodrzewu modrzewiowego w zespole świetlistej dąbrowy. Jest to największe skupienie modrzewi na Mazowszu. Wiek modrzewia określa się na około 100-160 lat.

Rezerваты wodne

* Rezerwat wodny „Rawka” o łącznej powierzchni 487 ha, zatwierdzony w 1983 r. Położony jest na terenie dziewięciu gmin i obejmuje rzekę Rawkę, od jej źródeł do ujścia (na długości 97 km) wraz z rozgałęzieniami koryta rzeki, starorzeczami, dolnymi odcinkami prawobrzeżnych dopływów; Krzemionki, Korabiewki, Rokitny i Grabinki oraz przybrzeżnymi pasami terenu o szerokości 10 m. Celem ochrony jest zachowanie w naturalnym stanie typowej rzeki nizinnej średniej wielkości wraz z krajobrazem jej doliny oraz środowiska życia wielu rzadkich i chronionych roślin i zwierząt. Wzdłuż całej długości rzeki obserwuje się występowanie chronionych zwierząt: bobra i wydry. Bobry wprowadzono sztucznie w 1984 r. w ilości 12 sztuk. W obecnej chwili występowanie wydr na rzece Rawce jest zagrożone z powodu izolacji tej populacji.

Obszary chronionego krajobrazu

Na terenie powiatu – w gminie Rawa Mazowiecka – leży tylko część obszaru chronionego krajobrazu „Górnej Rawki”, którego powierzchnia całkowita wynosi 8300 ha. Ponadto znajduje się 8,8 ha użytków ekologicznych, tj. obszarów zasługujących na ochronę, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, np. naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne „oczka wodne”, kępy drzew i krzewów, bagna, wydmy, starorzecza itp.

Pomniki przyrody żywej i nieożywionej

Na terenie Powiatu Rawskiego znajduje się 129 pomników przyrody, z tego: 7 znajduje się w mieście Rawa Mazowiecka, 9 w gminie Rawa Mazowiecka, 6 w gminie Cielądz, 6 w gminie Regnów, 54 w gminie Biała Rawska, 47 w gminie Sadkowie.

Wśród alei zabytkowych znajdujących się na terenie powiatu wyróżnia się:
aleje lipowe

- a) w Konopnicy gm. Rawa Mazowiecka – drzewa w wieku około 110-120 lat,
- b) w Babsku gm. Biała Rawska – drzewa o pniach w obwodzie 140-350 cm,
- c) w Żydomicach gm. Rawa Mazowiecka – drzewa o obwodzie 250-350 cm,
- d) w Grzymkowicach gm. Biała Rawska – drzewa o obwodzie około 170-240 cm.

aleje w skład, których wchodzi drzewa należące do kilku gatunków (przede wszystkim kasztanowce, lipy, jesiony, klony)

a) w Stolnikach gm. Cielądz – drzewa w wieku około 110-120 lat

Powietrze atmosferyczne

Podstawowymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu rawskiego są:

- * ciepłownie, kotłownie zakładowe, lokalne kotłownie komunalne, paleniska domowe,
- * procesy technologiczne,
- * transport samochodowy.

W tabelach nr 26 i nr 27 podano szacunkowe wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza (bez uwzględnienia indywidualnych palenisk domowych, transportu samochodowego) z terenu wybranych gmin powiatu.

Tabela nr 26 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z wybranych gmin powiatu rawskiego w roku 1997.

L.p.	Miejscowość	Pył ogółem [Mg/rok]	Emisja gazów [Mg/rok]			
			SO ₂	NO ₂	CO	CO ₂
1.	miasto+gmina Rawa Mazowiecka	110,96	314,89	82,66	660,12	52331,79
2.	gmina Biała Rawska	24,29	16,32	2,05	91,54	4081,65
3.	gmina Cielądz	9,45	5,08	0,56	25,23	1122,0
4.	gmina Regnów	1,23	0,90	0,22	4,29	230,42
5.	gmina Sadkowice	3,59	5,56	0,72	4,92	1608,56
Ogółem:		149,52	342,75	86,21	786,1	59374,42

Źródło : WIOŚ Skierniewice.

Tabela nr 27 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z wybranych gmin powiatu rawskiego w roku 1998.

L.p.	Miejscowość	Pył ogółem Mg/rok	Emisja gazów [Mg/rok]			
			SO ₂	NO ₂	CO	CO ₂
1.	m. i gm. Biała Rawska.	19,58	9,61	1,77	79,87	3550,11
2.	m.+ gm. Rawa Mazowiecka	79,23	208,89	58,61	355,02	47130,84
3.	gm. Cielądz	0,60	0,384	0,040	1,8	80,0
Ogółem:		99,41	218,884	60,42	436,69	50760,95

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Na terenie powiatu rawskiego główne źródła emisji zorganizowanej zanieczyszczeń do powietrza są związane z energetycznym spalaniem paliw m.in. przez:

- * Rawskie Zakłady Mięsne „RAWA” S.A. w Rawie Mazowieckiej,
- * Zakład Energetyki Ciepłej spółkę z o.o. w Rawie Mazowieckiej,
- * Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej,
- * Spółdzielnię Mleczarską w Rawie Mazowieckiej,
- * Spółdzielnię Mieszkaniową w Rawie Mazowieckiej.

Źródłem emisji są także procesy technologiczne, związane z funkcjonowaniem zakładów:

- * Fabryki Narzędzi „RAFAN” w Rawie Mazowieckiej,
- * Rawskich Zakładów Mięsnych „RAWA” S.A. w Rawie Mazowieckiej,
- * Spółdzielni Inwalidów „RAWIANKA” w Rawie Mazowieckiej,
- * Przedsiębiorstwa Robót Inżynieryjno-Drogowych w Rawie Mazowieckiej (Wytwórnia Mas Bitumicznych w Konopnicy).

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza jednostki organizacyjne podejmują różnego rodzaju działania, tj.:

- * budowę i eksploatację urządzeń ochrony powietrza,
- * stosowanie paliw o większej wartości opałowej, niższej zawartości siarki i popiołu,
- * modernizacje kotłowni polegające na zastąpieniu źródeł opalanych węglem na źródła opalane, np. olejem opałowym lekkim, gazem płynnym.

Według danych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi Delegatury w Skierniewicach na terenie powiatu rawskiego we wszystkich jednostkach organizacyjnych, które eksploatują kotły z rusztami mechanicznymi zainstalowane są urządzenia ochrony powietrza – urządzenia odpylające. Z kontroli przeprowadzanych przez Inspektorat wynika, że urządzenia te są eksploatowane, a ich stan techniczny jest dobry.

II. Gleby

W chwili obecnej powiat nie posiada informacji na temat stanu gleb. W najbliższym czasie zostaną przeprowadzone badania. Analizę stanu zanieczyszczenia gleb autorzy przedstawiają w dalszej części opracowania.

III. Ochrona wód

Powiat rawski zaopatrywany jest głównie w wodę z ujęć podziemnych formacji czwartorzędowych i jurajskich. Cele bytowo-gospodarcze mieszkańców Rawy Mazowieckiej, Białej Rawskiej oraz gmin pokrywane są wyłącznie z wód podziemnych.

Na terenie powiatu woda powierzchniowa wykorzystywana jest do celów rolniczych i rybackich. Nie jest ona pobierana do celów przemysłowych.

Łączne zatwierdzone zasoby eksploatacyjne wód podziemnych w granicach powiatu rawskiego wynoszą 3375,3 m³/h.

Zestawienie zasobów eksploatacyjnych w powiecie rawskim dla poszczególnych utworów przedstawia tabela nr 28.

Tabela nr 28 Zasoby eksploatacyjne i ujęcia wód podziemnych w powiecie rawskim

Lp.	Poziomy wodonośne	Liczba ujęć wód podziemnych	Wielkość zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych w m ³ /h	Pobory wody w/g udzielonych pozwoleń wodnoprawnych w m ³ /h
1.	Czwartorzęd	124	2044,5	
2.	Trzeciorzęd	7	166,1	
3.	Kreda	1	14,5	
4	Jura	20	1150,2	
Ogółem		152	3375,3 m³/h	1950,00 m³/h 32848 m³/d

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w poszczególnych miastach i gminach powiatu wynoszą:

- m. Biała Rawska – 370,6 m³/h,
- m. Rawa Mazowiecka – 579,5 m³/h,
- gm. Biała Rawska – 759,7 m³/h,
- gm. Cielądz – 267,2 m³/h,
- gm. Rawa Mazowiecka – 1016,7 m³/h,
- gm. Regnów – 66,6 m³/h,
- gm. Sadkowiec – 318,0 m³/h.

Według udzielonych pozwoleń wodnoprawnych pobory wody z ujęć wód podziemnych wynoszą:

- Q_{maxh} = 1950 m³/h,
- Q_{maxd} = 32848 m³/d.

Na terenie powiatu rawskiego zlokalizowane są 152 ujęcia wód podziemnych, w skład których wchodzi 187 studni głębinowych (stan na koniec 1997 r.).

W 1998 r. i 1999 r. z ujęć wody zlokalizowanych na terenie poszczególnych gmin powiatu rawskiego pobrano następujące ilości wód podziemnych i powierzchniowych (patrz tabele nr 29 i 30).

Tabela nr 29 Ilość pobranej wody powierzchniowej i podziemnej w 1998 r. na terenie powiatu rawskiego

Lp.	gmina	ilość pobranej wody [tys. m ³ /rok]		
		powierzchniowa	podziemna	
			socjalne	produkcyjne
1.	Biała Rawska m. i gm.		183,3	11,3
2.	Rawa Mazowiecka m.		1420,7	625,7
3.	Rawa Mazowiecka gm.	5,5	227,8	35,1
4.	Regnów		26,6	0,2
5.	Cielądz		136,8	10,1
6.	Sadkowiec		63,9	24,9
Razem:		5,5	2059,1	707,3

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Tabela nr 30 Ilość pobranej wody powierzchniowej i podziemnej w 1999 r. na terenie powiatu rawskiego

L.p.	gmina	ilość pobranej wody [tys. m ³ /rok]		
		powierzchniowa	podziemna	
			socjalne	produkcyjne
1.	Biała Rawska m. i gm.		180,2	24,8
2.	Rawa Mazowiecka m.		1286,4	683,4
3.	Rawa Mazowiecka gm.	3,5	295,8	15,9
4.	Regnów		35,1	0,3
5.	Cielądz		121,6	4,9
6.	Sadkowice		70,7	4,7
Razem:		3,5	1989,8	734,0

Źródło : WIOŚ Skierniewice.

Podstawową sieć hydrograficzną powiatu rawskiego stanowi 9 rzek i kanałów (podstawowych) o łącznej długości 133,2 km, które w części są uregulowane (patrz tabela nr 31).

Tabela nr 31 Wykaz rzek i kanałów (podstawowych) przepływających przez teren powiatu rawskiego.

L.p.	Nazwa	Długość [km]	
		ogółem	odcinki uregulowane
1.	Rz.Rawka	20,4	8,1
2.	Rz.Białka	28,3	28,3
3.	Rz.Rylka	28,1	28,1
4.	Rz.Rokitna	9,4	9,2
5.	Rz.Żelazna	8,2	0,5
6.	Rz.Krzemionka z Czerwonką	7,3	7,3
7.	Kanał Grabicki	7,4	7,4
8.	Kanał Cielądzki	14,3	14,3
9.	Kanał "A"	9,8	9,8
Razem:		133,2	113,0

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Sieć wód płynących uzupełniają m.in. zbiorniki retencyjne i obiekty stawowe (patrz tabele nr 32 i nr 33).

Tabela nr 32 Zbiorniki retencyjne znajdujące się na terenie Powiatu Rawskiego.

L.p.	Nazwa obiektu	Rzeka	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m ³]
1.	Dolna	rz. Rawka	45	1270
2.	Tatar	rz. Rawka	18	220
3.	Biała Rawska	rz. Białka	8,5	102
4.	Podsędkowice	rz. Białka	4,0	46
5.	Babsk	ciek spod Babska	1,2	14
6.	Cielądz	prawy dopływ Rylki	1,4	16
Razem:			78,1	1668

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Tabela nr 33 Główne obiekty stawowe na terenie powiatu rawskiego.

L.p.	Rzeka	Miejscowość	Powierzchnia [ha]
1.	rz. Rawka	Byliny	129,0
2.	rz. Rawka	Kurzeszyn	3,2
3.	rz. Rawka	Żydomicze	1,9
4.	lewy dopływ rz. Rawki	Pokrzywna	2,8
5.	rz. Białka	Wołucza	6,8
6.	rz. Białka	Biała Rawska	81
7.	rz. Białka	Rzeczków	2,8
8.	prawy dopływ rz. Białki	Ossa	3,2
9.	rz. Rylka	Ossowice	47,7
10.	rz. Rylka	Brzozówka	3,8
11.	rz. Żelazna	Żelazna	3,8
12.	rz. Żelazna	Lubania	2,3
13.	rz. Rokitna	Trębaczew	1,6
Razem:			289,9

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Wody podziemne

Wody podziemne stanowią jeden z elementów naturalnego obiegu wody w przyrodzie. Mają one duże znaczenie jako źródła zaopatrzenia ludzi w wodę pitną. Na podstawie przeprowadzonych badań monitoringowych wykonanych przez WIOŚ w Skierniewicach stwierdzono, że wody podziemne na terenie powiatu rawskiego charakteryzują się dobrą jakością.

Wody powierzchniowe

W większości badanych w 1998 roku odcinków rzek o negatywnej ocenie ogólnej zadecydowały niejednokrotnie pojedyncze wskaźniki zanieczyszczeń, natomiast wartości stężeń szeregu istotnych dla oceny jakości wód parametrów, mieściły się w granicach ustawowych norm I, II i III klasy czystości.

W roku 1999 tylko w jednym punkcie kontrolno-pomiarowym, tj. w Żydomicach stwierdzono deklasyfikację wód rzeki Rawki do poziomu non.

Dodatkowym elementem, na podstawie którego przedstawiono zróżnicowanie badanych rzek pod względem jakości, był tzw. wskaźnik przekroczenia (określający krotność przekroczenia zanieczyszczenia w stosunku do wartości dopuszczalnych obliczony na podstawie oceny metody Nesmeraka), pozostający w ścisłym związku z procentowym udziałem poszczególnych wskaźników utrzymujących się w normie.

W kontrolowanych rzekach z terenu powiatu rawskiego wartości wskaźnika przekroczenia w 1998 r. były zróżnicowane. Ogólnie można uznać, że charakteryzują się one względnie czystymi wodami oraz niską wartością tego wskaźnika.

W zdecydowanej większości przypadków, na zaklasyfikowanie cieków do nie odpowiadających normom ma wpływ niedotrzymanie parametrów w zakresie biogenów i miana Coli fek. (powyżej 60 %). Stosunkowo rzadziej pozaklasowy charakter rzek zależy od zawartości substancji organicznych. W 1998 roku najkorzystniejsze wyniki badań, tj. stwierdzenie III klasy czystości osiągnięto w górnych biegach następujących rzek:

- Rawka – ppk. Boguszyce (przewidywana I klasa),
- Rylka – ppk. Rawa Mazowiecka (przewidywana II klasa),
- Białka – ppk. Podsędkowice (przewidywana II klasa).

W ogólnej klasyfikacji na jakość tych rzek wpływają zanieczyszczenia z grup:

- * biogeny, Miano Coli fek. i zawiesina w rzece Białce,
- * biogeny i Miano Coli w rzekach Rawce i Rylce.

W 1999 roku najkorzystniejsze wyniki badań, tj. stwierdzenie III klasy czystości osiągnięto w górnych biegach rzek:

- Rawka – ppk Boguszyce (przewidywana I klasa),
- Krzemionka – ppk Chrusty (przewidywana II klasa),
- Rylka – ppk Rawa Mazowiecka (przewidywana II klasa),
- Białka – ppk Podsędkowice (przewidywana II klasa),
- Białka – ppk Julianów Raducki (przewidywana II klasa).

W ogólnej klasyfikacji na jakość tych rzek wpływają zanieczyszczenia z grup:

- * biogeny, Miano Coli fek. i zawiesina w rzece Białce,
- * biogeny, Miano Coli w rzekach Rawce i Rylce.

Dla porównań użyto metody statystycznej Nesmeraka i metody bezpośredniej przy 90-cio procentowym prawdopodobieństwie. Stan czystości rzek w 1999 roku przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela nr 34 Wykaz wskaźników przekraczających w 1999 r. III klasę czystości wód według metod: statystycznej i bezpośredniej.

Profil pomiarowo-kontrolny	klasa czystości wymagana	metoda statystyczna		metoda bezpośrednia	
		klasa czystości stwierdzona	wskaźniki przekraczające III klasę czystości	klasa czystości stwierdzona	wskaźniki przekraczające III klasę czystości
Rawka Boguszyce	I	III		III	
Rawka Żydymice	II	Non	NO ₂ , Pog.	Non	NO ₂ , Pog., Chlorofil "a"
Krzemionka Chrusty	II	III		III	

Rylka Rawa Maz.	II	III		III	
Biała Podsędkowice	II	III		III	
Biała Julianów Raducki	II	III		III	

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Wnioski

Generalnie, wskaźnikami, które najczęściej obniżały wymagane klasy czystości kontrolowanych rzek były:

- miano Coli typu kałowego,
- związki fosforu i fosforany,
- azot azotynowy,
- azot amonowy.

Problem stanowią rolnicze zanieczyszczenia obszarowe. Są one odprowadzane do wód powierzchniowych w sposób niekontrolowany i powodują nadmierne wzbogacenie rzek w substancje biogenne.

Podstawowymi źródłami tego typu zanieczyszczeń są mineralne i organiczne nawozy powszechnie stosowane w rolnictwie, jak również środki ochrony roślin. Transport tych substancji z powierzchni terenu zlewni do wód odbiorników odbywa się w charakterystyczny sposób poprzez wody opadowe, roztopowe i infiltracyjne.

Porównując czystość wód na przestrzeni lat 1995-1999 można stwierdzić, że ulega on stopniowej poprawie, najgorsze wyniki uzyskano w omawianym okresie w latach 1996-1997.

Gospdarka kopalinami

Na terenie powiatu rawskiego zlokalizowanych jest 18 udokumentowanych złóż kopalin naturalnych, w tym:

- * 17 złóż stanowią kruszywa naturalne,
- * 1 złożę stanowią surowce ilaste ceramiki budowlanej (iły jeziorne)

Z osiemnastu udokumentowanych złóż tylko 3 eksploatowane są na podstawie koncesji geologicznych, pozostałe w większości nie są eksploatowane lub prowadzona w nich działalność, pozostaje w sprzeczności z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa (w szczególności na terenie gmin Biała Rawska i Sadkowiec).

Jedenaście złóż kruszywa naturalnego, tj.:

- 1) Teodozjów – gm. Biała Rawska,
- 2) Gołyń – gm. Biała Rawska,
- 3) Dańków – gm. Biała Rawska,
- 4) Wola Chojnata – gm. Biała Rawska,
- 5) Łaszczyn II – gm. Cielądz
- 6) Kurzeszyn – gm. Rawa Mazowiecka,
- 7) Kolonia Wołucza – gm. Biała Rawska,
- 8) Turobowice-Rzymiec – gm. Sadkowiec,
- 9) Broniew – gm. Sadkowiec,

10) Trębaczew – gm. Sadkowice,

11) Szwejki Nowe – gm. Sadkowice

dokumentowanych było na początku lat 80-tych w ramach tzw. koncepcji gminnych punktów eksploatacji kopalin.

Obecnie ze względu na nieuregulowane stosunki własnościowe, kryteria bilansowości oraz nowe wymagania stawiane przepisami prawa geologicznego i górniczego, złoża w obecnym stanie formalno-prawnym nie mogą być eksploatowane i większość z nich powinna być „wybilansowana”.

Na terenie powiatu nie prowadzi się wypalania cegły, stąd też jedyne udokumentowane złoża DUCHOWIZNA położone w granicach miasta Rawa Mazowiecka nie jest eksploatowane od ok. 10-ciu lat. Udokumentowane zasoby złóż kruszyw naturalnych (piasku, żwiru i pospółek) na terenie powiatu wynoszą 3828 tys. Mg, z czego zasoby eksploatowane stanowią 830 tys. Mg, a zasoby nie eksploatowane aż 2998 tys. Mg. Natomiast złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej – 82 tys. Mg.

Zasoby te według podziału na złoża eksploatowane i złoża nie eksploatowane zestawiono w tabeli nr 35.

Tabela nr 35 Udokumentowane zasoby złóż kruszyw naturalnych według podziału na eksploatowane i nie eksploatowane.

Lp.	Nazwa gminy	Złoża eksploatowane		Złoża nie eksploatowane	
		nazwa złoża	zasoby [tys.Mg]	nazwa złoża	zasoby [tys.Mg]
1.	Biała Rawska			Dańków	218
2.				Gołyń	117
3.				Teodozjów	122
4.				Wola Chojnata	182
5.	Cielądz	Łaszczyń	554	ŁaszczyńII	360
6.	Rawa Mazowiecka	Linków	234	Kolonia Wołucza	182
7.		Wojska Stara	30	Kurzeszyn	195
8.		Wojska Stara 11 pole A	12	Wojska Stara 11 pole B	36
9.	Sadowice			Broniew	112
10.				Skarbkowa	824
11.				Szwejki Nowe	215
12.				Trębaczew	162

13.				Turobowice-Rzymiec	273
Ogółem zasoby		eksploatowane	830	nie eksploatowane	2998

Źródło: Łódzki Urząd Wojewódzki – Placówka w Skierniewicach.

11. 2 DZIAŁANIA PODEJMOWANE W DZIEDZINIE OCHRONY ŚRODOWISKA NA OBSZARZE POWIATU RAWSKIEGO

Ochrona wód

Ochrona wód na terenie powiatu rawskiego realizowana jest poprzez eksploatację wielu istniejących oczyszczalni ścieków (komunalnych, lokalnych, zakładowych i gminnych), realizację nowych lokalnych oczyszczalni oraz modernizację oczyszczalni istniejących. Funkcjonuje tutaj już 16 oczyszczalni ścieków, w tym dwie oczyszczalnie komunalne obsługujące: jedna miasto Rawę Mazowiecką, druga – miasto Białą Rawską (wykaz oczyszczalni zawiera tabela nr 55 w aneksie).

Największa z istniejących oczyszczalni – komunalna oczyszczalnia ścieków miasta Rawa Mazowiecka – podlega zaleceniom HELCOM 16/9 dotyczącym usuwania azotu w miejskich oczyszczalniach ścieków, które zobowiązują kraje o transformującej się gospodarce do wyposażenia tych oczyszczalni w urządzenia do usuwania azotu. Administrator tej oczyszczalni podjął już działania zmierzające do spełnienia w przyszłości tych wymagań.

Do realizacji (budowy lub modernizacji) planowane są następujące oczyszczalnie ścieków:

- 1) zakładowa hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków w Zakładzie Przetwórstwa Mięsnego „KLAKLA” s.c. w Białej Rawskiej,
- 2) zakładowa hydrobotaniczna oczyszczalnia ścieków w firmie Skup-Ubój-Handel Piotr Michalski w Rosławowicach gm. Biała Rawska,
- 3) gminna oczyszczalnia ścieków w Regnowie gm. Regnów,
- 4) zakładowa oczyszczalnia ścieków w Annosławiu gm. Regnów.

W ostatnim czasie coraz większego znaczenia nabiera ochrona wód przed zanieczyszczeniem ściekami opadowymi, zwłaszcza w przypadku zorganizowanego systemu ich odprowadzania w zlewni rzeki Rawki. Dotyczy to przede wszystkim miasta Rawa Mazowiecka, które opracowało program porządkowania gospodarki ściekami opadowymi.

Ochrona powietrza

Ochrona powietrza atmosferycznego przed zanieczyszczeniem – realizowana przez Powiat – polega w zasadzie na reglamentacji w korzystaniu ze środowiska w zakresie wydawania decyzji ustalającej rodzaje i ilości substancji zanieczyszczających dopuszczonych do wprowadzania do powietrza, a także na inspirowaniu różnych przedsięwzięć z zakresu modernizacji kotłowni związanych ze zmianą paliwa stałego (węgiel, koks) na paliwo ciekłe

(olej opałowy) lub paliwo gazowe. Ma to duże znaczenie dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego. Do inwestycji tych, przewidzianych do realizacji w roku bieżącym i latach następnych należy zaliczyć:

- 1.modernizację kotłowni z węglowej na olejową wraz z termomodernizacją w Liceum Ekonomicznym w Białej Rawskiej,
- 2.modernizację systemu centralnego ogrzewania z budową kotłowni olejowej w Parafii Św. Antoniego Padewskiego w Babsku gm. Biała Rawska,
- 3.modernizację kotłowni z węglowej na olejową w Szkole Podstawowej w Babsku gm. Biała Rawska,
- 4.modernizację kotłowni z węglowej na olejową w Szkole Podstawowej w Pachach gm. Biała Rawska,
- 5.modernizację kotłowni z węglowej na olejową w Szkole Podstawowej w Cielądzu,
- 6.modernizację kotłowni z koksowo-węglowej na olejową w Szkole Podstawowej w Rawie Mazowieckiej przy ul. Kościuszki 18,
- 7.modernizację kotłowni z koksowej na olejową w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Rawie Mazowieckiej przy ul. Wyszyńskiego nr 7,
- 8.modernizację kotłowni z koksowej na gazową wraz z termomodernizacją budynku w Komendzie Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej przy ulicy Kościuszki 23,
- 9.modernizację kotłowni z węglowej na olejową wraz z termomodernizacją w Liceum Ogólnokształcącym w Rawie Mazowieckiej przy ul. Kościuszki,
- 10.modernizację kotłowni z węglowej na olejową wraz termorenowacją w Państwowym Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej przy ul. Katowickiej,
- 11.modernizację kotłowni z węglowej na olejową wraz z termomodernizacją w Zespole Szkół Zawodowych i Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Rawie Mazowieckiej,
- 12.modernizację systemu ogrzewania z budową kotłowni olejowej w Hotelu Ośrodka Sportu i Rekreacji w Rawie Mazowieckiej,
- 13.modernizację kotłowni z węglowej na olejową w Szkole Podstawowej w Konopnicy gmina Rawa Mazowiecka,
- 14.modernizację systemu ogrzewania z piecowego na kotłownię olejową w Szkole Podstawowej w Pukininie gm. Rawa Mazowiecka,
- 15.modernizację kotłowni z węglowej na olejową w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Regnowie.

Należy również podkreślić, iż coraz większym zainteresowaniem różnych podmiotów cieszy się tzw. termomodernizacja budynków, obejmująca optymalizację techniczno-ekonomiczną grubości warstwy docieplenia, docieplenie stropu i ścian, wymianę stolarki okiennej oraz drzwi wejściowych.

Inwestycje takie przewidziano do realizacji w:

- 1) budynku Starostwa Powiatowego w Rawie Mazowieckiej przy Placu Wolności
- 2) budynku wielorodzinnym w Białej Rawskiej przy ul. Mickiewicza 20
- 3) Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury w Białej Rawskiej
- 4) Budynku mieszkaniowym w Żurawiej

W tabeli nr 36 zestawiono źródła zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w powiecie rawskim oraz planowane budowy i modernizacje kotłowni.

**Tabela nr 36 Źródła zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w powiecie rawskim
Oraz planowane budowy i modernizacje kotłowni (bez gospodarstw indywidualnych).**

Miasto/Gmina	Ilość istniejących kotłowni w poszczególnych miastach oraz gminach				Kotłownie olejowe do realizacji do roku 2006	
	ogółem	węglowe	olejowe	gazowe	modernizacja	nowa
Miasto Rawa Mazowiecka	43	28	9	2 + 4*	6	4
Miasto i Gmina Biała Rawska	20	14	6	—	5	—
Gmina Cielądz	5	3	2	—	1	1
Gmina Rawa Mazowiecka	12	8	4	—	—	2
Gmina Regnów	6	4	2	—	—	—
Gmina Sadkowice	10	9	1	—	—	—

* - kotłownie gazowo-olejowe

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

Gospodarka odpadami

Minimalizacja ilości powstających odpadów i racjonalne gospodarowanie nimi należy do najważniejszych kierunków ochrony środowiska z powodu zagrożenia wszystkich elementów środowiska: powierzchni ziemi, wód powierzchniowych i podziemnych oraz powietrza. Obowiązująca od 1 stycznia 1997 r. ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawa o odpadach (która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.) stwarzają podstawy prawne do kompleksowego rozwiązania problematyki gospodarki odpadami komunalnymi oraz powstającymi w jednostkach organizacyjnych i podmiotach gospodarczych.

Wprowadzone, ustawą o odpadach, mechanizmy prawne, takie jak:

- * uzyskanie zezwolenia starosty (w szczególnych przypadkach wojewody) na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych oraz innych niż niebezpieczne w ilości powyżej 1000 ton rocznie,
 - * uzgodnienie z wójtem gminy, burmistrzem lub prezydentem miasta, sposobu postępowania z odpadami innymi niż niebezpieczne,
 - * obowiązek ewidencji odpadów, zarówno przez ich wytwórców, jak i odbiorców,
 - * preferencje dla technologii wykorzystujących surowce wtórne,
 - * system opłat za korzystanie ze środowiska z tytułu składowania odpadów,
- są kolejnym krokiem w kierunku ograniczenia ilości odpadów wytwarzanych i składowanych.

Na terenie powiatu rawskiego eksploatowane są dwa wysypiska odpadów stałych:

- * w Pukininie w gminie Rawa Mazowiecka,
- * w Rokszycach Nowych w gminie Biała Rawska.

Są to stosunkowo od niedawna eksploatowane składowiska odpadów, które mają uregulowany stan formalnoprawny, dotyczący ich lokalizacji.

Tabela nr 37 Ilości nagromadzonych odpadów na wysypisku w Pukininie i Rokszycach Nowych w latach 1997-1999.

Lokalizacja składowiska	Obsługiwane gminy	Powierzchnia składowiska [ha]	Sposób składowania	Okres eksploatacji składowiska	Ilość odpadów składowanych w poszczególnych latach [t/rok]
-------------------------	-------------------	-------------------------------	--------------------	--------------------------------	--

				od	do	1997	1998	1999
Pukinin gm. Rawa Mazowiecka	m. + gm. Rawa Mazowiecka	8.31	nadpoziomowe	1994	2020	11412	8367	7826
Rokszycy Nowe gm. Biała Rawska	m. + gm. Biała Rawska + częściowo gm. Cielądz	4.97	podpoziomowe	1992	2040	1223	1189	1412
				Ogółem		12635	9556	9238

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Zakładów Gospodarki Komunalnej.

Zmniejszająca się ilość odpadów składowanych na wysypiskach jest wynikiem wprowadzania selektywnej zbiórki odpadów, są to jednak działania o ograniczonym zasięgu. Również na terenie wysypiska w Pukininie dokonuje się częściowego odzysku surowców. Ograniczony jest on do odpadów metalowych i w niewielkim zakresie opakowań (tektury, tworzyw sztucznych). Odzysk surowców wtórnych na wysypisku w Rokszycach Nowych jest prowadzony w niewielkim zakresie.

Gminy: Regnów, Sadkowice i Cielądz nie posiadają własnych składowisk odpadów komunalnych. W gminie Sadkowice odpady z gospodarstw indywidualnych i placówek gminnych są odbierane przez G.P.K. Nowe Miasto i składowane na wysypisku odpadów komunalnych w Nowym Mieście.

Gminę Cielądz obsługuje firma P.U.K. z Tomaszowa Mazowieckiego. Odpady składowane są na wysypisku śmieci w Pukininie. Do 2006 r. planowana jest budowa wysypiska odpadów komunalnych w Grabicach w gminie Cielądz. Do Pukinina wywożone są także odpady z gospodarstw indywidualnych i jednostek samorządowych w gminie Regnów.

Na terenie powiatu rawskiego nie znajduje się żadne składowisko odpadów przemysłowych, wśród których odrębną grupę stanowią odpady niebezpieczne. Pojęciem tym określane są odpady, które ze względu na swoje pochodzenie, skład i inne właściwości stanowią zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska.

Ustawa o odpadach nakłada na wytwórcę odpadów niebezpiecznych obowiązek prowadzenia ewidencji ich ilości oraz ścisłą kontrolę nad sposobem postępowania z nimi. Odpady niebezpieczne mogą być przekazane do unieszkodliwiania bądź wykorzystania wyłącznie do specjalistycznej jednostki, która ma stosowne zezwolenia.

Z terenu powiatu rawskiego odpady niebezpieczne w postaci: świetlówek, przepracowanych olejów, akumulatorów i innych oddawane są do unieszkodliwiania bądź wykorzystania zakładom znajdującym się poza obszarem powiatu. Odpady medyczne i szpitalne wywożone są w celu ich unieszkodliwiania do spalarni odpadów w Szpitalu Specjalistycznym im.

M. Kopernika w Łodzi.

Ilość odpadów niebezpiecznych wytworzonych w latach 1998-1999 na terenie powiatu rawskiego przedstawia tabela 38.

Tabela nr 38. Ilość odpadów niebezpiecznych wytworzonych w latach 1998 - 1999 w powiecie rawskim.

L.p.	Rok	Ilość	Ilość	Ilość	Ilość
------	-----	-------	-------	-------	-------

		wytworzona [Mg]	tymczasowo składowana [Mg]	wykorzystana [Mg]	unieszkodliwiana [Mg]
1	1998	50,27	25,21	8,72	16,45
2	1999	332,30	3,64	4,83	323,83

Źródło : WIOŚ Skierniewice

Wnioski

W oparciu o powyższe dane można wyciągnąć następujące wnioski końcowe:

1. Realizacja urządzeń zabezpieczających wody przed zanieczyszczeniem oraz wprowadzanie nowych technologii unieszkodliwiania ścieków, a także modernizacja przestarzałych urządzeń ochrony wód, przyczynia się do zwiększania stopnia oraz efektywności usuwania zanieczyszczeń, determinując tym samym poprawę stanu czystości wód powierzchniowych płynących.
2. Do poprawy stanu czystości wód powierzchniowych płynących przyczyniają się również coraz szerzej realizowane inwestycje z zakresu oczyszczania ścieków opadowych (wysokosprawne separatory wód deszczowych).
3. Coraz wyraźniej zarysowuje się tendencja ograniczania zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego (zwłaszcza, tzw. „niskiej emisji”) poprzez realizację inwestycji polegających na modernizacji kotłowni, związanych ze zmianą paliwa stałego (węgiel, koks) na paliwo ciekłe (olej opałowy) lub paliwo gazowe.
4. Termomodernizacje budynków, obejmujące optymalizację techniczno-ekonomiczną ocieplenia i docieplenia budynków, połączone z wymianą stolarki okiennej oraz drzwi wejściowych, oprócz dostrzegalnych efektów ekonomicznych przyczyniają się również do ograniczenia zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza atmosferycznego.
5. Zmniejszająca się ilość odpadów składowanych na wysypiskach jest wynikiem wprowadzenia selektywnej zbiórki odpadów.

Istniejące i planowane do realizacji oczyszczalnie ścieków i wysypiska odpadów w powiecie rawskim przedstawiono w tabeli nr 39.

Tabela nr 39 Utylizacja i składowanie odpadów i ścieków w powiecie rawskim według stanu na rok 1999.

L.p.	Gmina	Ilość oczyszczalni ścieków w poszczególnych gminach		Ilość wysypisk odpadów stałych w poszczególnych gminach		
		Istniejące	Planowane do 2006 r.	Istniejące	Przewidywany okres eksploatacji	Planowane do 2006 r.
1	m. Rawa					

	Mazowiecka					
2	Rawa Mazowiecka	2	-	1	2020	-
3	m. i g. Biała Rawska	4	-	1	2040	-
4	Cielądz	1	-	-	-	1
5	Regnów	-	2	-	-	-
6	Sadkowice	1	-	-	-	-

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

12. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA

Kultura

W powiecie rawskim działają dwa ośrodki kultury: Miejski Dom Kultury w Rawie Mazowieckiej i Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Białej Rawskiej. W ośrodkach tych prowadzone są zajęcia w kołach: muzycznych, fotograficznych, plastycznych, sportowych i innych.

Ważną rolę w prezentacji kultury regionu pełnią zespoły ludowe: Ludowy Zespół Obrzędowy w Wilkowicach oraz Kapela Ludowa „Rawianie”, które prezentują swój dorobek na imprezach okolicznościowych, takich jak „Dni Rawy” czy „Dożynki Powiatowe”.

Wspomnieć należy o Towarzystwie Przyjaciół Rawy Mazowieckiej, które prowadzi działalność kulturalną. Z inicjatywy Towarzystwa zapraszani są ludzie teatru, estrady, filmu. Jest ono także organizatorem spotkań z cyklu „Rawianin Sukcesu”.

Jedynym muzeum na terenie powiatu jest Muzeum Ziemi Rawskiej w Rawie Mazowieckiej, które oprócz wystaw okolicznościowych oferuje dwie stałe ekspozycje: „Salonik Babuni” i „Izba Rawska”.

Wśród twórców – profesjonalistów należy wymienić Panią Bożenę Wahl – malarzkę oraz Panią Iwonę Góraj – malarzkę i poetkę. Aktywnie działa nieprofesjonalny klub artystów plastyków „AKTA”. Często prace twórców można oglądać podczas wielu aukcji i na wystawach w Miejskim Domu Kultury w Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej. W powiecie rawskim działają także trzy kina oraz 18 bibliotek.

Działalność kulturalna jest generalnie niedofinansowana. Jednostki samorządu terytorialnego wspomagają ze środków własnych zakupy strojów ludowych dla zespołów oraz dofinansowują koszty wyjazdów na prezentacje krajowe. Ocenia się, że zapotrzebowanie na kulturę jest dużo większe niż oferowane formy istniejących ośrodków. O rozwoju kultury i jej zapotrzebowaniu decyduje jednak obecny brak środków z budżetu i niska kondycja finansowa społeczeństwa.

Walory turystyczne powiatu rawskiego

Mimo, iż powiat rawski należy do rejonów wybitnie rolniczych jego położenie w dolinie rzeki Rawki i Białki pozwala mówić o dużej atrakcyjności turystycznej. Zbiornik wodny „Tatar” o powierzchni 56 ha z przystanią wodną, kąpieliskiem, halą sportową i kortami, jest miejscem wypoczynku sobotnio-niedzielnego mieszkańców nie tylko Rawy Mazowieckiej. Hala sportowa o wymiarach 48 m x 36 m przy Szkole Podstawowej Nr 4 w Rawie Mazowieckiej jest wspianą bazą dla sportów halowych.

Lesistość terenu, kontakt z przyrodą, możliwość wypoczynku nad wodą, wiele miejsc do wędkowania oraz perspektywy oddania do użytku (w latach 2000-2002) zbiornika wodnego o pow. 50 ha, już dziś i w przyszłości stanowią atrakcyjną ofertę dla turystów wypoczywających w Białej Rawskiej i jej okolicach. Bardzo ciekawą trasę do wędrówek stanowi dolina Białki z zasobnymi w grzyby lasami sosnowymi i dębowymi.

Położony 11 km na północny wschód od stolicy powiatu park krajobrazowy, w którym rosną piękne drzewa z XVIII i XIX w., głównie dęby (wraz z największym z nich, mającym w obwodzie 730 cm) są atrakcją wsi Babsk.

Ciekawą ofertę turystyczną stanowi także rezerwat przyrody, największy i najciekawszy pod względem florystycznym w powiecie rawskim. Rezerwat „Trębaczew”, bo o nim mowa, jest najładniejszym w kraju skupiskiem modrzewia polskiego, stanowiącym teren badań naukowych.

Przez powiat rawski przebiega szlak turystyczny tzw. „Szlak Żółty”, który prowadzi z Łowicza do Rawy Mazowieckiej.

Ziemia Rawska jest traktowana przez mieszkańców Warszawy i Łodzi jako teren rekreacyjny. Na terenie Gminy Biała Rawska i Rawa Mazowiecka jest kilkadziesiąt domków rekreacyjnych należących w 70% do mieszkańców Warszawy.

Bazę noclegową stanowią hotel OSiR oraz motel. Ogółem posiadają one 262 miejsca noclegowe.

Zabytki

Powiat rawski ma wiele zabytków. Najwięcej zachowało się ich w Rawie Mazowieckiej. Najcenniejsze to kościół i dawne kolegium jezuickie z początku XVII w. w stylu barokowym, do którego uczęszczał Jan Chryzostom Pasek. Nie można zapomnieć o ruinach zamku książąt mazowieckich z XIV w., gdzie mieści się część Muzeum Ziemi Rawskiej. W sąsiedztwie zamku znajduje się barokowy kościół i klasztor poaugustiański z cennymi zabytkami. Przy ul. Warszawskiej zobaczyć można kościół ewangelicki z poł. XIX w., natomiast przy ul. Miłej pozostałości dawnego pałacu carskiego wniesionego w pierwszej połowie XIX w. Do najciekawszych w kraju zabytków architektury drewnianej należy, znajdujący się we wsi Boguszyce, modrzewiowy kościół z 1558 r. pod wezwaniem św. Stanisława. W obiekcie tym, wpisanym na listę UNESCO, znajduje się bardzo cenna polichromia ścian i stropów.

W odległości 16 km na północny-wschód od Rawy Mazowieckiej znajduje się Biała Rawska. Miasto to, malowniczo położone, poszczycić się może kościołem klasycystycznym i synagogą z XIX w. Z tego okresu odnaleźć możemy również spichlerz klasycystyczny we wsi Wola Chojnata, jak i dwór oraz kościół z 1809 r. znajdujący się we wsi Babsk (pierwsza wzmianka o tej wsi znajdujemy w XIV w.). Dwór w Babsku znajduje się w bardzo dobrym stanie.

We wsi Trębaczew, położonej 18 km na południowy-wschód od Rawy Mazowieckiej, obejrzeć warto XIX wieczne budynki dworskie. Z Trębaczewa szlak spacerowy prowadzi do Kalenia, gdzie znajdują się cenne zabytki klasycystyczne: pałac, park, zabudowania gospodarcze z pierwszej połowy XIX w. Teren ten obfituje w zespoły dworskie, wśród których można wymienić: Zespół Dworski Jajkowice, Zespół Dworski Paprotnia, Zespół Dworski Zabłocie. Na terenie Regnowa znajduje się kościół parafialny w stylu barokowym.

13. ORGANIZACJE I STOWARZYSZENIA SPOŁECZNE

W powiecie rawskim działa 49 stowarzyszeń, z czego 3 stowarzyszenia zwykłe i 46 stowarzyszeń zarejestrowanych w Sądzie Okręgowym w Skierniewicach. Na terenach poszczególnych gmin działalność prowadzą jedynie Ochotnicze Straże Pożarne. Wszystkie inne organizacje mają swoje siedziby w Rawie Mazowieckiej. Liczbę organizacji i stowarzyszeń, działających w latach 1997-1999, przedstawia tabela nr 40.

Wśród działających obecnie wymienić należy:

– stowarzyszenia zwykłe:

- * Klub Obywatelski w Rawie Mazowieckiej,
- * Społeczny Klub Użytkowników Telewizji Satelitarnej „Ludowa” w Rawie Mazowieckiej,
- * Klub Konserwatywny w Rawie Mazowieckiej.
- stowarzyszenia zarejestrowane:
- * Towarzystwo Przyjaciół Rawy Mazowieckiej,
- * Stowarzyszenie Muzyczne im. Ignacego Paderewskiego w Rawie Mazowieckiej,
- * Rawskie Forum Dyskusyjne w Rawie Mazowieckiej,
- * Stowarzyszenie Przyjaźni Polsko-Francuskiej Rawa-Breteuil w Rawie Mazowieckiej,
- * Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych i Edukacyjnych „Alternatywa” w Rawie Mazowieckiej,
- * Rawskie Stowarzyszenie Abstynenckie Szansa w Rawie Mazowieckiej,
- * Ochotnicze Straże Pożarne.

Stowarzyszenia zwykle swoją działalność finansują ze składek członkowskich, natomiast zarejestrowane posiadają osobowość prawną i w swej działalności mogą być sponsorowane przez osoby i instytucje.

Największą grupę stanowią ochotnicze straże pożarne (59 na koniec 1999 r.), które zasięgiem swego działania obejmują cały powiat rawski. Ich działalność w głównej mierze skupia się na bezpieczeństwie przeciwpożarowym, a także na współudziale w organizowanych przez samorządy gmin i powiat imprezach kulturalnych i rozrywkowych. Stanowią ważne ogniwo w życiu społecznym gmin i powiatu, a ich działalność powinna być wspomagana.

Na początku 2000 r. zostało zarejestrowane „Stowarzyszenie Hospicjum” w Rawie Mazowieckiej. Celem Hospicjum jest nieodpłatne udzielanie pomocy i opieki medycznej, psychicznej, socjalnej i duchowej osobom chorym i ich rodzinom. Jest to ważne zadanie, szczególnie obecnie, w czasie transformacji.

Tabela nr 40 Liczba organizacji i stowarzyszeń społecznych działających w powiecie rawskim.

Wyszczególnienie	Stan na 31 XII					
	1997		1998		1999	
	zwykle	zarejestrowane	zwykle	Zarejestrowane	zwykle	zarejestrowane
miasto Rawa Mazowiecka	4	7	4	8	3	8
miasto i gm. Biała Rawska	-	13	-	13	-	13
gmina Cielądz	-	7	-	7	-	7
gmina Rawa Mazowiecka	-	9	-	9	-	9
gmina Regnów	-	1	-	1	-	1
gmina Sadkowie	-	8	-	8	-	8
powiat ogółem	4	45	4	46	3	46

Źródło: Opracowanie własne,

Obok wyżej wymienionych instytucji, w powiecie działa szereg stowarzyszeń, które na tym terenie mają jedynie swoje koła regionalne. Wśród nich wymienić można m.in.:

- Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci Niepełnosprawnych,
- Fundację Pomocy Dzieciom i Młodzieży im. Brata Alberta,
- Zarząd Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża,

- Koło Terenowe Polskiego Związku Niewidomych,
- Koło Związku Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej,
- Związek Harcerstwa Polskiego,
- Stowarzyszenie Harcerstwa Katolickiego „Zawisza”.

14. FINANSE PUBLICZNE

14.1 Finanse gmin

Sytuacja finansów gmin w dużej mierze jest pochodną rozwiązań systemowych. Analiza budżetów gmin powiatu rawskiego pozwala jednakże na sformułowanie podstawowych wniosków i zidentyfikowanie terenu.

Analizując dane stwierdzono, że następował wzrost dochodów budżetowych ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Miało to miejsce w mieście Rawa Mazowiecka, mieście i gminie Biała Rawska oraz w gminach: Cielądz i Sadkowice.

W dwóch gminach stwierdzono niewielki spadek: w gminie Rawa Mazowiecka spadek w roku 1998 w stosunku do roku 1997 i w gminie Regnów w roku 1999 w porównaniu do roku 1998.

We wszystkich jednostkach nastąpił wzrost środków budżetowych pochodzących z subwencji (w przeliczeniu na 1 mieszkańca). W zakresie dochodów własnych w dwóch gminach odnotowano systematyczny wzrost, tj. w mieście Rawa Mazowiecka i gminie Regnów.

W pozostałych odnotowano spadki. Udział w dochodach budżetu państwa odnotowano jedynie w mieście Rawa Mazowiecka. W pozostałych gminach notowane były spadki.

W roku 1998 spadków nie odnotowano, jednak w roku 1999 notuje się spadek dochodów. Jest to odbicie dochodów z tego tytułu w gminach, a powodem – odprowadzenie w 1999 r. składki na ubezpieczenia zdrowotne od podatku dochodowego.

Dotacje celowe z budżetu państwa kształtowały się różnie w poszczególnych jednostkach. Porównując rok 1999 do 1998 odnotowano spadek dotacji w mieście Rawa Mazowiecka oraz w gminach: Cielądz, Sadkowice i Regnów. Sytuacja taka spowodowana była pozyskiwaniem środków z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji. Pozyskiwanie środków ze źródeł pozabudżetowych związane było z zadaniami inwestycyjnymi. Najwięcej środków pochodziło z funduszy celowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca wartość ta kształtowała się od 0 środków w roku 1999 w mieście Rawa Mazowiecka do 200 zł w roku 1997 w gminie Regnów.

Analizując poziom dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca można zauważyć jego duże zróżnicowanie w roku 1997 – od 76 zł w gminie Cielądz do 1 085 zł w gminie Regnów.

W kolejnych latach poziom dochodów kształtował się następująco: w 1998 r. – od 92 zł do 1 242 zł i w roku 1999 – od 99 zł do 1 225 zł (niewielkie spłaszczenie różnicy).

Dochody budżetów gmin ogółem w latach 1997-1998-1999 systematycznie wzrastały: w mieście Rawa Mazowiecka, w mieście i gminie Biała Rawska oraz gminie Cielądz i Sadkowice.

W pozostałych sytuacja wyglądała następująco: w gminie Rawa Mazowiecka – rok 1998 spadek do roku 1997 i wzrost w roku 1999 w porównaniu do lat 1997 i 1998, w Regnowie w 1998 r. wzrost do 1997 r. i spadek w 1999 r. do roku 1998. Dochody własne ulegały wzrostowi w mieście Rawa Mazowiecka i gminie Regnów. W pozostałych notowano spadki, bądź w roku 1998, bądź w roku 1999.

Dochody z podatku rolnego, poza gminami Rawa Mazowiecka i Cielądz, wykazywały tendencję spadkową. Spowodowane to było zmniejszeniem stawek podatku w związku ze spadkiem cen żyta oraz tym, że w mieście Rawa Mazowiecka część należności w roku 1998 i 1999 przekwalifikowano do podatku od nieruchomości.

Dochody własne z tytułu podatku od nieruchomości wzrastały systematycznie. Jedynie w gminie Sadkowice odnotowano duży wzrost w roku 1999 w porównaniu do lat 1998 i 1997. Powodem tego było ściągnięcie zaległości podatkowych od likwidowanej Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska”.

Wpływy z podatku od środków transportowych w roku 1998 dramatycznie zmalały z powodu zmiany przepisów o podatku od środków transportu. Od roku 1998 dochodami gmin stały się podatki od samochodów ciężarowych.

Wpływy z podatku leśnego spadały we wszystkich gminach w roku 1999 ze względu na obniżkę stawek podatkowych. Wpływy z tytułu opłaty skarbowej wzrastały systematycznie, poza gminą Regnów (spadek w 1998 r.), Sadkowice (spadek w 1999 r.) i miastem Rawa Mazowiecka (spadek w roku 1998 i 1999).

Wpływy z karty podatkowej wzrastały w gminach Rawa Mazowiecka, Cielądz i Regnów w 1999 r. – w pozostałych malały. Związane to było również z odprowadzaniem składek ubezpieczenia zdrowotnego od podatku dochodowego.

Pozostałe dochody własne to odsetki bankowe od środków na rachunkach bankowych oraz lokat, jak również wpłaty Komitetów Społecznych (telefonizacja, wodociągi, kanalizacja).

Malejący udział dochodów własnych w dochodach ogółem oznaczać może malejącą aktywność władz lokalnych w generowaniu dochodów własnych lub brak możliwości ich wzrostu ze względu na ograniczony potencjał rozwojowy.

Analiza wydatków budżetowych ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych gminach wykazała, że ulegają one zwiększeniu w poszczególnych latach. Jedynie w gminie Rawa Mazowiecka odnotowano spadek w roku 1998 w porównaniu do roku 1997.

W zasadzie wzrastały wydatki, tam gdzie wzrastały dochody. Jednak w każdej gminie przynajmniej w jednym roku odnotowuje się większe wydatki na 1 mieszkańca niż dochody na 1 mieszkańca, co związane było we wszystkich przypadkach z kredytowaniem inwestycji. Interesującym jest, że we wszystkich gminach odnotowano wzrost wydatków bieżących, natomiast w żadnej z gmin nie odnotowano sukcesywnego wzrostu wydatków majątkowych w latach 1998 i 1999. Związane to było najprawdopodobniej z zakończeniem inwestycji w roku 1998 lub 1999.

Wydatki według rodzajów systematycznie wzrastały na wynagrodzenia. W 1998 r. miał miejsce wzrost pochodnych od wynagrodzeń, przy dużym spadku w 1999 r. w związku z reformą opłacania składek na ubezpieczenia (1/2 pracownik i 1/2 pracodawca).

Analiza wydatków majątkowych w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 1997-1999 wykazała:

*W dziale 40 – Rolnictwo – wydatki występowały we wszystkich gminach, oprócz miasta Rawa Mazowiecka, z różnym nasileniem. Dotyczyły przede wszystkim zadań z zakresu wodociągów i kanalizacji oraz stacji uzdatniania wody w gminie Regnów.

*W dziale 50 – Transport – wydatki majątkowe wzrosły w 1999 r. w mieście i gminie Biała Rawska, gminie Cielądz i Sadkowice. W pozostałych spadły. W gminie Regnów nie było ich w latach 1997, 1998 i 1999.

*W dziale 59 – Łączność – wydatki na telefonizację były tylko w mieście i gminie Biała Rawska.

*W dziale 70 – Gospodarka komunalna – wydatki występowały w 3 jednostkach: mieście i gminie Biała Rawska, gminie Rawa Mazowiecka i Sadkowice. Były to oświetlenia ulic, kanalizacja, zakupy sprzętu dla Zakładu Gospodarki Komunalnej oraz wodociągi i kanalizacja w mieście Biała Rawska.

*W dziale 74 – Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne – wydatki w mieście Rawa Mazowiecka dotyczyły oczyszczalni ścieków, w gminach zaś m.in. zakupy sprzętu dla Ochotniczych Straży Pożarnych i budowy strażnicy.

*W dziale 79 – Oświata i wychowanie – budowy szkół, ich remonty oraz budowa hali sportowej w mieście Rawa Mazowiecka i komputeryzacja szkół. Wydatki występowały we wszystkich gminach.

*W dziale 83 – Kultura i sztuka – wydatki występowały w 3 gminach: miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała Rawska i gmina Rawa Mazowiecka.

*W dziale 85 – Ochrona zdrowia – wydatki w 3 gminach: miasto Rawa Mazowiecka, miasto i gmina Biała Rawska oraz gmina Regnów.

W Białej Rawskiej wydatki na świetlicę środowiskową, w Regnowie modernizacja kotłowni w Ośrodku Zdrowia, w mieście Rawa Mazowiecka zakupy związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi.

*W dziale 86 – Opieka społeczna – zakupy komputerów w MOPS Rawa Mazowiecka i MGOPS w Białej Rawskiej.

*W dziale 91 – Administracja państwowa i samorządowa – oprócz Regnowa, wydatki w pozostałych gminach miały miejsce w różnych latach i najczęściej związane były z komputeryzacją urzędów.

*W dziale 93 – Bezpieczeństwo publiczne – wydatki na sprzęt dla komisariatu w mieście i gminie Biała Rawska i w mieście Rawa Mazowiecka tylko w 1997 r.

*W dziale 97 – Różne rozliczenia – wydatki tylko w mieście Rawa Mazowiecka w 1998 i 1999 r. związane ze zwiększeniem udziałów w Zakładzie Energetyki Ciepłej.

Do najbardziej radykalnych posunięć władz lokalnych w zakresie struktury wydatków majątkowych w latach 1997-1998-1999 należy zaliczyć:

– ponad siedmiokrotny wzrost wydatków na transport w gminie Cielądz: w 1997 – 18 tys., w latach 1998-1999 – 139 tys.

– ponad trzykrotny spadek wydatków w roku 1998 w transporcie i dwukrotny wzrost w roku 1999 na transport w mieście Rawa Mazowiecka

– systematyczny spadek wydatków na transport w gminie Rawa Mazowiecka.

Wśród wydatków majątkowych w gminach największy odsetek stanowią wydatki na rolnictwo, następnie wydatki na oświatę i wychowanie w gminach i miastach.

Polityka w zakresie wydatków jest domeną samorządowych władz lokalnych. Aby w pełni ocenić zasadność wydatków w poszczególnych gminach należałoby przeprowadzić analizę stanu rozwoju społeczno-gospodarczego każdej gminy w kontekście ponoszonych wydatków i prześledzić proces podejmowania decyzji przez władze lokalne. Analiza taka wykracza poza zakres prezentowanego opracowania.

14.2 Finanse powiatu

Dochody powiatów stanowią: subwencje, dotacje celowe i dochody własne.

W powiecie rawskim, w ogólnej sumie dochodów budżetowych, największy udział mają subwencje – 52,5%, a następnie dotacje 43,4%, dochody własne 2,1%, udział w dochodach budżetu państwa 1% oraz środki ze źródeł pozabudżetowych 1%.

Analizując strukturę subwencji stwierdzono, że dominowała subwencja oświatowa 75,8%, subwencja drogowa 19%, subwencja wyrównawcza to 5,2% subwencji ogółem.

W dotacjach z budżetu państwa dominowała dotacja na zadania z zakresu administracji rządowej 81,9%, na zadania własne powiatu 17,7%, na zadania realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej 0,4%.

Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca były wyższe w porównaniu z dochodami 485 zł - 479 zł – spowodowane to było kredytowaniem wydatków.

Wydatki bieżące stanowiły 89,4%, w tym wynagrodzenia 61,4% wydatków bieżących i 54,8% wydatków ogółem. Pochodne od wynagrodzeń 9,9% wydatków bieżących i 8,9% wydatków ogółem.

Wydatki majątkowe stanowiły 10,6% wydatków ogółem. Największy odsetek wydatków majątkowych odnotowano w działach: 93 – Bezpieczeństwo publiczne – 56,4% (budowa

strażnicy), 79 – Oświata i wychowanie – 27,2% (rozbudowa szkół), 50 – Transport – 11,9% (modernizacja dróg), 85 – Ochrona zdrowia – 2,6% (zakup działki pod szpital), 91 – Administracja państwowa i samorządowa 1,7% (zakup komputerów), 86 – Opieka społeczna – 0,2% (zakup komputera).

Okres funkcjonowania powiatów jest zbyt krótki aby przeprowadzić analizy i wydawać oceny dotyczące możliwości pokrycia wydatków, związanych z pewnymi zadaniami, przez dochody jakimi powiat dysponuje. Niemniej jednak można stwierdzić, że generalnie występuje niedoszacowanie, szczególnie na zadania z zakresu administracji rządowej.

Wypracowanie wspólnie z gminami zasad długoterminowej polityki rozwoju całego obszaru powiatu jest warunkiem racjonalnego wykorzystania środków budżetowych gmin i powiatu. Przy ograniczonych środkach wspólna, przemyślana polityka w zakresie ich alokacji jest jedyną alternatywą. W przeciwnym razie środki będą wydawane według zasady przetrwania, tj. bieżącego zarządzania. Taka sytuacja nie miałaby nic wspólnego z ideą demokracji i samorządności jaka była przesłanką reformy administracji państwa.

15. INSTYTUCJE OTOCZENIA RYNKOWEGO

Na terenie powiatu rawskiego funkcjonują oddziały i filie banków:

- PKO BP S.A. w Rawie Mazowieckiej,
- Pekao S.A. w Rawie Mazowieckiej,
- Kredyt Bank S.A. w Rawie Mazowieckiej,
- Bank Spółdzielczy w Rawie Mazowieckiej,
- Bank Spółdzielczy w Białej Rawskiej,
- Bank Spółdzielczy w Sadkowicach,
- Bank Spółdzielczy w Regnowie.

Banki te zabezpieczają potrzeby rynku powiatu rawskiego w tym zakresie.

Firmy ubezpieczeniowe również zaspakajają potrzeby rynku powiatu. Są to m.in.:

1. Towarzystwo Ubezpieczeniowe „Samopomoc” S.A. w Warszawie
Ekspozytura w Skierniewicach, Filia w Rawie Mazowieckiej
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Warszawska 12,
2. Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji „Warta” S.A.
Oddział Skierniewice, Przedstawicielstwo w Rawie Mazowieckiej,
3. PTU „Energo-asekuracja” S.A. Radom
Pl. Jagiellońska 15 O/Łódź ul. Gdańska 80
Filia Rawa Mazowiecka, ul. Warszawska 11,
4. Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.
96-200 Rawa Mazowiecka, Plac Wolności 2,
5. Zakład Ubezpieczeń i Reasekuracji „Polonia” S.A.
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Sobieskiego 1,
6. PZU „Życie” S.A.
Inspektorat w Łodzi, przedstawicielstwo w Rawie Mazowieckiej,
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Kościuszki 1.

Biura podatkowe i księgowo-rachunkowe działające w Rawie Mazowieckiej wspomagają przede wszystkim prywatne zakłady handlowe i produkcyjne oraz osoby fizyczne w zakresie spraw finansowych i podatkowych.

W Rawie Mazowieckiej działa 8 firm:

1. Biuro Usług Finansowo-Ekonomicznych „Vali” – Kazimierz Woźniak
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Warszawska 11,
2. Biuro Rachunkowe „Ewik” – mgr Ewa Łysoniewska
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Warszawska 6,
3. Kancelaria Usług Finansowo-Księgowych – mgr Leonard Matysiak
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Zwolińskiego 2A/33
Biuro ul. Kościuszki 1,
4. P.P.H.U. „INCOM” Biuro Rachunkowe – Iwona i Dariusz Dębowski
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Elizy Orzeszkowej 20,
5. Biuro Rachunkowe – Iwona Grzegory-Roróg
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Solidarności 2/30,
6. Biuro Rachunkowe „COMAND-CON” – Halina Puskarz
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. J.Sobieskiego 43,
7. Biuro Podatkowe
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Warszawska 6,

8. Biuro Usług Finansowo-Księgowych „BUCHALTER”
96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Południowa 22.

Innych firm i instytucji otoczenia rynkowego na terenie powiatu rawskiego nie ma. Potrzeby w tym zakresie na dzień dzisiejszy nie występują.

16. REALIZOWANE I PRZEWIDYWANE DO WDROŻENIA PLANY I PROJEKTY INWESTYCYJNE JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH

Sformułowane we wcześniejszych rozdziałach tego dokumentu cele i zadania realizacyjne w znacznym stopniu związane są z inwestycjami, a więc przedsięwzięciami mającymi na celu stworzenie nowego lub udoskonalenie istniejącego majątku trwałego.

Liczba i zakres rzeczowy tych przedsięwzięć znacznie przekracza możliwości ich sfinansowania. Stąd też nie można ich rozpocząć w jednym czasie. W tej sytuacji występuje konieczność określenia listy zadań priorytetowych, tzn. takich, które należy rozpocząć w pierwszej kolejności. Ponadto większość z nich, a zwłaszcza przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury technicznej charakteryzują się ponadrocznym cyklem realizacji.

Władze powiatu planują i realizują wiele zadań inwestycyjnych, stąd też występuje konieczność ich uporządkowania i koordynacji nie tylko w skali jednego roku, ale i wieloletniej. Plan ten prezentuje w swej treści roczne plany inwestycyjne oraz środki finansowe przeznaczone w okresie objętym planem na realizację poszczególnych zadań inwestycyjnych. Takie ujęcie całości zasobów finansowych powiatu określane jest jako budżet w układzie zadaniowym, a także stanowi podstawę dla konstruowania rocznego budżetu, a zwłaszcza rozmiarów wydatków inwestycyjnych.

Sporządzany plan inwestycyjny jest zbiorem zadań inwestycyjnych przewidzianych do wykonania w okresie czterech-pięciu lat. Winien on być corocznie uaktualniony i mieć charakter planu kroczącego, tzn. przed upływem danego roku budżetowego opracowuje się plan na rok następny nie objęty planem.

Przy podejmowaniu decyzji odnośnie kolejności umieszczania zadań w planie inwestycyjnym preferowane będą:

- inwestycje rozpoczęte, wymagające kontynuowania dla uzyskania efektu;
- inwestycje, które powinny być realizowane w związku z wymogami prawa;
- inwestycje spełniające oczekiwania społeczne;
- zadania, które pozwolą relatywnie szybko obniżyć wydatki bieżące, jak koszty utrzymania lub nakłady pracy lub spowodują szybki wzrost dochodów, docelowo oszczędności;
- zadania, które zapewnią lub usprawnią usługi dla dużej liczby mieszkańców i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Podstawowe korzyści z wieloletniego planowania inwestycyjnego w powiecie to:

- pełniejsze uspołecznienie systemu planowania;
- skuteczniejsze planowanie oraz kontrola wydatków;
- skuteczna realizacja podstawowych założeń i celów rozwoju powiatu;
- jasne i przejrzyste zasady przyznawania środków dysponentom;
- większa wiarygodność powiatu;
- poprawa procedur przygotowania i rozliczenia zadań inwestycyjnych.

Wieloletni plan inwestycyjny polepsza efektywną alokację środków i zwiększa konkurencyjność w walce o europejskie środki na inwestycyjne programy infrastrukturalne.

Opracowanie tego rozdziału poprzedziły wielostronne analizy w zakresie możliwości finansowych, jak i określenia najistotniejszych dla funkcjonowania powiatu kierunków inwestowania.

Konstruując plan na pierwszym miejscu brano pod uwagę analizę możliwości finansowych powiatu w okresie planistycznym, biorąc pod uwagę wszelkie potencjalne źródła finansowania inwestycji. W konsekwencji przeprowadzonej symulacji ograniczono się do

następujących źródeł finansowania: budżet powiatu, WFOŚiGW w Łodzi, NFOŚiGW, MENiS, fundusze strukturalne z UE.

Po określeniu pożądanego łącznego poziomu nakładów inwestycyjnych, wskaźników zadłużenia oraz pożądaney proporcji finansowania inwestycji ze środków własnych i kredytowych, przystąpiono do określenia priorytetowych kierunków inwestowania przy uwzględnieniu celów strategicznych rozwoju powiatu określonych w innych rozdziałach niniejszego dokumentu, które zawierają wytyczne ramowe, ogólne kierunki działań wykraczające poza okres planistyczny bez wskazywania konkretnych inwestycji i źródeł finansowania.

W wyniku tych działań za najważniejsze do realizacji uznano następujące zadania:

1. Dokończenie budowy strażnicy Państwowej Straży Pożarnej i jej wyposażenie 2000-2001.
2. Rozbudowa siedziby Komendy Powiatowej Policji w Rawie Mazowieckiej – 2000 r.
3. Rozbudowa Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Rawie Mazowieckiej, ul. Reymonta 14.
4. Rozbudowa Zespołu Szkół Centrum Edukacji Ustawicznej i Zawodowej w Rawie Mazowieckiej, ul. Zwolińskiego.
5. Budowa sali gimnastycznej z zapleczem i kotłownią olejowo – gazową i terenową infrastrukturą sportową przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Rawie Mazowieckiej, ul. Reymonta 14.
6. Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej (termoizolacja ścian i dachu, wymiana okien, remont instalacji grzewczych, itp.):
 - a) termomodernizacja budynku szkoły i internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych - Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Rawa Mazowiecka, ul. Zwolińskiego;
 - b) termomodernizacja budynku szkoły i internatu Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej rawskiej;
 - c) modernizacja i remont budynku Liceum Ogólnokształcącego w Rawie Mazowieckiej;
 - d) modernizacja i remont budynku Ośrodka Szkolno – Wychowawczego (termoizolacja, wymiana okien, winda);
 - e) budowa krytej pływalni (projekt realizowany wspólnie z gminami powiatu rawskiego);
7. Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury sportowej:
 - a) budowa, modernizacja i remont kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych - Centrum Edukacji Ustawicznej i Zawodowej;
 - b) modernizacja i remont kompleksu boisk sportowych przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Białej Rawskiej;
 - c) budowa krytej pływalni.
8. Adaptacja pomieszczeń, dla potrzeb Biblioteki Powiatowej, w części budynku przychodni zdrowia SP ZOZ w Rawie Mazowieckiej, ul. Niepodległości.
9. Termomodernizacja Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej.
10. Adaptacja pomieszczeń dla potrzeb ewakuacyjnej izby przyjęć.
11. Informatyzacja Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej.
12. Wyposażenie Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej w nowoczesną aparaturę diagnostyczną
13. Termomodernizacja budynku przychodni w Rawie Mazowieckiej, ul. Niepodległości.
14. Termomodernizacja budynku przychodni w Białej Rawskiej.

15. Podniesienie atrakcyjności powiatowych obszarów inwestycyjnych należących do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Rawskiej Strefy Przedsiębiorczości (budowa dróg dojazdowych, budowa brakującej infrastruktury).
16. Adaptacja i modernizacja kolei wąskotorowej dla potrzeb dziedzictwa kulturowego turystyki.
17. Informatyzacja urzędu – budowa profesjonalnej sieci informatycznej z nieograniczonym dostępem do Internetu.
18. Planowane zadania na drogach powiatowych:
 - 18.1. Modernizacja dróg:
 - a) Modernizacja drogi Biała Rawska-Zakrzew
 - b) Modernizacja drogi ul. Aleksandrówka w Rawie Mazowieckiej
 - c) Modernizacja drogi Wólka Strońska-Lewin
 - d) Modernizacja drogi Lutobory-Przyłuski
 - e) Udostępnienie nowych i zwiększanie atrakcyjności terenów inwestycyjnych - budowa ulicy przedłużenie ul. Konstytucji 3 Maja w Rawie Mazowieckiej
 - f) Dostępność komunikacyjna do obszarów zagrożonych marginalizacją społeczną. Przebudowa drogi powiatowej na odcinku drogi wojewódzkiej nr 707 – Wołucza – Przewodowice –Wólka Lesiewska – Pągów – Ryłsk Mały – Zuski – dr. woj. 707
 - g) Poprawa dostępności komunikacyjnej centrum sadowniczego powiatu rawskiego -przebudowa drogi powiatowej na odcinku: Babusk – Biała Rawska – gr. powiatu (Nowe Miasto) z wyłączeniem fragmentów już zmodernizowanych.
 - h) Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Wołucza – Rossocha
 - i) Przebudowa drogi powiatowej Kaleń – Komorów
 - j) Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Lipna – Kłopotczyn
 - k) Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Piekarowo–Biała Wieś – Biała Rawska
 - 18.2. Poprawa stanu dróg o nawierzchni bitumicznej:

a) Biała Rawska-Chodnów	– 3,50 km
b) Regnów-Sowidół	– 1,90 km
c) Wałowice-Wilkowice	– 4,00 km
d) Pukinin-Sadkowice	– 2,00 km
e) Głuchówek-Sanogoszcz	– 2,00 km
f) Boguszyce-Soszyce	– 2,50 km
g) Komorów-Ossowice	– 1,10 km
h) Gortatowice-Kuczyzna	– 1,80 km
i) Józefów-Chodnów	– 2,20 km
j) Ryłsk Duży-Biała Rawska	– 4,00 km
k) Stara Wieś-Szczuki	– 2,00 km
l) Broniew-Zaborze	– 1,00 km
 - 18.3. Remonty obiektów mostowych leżących w ciągu dróg powiatowych
 - a) wiadukt nad PKP CMK we wsi Sowidół
 - b) wiadukt nad PKP CMK w Pągowie
 - c) most na rzece Rylce w Ryłsku Małym
 - d) wiadukt nad PKP CMK w Chrzążczewku

(tekst jednolity)

ZBIORCZE ZESTAWIENIE ZADAŃ INWESTYCYJNYCH WEDŁUG HIERARCHII WAŻNOŚCI

lp.	Tytuł zadania	Zakres zadania	Lata realizacji zadania	Źródło finansowania zadania	Przewidywane nakłady na realizację zadania [tys. PLN]						
					Wartość inwestycji	do 2004r.	w 2004r.	w 2005r.	w 2006r.	po 2006r.	RAZEM 2004-2006
1.	Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Rawie Mazowieckiej, ul. Reymonta 14	Budowa sali gimnastycznej z zapleczem i wbudowaną kotłownią olejowo-gazową, wyposażeniem oraz terenową infrastrukturą sportową.	1999 2005	POWIAT MENiS Razem	1819,9	685,5	844,3	290,1	0,0	0,0	1134,4
2.	Biblioteka Powiatowa – adaptacja pomieszczeń w części budynku przychodni zdrowia, Rawa Mazowiecka, ul. Niepodległości	Biblioteka Powiatowa – adaptacja pomieszczeń w części budynku przychodni zdrowia, wymiana okien, termoizolacja ścian	2003 2004	BIBL.POW. POWIAT Razem	169,0	9,0	160,0	0,0	0,0	0,0	169,0
3.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej - ZS CEZiU	Termomodernizacja budynku szkoły i internatu ZS CEZiU, Rawa Mazowiecka, ul. Zwolińskiego - wymiana okien w szkole i internacie - docieplenie ścian szkoły - docieplenie ścian internatu - docieplenie ścian sali gimnastycznej - docieplenie dachu szkoły i internatu	2003 2005	POWIAT UE	1800,0	0,0	214,5	585,5	500,0	500,0	1300,0
4.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej - OSW.	Modernizacja i remont budynku Ośrodka Szkolno-Wychowawczego - termoizolacja szkoły - termoizolacja internatu - termoizolacja dachu szkoły - termoizolacja dachu internatu - wymiana okien w szkole - wymiana okien w internacie	2004 2006	POWIAT UE	1620,0	0,0	50,0	1170,0	400,0	0,0	1620,0
5.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont infrastruktury edukacyjnej – LO.	Remont budynku Liceum Ogólnokształcącego w Rawie Mazowieckiej: - osuszenie i odgrzybienie budynku - wymiana stolarki okiennej ok.367m² - odnowa elewacji budynku ok.2865m² - modernizacja 5 łazienek	2004 2006	POWIAT UE	550,0	0,0	50,0	290,0	210,0	0,0	550,0
6.	Podniesienie atrakcyjności obszarów inwestycyjnych zaliczonych do ŁSSE i RSP.	Budowa drogi dojazdowej do powiatowych terenów inwestycyjnych należących do ŁSSE i RSP	2004 2005	POWIAT	380,0	0,0	80,0	320,0	0,0	0,0	400,0
7.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont przyszkolnej infrastruktury sportowej – ZS CEZiU	Budowa, modernizacja i remont kompleksu boisk sportowych przy ZS CEZiU	2005 2006	POWIAT UE	310,0	0,0	0,0	10,0	300,0	0,0	310,0

(tekst jednolity)

8.	Poprawa warunków rozwoju młodzieży poprzez rozbudowę, modernizację i remont przyszkolnej infrastruktury sportowej – ZSP Biała Rawska.	Budowa, modernizacja i remont kompleksu boisk sportowych przy ZSP Biała Rawska	2005 2007	POWIAT UE	162,5	0,0	0,0	10,0	152,5	0,0	162,5
9.	Budowa krytej pływalni	Budowa krytej pływalni (projekt realizowany wspólnie z gminami powiatu rawskiego)	2005 2007	SAMORZĄDY UE	8050,0	0,0	0,0	50,0	4000,0	4000,0	8050,0
10.	Termomodernizacja Szpitala Św. Ducha	Roboty termomodernizacyjne budynku głównego apteki, płucnego oraz docieplenie stropów poddasza – docieplenie ścian budynku styropianem, częściowa wymiana okien, docieplenie stropu wełną mineralną gr. 10cm.	2006 2008	POWIAT UE	626,0	0,0	0,0	0,0	300,0	326,0	300,0
11.	Adaptacja pomieszczeń dla potrzeb ewakuacyjnej izby przyjęć	Adaptacja pomieszczeń parteru przy izbie przyjęć w budynku głównym zgodnie z zakresem objętym projektem	2003 2005	POWIAT	1447,1	39,2	734,2	673,7	0,0	0,0	1407,9
12.	Termomodernizacja budynku przychodni w Rawie Mazowieckiej, ul. Niepodległości	Docieplenie ścian styropianem, ułożenie tynku strukturalnego, docieplenie dachu wełną mineralną, wymiana okien, modernizacja kotłowni z węglowej na gazową	2005 2007	POWIAT WFOŚiGW UE	830,0	0,0	0,0	0,0	800,0	0,0	830,0
13.	Termomodernizacja budynku przychodni w Białej Rawskiej	Docieplenie ścian styropianem, ułożenie tynku strukturalnego (1020 m ²), wymiana okien (204 m ²).	2005 2007	POWIAT	160,0	0,0	0,0	0,0	20,0	140,0	20,0

Zestawienie zawiera szacunkowe wartości kosztów realizacji zadania; dokładniejsze kwoty będą znane i sukcesywnie uzupełniane po wykonaniu projektów i kosztorysów inwestorskich.

(tekst jednolity)

ZBIORCZE ZESTAWIENIE ZADAŃ INWESTYCYJNYCH NA DROGACH POWIATOWYCH WEDŁUG HIERARCHII WAŻNOŚCI

lp.	Tytuł zadania	Zakres zadania	Lata realizacji zadania	Źródło finansowania zadania	Przewidywane nakłady na realizację zadania [tys. PLN]						
					całość	do 2004r.	w 2004r.	w 2005r.	w 2006r.	po 2006r.	RAZEM 2004-2006
1.	Udostępnienie komunikacyjne terenów inwestycyjnych ŁSSE w Rawie Mazowieckiej.	Budowa ulicy przedłużenie ul. Konstytucji 3-go Maja w Rawie Mazowieckiej.	2003 2006	POWIAT UE	4088,0	88,0	544,0	2500,0	956,0	0,0	4088,0
2.	Dostępność komunikacyjna do obszarów zagrożonych marginalizacją społeczną.	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku: dr. woj. 707 – Wołucza-Przewodowice-Wólka Lesiewska- Pagów-Rylsk Mały- Zuski- dr. woj. 707	2004 2006	POWIAT UE	3950,0	50,0	0,0	400,0	1200,0	2300,0	3100,0
3.	Poprawa dostępności komunikacyjnej do centrum sądowiczego powiatu rawskiego	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku: Babsk - Biała Rawska -gr. pow. (Nowe Miasto) z wyłączeniem fragmentów już zmodernizowanych (3579,0)	2004 2006	POWIAT UE	3579,0	639,0	1300,0	340,0	600,0	700,0	2940,0
4.	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Wołucza - Rossocha	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Wołucza - Rossocha	1999 2008	POWIAT UE	603,5	244,0	50,0	159,5	50,0	100,0	309,5
5.	Przebudowa drogi powiatowej Kaleń - Komorów	Przebudowa drogi powiatowej Kaleń - Komorów	1999 2006	POWIAT UE	1269,5	119,5	1150,0	0,0	0,0	0,0	1150,0
6.	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Lipna - Kłopotczyn	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Lipna - Kłopotczyn	2001 2006	POWIAT UE	440,0	90,0	350,0	0,0	0,0	0,0	350,0

(tekst jednolity)

7.	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Piekarowo - Biała Wieś -Biała Rawska	Przebudowa drogi powiatowej na odcinku Piekarowo -Biała Wieś -Biała Rawska	2007 2008	POWIAT UE	350,0	0,0	0,0	0,0	0,0	350,0	0,0
----	---	--	--------------	--------------	-------	-----	-----	-----	-----	-------	-----

Zestawienie zawiera szacunkowe wartości kosztów realizacji zadania; dokładniejsze kwoty będą znane i sukcesywnie uzupełniane po wykonaniu projektów i kosztorysów inwestorskich.

17. POZYCJA KONKURENCYJNA POWIATU W STOSUNKU DO JEDNOSTEK OŚCIEŃNYCH

Oceny sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatów dokonano na podstawie agregatywnej miary wzorca rozwoju określanej również jako metacecha, przyjmującej wartości z przedziału [0,1].

Wysokie wartości metacechy świadczą o wysokim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów, niskie wartości o słabym rozwoju tych powiatów.

Analizy powiatów woj. łódzkiego dokonano według wartości grupowych wskaźników syntetycznych w dziedzinach: infrastruktury gospodarczej, infrastruktury socjalnej, rozwoju gospodarczego, poziomu życia i zanieczyszczania środowiska. Otrzymane wartości metacechy pozwoliły na liniowe uporządkowanie powiatów według jej malejącej wartości.

Powiat rawski wśród powiatów ziemskich zajmował w 1997 roku pozycję 10, z wartością metacechy – 0,402, zaliczając się do powiatów o średnim rozwoju społeczno-gospodarczym. Powiaty sąsiednie uzyskały następujące wartości: skierniewicki – 0,333, tomaszowski – 0,370, dzieląc miejsce w grupie powiatów o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

Analiza powiatów woj. łódzkiego według wartości grupowych wskaźników syntetycznych w dziedzinie infrastruktury gospodarczej zlokalizowała powiat rawski na drugim miejscu wśród powiatów ziemskich, z wartością wskaźnika – 0,421, zaliczając powiat rawski do powiatów o najwyższym poziomie rozwoju w tej dziedzinie. Powiaty sąsiednie osiągnęły poziom wskaźnika odpowiednio: tomaszowski – 0,321, skierniewicki – 0,061.

Klasyfikacja powiatów w dziedzinie infrastruktury socjalnej zlokalizowała powiat rawski na 10 miejscu, z wartością wskaźnika – 0,278. Powiaty sąsiednie osiągnęły następujące wartości wskaźnika: tomaszowski – 0,348, skierniewicki – 0,241.

Wartość wskaźnika w dziedzinie rozwoju gospodarczego dla powiatu rawskiego wynosi 0,269, a dla powiatu skierniewickiego – 0,183 i tomaszowskiego – 0,174.

Analiza wskaźników poziomu życia, gdzie brano pod uwagę wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca, zagęszczenie mieszkań, wyposażenie ludności w urządzenia komunalne, koszty utrzymania mieszkania, zagrożenia społeczne uplasowała powiat rawski na 19 przedostatniej pozycji wśród wszystkich powiatów.

Wartość tego wskaźnika dla powiatów sąsiednich wyniosła: dla skierniewickiego – 0,182, dla tomaszowskiego – 0,131.

Analiza ostatniego wskaźnika, która miała wpływ na wartość metacechy, to zanieczyszczenie środowiska. Stan środowiska naturalnego analizowanych powiatów jest odwrotnie proporcjonalny do ich rozwoju gospodarczego.

Powiat rawski, z wartością wskaźnika 0,948 zajął 4 pozycję wśród powiatów województwa łódzkiego. W powiecie skierniewickim wskaźnik ten wyniósł – 1,000, a w tomaszowskim – 0,877.

Reasumując, dokonana analiza skłania do oceny, że wszystkie powiaty ziemskie, w tym rawski, charakteryzują się korzystnymi wskaźnikami środowiska naturalnego (niewielkie zanieczyszczenie powietrza pyłami i gazami oraz wód). Najniższy poziom życia oraz wysoki stopień zagrożenia społecznego występuje w powiecie rawskim.

Analizę opracowano na podstawie wydawnictwa pt. „Analiza poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego powiatów w województwie łódzkim”. Urząd Statystyczny w Łodzi, Łódź 1999.

SPIS TABEL

- Tabela nr 1 Pracujący w 1998 roku (w % ogółu zatrudnionych).
- Tabela nr 2 Dynamika zmian w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej.
- Tabela nr 3 Zakłady zatrudniające największą liczbę pracowników (stan na koniec I kwartału 2000 r.).
- Tabela nr 4 Punkty sprzedaży detalicznej i liczba zatrudnionych w handlu w 1998 r.
- Tabela nr 5 Struktura zatrudnienia w latach 1997–1998 na terenie powiatu rawskiego.
- Tabela nr 6 Liczba bezrobotnych i dynamika bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 7 Stopa bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 8 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według wykształcenia w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 9 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według wieku w latach 1997 - 1999.
- Tabela nr 10 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według stażu pracy w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 11 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według czasu pozostawania bez pracy w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 12 Struktura bezrobotnych z terenu powiatu rawskiego według płci w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 13 Zwolnienia grupowe w zakładach pracy na terenie powiatu rawskiego w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 14 Limity środków Funduszu Pracy na subsydiowane formy ograniczania bezrobocia w powiecie rawskim w latach 1997 – 2000.
- Tabela nr 15 Efektywność poszczególnych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w 1999 r.
- Tabela nr 16 Planowana realizacja zadań ze środków Funduszu Pracy w 2000 r.
- Tabela nr 17 Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia w województwie łódzkim ogółem w 2000 r.
- Tabela nr 18 Bezrobocie w powiecie rawskim na tle powiatów ościennych na dzień 31 marca 2000 r.
- Tabela nr 19 Zasoby mieszkaniowe w 1998 r.
- Tabela nr 20 Mieszkania oddane do użytku w 1998 r.
- Tabela nr 21 Placówki służby zdrowia funkcjonujące na terenie powiatu.
- Tabela nr 22 Apteki.
- Tabela nr 23 Wykorzystanie środków przeznaczonych na świadczenia pomocy społecznej w gminach powiatu rawskiego.
- Tabela nr 24 Stan szkolnictwa ponadpodstawowego w powiecie rawskim w latach 1997 – 2000.
- Tabela nr 25 Cykl kształcenia w roku szkolnym 1998 – 1999.
- Tabela nr 26 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z gmin powiatu rawskiego w 1997 r.
- Tabela nr 27 Emisja zanieczyszczeń do powietrza z gmin powiatu rawskiego w 1998 r.
- Tabela nr 28 Zasoby eksploatacyjne i ujęcia wód podziemnych w powiecie rawskim.
- Tabela nr 29 Ilość pobranej wody powierzchniowej i podziemnej w 1998 r.

-
- Tabela nr 30 Ilość pobranej wody powierzchniowej i podziemnej w 1999 r.
- Tabela nr 31 Wykaz rzek i kanałów (podstawowych) przepływających przez teren powiatu rawskiego.
- Tabela nr 32 Zbiorniki retencyjne się na terenie powiatu rawskiego.
- Tabela nr 33 Główne obiekty stawowe na terenie powiatu rawskiego.
- Tabela nr 34 Wykaz wskaźników i metod statystycznych przekraczających w 1999 r. III klasę czystości wód według metod: statystycznej i bezpośredniej.
- Tabela nr 35 Udokumentowane zasoby złóż kruszyw naturalnych według podziału na eksploatowane i nie eksploatowane.
- Tabela nr 36 Źródła zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w powiecie rawskim oraz planowane budowy i modernizacje kotłowni.
(bez gospodarstw indywidualnych)
- Tabela nr 37 Ilości nagromadzonych odpadów na składowiskach w Pukininie oraz Rokszycach Nowych w latach 1997 – 1999.
- Tabela nr 38 Ilości odpadów niebezpiecznych wytworzonych w latach 1998 – 1999 w powiecie rawskim.
- Tabela nr 39 Utylizacja ścieków i składowanie odpadów w powiecie rawskim według stanu na rok 1999.
- Tabela nr 40 Liczba organizacji i stowarzyszeń społecznych działających w powiecie rawskim.

Część II Kierunki rozwoju powiatu

1. ANALIZA SWOT DLA POWIATU RAWSKIEGO

Siły i słabości rozpatrywane były w układzie wewnętrznym Powiatu natomiast siły i zagrożenia w układzie zewnętrznym, tj. procesów zachodzących w otoczeniu

Dziedzina	Siły	Słabości	Szansa	Zagrożenia
Położenie Sieć osadnicza.	• lokalizacja w centrum kraju w paśmie metropolitalnym Łódź-Warszawa • dobra dostępność zewnętrzna: droga krajowa nr 8, Centralna Magistrala Kolejowa Warszawa-Śląsk • duży stopień integralności sieci komunikacyjnej poprzez system dróg wewnętrznych (powiatowych, gminnych)	• niezadowalający stan techniczny niektórych dróg powiatu (gminy Rawa Mazowiecka i Biała Rawska)	• zainteresowanie inwestorów terenami zlokalizowanymi w bliskości Warszawy i położonymi wzdłuż krajowych szlaków komunikacyjnych	• konkurencja ze strony powiatów ościennych o zbliżonych walorach lokalizacyjnych
Demografia	• prorozwojowa struktura demograficzna według grup wiekowych ludności powiatu	• ujemne saldo migracji w obszarach wiejskich. • ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, • duże zróżnicowanie w koncentracji ludności poszczególnych obszarów powiatu		• rosnąca konkurencja lokalizacji o większej atrakcyjności pod względem możliwości uzyskania pracy

(tekst jednolity)

**Gospodarka
i usługi
Zatrudnienie
i bezrobocie**

• pozytywne trendy w zmianie struktury gospodarki i sektorowej struktury zatrudnienia (wzrost zatrudnionych w usługach)• wzrastająca liczba wolnej i coraz lepiej wykwalifikowanej siły roboczej• zaawansowane procesy prywatyzacji gospodarki (ponad 96% jednostek działa w sektorze prywatnym)• rosnąca liczba jednostek gospodarczych• duża liczba miejsc pracy dla mieszkańców powiatu zorganizowana przez PUP na terenach ościennych powiatów i województw	• niekorzystna struktura gospodarki oparta o rolnictwo (przewaga osób utrzymujących się i zatrudnionych w rolnictwie)• brak dużych inwestorów i nowych inwestycji gospodarczych• niedostateczna liczba miejsc pracy i niskie płace (co powoduje konieczność szukania pracy poza powiatem, ograniczenie popytu na towary i usługi, niski poziom życia mieszkańców)• słaba kondycja finansowa największych zakładów przemysłowych• utrzymująca się tendencja wzrostu bezrobocia• dominujący w strukturze bezrobotnych udział ludzi młodych (18-24 lata)• rosnąca liczba zakładów dokonujących zwolnień grupowych• niedostosowany do potrzeb lokalnego rynku pracy system szkolnictwa• niskie płace oferowane przez pracodawców w stosunku do kwoty zasiłku, co wpływa na mniejszą motywację do pracy• wysoki odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji lub o niskich kwalifikacjach• ograniczona liczba zakładów oferujących stałe miejsca pracy	• pozytywne postawy ludności wiejskiej wobec podejmowania pracy poza rolnictwem• pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania dla tworzenia miejsc pracy w sektorze pozarolniczym• korzystne położenie geograficzne• plany modernizacji drogi nr 8 i przekształcenia jej w drogę ekspresową	• niestabilność prawa (przepisów z zakresu prawa gospodarczego, podatkowego; częste zmiany przepisów wprowadzają niepewność i ryzyko dla prowadzonej działalności gospodarczej• silna konkurencja sąsiednich powiatów w tworzeniu odpowiednich warunków dla pozyskania inwestorów• brak połączeń kolejowych z dużymi aglomeracjami miejskimi

(tekst jednolity)

Rolnictwo	• wysoki poziom produkcji sadowniczej i warzywniczej • pozytywne, pro-ekonomiczne postawy rolników (stosowanie rachunku ekonomicznej efektywności produkcji) • elastyczność rolników w dostosowywaniu się do wymogów i preferencji rynkowych • dobra jakość owoców i warzyw • tania i wydajna siła robocza • poprawa jakości mięsa w produkcji zwierzęcej. • istniejący lokalny, duży rynek zbytu trzody chlewnej i bydła • znaczna produkcja warzywnicza w gminach Cielądz, Biała Rawska (uprawy pod folią)	• przewaga gleb o niskiej klasie bonitacyjnej • rozdrobnienie gospodarstw • brak zorganizowania rolników indywidualnych • niedostatecznie rozwinięte przetwórstwo (zwłaszcza ziemniaków, owoców i warzyw) • mała ilość pozarolniczych miejsc pracy w obszarach wiejskich. • niski poziom produkcji żywności ekologicznej • wielokierunkowość produkcji rolnej – mała liczba wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych	• możliwość uzyskania kredytów z Agencji Rolnej i Ministerstwa Rolnictwa na wsparcie zmian strukturalnych w rolnictwie • zainteresowanie konsumentów produktami rolnymi o wysokiej jakości • bliskość rynków zbytu (Warszawa, Łódź) na produkty rolnicze, takie jak warzywa i owoce	• wysokie ceny środków produkcji • niskie ceny płodów rolnych • zmniejszająca się dochodowość pracy w rolnictwie • brak możliwości tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na terenach wiejskich, wynikający z braku odpowiednich uregulowań prawnych i trudnej sytuacji finansowej ludności wiejskiej • niskie ceny skupu żywca i polityka państwa w tym zakresie powodująca nieopłacalność produkcji, a co za tym idzie spadek pogłowia trzody chlewnej i bydła.
------------------	--	--	---	--

(tekst jednolity)

Gospodarka komunalna i mieszkaniowa	• atrakcyjna oferta sprzedaży uzbrojonych gruntów przez miasto Rawę Mazowiecką • aktywna polityka władz w zakresie kupna ziemi z przeznaczeniem na realizację celów strategicznych (miasto i gmina Biała Rawska i gmina Cielądz) • duże zaplecze gruntów rolniczych (słabych klas), które potencjalnie mogą zostać wykorzystane na inne cele	• brak kompleksowych zasad rozwiązywania problemów mieszkaniowych w największych skupiskach ludności w Powiecie, tj. miastach: Rawa Mazowiecka i Biała Rawska	• rosnące ceny terenów w obszarze Warszawy i jej obszaru metropolitalnego skłaniającego inwestorów do poszukiwania terenów zewnętrznych w bliskości Warszawy	• konkurencja ze strony Powiatów ościennych oferujących tereny uzbrojone pod zagospodarowanie produkcyjne i mieszkaniowe
Infrastruktura techniczna	• dobry stopień zewnętrznego skomunikowania Powiatu poprzez sieć dróg krajowych, powiatowych i gminnych	• niezadowalający stan rozwoju infrastruktury w zakresie: gazyfikacji, kanalizacji i zaopatrzenia w energię elektryczną (dla celów przemysłowych) • niski stopień wyposażenia w infrastrukturę obszarów wiejskich • istnienie enklaw o niskiej dostępności komunikacyjnej • brak potencjału infrastrukturalnego w odniesieniu do potrzeb inwestorów	• pozyskanie środków pomocowych -przedakcesyjnych Unii Europejskiej na rozwój infrastruktury technicznej	• rosnąca konkurencja w walce o środki pomocowe UE • lepszy stan rozwoju infrastruktury w Powiatach ościennych • brak zainteresowania inwestorów terenami o niskim poziomie uzbrojenia w infrastrukturę

(tekst jednolity)

Infrastruktura społeczna	• zadowalający stopień zaspokajania potrzeb ludności w zakresie opieki zdrowotnej • rosnący udział podmiotów prywatnych uzupełniających zakres świadczonych usług medycznych • dobra dostępność przestrzenna placówek ochrony zdrowia • wysoko wykwalifikowana kadra specjalistów świadczących usługi z zakresu pomocy społecznej i ochrony zdrowia • dobrze rozwinięta współpraca między podmiotami świadczącymi usługi w zakresie pomocy społecznej • wysoko wykwalifikowana kadra nauczycieli • zmieniająca się pozytywnie struktura kształcenia • współpraca szkół z zagranicą • tworzenie dobrze funkcjonującej sieci szkół ponadgimnazjalnych, będącej wynikiem wprowadzania przepisów reformy oświatowej	• duży udział w populacji Powiatu nieletnich dotkniętych patologią społeczną • rosnąca sfera ubóstwa i bezrobocia, kreująca liczbę osób wchodzących w sferę pomocy społecznej • niedostateczny stopień infrastruktury społecznej w stosunku do potrzeb • pogarszający się stan zdrowia ludności • brak alternatywnych form opieki dla osób starszych, przewlekle chorych, wymagających całodobowej opieki i pomocy • niedostateczne środki finansowe przeznaczone na ochronę zdrowia • wadliwa organizacja ratownictwa medycznego • brak oddziały intensywnej opieki medycznej • zły stan bazy lokalowej i sprzętu medycznego, • zaniedbana baza szkolnictwa • złe wyposażenie w pomoce naukowe, niska subwencja • brak środków finansowych na dokończenie inwestycji oświatowych	• pozyskiwanie sponsorów prywatnych dla potrzeb wsparcia działań w zakresie opieki społecznej • konkurencyjność usług medycznych, • system pomocy społecznej ukierunkowany na działania o charakterze długotrwałym, zapobiegającym powstawaniu sytuacji krytycznych, doprowadzające do samodzielności,	• malejące środki z budżetu państwa na działanie z zakresu pomocy społecznej • konkurencyjność placówek służby zdrowia sąsiednich powiatów • pogłębiający się brak poczucia bezpieczeństwa ludności w sferze społecznej oraz daleko idące konsekwencje wymagające zwiększenia nakładów finansowych, instytucjonalnych i usługowych • niewystarczające dla pełnego zaspokojenia potrzeb w dziedzinie oświaty środki samorządów terytorialnych.
---------------------------------	---	---	--	---

(tekst jednolity)

**Środowisko,
kultura,
turystyka
i sport**

- występowanie rezerwatów przyrody o wysokiej jakości środowiska i atrakcyjności turystycznej
- dobry stan jakości wód
- występowanie unikalnych obiektów dziedzictwa kulturowego i historycznego
- wysoki stopień aktywności społeczeństwa w zakresie organizacji i stowarzyszeń społecznych działających w Powiecie i jego gminach
- poprawa stanu czystości powietrza
- istnienie terenów rekreacyjno-wypoczynkowych w gminach Biała Rawska, Rawa Mazowiecka.
- istnienie zbiorników wodnych: „Tatar” i „Dolna”, które można wykorzystać do celów rekreacyjno-turystycznych
- istnienie silnych tradycji i grupy trenerów związanych z piłką siatkową, skutkiem czego są dobre wyniki i możliwości organizacji imprez ogólnopolskich
- licząca 750 lat historia stolicy powiatu oraz duża liczba obiektów zabytkowych, stanowiących atrakcję turystyczną
- istnienie bazy stwarzającej

- niezadowalający stan wyposażenia gmin Powiatu w urządzenia oczyszczalni ścieków
- nierozwiązane problemy utylizacji odpadów stałych
- brak przydomowych oczyszczalni ścieków
- zróżnicowany stopień rozwoju bazy turystycznej pozwalający tylko w niektórych obszarach Powiatu na wykorzystanie walorów turystycznych i środowiskowych.
- niska lesistość
- brak powiatowych instytucji kultury
- słaba baza hotelowa
- brak środków finansowych na działalność turystyczną

- pozyskanie środków UE na ochronę środowiska
- skłonność ludności i jednostek gospodarczych do finansowego wsparcia realizacji zadań prośrodowiskowych
- budowa zbiornika na rzecze Białce i możliwość wykorzystania tego terenu do celów rekreacyjnych
- możliwość zalesienia gruntów o najsłabszych klasach, przy wykorzystaniu środków pomocowych (krajowych i zagranicznych)
- systematyczny wzrost powierzchni gruntów zalesianych

- rosnąca ekspansja działalności gospodarczej i osadnictwa przy braku infrastruktury związanej z utylizacją ścieków i odpadów
- malejące środki z budżetu centralnego na rozwój kultury w Powiecie
- postępująca pauperyzacja ludności i malejący udział środków ludności przeznaczanych na kulturę i wspierające ją organizacje i stowarzyszenia
- brak programów kompleksowej gospodarki odpadami w gminach

(tekst jednolity)

Finanse publiczne.	• dobry poziom zaspokojenia potrzeb jednostek gospodarczych i ludności w zakresie obsługi finansowo-ubezpieczeniowej przez jednostki tego typu działające w powiecie	• duże zróżnicowanie dochodów budżetowych ogółem w poszczególnych gminach powiatu nie skorelowane z bazą podatkową • wzrost środków budżetowych z subwencji i niewielki wzrost środków z dochodów własnych • wydatki z budżetu powiatu przekraczające dochody na 1 mieszkańca		• postępująca koncentracja środków i decentralizacja zadań bez adekwatnego wsparcia finansowego
Pozycja konkurencyjna powiatu i sfera społeczno-politycznych relacji między władzami różnych szczebli, a społeczeństwem	• korzystna pozycja powiatu w grupie powiatów ościennych w zakresie czystości i atrakcyjności turystycznej środowiska naturalnego • korzystne relacje i współpraca władz powiatu z władzami lokalnymi w gminach • rosnący stopień integralności funkcjonalnej i społeczno-kulturalnej powiatu • rosnący stopień samoidentyfikacji społeczeństwa z powiatem	• niezadowalająca, według analiz zbiorczych, pozycja konkurencyjna powiatu w grupie powiatów ościennych województwa łódzkiego • mała liczba imprez kulturalnych budujących integrację społeczną • niski poziom rozwoju współpracy powiatu z jednostkami w kraju i zagranicą	• rosnące zainteresowanie mieszkańców przedsięwzięciami dotyczącymi rozwoju powiatu	• rosnąca dysproporcja między partykularnymi interesami lokalnymi, a przedsięwzięciami promującymi interes całego obszaru powiatu

2. CEL NADRZĘDNY I CELE STRATEGICZNE

Cel nadrzędny:

Stworzenie warunków dla stabilnego i dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu i poprawy jego konkurencyjnej pozycji w regionie i kraju

Cele strategiczne (na podstawie analiz SWOT)

- I. Wzmocnienie integracji funkcjonalno-przestrzennej Powiatu w celu wykorzystania walorów położenia i poprawy jego pozycji konkurencyjnej w regionie.
- II. Zróżnicowanie struktury gospodarczej Powiatu w oparciu o istniejące zasoby i tradycje oraz nowoczesne rodzaje działalności będące nośnikami rozwoju gospodarczego.
- III. Rozwój kapitału ludzkiego.
- IV. Rozwój zagospodarowania infrastrukturalnego Powiatu adekwatny do potrzeb jednostek gospodarczych i ludności.
- V. Wzmocnienie ekosystemu Powiatu w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców Powiatu.
- VI. Poprawa warunków życia mieszkańców.
- VII. Dostosowywanie metod zarządzania Powiatem i procesów w nim zachodzących do gospodarowania w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

3. CELE OPERACYJNE I ZADANIA PRZYPISANE CELOM STRATEGICZNYM

Cel strategiczny I

Wzmocnienie integracji funkcjonalno-przestrzennej Powiatu w celu wykorzystania położenia i poprawy jego pozycji konkurencyjnej w regionie.

Cel operacyjny 1

Poprawa zagospodarowania komunikacyjnego w zakresie ilości i stanu technicznego dróg.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Komunikacji, Dróg i Transportu

Partnerzy: Wojewoda, samorząd województwa, samorząd lokalny

Finansowanie: środki własne – subwencja drogowa

pozostałe: środki własne samorządów gminnych, dotacje celowe, środki unijne

Zadania

- 1.1 Realizacja inwestycji drogowych na drogach powiatowych
- 1.2 Wspieranie i monitorowanie działań zarządców dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych w zakresie rozbudowy i modernizacji dróg przez nich zarządzanych
- 1.3 Współpraca przy realizacji zadań związanych z budową północnej obwodnicy Rawy Mazowieckiej
- 1.4 Podjęcie działań w zakresie przebiegu ul. Konstytucji 3 Maja do ul. Zamkowa Wola w Rawie Mazowieckiej – w zakresie drogi powiatowej
- 1.5 Wspieranie i monitorowanie działań na rzecz utworzenia dróg serwisowych wzdłuż drogi nr 8 (w czasie dostosowywania jej do parametrów drogi ekspresowej)

Cel operacyjny 2

Stworzenie forum władz powiatowych i lokalnych w gminach, mającego na celu określenie głównych potrzeb w zakresie opracowania zintegrowanego systemu funkcjonalno-przestrzennego.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Architektury i Budownictwa, Wydział

Geodezji, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami

Partnerzy: samorządy lokalne, Urząd Głównego Geodety Kraju, Geodeta Wojewódzki, gestorzy sieci

Finansowanie: środki własne – Powiatowy Fundusz Zasobem Geodezyjnym i Kartograficznym,

pozostałe: środki własne partnerów

Zadania

- rozpoznanie możliwości wypracowania wzajemnej spójności planów zagospodarowania przestrzennego (realizacja 2001-2002)
- wyznaczenie preferencyjnych obszarów, tzw. tożsamości powiatu oraz kierunków ich zagospodarowania (realizacja 2001)
- stworzenie Systemu Informacji Przestrzennej (SIP) na terenie powiatu rawskiego (realizacja 2000-2005)
- kontynuacja prac związanych z opracowywaniem mapy numerycznej (realizacja 2000-2002)

Cel operacyjny 3

Opracowanie strategii lobbingu mającego na celu lepsze wykorzystanie walorów położenia.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Komunikacji, Dróg i Transportu, Wydział Architektury i Budownictwa. Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu

Partnerzy: Generalna Dyrekcja Dróg Publicznych, samorządy lokalne

Finansowanie: środki własne

Zadania

- powołanie zespołu monitorującego proces przekształcania drogi krajowej nr 8 w drogę ekspresową oraz do spraw zjazdów z drogi krajowej nr 72 Rawa Mazowiecka-Łódź i powiązania układu komunikacyjnego powiatu z planowanymi autostradami (realizacja 2001)
- przeprowadzenie analiz możliwości wykorzystania terenów zlokalizowanych w bliskości magistrali kolejowej Warszawa-Śląsk (realizacja 2001-2002)
- rozpoznanie możliwości utworzenia w granicach powiatu, na trasie przebiegu CMK, stacji rozładunkowej towarów (realizacja 2001-2002)
- rozpoznanie możliwości utworzenia na obszarze powiatu centrum logistycznego obsługującego obszar metropolitalny Łódź-Warszawa oraz rejon Polski centralnej i południowej (aglomeracja śląska i wrocławska) (realizacja 2001)
- wspieranie działań na rzecz utworzenia w Babsku Centralnego Portu Lotniczego dla Polski

Cel operacyjny 4

Integracja sił i środowisk gospodarczych, politycznych i społecznych na rzecz tworzenia tożsamości Powiatu i budowy jego konkurencyjnej pozycji.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Zarząd Powiatu, Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu, Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: Związek Powiatów Polskich, Stowarzyszenie Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury, Konwent Starostów Województwa Łódzkiego, ugrupowania polityczne, organizacje społeczne, Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Rawie Mazowieckiej

Finansowanie: środki własne

Zadania:

-
- nawiązanie współpracy z miejscowymi liderami gospodarczymi, autorytetami politycznymi i społecznymi w celu wypracowania programu działania określonego w celu operacyjnym (realizacja 2001)
 - wspieranie oraz organizacja imprez gospodarczych, kulturalnych i sportowych promujących powiat w środowisku lokalnym i na zewnątrz (realizacja 2001-2006)
 - stworzenie strony www (realizacja 2001)
 - nawiązywanie partnerskich kontaktów z regionami zagranicą (realizacja 2001-2006)
 - stworzenie bazy danych o twórcach ludowych działających w powiecie oraz wspieranie ich działalności (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 5

Rozwój ponadpowiatowych funkcji oraz umocnienie roli i znaczenia powiatu i jego stolicy na terenie historycznego obszaru ziemi rawskiej.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Zarząd Powiatu, Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu,

Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: Związek Powiatów Polskich, Stowarzyszenie Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury, Konwent Starostów Województwa Łódzkiego, ugrupowania polityczne, organizacje społeczne, Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Rawie Mazowieckiej

Finansowanie: środki własne

Zadania

- rozpoznawanie możliwości poszerzenia granic administracyjnych Powiatu (realizacja 2001-2006)
- aktywne działania w ramach Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury, Związku Powiatów Polskich i Konwentu Starostów Województwa Łódzkiego (realizacja 2001-2006)
- monitorowanie działań władz wojewódzkich i aktywne uczestnictwo w decyzjach mających wpływ na procesy rozwojowe w powiecie (realizacja 2001-2006)
- stworzenie kalendarza stałych imprez kulturalnych i sportowych w powiecie (realizacja 2001-2002)

Uwaga: Zadania przypisane celom operacyjnym 4 i 5 mają charakter wzajemnie wspomagający i uzupełniający. Osiągnięcie jednego z celów lub realizacja zadania ułatwia osiągnięcie pozostałych.

Cel strategiczny II

Zróżnicowanie struktury gospodarczej Powiatu w oparciu o istniejące zasoby i tradycje oraz nowoczesne rodzaje działalności będące nośnikiem rozwoju gospodarczego.

Cel operacyjny 1

Działania na rzecz modernizacji i restrukturyzacji rolnictwa.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowy Urząd Pracy

Partnerzy: Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, grupy producenckie, jednostki obsługujące rolnictwo, samorządy lokalne, Nadleśnictwo Skierniewice, Powiatowy Lekarz Weterynarii.

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki z funduszy celowych (Fundusz Leśny, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusz Pracy)

Zadania

- 1.1 Współpraca z WODR Oddział w Rawie Mazowieckiej w zakresie realizowanych przez tę jednostkę zadań dotyczących podnoszenia dochodowości produkcji rolniczej oraz promowania lokalnych produktów rolnych
- 1.2 Realizacja programu zalesień oraz stworzenie programu zachęt motywujących do zalesiania rolników gospodarujących na gruntach nieprzydatnych do rolniczego wykorzystania
- 1.3 Zainicjowanie wspólnie z WODR oraz na bazie istniejącej spółdzielczości procesu integracji rolników indywidualnych w grupach producenckich i marketingowych
- 1.4 Opracowanie wspólnie z PUP programu zdobywania przez rolników kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy poza rolnictwem
- 1.5 Udzielenie wsparcia, dla podtrzymania sprzedaży bezpośredniej, podmiotom, które nie spełniają warunków unijnych

Cel operacyjny 2

Mobilizacja kapitału lokalnego i pozyskanie inwestorów zewnętrznych.

Wykonawca: Zarząd Powiatu, Starostwo Powiatowe – Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu, Wydział Geodezji, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami, Wydział Architektury i Budownictwa

Partnerzy: samorządy lokalne, jednostki gospodarcze, Stowarzyszenie Przedsiębiorców w Rawie Mazowieckiej

Finansowanie: środki własne, pozostałe: środki własne współpartnerów (głównie podmiotów gospodarczych)

Zadania

- opracowanie wraz z samorządami lokalnymi programu pozyskania inwestorów i wsparcia lokalnych jednostek gospodarczych przy wykorzystaniu mienia komunalnego oraz instrumentów będących w gestii władz powiatowych i lokalnych (realizacja 2001-2002)
- opracowanie programu promocji Powiatu – marketingu terytorialnego (realizacja 2001)
- opracowanie koncepcji wykorzystania 120 ha gruntów stanowiących mienie powiatu (po Gospodarstwie Pomocniczym przy ZSR), uwzględniającej możliwości utworzenia Giełdy Rolnej oraz innych form działalności gospodarczej (realizacja 2001)
- rozpoznanie możliwości utworzenia na terenie powiatu Specjalnej Strefy Ekonomicznej (realizacja 2001)

Cel strategiczny III

Rozwój kapitału ludzkiego.

Cel operacyjny 1

Działania na rzecz dostosowania systemu szkolnictwa do potrzeb lokalnego i ponadlokalnego rynku pracy.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: szkoły, pracodawcy, Powiatowy Urząd Pracy

Finansowanie: środki własne – subwencja oświatowa, dotacje pozostałe: Fundusz Pracy

Zadania:

- opracowanie programu kierunków rozwoju szkolnictwa publicznego i doskonalenia istniejących kierunków kształcenia oraz wsparcia form szkolnictwa niepublicznego oferującego nowoczesne kierunki kształcenia (realizacja 2001-2002)
- wspieranie rozwoju form kształcenia dla osób dorosłych (realizacja 2001-2006)
- realizacja zadań inwestycyjnych poprawiających stan techniczny obiektów szkolnych (realizacja 2001-2006)
- promowanie działań nowatorskich w zakresie opracowywania programów autorskich w szkołach (realizacja 2001-2006)
- opracowanie projektu sieci szkół ponadgimnazjalnych z wykorzystaniem profili kształcenia najbardziej przydatnych na lokalnym rynku pracy (realizacja 2001)

Cel operacyjny 2

Promocja progsopodarczych zachowań i edukacji ekonomicznej wśród młodzieży.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: szkoły, pracodawcy, Powiatowy Urząd Pracy, samorząd lokalny

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki własne samorządów lokalnych

Zadania:

- opracowanie z samorządami lokalnymi programu promującego najlepszych uczniów i najlepszych nauczycieli w zakresie przedmiotów ekonomicznych (realizacja 2001-2002)
- wsparcie organizacji olimpiad i konkursów promujących wśród młodzieży wiedzę i zachowania ekonomiczne (realizacja 2001-2006)

Cel strategiczny IV

Rozwój zagospodarowania infrastrukturalnego Powiatu adekwatny do potrzeb jednostek gospodarczych i ludności.

Cel operacyjny 1

Monitorowanie istniejących programów i realizowanych inwestycji (powiatowych i gminnych) z zakresu infrastruktury technicznej.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Architektury i Budownictwa, Wydział Geodezji, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami

Partnerzy: samorządy lokalne, gestorzy sieci

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- wyznaczenie zespołu odpowiedzialnego za zbieranie i przepływ informacji dotyczących infrastruktury technicznej w powiecie i gminach (realizacja 2001)
- utworzenie bazy danych odnośnie istniejących programów i realizowanych inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 2

Wspieranie działań władz lokalnych w gminach w zakresie negocjacji z indywidualnymi gestorami sieci.

Wykonawca: Zarząd Powiatu, w/w zespół

Partnerzy: samorządy lokalne, gestorzy sieci

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- podjęcie działań mających na celu nawiązanie współpracy z Mazowieckim Okręgowym Zakładem Gazowniczym w Warszawie w zakresie rozwoju sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia (realizacja 2001)
- bieżące działania, w miarę pojawiających się potrzeb, wspierające kontakty użytkowników z gestorami sieci (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 3

Pozyskanie we współpracy z samorządami lokalnymi pozabudżetowych środków na realizację inwestycji z zakresu infrastruktury.

Wykonawca: Zarząd Powiatu, w/w zespół

Partnerzy: samorządy lokalne, gestorzy sieci

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- rozpoznawanie wraz z samorządami lokalnymi możliwości pozyskania pozabudżetowych środków finansowych z funduszy pomocowych UE i środków organizacji i funduszy krajowych oraz podjęcie działań w celu ich uzyskania (realizacja 2001-2006)
- przeprowadzanie analiz możliwości współuczestnictwa ludności w finansowaniu niektórych projektów inwestycyjnych (realizacja 2001-2006)

Cel strategiczny V

Wzmocnienie ekosystemu Powiatu w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców Powiatu

Cel operacyjny 1

Poprawa stanu środowiska w Powiecie.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: placówki oświatowo-wychowawcze, Stowarzyszenie Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury samorządy lokalne, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki pozabudżetowych funduszy celowych (Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska), środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zadania:

- przygotowanie projektu programu ochrony środowiska dla obszaru powiatu rawskiego (realizacja do końca 2003)
- organizowanie i wspieranie akcji związanych z promowaniem proekologicznych zachowań (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 2

Rozwój bazy turystycznej pozwalający na pełniejsze wykorzystanie walorów turystycznych Powiatu.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Oświaty, Kultury i Sportu, Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu, Zarząd Powiatu

Partnerzy: samorządy lokalne, Towarzystwo Przyjaciół Rawy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- identyfikacja obszarów o szczególnej atrakcyjności turystycznej i potrzeb w zakresie ich turystycznego zagospodarowania (realizacja 2001)
- inicjowanie prac i współdziałanie z samorządami lokalnymi przy opracowaniu systemu zachęt pozyskania inwestorów publicznych i prywatnych dla potrzeb zagospodarowania ww. obszarów (realizacja 2001-2002)
- współdziałanie z samorządami lokalnymi w celu pełniejszego wykorzystania i promocji już istniejących obiektów sportowo-rekreacyjnych (realizacja 2000-2006)
- podjęcie działań w celu wytyczenia i utworzenia szlaku turystycznego biegnącego przez najatrakcyjniejsze pod względem turystycznym tereny powiatu oraz budowy ścieżek rowerowych na fragmentach tego szlaku

Cel operacyjny 3

Wspieranie inicjatyw i realizacji zadań budowy zbiornika na rzece Białce.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Wydział Oświaty, Kultury i Sportu, Zarząd Powiatu

Partnerzy: Zarząd Miasta i Gminy Biała Rawska

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- współpraca w realizacji zadań związanych z budową zbiornika i zagospodarowania okolicznych terenów (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 4

Promocja walorów turystycznych Powiatu.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Biuro Promocji i Rozwoju Powiatu, Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: samorządy lokalne, Towarzystwo Przyjaciół Rawy, jednostki kultury

Finansowanie: środki własne
pozostałe: środki pozabudżetowe

Zadania:

- opracowanie konkurencyjnej oferty promocyjnej i systemu jej dystrybucji (realizacja 2001-2002)
- utworzenie Powiatowego Centrum Informacji Turystycznej (realizacja 2001-2002)

Cel strategiczny VI

Poprawa warunków życia mieszkańców

Cel operacyjny 1

Działania na rzecz ograniczenia bezrobocia w powiecie.

Wykonawca: Zarząd Powiatu
Powiatowy Urząd Pracy

Partnerzy: pracodawcy
samorządy lokalne
instytucje szkolące
Krajowy Urząd Pracy

Finansowanie: środki własne oraz Funduszu Pracy
pozostałe: środki pozabudżetowe (pomocowe)

Zadania:

- wypracowywanie wspólnie z PUP priorytetów działań mających na celu zmniejszenie bezrobocia, przy wykorzystaniu istniejących już programów (realizacja 2001-2006)
- pozyskiwanie do współpracy coraz większej liczby pracodawców oraz stały monitoring ich potrzeb (realizacja 2001-2006)
- kontynuacja programu „Absolwent” (realizacja 2001-2006)
- kontynuacja programu „Lokalny Plan Przeciwdziałania Bezrobociu w Zakresie Programów Rynków Pracy” (realizacja 2001-2006)
- działania na rzecz utrzymania istniejących miejsc pracy (realizacja 2001-2006)

-
- promocja i wspieranie samozatrudnienia wśród bezrobotnych i tworzenia miejsc pracy w istniejących jednostkach gospodarczych (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 2

Poprawa sytuacji ludności znajdującej się w najtrudniejszej sytuacji życiowej.

Wykonawca: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy

Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

organizacje pozarządowe

placówki oświatowe

placówki służby zdrowia

jednostki bezpieczeństwa publicznego

Finansowanie: środki własne – dotacje oraz własne środki pozabudżetowe (PEFRON)

pozostałe: pozabudżetowe środki funduszy celowych

Zadania:

- prowadzenie działań w zakresie opieki społecznej mających na celu weryfikację osób rzeczywiście wymagających pomocy oraz możliwości jej zapewnienia (realizacja 2001-2006)
- prowadzenie działań mających na celu pozyskanie prywatnych sponsorów wspierających opiekę społeczną (realizacja 2001-2006)
- wspieranie organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu opieki społecznej (realizacja 2001-2006)
- identyfikowanie enklaw ubóstwa oraz opracowanie dla nich specjalnych programów zwalczania problemów (realizacja 2001-2006)
- opracowanie programu pomocy osobom niepełnosprawnym (realizacja 2001)
- podjęcie działań na rzecz utworzenia stacjonarnej, całodobowej placówki świadczącej opiekę nad ludźmi starymi, samotnymi, przewlekle chorymi i niepełnosprawnymi (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 3

Przeciwdziałanie wraz z PCPR, GOPS, MOPS, Policją, placówkami oświatowymi i medycznymi patologii społecznej wśród młodzieży.

Wykonawca: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy

Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

organizacje pozarządowe

placówki oświatowe

placówki służby zdrowia

jednostki bezpieczeństwa publicznego

Finansowanie: środki własne – dotacje oraz własne środki pozabudżetowe (PEFRON)

pozostałe: pozabudżetowe środki funduszy celowych

Zadania:

- opracowanie wspólnie z samorządami lokalnymi, placówkami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi programów zwalczania patologii wśród młodzieży i promocji „zdrowych zachowań” przez uznane autorytety (realizacja 2001-2003)
- wdrożenie zadań zawartych w programie „Kierunki rozwoju systemu wsparcia dziecka i rodziny w powiecie rawskim do 2005 r.” (diagnoza, dział infrastruktura społeczna) (realizacja 2001-2005)

Cel operacyjny 4

Poprawa stanu zdrowotności społeczeństwa.

Wykonawca: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy

Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

organizacje pozarządowe

placówki oświatowe

placówki służby zdrowia

jednostki bezpieczeństwa publicznego

Finansowanie: środki własne – dotacje oraz własne środki pozabudżetowe (PEFRON)

pozostałe: pozabudżetowe środki funduszy celowych

Zadania:

- opracowanie wraz z placówkami oświatowymi, służbami medycznymi oraz zakładami pracy programu promocji zdrowych zachowań wśród młodzieży i osób dorosłych (realizacja 2001-2003)
- wspieranie działań mających na celu pozyskanie nowoczesnego sprzętu medycznego (sponsoring) i poprawy bazy lokalowej placówek ochrony zdrowia (realizacja 2001-2006)
- podjęcie działań w celu utworzenia Oddziału Intensywnej Opieki Medycznej OJOM (realizacja 2002-2006)
- finalizacja działań na rzecz restrukturyzacji zadłużenia SPZOZ

Cel operacyjny 5

Poprawa warunków mieszkaniowych ludności.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Architektury i Budownictwa

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Partnerzy: samorządy lokalne

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- identyfikacja wraz z samorządami lokalnymi obszarów występowania największych problemów mieszkaniowych (realizacja 2001)

- pomoc w opracowaniu kompleksowych programów zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych w największych skupiskach ludności w Powiecie tj. Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej (realizacja 2001-2006)
- upowszechnianie wiedzy o różnych formach zaspokajania potrzeb mieszkaniowych (np. TBS itp. (realizacja 2001-2006)
- analiza celowości utworzenia fundacji wspierającej działanie SPZOZ (realizacja 2001)

Cel operacyjny 6

Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego.

Wykonawca: Zarząd Powiatu

Starostwo Powiatowe – Wydział Spraw Obywatelskich

Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej

Partnerzy: jednostki bezpieczeństwa publicznego

placówki służby zdrowia

Komenda Wojewódzka Policji

Komenda Główna Straży Pożarnej

Finansowanie: środki własne (dotacje i środki funduszy celowych – Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska)

pozostałe: środki Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, środki własne samorządów

Zadania:

- opracowanie i wdrożenie programu poprawy bezpieczeństwa na terenie powiatu rawskiego „Bezpieczny Powiat” (realizacja 2001-2004)
- opracowanie i wdrożenie powiatowego programu zintegrowanego ratownictwa medycznego (realizacja 2001-2003)
- współdziałanie z Wojewódzka Komendą Policji i samorządami gminnymi w zakresie rozbudowy Komendy Powiatowej Policji (realizacja 2001-2004)
- ukończenie budowy strażnicy i pomoc w wyposażeniu jej w sprzęt ratowniczy (realizacja 2001)

Cel strategiczny VII

Dostosowywanie metod zarządzania Powiatem i procesów w nim zachodzących do gospodarowania w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Cel operacyjny 1

Promocja wśród społeczeństwa idei członkostwa Polski w Unii Europejskiej.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Oświaty, Kultury i Sportu

Partnerzy: samorządy lokalne

szkoły

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki pomocowe, środki własne samorządów lokalnych

Zadania:

- opracowywanie wraz z placówkami oświatowymi i samorządami lokalnymi w gminach kompleksowego programu szerzenia wiedzy o UE (realizacja 2001-2003)
- wspieranie i ułatwianie kontaktów młodzieży szkolnej z młodzieżą z zagranicy (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 2

Podniesienie wiedzy pracowników administracji powiatowej i pracowników samorządowych na temat procesu integracji.

Wykonawca: Starostwo Powiatowe – Wydział Organizacyjny

Partnerzy: samorządy lokalne

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki pomocowe, środki własne samorządów lokalnych

Zadania:

- umożliwienie pracownikom udziału w szkoleniach na temat UE (realizacja 2001-2006)
- organizowanie okresowych spotkań i seminariów nt. postępu prac i zaawansowania procesu integracyjnego (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 3

Pozyskiwanie środków przedakcesyjnych na rozwój Powiatu.

Wykonawca: Zarząd Powiatu

Partnerzy: Stowarzyszenie Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury

Finansowanie: środki własne

pozostałe: środki pomocowe

Zadania:

- powołanie w ramach starostwa zespołu ds. monitorowania dostępnych środków pomocowych, warunków ich pozyskiwania oraz wypełniania wniosków aplikacyjnych na zadania własne powiatu (realizacja 2001)
- ułatwianie samorządom lokalnym w gminach pozyskania wiedzy nt. środków pomocowych i pomoc w opracowywaniu wniosków aplikacyjnych (realizacja 2001-2006)

Cel operacyjny 4

Realizacja zadań określonych w celach strategicznych I-VI mających na celu podniesienie poziomu rozwoju gospodarczego powiatu i jego pozycji konkurencyjnej.

Wykonawca: wszystkie podmioty realizujące zadania strategii

Finansowanie: środki własne

Zadania:

- wdrażanie systemu monitoringu strategii i jej aktualizacji w zależności od zmieniających się warunków gospodarowania wynikających z przystąpienia Polski do UE (np. wprowadzenie do zapisów strategii zadań na realizację, których można uzyskać środki pomocowe z UE) (realizacja 2001-2006)

Uwarunkowania finansowe zadań zawartych w strategii

Przy wskazaniu źródeł finansowania zadań zawartych w strategii posłużono się wskazaniami rodzajów dochodów, a nie kwotami. Powodem tego jest brak ostatecznej ustawy o dochodach powiatu.

Ustawa określająca dochody na 1999 i 2000 r. obowiązuje również na 2001 rok. Na dzień dzisiejszy nie jesteśmy w stanie wskazać konkretnych kwot przy takiej stabilności sytuacji finansowej państwa. Stopień inflacji, jaki jest prognozowany na dany rok (w 2000 r. z ponad 6%, w lipcu ponad 11%), odbiegający od jego rzeczywistej wysokości, dodatkowo uniemożliwia wskazanie kwot.

Wiele zadań realizowanych będzie środkami własnymi oraz środkami uzyskiwanymi ze źródeł pozabudżetowych, tj. dotacjami z funduszy celowych, jak i ze środków unijnych. Ponadto wiele zadań nie będzie wymagało nakładów finansowych bezpośrednich, natomiast realizacja zadań wykonywana będzie przez współpartnerów przy wsparciu pozafinansowym.

4. WDRAŻANIE I MONITORING STRATEGII

Rekomendacje dotyczące wdrażania i monitoringu strategii

Opracowanie i przyjęcie strategii jest etapem bardzo ważnym. Musi on jednak być kontynuowany w sformułowaniu programu jej wdrażania. Strategia zgodnie z przyjętymi założeniami metodycznymi i proceduralnymi, a także wynikającymi z wielopodmiotowości procesów zachodzących w powiecie ma charakter wielopłaszczyznowy. Dla potrzeb organizacji procesu jej wdrażania postuluje się powołanie zespołu ds. implementacji. Powinien on składać się z osób współuczestniczących w opracowywaniu strategii oraz mających wpływ na przebieg procesów decyzyjnych. Cele strategiczne, operacyjne oraz zadania zapisane zostały w strategii na wiele podmiotów.

Potrzebna jest jednostka koordynująca i monitorująca przebieg wdrażania strategii. Może ona zostać wyodrębniona w ramach struktur organizacyjnych władz powiatowych bądź powstać na zasadzie porozumienia podmiotów uczestniczących w opracowaniu strategii i mających realny wpływ na jej wdrażanie. Jednostka ds. wdrażania musi posiadać adekwatne

do jej zadań kompetencje, znajdujące swoje odzwierciedlenie w relacjach z władzami powiatowymi, władzami samorządowymi w gminach i innymi organizacjami zaangażowanymi w proces implementacji strategii. W momencie powołania takiego zespołu/jednostki niezbędne będzie określenie zakresu obowiązków, sposobów finansowania i zabezpieczenia materialnych warunków działania (sprzęt, siedziba itp.). Szczególną rolą zespołu ds. wdrażania strategii jest koordynacja i organizacja działań poszczególnych podmiotów, jak i monitoring strategii. Zespół ten odpowiedzialny byłby za sygnalizowanie potrzeby aktualizacji i strategii wobec zmieniających się warunków zewnętrznych i wewnętrznych, a także za przygotowanie propozycji, które byłyby przedmiotem dyskusji i decyzji podmiotów współuczestniczących w tworzeniu i wdrażaniu strategii.

Ważnym zagadnieniem dla sprawności działania zespołu ds. wdrażania strategii jest stworzenie własnej bazy informacyjnej. Jej podstawą są dane zawarte w diagnozie. Muszą one być jednak w miarę możliwości aktualizowane. Istotne znaczenie ma stworzenie sieci przepływu informacji między partnerami strategii, które gromadzone byłyby w jednym banku danych.

Odrębnym, aczkolwiek ważnym, zagadnieniem jest finansowanie zarówno zespołu/jednostki ds. wdrażania strategii, jak i jego obsługi technicznej. Władze powiatowe są jednym z podmiotów strategii, muszą zatem ponosić koszty obsługi finansowej zespołu. Wymagany jest także udział podmiotów, które zadeklarowały się do osiągania poszczególnych celów i realizacji zadań. Udział ten może mieć wymiar pozafinansowy w postaci, np. przekazania wolnych powierzchni biurowych, sprzętu komputerowego, biurowego itp.

Jednym z najistotniejszych zagadnień gwarantujących prawidłowość opracowania i skuteczność wdrażania jest stopień uspołecznienia strategii. Uspołecznienie strategii zostało w części zrealizowane w procesie jego opracowywania. Zadaniem, które pozostaje do wykonania jest upowszechnienie strategii, po jej oficjalnym przyjęciu przez Radę, wśród społeczeństwa powiatu. Celowym byłoby zaangażowanie w tym celu zarówno mediów lokalnych, jak i organizacji gospodarczych, zawodowych oraz instytucji sąsiedzkich. Ponadto Strategia rozwoju Powiatu Rawskiego powinna zostać rozpropagowana wśród liderów politycznych, autorytetów mających związki z powiatem, wyższych szczebli administracji rządowej. Korzystnym jest tworzenie lobbingu wokół strategii. Za to zadanie odpowiedzialne są, tzw. jednostki PR – Public Relations. W strukturze organizacyjnej zadania te spełnia Wydział Promocji.

Strategia Wdrażania jest integralną częścią Strategii rozwoju Powiatu Rawskiego i powinno jej się poświęcić szczególną uwagę. Nie było bowiem intencją władz powiatowych opracowanie dokumentu, który nie wyszedłby poza sferę opracowania merytorycznego. Strategia musi być wykorzystana jako realny instrument sterowania procesem rozwoju w powiecie rawskim.

Monitoring

System monitoringu powinien być integralną częścią bazy danych dotyczących profilu powiatu. Obejmować powinien wskaźniki agregowane przez służby statystyczne, ale także dane znajdujące się w dyspozycji samorządów terytorialnych oraz różnego rodzaju instytucji i organizacji rządowych i poza rządowych. System monitoringu powinien składać się z czterech elementów:

I. Układ danych obejmujący wskaźniki wykorzystywane przez WUS i inne służby statystyczne do oceny stanu rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych

(województw, powiatów, miast i gmin) oraz ich pozycji konkurencyjnej. Obejmować on będzie następujące dane:

- w zakresie infrastruktury gospodarczej
 - długość dróg powiatowych i lokalnych o twardej nawierzchni, w km na 100 km²,
 - liczba abonentów telefonii przewodowej na 1000 mieszkańców,
 - liczba sklepów na 1000 mieszkańców,
 - liczba udzielonych noclegów na 1 miejsce w hotelach, motelach i pensjonatach,
- w zakresie infrastruktury społecznej
 - udział ludności w wieku przed i poprodukcyjnym w ludności w wieku produkcyjnym,
 - liczba ludności przypadająca na 1 lekarza,
 - liczba ludności przypadająca na 1 obiekt lecznictwa otwartego,
 - liczba uczniów przypadająca na 1 nauczyciela,
 - liczba woluminów bibliotecznych na 1 mieszkańca,
 - liczba wypożyczeń bibliotecznych na 1 mieszkańca,
- w zakresie rozwoju gospodarczego
 - udział liczby pracujących poza rolnictwem w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym,
 - dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca
 - udział wydatków majątkowych w wydatkach budżetów gmin ogółem,
 - liczba ludności w wieku produkcyjnym przypadająca na 1 zarejestrowany podmiot gospodarki narodowej w sektorze prywatnym,
- w zakresie poziomu życia
 - bieżące wydatki gmin na 1 mieszkańca,
 - przeciętna powierzchnia użytkowa w m² na 1 mieszkanie i 1 osobę,
 - przeciętna liczba osób na izbę,
 - stopień skaanlizowania gmin powiatu,
 - stopa bezrobocia,
 - zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych,
- w zakresie ochrony środowiska
 - emisja zanieczyszczeń (pyłowych i gazowych) w mg/ rok,
 - ilość ścieków i ładunki wskaźników zanieczyszczeń zawartych w ściekach oczyszczonych komunalnych w oczyszczalniach w Żydomicach i Żurawii.

Przyjęcie tego układu danych do systemu monitoringu Strategii pozwoli na ich łatwe pozyskiwanie, gdyż są agregowane przez służby statystyczne WUS oraz umożliwi dokonanie samooceny poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz pozycji konkurencyjnej bez konieczności oczekiwania na oficjalne raporty i wydawnictwa WUS.

II. Układ danych i informacji mających za zadanie monitorowanie zmian w otoczeniu (regionalnym, krajowym) wpływających na przebieg procesów rozwojowych w powiecie, takich jak:

- przegląd zamierzeń i działań władz wojewódzkich w zakresie strategicznych kierunków rozwoju regionu,
 - przegląd ustaw i rozporządzeń rządowych w zakresie finansów publicznych, gospodarki przestrzennej i polityki regionalnej oraz rozwiązań w zakresie kluczowych dla rozwoju powiatu rodzajów działalności gospodarczej,
- obserwacja tempa rozwoju powiatów ościennych i kształtowania ich pozycji konkurencyjnej w stosunku do powiatu rawskiego
- obserwacja rynków zewnętrznych będących odbiorcą lokalnych produktów i usług,
- śledzenie programów pomocowych (krajowych i zagranicznych) możliwych do wyko-

-rzystania przy realizacji zadań Strategii.

III. Układ danych charakteryzujących zmiany w poziomie rozwoju powiatu i wchodzących w jego obszar gmin, takich jak:

- aktualizacja danych zawartych w Diagnostyce,
- oceny jakościowe zmian w strukturze potrzeb i oceny warunków bytowych społeczeństwa w zakresie pracy, obsługi, mieszkania (badania ankietowe),
- ocena stopnia akceptacji i poparcia dla działań władz powiatu przez społeczeństwo i samorządy terytorialne gmin (badania ankietowe).

IV. Dane dotyczące tempa wdrażania Strategii oraz stopnia osiągania poszczególnych celów i realizacji zadań.

* Cel strategiczny I

- wskaźniki ilościowe związane z wdrażaniem programu rozbudowy i modernizacji dróg,
- stan zaawansowania tworzenia SIT,
- stan zaawansowania prac nad opracowaniem mapy numerycznej oraz realizacji zadań z zakresu celu operacyjnego 4 i 5 mających charakter działań organizacyjnych.

* Cel strategiczny II

- zaawansowanie tworzenia programu restrukturyzacji gospodarki powiatu,
- zaawansowanie programu zalesień,
- ilość grup producenckich i marketingowych na obszarach wiejskich powiatu,
- ilość programów oferowanych rolnikom dla potrzeb zdobycia kwalifikacji pozarolniczych,
- oferowane zachęty inwestycyjne
- stopień wykorzystania mienia komunalnego dla potrzeb działalności gospodarczej oraz zagospodarowania 120 ha stanowiących mienie Powiatu Rawskiego (po Gospodarstwie Pomocniczym przy ZSR),
- ilość i rodzaj działań podjętych w ramach prowadzenia marketingu terytorialnego.

* Cel strategiczny III

- ilość i rodzaj działań na rzecz wsparcia szkolnictwa niepublicznego,
- ilość oferowanych form kształcenia dla osób dorosłych,
- ilość olimpiad i konkursów dla młodzieży z zakresu zachowań ekonomicznych i znajomości prawideł rynkowych,
- ilość i rodzaj inwestycji poprawiających stan techniczny obiektów szkolnych.

* Cel strategiczny IV

- dane dotyczące realizacji zadań z zakresu rozwoju infrastruktury w poszczególnych gminach, w tym rozwoju sieci gazowej średniego i niskiego ciśnienia,
- ilość pozyskanych pozabudżetowych środków na realizację inwestycji infrastrukturalnych przez poszczególne gminy.

* Cel strategiczny V

- ilość nowopowstałych i zmodernizowanych urządzeń służących ochronie środowiska,
- ilość inwestycji z zakresu zagospodarowania obszarów o szczególnej atrakcyjności turystycznej

* Cel strategiczny VI

- stopa bezrobocia,

-
- zaawansowanie programu „Absolwent” i „Planu Przeciwdziałania Bezrobociu w zakresie Programów Rynków Pracy”,
 - wskaźniki dotyczące patologii społecznej,
 - stan wyposażenia placówek medycznych w nowoczesny sprzęt
 - wskaźniki dotyczące zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych,
 - * Cel strategiczny VII
 - ilość zorganizowanych kursów i szkoleń z zakresu wiedzy o polskim członkostwie w UE,
 - ilość szkoleń z udziałem pracowników samorządowych nt. UE,
 - ilość wniosków aplikacyjnych złożonych do organizacji UE przez jednostki terytorialne z obszaru powiatu,
 - pozyskane zagraniczne i krajowe środki pomocowe.

Oprócz wymienionych wyżej danych niezbędne jest monitorowanie stopnia realizacji zadań związanych z opracowywaniem i wdrożeniem programów przypisanych poszczególnym celom operacyjnym w ramach celów strategicznych.

5. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU RAWSKIEGO A STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W roku 2000, uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego, przyjęto dokument określający politykę władz – „Strategię rozwoju Województwa Łódzkiego”. Cel nadrzędny, do którego dąży społeczność regionalna, nazywany misją, określa przyszłość regionu. Jest to swoista deklaracja intencji władz, dotycząca kierunków przyszłego rozwoju, która brzmi następująco:

„Podniesienie atrakcyjności województwa łódzkiego w strukturze regionalnej Polski i Europy jako obszaru sprzyjającego zamieszkaniu ludzi i gospodarce oraz dążenie do budowy wewnętrznej spójności regionu przy zachowaniu różnorodności jego miejsc; wykorzystując atut centralnego położenia regionu, przekształcenie jego gospodarki z produkcyjnej (przemysłowo-rolniczej) na usługowo-produkcyjną”.

Taki zapis misji kieruje uwagę na mieszkańców i jakość ich życia oraz inwestorów i warunki prowadzenia działalności gospodarczej. Chodzi o poprawienie jakości życia i jej zbliżanie do przeciętnego standardu europejskiego oraz zapewnienie trwałego rozwoju wspartego na solidnej, nowoczesnej bazie gospodarczej.

Najważniejsze problemy zidentyfikowano w trzech strategicznych dla województwa sferach:

- I. społecznej, w której głównym celem jest wzrost ogólnego poziomu cywilizacyjnego województwa,
- II. ekonomicznej, w której głównym celem jest poprawa konkurencyjnej gospodarki województwa,
- III. funkcjonalno-przestrzennej, w której głównym celem jest stworzenie rzeczywistego regionu społeczno-ekonomicznego posiadającego własną podmiotowość kulturową i gospodarczą.

W każdej z tych sfer określone zostały kierunki działań, które uznano za priorytetowe.

W sferze I są to:

1. podniesienie poziomu wykształcenia i rozwój kulturowy mieszkańców,
2. podniesienie jakości życia i stanu zdrowotności mieszkańców,
3. uporządkowanie gospodarki przestrzennej.

W sferze II są to:

1. zwiększenie dostępności regionu poprzez rozwój infrastruktury transportowej i informacyjnej,
2. tworzenie nowoczesnej bazy gospodarczej,
3. stymulowanie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich regionu,
4. tworzenie, w kraju i zagranicą, wizerunku regionu przyjaznego i atrakcyjnego do zamieszkania, inwestowania i współpracy.

W sferze III są to:

1. wspomaganie i promowanie różnych form edukacji regionalnej dzieci, młodzieży i dorosłych,
2. inicjowanie i wspomaganie rozwoju różnych form i przejawów kultury regionalnej oraz ruchów regionalistycznych,
3. stymulowanie przemian w sieci osadniczej województwa, polegających na wzroście roli miast w organizacji funkcjonalno-przestrzennej regionu.

Cele wyznaczone w dokumencie opracowanym przez Zarząd Powiatu Rawskiego są spójne z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w „Strategii rozwoju Województwa Łódzkiego” i mają odniesienie do priorytetowych działań, które zostały wskazane w opracowaniu, a które należy podjąć by zrealizować założone cele. I tak:

Cel strategiczny I – Wzmocnienie integracji funkcjonalno-przestrzennej Powiatu w celu wykorzystania walorów położenia i poprawy jego pozycji konkurencyjnej w regionie – jest spójny z kierunkami wskazanymi w II sferze, 1 priorytecie i 4 priorytecie.

Cel strategiczny II – Zróżnicowanie struktury gospodarczej Powiatu w oparciu o istniejące zasoby i tradycje oraz nowoczesne rodzaje działalności będące nośnikiem rozwoju gospodarczego – jest spójny z kierunkami II sfery, 2 i 3 priorytetem.

Cel strategiczny III – Rozwój kapitału ludzkiego – jest spójny z kierunkami określonymi w I sferze, 1 priorytecie.

Cel strategiczny IV – Rozwój zagospodarowania infrastrukturalnego Powiatu adekwatny do potrzeb jednostek gospodarczych i ludności – odnajdziemy w II sferze, 2 priorytecie.

Cel strategiczny V – Wzmocnienie ekosystemu Powiatu w celu wykorzystania walorów środowiska dla rozwoju gospodarczego i poprawy warunków życia mieszkańców Powiatu – odnajdziemy w III sferze, 1 priorytecie.

Cel strategiczny VI – Poprawa warunków życia mieszkańców – jest spójny z zapisami I sfery, 2 priorytetu.

Cel strategiczny VII – Dostosowywanie metod zarządzania Powiatem i procesów w nim zachodzących do gospodarowania w warunkach członkostwa Polski w Unii Europejskiej – nie mieści się wprawdzie bezpośrednio w żadnym z określonych priorytetów, ale szczególnie dziś, gdy termin przystąpienia Polski do Unii Europejskiej jest coraz bliższy, uznany został za ważny, a jego realizacja wpłynie na wzrost poziomu życia mieszkańców

6. ZADANIA ZGŁOSZONE PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDOWE DO KONTRAKTU WOJEWÓDZKIEGO 2001 I ICH ZGODNOŚĆ Z ZAPISAMI STRATEGII ROZWOJU POWIATU RAWSKIEGO

Grupa tematyczna w Kontrakcie Wojewódzkim	Nazwa zadania	Jednostka samorządu zgłaszająca zadanie	Zgodność z zapisami Strategii rozwoju Powiatu Rawskiego
1. Przedsiębiorczość (rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, innowacje gospodarcze, transfer technologii)	1. prowadzenie działań na rzecz integracji rolników indywidualnych w grupach producenckich i marketingowych. 2. zorganizowanie na terenie miasta Rawa Mazowiecka (na gruntach stanowiących własność Powiatu) Giełdy Rolnej dla producentów rolnych	Powiat Rawski	cel strategiczny II
2. Usługi publiczne (restrukturyzacja wybranych dziedzin usług publicznych oraz gospodarki lokalnej i regionalnej opierającą się na zasadach zrównoważonego rozwoju)	1. zakup samochodu ratowniczego 2. zakup sprzętu ratownictwa chemicznego 3. realizacja programu „Bezpieczny Powiat” 4. rozbudowa Komendy Powiatowej Policji 5. utworzenie Centrum Powiadamiania Ratownictwa Medycznego 6. stworzenie szpitalnego oddziału ratunkowego z własnym zespołem ratownictwa medycznego 7. poprawa dostępności i jakości świadczonych usług poprzez dobudowę nowego pawilonu do budynku głównego szpitala, co umożliwi zorganizowanie poradni specjalistycznych – przyszpitalnych i rozbudowę bloku operacyjnego 8. Zakup aparatury i sprzętu medycznego, tj.: laparoskopu, aparatu do EKG, aparatu do USG, gastrofiberoskopu, dwóch sztuk defibrylatora z kardiomonitorem, spirometru, pulsoksymetru i pompy infuzyjnej 9. pomoc osobom niepełnosprawnym przez: utworzenie ośrodka dziennego pobytu dla dzieci niepełnosprawnych, utworzenia	Powiat Rawski	cel strategiczny VI

(tekst jednolity)

	warsztatów terapii zajęciowej, utworzenie środowiskowego domu samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, utworzenie oddziału opiekuńczo – pielęgnacyjnego 10. tworzenie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie przez szkolenie kadry w zakresie pomocy dziecku i rodzinie 11. profilaktyka i promocja zdrowia publicznego poprzez wdrażanie programów profilaktycznych: zapobieganiu chorobom nowotworowym, zapobieganiu chorobom układu krążenia, zapobieganiu chorobom metabolicznym, promocji zdrowia psychicznego		
3. Nowe miejsca pracy (tworzenie nowych, stałych miejsc pracy)	1. pożyczki na uruchomienie działalności gospodarczej 2. prace interwencyjne 3. program specjalny 4. umowy absolwenckie 5. szkolenia i przekwalifikowania 6. poradnictwo zawodowe	Powiat Rawski	cel strategiczny VI
4. Infrastruktura techniczna województwa (inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej i transportowej poprawiające warunki realizowania inwestycji gospodarczych)	1. modernizacja drogi powiatowej ul. Aleksandrówka w Rawie Mazowieckiej 2. modernizacja drogi powiatowej Biała Rawska – Babusk 3. modernizacja drogi powiatowej Biała Rawska – Zakrzew 4. budowa drogi powiatowej (przedłużenie ul. Konstytucji 3 Maja) w Rawie Mazowieckiej	Powiat Rawski	cel strategiczny I i IV
	1. droga obwodowa nr 72 2. wodociąg Zakłady Mięsne – strefa przemysłowa 3. kanalizacja sanitarna i deszczowa na terenie strefy przemysłowej	Miasto Rawa Mazowiecka	
	1. budowa drogi Babusk – Studzianek	Miasto i Gmina Biała Rawska	
	1. wodociąg Ossowice	Gmina Cielądz	
	1. budowa kanalizacji w Kurzeszynie 2. budowa studni awaryjnej w Wałowicach 3. modernizacja drogi w Wilkowicach	Gmina Rawa Mazowiecka	

(tekst jednolity)

	1. modernizacja instalacji CO w Ośrodku Zdrowia w Regnowie 2. przebudowa drogi gminnej Podskarbie Królewskie – Regnów	Gmina Regnów	
	1. zbiorniki wyrównawcze sieci wodociągowej Kaleń 2. zbiorniki wyrównawcze sieci wodociągowej Kłopotczyn	Gmina Sadkowice	
5. Edukacja (przedsięwzięcia z zakresu edukacji, w tym edukacji dorosłych)	1. utworzenie Wydziału Zamiejscowego Uniwersytetu Łódzkiego o kierunkach: zarządzanie i marketing, gospodarka publiczna 2. organizowanie szkoleń z zakresu wiedzy o Unii Europejskiej 3. utworzenie Centrum Wiedzy o Unii Europejskiej 4. budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej 5. rozbudowa Zespołu Szkół – Centrum Edukacji Zawodowej i Ustawicznej w Rawie Mazowieckiej 6. modernizacja kotłowni z węglowej na olejową oraz wymiana instalacji CO w Zespole Szkół Zawodowych w Białej Rawskiej	Powiat Rawski	Cel strategiczny III i VII
	1. budowa gimnazjum i hali sportowej w Białej Rawskiej	Miasto i Gmina Biała Rawska	
	1. budowa gimnazjum 2. budowa hali sportowej	Gmina Cielądz	
	1. rozbudowa Szkoły Podstawowej w Lubani 2. rozbudowa Gimnazjum w Sadkowicach	Gmina Sadkowice	
6. Kultura (przedsięwzięcia z zakresu kultury regionalnej i lokalnej będących składnikami kultury narodowej oraz ochrony i rozwoju dziedzictwa)	1. organizowanie Regionalnych Przeglądów Zespołów Ludowych i Obrzędowych 2. organizowanie plenerów malarskich o charakterze wojewódzkim Rawa Mazowiecka i Radziejowice (plenery 2 tygodniowe), Spała (plenery weekendowe) 3. komputeryzacja Biblioteki Powiatowej w Rawie Mazowieckiej ul. Zwolińskiego 8d	Powiat Rawski	cel strategiczny I i III
	1. przygotowanie jubileuszu 35 - lecia Muzeum Ziemi Rawskiej	Miasto Rawa Mazowiecka	

(tekst jednolity)

7. Ochrona środowiska (inwestycje poprawiające stan środowiska)	1. zalesianie gruntów porolnych w powiecie rawskim 2. poprawa czystości powietrza w powiecie rawskim poprzez modernizację ucieplownienia miasta Rawa Mazowiecka oraz modernizację kotłowni węglowych w obiektach jednostek oświatowo – wychowawczych w Rawie Mazowieckiej i Białej Rawskiej 3. wspieranie działań związanych z budową zbiornika wodnego na rzece Białce (wieś Żurawia gmina Biała Rawska)	Powiat Rawski	cel strategiczny II i V
	1. modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków pod kątem redukcji biogenów 2. modernizacja systemu ciepłowniczego miasta II etap	Miasto Rawa Mazowiecka	
	1. budowa zbiornika wodnego „Żurawia”	Miast i Gmina Biała Rawska	
8. Wspólnoty lokalne (rozwój instytucji działających na rzecz pobudzania aktywności i wspomagania działań samorządowych wspólnot regionalnych i lokalnych)	1. organizacja „Przeglądu Dorobku Twórców Ludowych” podczas III Dożynek Powiatowych 2. III edycja Ogólnopolskiego Turnieju w Piłce Siatkowej Dziewcząt 3. organizacja imprezy plenerowej, o charakterze ponadlokalnym, z okazji Dnia Dziecka 4. organizacja Mistrzostw Powiatu Rawskiego w Indywidualnych Biegach Przełajowych LSZ – ów 5. organizacja Rozgrywek w Piłkę Nożną LZS – ów	Powiat Rawski	cel strategiczny I

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

Część III Aneks

SPIS TABEL

Demografia

- Tabela nr 1 Liczba ludności powiatu w latach 1997-1999.
Tabela nr 2 Gęstość zaludnienia w powiecie według stanu na 31 XII 1999 r.
Tabela nr 3 Liczba ludności powiatu według miejsca zamieszkania w latach 1997-1999.
Tabela nr 4 Struktura ludności powiatu według płci w latach 1997-1999.
Tabela nr 5 Ludność powiatu w grupach wiekowych w latach 1997-1999.
Tabela nr 6 Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 1997-1999.
Tabela nr 7 Ruch naturalny ludności w latach 1997-1999. Wskaźnik przyrostu naturalnego.
Tabela nr 8 Ruch naturalny ludności w latach 1997-1999.
Tabela nr 9 Migracje ludności w latach 1997-1999.

Gospodarka i usługi

- Tabela nr 10 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON wg Sekcji EKD oraz miast i gmin.
Tabela nr 11 Pracujący w gospodarce narodowej (bez rolnictwa) w 1998 r.

Zatrudnienie i bezrobocie

- Tabela nr 12 Zatrudnienie w działach gospodarki w latach 1997-1998.

Rolnictwo

- Tabela nr 13 Powierzchnia użytków rolnych w powiecie rawskim w 1999 r.
Tabela nr 14 Struktura użytków rolnych według klas bonitacyjnych w powiecie rawskim w 1999 r.
Tabela nr 15 Struktura gospodarstw rolnych w powiecie rawskim w 1996 r.
Tabela nr 16 Struktura gospodarstw rolnych w powiecie rawskim.
Tabela nr 17 Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych, dla których wyłącznym bądź głównym źródłem utrzymania jest praca we własnym gospodarstwie, według perspektyw rozwojowych gospodarstwa w powiecie rawskim w roku 1996
Tabela nr 18 Struktura uprawy zbóż, ziemniaka, warzyw i sadów w powiecie rawskim w roku 1999.
Tabela nr 20 Stan pogłowia zwierząt w powiecie rawskim w 1996 r.

Tabela nr 21 Stan pogłowia zwierząt w powiecie rawskim w 1996 r. w przeliczeniu na 100 hektarów użytków rolnych.

Tabela nr 22 Skup i przetwórstwo produktów rolniczych oraz rybactwo w powiecie rawskim w roku 1999.

Gospodarka mieszkaniowa

Tabela nr 23 Zasoby mienia komunalnego i obrót mieniem komunalnym w latach 1997-1999 w gminach powiatu rawskiego.

Tabela nr 24 Charakterystyka mienia komunalnego i poziomu usług komunalnych w gminach powiatu rawskiego.

Infrastruktura techniczna

Tabela nr 25 Stan telefonizacji w powiecie rawskim w latach 1997-1999.

Tabela nr 26 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1997r.

Tabela nr 27 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1998r.

Tabela nr 28 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1999r.

Tabela nr 29 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1997 r.

Tabela nr 30 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1998 r.

Tabela nr 31 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1999 r.

Ochrona zdrowia

Tabela nr 32 Placówki służby zdrowia znajdujące się na terenie poszczególnych gmin.

Tabela nr 33 Niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej.

Tabela nr 34 Przychodnie Rejonowo-Specjalistyczne.

Tabela nr 35 Ośrodki Zdrowia.

Tabela nr 36 Przychodnie Przyzakładowe.

Tabela nr 37 Gabinety prywatnej praktyki lekarskiej.

Tabela nr 38 Gabinety fizykoterapii i rehabilitacji.

Tabela nr 39 Personel zatrudniony w placówkach służby zdrowia.

Tabela nr 40 Laboratoria Analityczne i Bakteriologiczne.

Tabela nr 41 Poradnie specjalistyczne.

Tabela nr 42 Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych.

Oświata

Tabela nr 43 Szkolnictwo podstawowe w roku szkolnym 1999/2000.

Tabela nr 44 Placówki oświatowo-wychowawcze w roku szkolnym 1999/2000.

Tabela nr 45 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rawie Mazowieckiej.

Tabela nr 46 Internaty w roku szkolnym 1999/2000.

Tabela nr 47 Szkoły i placówki niepubliczne w roku szkolnym 1999/2000.

-
- Tabela nr 48 Liczba oddziałów w przedszkolach i oddziałów klas zerowych w powiecie rawskim w latach 1997-1999.
- Tabela nr 49 Szkolnictwo podstawowe w powiecie rawskim w latach 1997-2000.
- Tabela nr 50 Gimnazja w powiecie rawskim w roku szkolnym 1999/2000.
- Tabela nr 51 Szkolnictwo ponadpodstawowe w roku szkolnym 1999/2000.
- Tabela nr 52 Gospodarstwa szkolne w roku szkolnym 1999/2000.
- Tabela nr 53 Inwestycje.

Środowisko

- Tabela nr 54 Zestawienie powierzchni lasów w poszczególnych gminach powiatu rawskiego.
- Tabela nr 55 Wykaz ważniejszych oczyszczalni ścieków funkcjonujących w powiecie rawskim.

Kultura, sport i turystyka

- Tabela nr 56 Ważniejsze zabytki powiatu rawskiego.

Finanse publiczne

- Tabela nr 57 Dochody budżetowe według rodzajów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1997-1999.
- Tabela nr 58 Dochody budżetowe według rodzajów w latach 1997-1999.
- Tabela nr 59 Struktura dochodów w budżetach w latach 1997-1999.
- Tabela nr 60 Dochody własne budżetów według źródeł w latach 1997-1999.
- Tabela nr 61 Wydatki budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1997-1999.
- Tabela nr 62 Wydatki budżetów w latach 1997-1999 w podziale na bieżące i majątkowe.
- Tabela nr 63 Wydatki budżetów według rodzajów w latach 1997-1999.
- Tabela nr 64 Dynamika i struktura wydatków budżetowych gmin w latach 1997-1999.
- Tabela nr 65 Wydatki majątkowe w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 1997-1999.
- Tabela nr 66 Struktura wydatków majątkowych gmin w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 1997-1999.
- Tabela nr 67 Dochody budżetowe w powiecie rawskim według rodzajów w 1999 r.
- Tabela nr 68 Wydatki budżetowe w powiecie rawskim w 1999 r.
- Tabela nr 69 Wydatki majątkowe w powiecie rawskim w wybranych działach klasyfikacji budżetowej.

Tabela nr 1 Liczba ludności powiatu w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	Stan ludności w dniu 31 XII		
	1997	1998	1999
Ogółem	52 068	51 947	51 781
miasto Rawa Mazowiecka	18 392	18 422	18 448
miasto i gmina Biała Rawska	12 459	12 388	12 343
gmina Cielądz	4 358	4 312	4 286
gmina Rawa Mazowiecka	8 608	8 648	8 576
gmina Regnów	1 960	1 923	1928
gmina Sadkowice	6 291	6 254	6 200

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 2 Gęstość zaludnienia w powiecie wg stanu na 31 XII 1999 r.

Powiat Gminy	ludność	powierzchnia w km²	liczba mieszkańców na 1 km²
OGÓŁEM	51 781	645, 8	80
miasto Rawa Mazowiecka	18 448	13, 9	1 327
miasto i gmina Biała Rawska w tym: miasto wieś	12 343 3 456 8 887	208, 1 9, 5 198, 6	59 362 44
gmina Cielądz	4 286	92, 9	46
gmina Rawa Mazowiecka	8 576	163, 5	52
gmina Regnów	1 928	46, 3	42
gmina Sadkowice	6 200	121, 1	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 3 Liczba ludności powiatu według miejsca zamieszkania w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	Stan ludności w dniu 31 XII					
	1997		1998		1999	
	miasto	wieś	miasto	wieś	Miasto	Wieś
OGÓŁEM	21 911	30 157	21 897	30 050	21 904	29 877
miasto Rawa Mazowiecka	18 392	-	18 422	-	18 448	-
miasto i gmina Biała Rawska	3 519	8 940	3 475	8 913	3 456	8 887
gmina Cielądz	-	4 358	-	4 312	-	4 286
gmina Rawa Mazowiecka	-	8 608	-	8 648	-	8 576
gmina Regnów	-	1 960	-	1 923	-	1 928

gmina Sadkowiec	-	6 291	-	6 254	-	6 200
-----------------	---	-------	---	-------	---	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 4 Struktura ludności powiatu według płci w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	Stan ludności w dniu 31 XII					
	1997		1998		1999	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	25 920	26 148	25 803	26 144	25 761	26 020
miasto Rawa Mazowiecka	9 024	9 368	9 018	9 404	9 047	9 401
miasto i gmina Biała Rawska	6 186	6 273	6 156	6 232	6 111	6 232
w tym: miasto	1 666	1 853	1 651	1 824	1 634	1 822
wieś	4 520	4 420	4 505	4 408	4 477	4 410
gmina Cielądz	2 230	2 128	2 185	2 127	2 184	2 102
gmina Rawa Mazowiecka	4 266	4 342	4 281	4 367	4 267	4 309
gmina Regnów	995	965	968	955	968	960

gmina Sadkowice	3 219	3 072	3 195	3 059	3 184	3 016
-----------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 5 Ludność powiatu w grupach wiekowych w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	ludność ogółem	W wieku									
		0 - 4	5 - 9	10-14	15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i
OGÓŁEM 1997 r	52 068	2 686	3 998	4 689	4143	7 648	7 201	7 975	4 747	2 337	6 641
miasto Rawa Mazowiecka	18 392	984	1 594	1 508	2 010	2 454	2 716	3 460	1 670	683	1 313
miasto i gmina Biała Rawska	12 459	468	754	1 533	608	2 208	1 686	1 745	1 160	531	1 766
gmina Cielądz	4 358	252	361	265	297	607	622	567	390	246	751
gmina Rawa Mazowiecka	8 608	545	671	672	633	1242	1 170	1 109	772	392	1 402
gmina Regnów	1 960	99	152	179	124	276	275	242	171	103	339

(tekst jednolity)

gmina Sadkowice	6 291	341	466	532	471	861	732	852	584	382	1 070
OGÓŁEM 1998 r	51 947	2 940	4 099	4 123	4 564	7 375	6 980	8 021	4 858	2 349	6 638
miasto Rawa Mazowiecka	18 422	938	1 492	1 424	2 016	2 639	2 559	3 468	1 846	666	1 374
miasto i gmina Biała Rawska	12 388	775	955	962	1 026	1 773	1 645	1 782	1 100	604	1 766
gmina Cielądz	4 312	241	248	367	295	581	600	561	375	214	730
gmina Rawa Mazowiecka	8 648	543	698	675	636	1 259	1 174	1 111	774	395	1 383
gmina Regnów	1 923	107	148	159	131	267	267	248	172	99	325
gmina Sadkowice	6 254	336	458	536	460	856	735	851	591	371	1 060
OGÓŁEM 1999 r	51 781	2 866	4 009	4 109	4 551	7 396	6 775	8 160	4 943	2 288	6 684
miasto Rawa Mazowiecka	18 448	975	1 482	1 421	2 012	2 628	2 498	3 570	1 837	657	1 368
miasto i gmina Biała Rawska	12 343	762	954	961	1 026	1 755	1 636	1 785	1 121	603	1 740
gmina Cielądz	4 286	285	333	366	284	582	566	563	377	195	735
gmina Rawa Mazowiecka	8 576	401	639	674	668	1 292	1 107	1 179	817	362	1 437
gmina Regnów	1 928	125	150	158	113	292	247	221	202	88	332
gmina Sadkowice	6 200	318	451	529	448	847	721	842	589	383	1 072

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

Tabela nr 6 Ludność według ekonomicznych grup wieku w latach 1997-1999.

Powiat Gminy	ludność ogółem	ludność w wieku						Nieprodu- kcyjnymna 100 osób w wieku produkcyj- nym
		przedprodukcyjnym 0 – 17 lat		produkcyjnym 18 – 64 lata		poprodukcyjnym 65 lat i więcej		
		razem	w tym	razem	w tym	razem	w tym	
OGÓŁEM 1997	52 068	14 340	7 044	30 059	14 149	7 669	4 935	73
miasto Rawa Mazowiecka	18 392	5 358	2 597	11 336	5 571	1 698	1 200	63
miasto i gmina Biała Rawska	12 459	3 370	1 688	7 043	3 238	2 046	1 347	77
gmina Cielądz	4 358	1 183	573	2 320	992	855	563	88

(tekst jednolity)

gmina Rawa Mazowiecka	8 608	2 310	1 154	4 694	2 124	1 604	1 064	83
gmina Regnów	1 960	498	240	1 066	469	396	256	81
gmina Sadkowiec	6 291	1 621	792	3 600	1 755	1 070	505	75
OGÓŁEM 1998	51 947	13 920	6 828	30 329	14 317	7 698	4 975	71
miasto Rawa Mazowiecka	18 422	5 071	2 456	11 591	5 713	1 760	1 235	59
miasto i gmina Biała Rawska	12 388	3 301	1 641	7 028	3 233	2 059	1 358	76
gmina Cielądz	4 312	1 154	552	2 310	993	848	558	86
gmina Rawa Mazowiecka	8 648	2 306	1 156	4 752	2 157	1 590	1 054	82
gmina Regnów	1 923	482	232	1 060	470	381	253	81
gmina Sadkowiec	6 254	1 606	791	3 588	1 751	1 060	517	74
OGÓŁEM 1999	51 781	13 862	6 672	30 541	14 242	7 378	4 719	69
miasto Rawa Mazowiecka	18 448	5 243	2 420	11 504	5 425	1 701	1 259	60
miasto i gmina Biała Rawska	12 343	3 295	1 643	7 059	3 199	1 989	1 329	75
gmina Cielądz	4 286	1 183	532	2 302	989	846	560	86
gmina Rawa Mazowiecka	8 576	2 119	1 066	5 019	2 386	1 438	857	71
gmina Regnów	1 928	500	247	1 096	502	332	203	76
gmina Sadkowiec	6 200	1 567	764	3 561	1 741	1 072	511	74

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin..

Tabela nr 7 Ruch naturalny ludności w latach 1997 – 1999. Wskaźniki przyrostu naturalnego.

Powiat Gminy	urodzenia żywe			zgony			przyrost naturalny			Wskaźniki na 1000 ludzi								
										urodzenia żywe			zgony			przyrost naturalny		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
OGÓŁEM	630	563	465	561	546	523	69	17	-58	12	11	9	11	11	10	1,3	0,3	-1,1
miasto Rawa Mazowiecka	178	171	148	125	147	125	53	24	23	10	9	8	7	8	7	2,9	1,3	1,2
miasto i gmina Biała Rawska	156	129	72	142	145	85	14	-16	-13	12	10	6	11	12	7	1,1	-1,3	-1,1
gmina Cielądz	49	62	49	71	61	71	-22	1	-22	11	14	11	16	14	16	-5,0	0,2	-5,1
gmina Rawa Mazowiecka	144	99	95	109	83	112	35	16	-17	16	11	11	13	9	13	4,1	1,8	-2,0
gmina Regnów	18	26	32	29	32	35	-11	-6	-3	9	13	17	15	17	18	-5,6	-3,1	-1,5
gmina Sadkowice	85	76	69	85	78	95	-	-2	-26	13	12	11	13	12	15	-	-0,3	-4,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

Tabela nr 8 Ruch naturalny ludności w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	małżeństwa	rozwoły	urodzenia żywe	Zgony		przyrost naturalny
				Ogółem	w tym	
OGÓŁEM 1997	287	46	630	561	7	69
miasto Rawa Mazowiecka	82	34	178	125	2	53
miasto i gmina Biała Rawska	65	6	156	142	-	14
gmina Cielądz	33	3	49	71	2	-22
gmina Rawa Mazowiecka	44	-	144	109	2	35
gmina Regnów	33	1	18	29	-	-11
gmina Sadkowice	30	2	85	85	1	-
OGÓŁEM 1998	338	40	563	546	7	17
miasto Rawa Mazowiecka	104	27	171	147	-	24
miasto i gmina Biała Rawska	90	6	129	145	3	-16
gmina Cielądz	38	2	62	61	1	1
gmina Rawa Mazowiecka	41	-	99	83	2	16
gmina Regnów	28	1	26	32	-	-6
gmina Sadkowice	37	4	76	78	1	-2
OGÓŁEM 1999	384	41	465	523	7	-58
miasto Rawa Mazowiecka	163	30	148	125	1	23
miasto i gmina Biała Rawska	52	5	72	85	-	-13
gmina Cielądz	35	1	49	71	1	-22
gmina Rawa Mazowiecka	70	-	95	112	2	-17
gmina Regnów	23	1	32	35	-	-3
gmina Sadkowice	41	4	69	95	3	-26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 9 Migracje ludności w latach 1997 – 1999.

Powiat Gminy	Napływ (zameldowania na pobyt stały)				Odpływ (wymeldowania z pobytu stałego)				Saldo migracji	
	ogółem	z miast	ze wsi	z zaagra- nicy	ogółem	z miast	ze wsi	z zaagra- nicy	ogółem	na 1000 osób
OGÓŁEM 1997	541	185	355	1	627	337	289	1	-86	-1,6
Miasto Rawa Mazowiecka	188	53	135	-	180	98	81	1	8	0,4
miasto i gmina Biała Rawska	135	52	83	-	149	84	65	-	-14	-1,1
gmina Cielądz	41	11	30	-	84	49	35	-	-43	-9,8
gmina Rawa Mazowiecka	93	40	52	1	81	52	29	-	12	1,4
gmina Regnów	17	8	9	-	33	11	22	-	-16	-8,0
gmina Sadkowice	67	21	46	-	100	43	57	-	-33	-5,2
OGÓŁEM 1998	512	217	294	1	654	375	275	4	-142	-2,7
miasto Rawa Mazowiecka	177	76	100	1	213	115	96	2	-36	-1,9
miasto i gmina Biała Rawska	117	51	66	-	159	105	54	-	-42	-3,4
gmina Cielądz	40	10	30	-	69	43	26	-	-29	-6,7
gmina Rawa Mazowiecka	97	49	48	-	90	47	41	2	7	0,8
gmina Regnów	17	6	11	-	24	11	13	-	-7	-3,7
gmina Sadkowice	64	25	39	-	99	54	45	-	-35	-5,5
OGÓŁEM 1999	472	209	262	1	535	327	208	-	-63	-1,2
miasto Rawa Mazowiecka	199	82	116	1	186	109	77	-	13	0,7
miasto i gmina Biała Rawska	41	18	23	-	76	44	32	-	-35	-2,8
gmina Cielądz	35	15	20	-	48	23	25	-	-13	-3,0

(tekst jednolity)

gmina Rawa Mazowiecka	111	60	51	-	110	75	35	-	1	0,1
gmina Regnów	25	8	17	-	26	16	10	-	-1	-0,5
gmina Sadkowice	61	26	35	-	89	60	29	-	-28	-4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

Tabela nr 10 . Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON wg sekcji EKD oraz miast i gmin

Gminy, Powiat	Ogółem	%(¹)	W tym				Rolnictwo leśnictwo łowiectwo rybołówstwo		Działalność produkcyjna		Zaopatrzenie w energię, gaz, wodę		Budownictwo		Handel hurtowy i detaliczny		Hotele i restauracje		Transport		Pośrednictwo finansowe		Obsługa nieruchomości		Administracja publiczna		Edukacja		Ochrona zdrowia		Pozostałe		Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników		Górnictwo	
			Sektor publiczny		Sektor Prywatny																															
			L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. Jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)	L. jedn.	%(²)
m. Rawa Mazowiecka	1489	100 58,7	43	2,9 44,4	1446	97,1 59,3	11	0,7 14,9	229	15,4 61,9	2	0,1 100	127	8,6 59,6	662	44,5 58,5	39	2,6 61,9	94	6,3 52,5	36	2,4 83,8	104	7,0 70,3	8	0,5 27,6	28	1,9 46,0	73	4,9 80,2	76	5,1 62,3	0	-	0	-
m. i gm. Biała Rawska	449	100 17,7	23	5,1 23,7	426	94,9 17,5	20	4,5 27,0	52	11,6 14,0	0	-	34	7,6 16,0	211	47,0 18,6	11	2,4 17,4	38	8,5 21,2	4	0,9 9,3	18	4,0 12,2	14	3,1 48,3	16	3,6 26,2	5	1,1 5,5	24	5,3 19,7	2	0,4 33,33	0	-
gm. Cielądz	122	100 4,8	8	6,6 82	114	93,4 4,7	13	10,7 17,6	23	18,9 6,2	0	-	11	9,0 5,2	49	40,2 4,3	1	0,8 1,6	3	2,5 1,7	0	-	7	5,7 4,7	2	1,6 6,9	3	2,4 4,9	4	3,3 4,4	6	4,9 4,9	0	-	0	-
gm. Rawa Mazowiecka	294	100 11,6	10	3,4 10,3	284	96,6 11,6	18	6,1 24,3	52	17,7 14,1	0	-	31	10,5 14,6	124	42,3 10,9	8	2,7 12,7	27	9,2 15,1	1	0,3 2,3	13	4,4 8,8	2	0,7 6,9	8	2,7 13,1	0	-	7	2,4 5,7	0	-	3	1,0 100
gm. Regnów	61	100 2,4	4	6,6 4,1	57	93,4 2,3	2	3,3 2,7	6	9,8 1,6	0	-	2	3,3 0,9	30	49,2 2,6	1	1,6 1,6	6	9,8 3,4	1	1,6 2,3	2	3,3 1,3	2	3,3 6,9	1	1,6 1,6	2	3,3 2,2	4	6,6 3,3	2	3,3 33,33	0	-
gm. Sadkowice	122	100 4,8	9	7,4 9,3	113	92,6 4,6	10	8,2 13,5	8	6,6 2,2	0	-	8	6,6 3,7	57	46,7 5,1	3	2,5 4,8	11	9,0 6,1	1	0,8 2,3	4	3,3 2,7	1	0,8 3,4	5	4,1 8,2	7	5,7 7,7	5	4,1 4,1	2	1,6 33,33	0	-
RAZEM 1997 r.	2537	100 100	97	3,8 100	2440	96,2 100	74	2,9 100	370	14,6 100	2	0,1 100	213	8,4 100	1133	44,7 100	63	2,5 100	179	7,1 100	43	1,7 100	148	5,8 100	29	1,1 100	61	2,4 100	91	3,6 100	122	4,8 100	6	0,2 100	3	0,1 100
m. Rawa Mazowiecka	1682	100 58,7	49	2,9 46,4	1633	97,1 59,2	12	0,7 15,5	238	14,1 59,6	3	0,2 100	159	9,5 59,3	730	43,4 58,1	48	2,9 65,7	111	6,6 52,9	45	2,7 80,3	121	7,2 71,6	12	0,7 32,4	32	1,9 48,5	88	5,2 78,6	83	4,9 61,0	0	-	0	-
m. i gm. Biała Rawska	490	100 17,1	23	4,7 21,7	467	95,3 16,9	17	3,5 22,1	59	12,0 14,8	0	-	42	8,6 15,7	228	46,5 18,2	13	2,6 17,8	41	8,4 19,5	7	1,4 12,5	16	3,3 9,5	15	3,1 40,6	17	3,5 27,8	8	1,6 7,1	27	5,5 19,9	0	-	0	-
gm. Cielądz	143	100 5,0	9	6,3 8,5	134	93,7 4,8	15	10,5 19,5	28	19,5 7,0	0	-	12	8,4 4,5	57	39,9 4,5	1	0,7 1,4	4	2,8 1,9	1	0,7 1,8	7	4,9 4,1	3	2,1 8,1	3	2,1 4,5	4	2,8 3,6	7	4,9 5,1	0	-	1	0,7 25,0
gm. Rawa Mazowiecka	330	100 11,5	10	3,0 9,4	320	97,0 11,6	22	6,7 28,6	54	16,4 13,5	0	-	40	12,1 14,9	136	41,3 10,8	7	2,1 9,6	35	10,6 16,7	1	0,3 1,8	13	3,9 7,7	2	0,6 5,4	8	2,4 12,1	1	0,3 0,9	8	2,4 5,9	0	-	3	0,9 75,0
gm. Regnów	71	100 2,5	5	7,0 4,7	66	93,0 2,4	2	2,8 2,6	7	9,9 1,8	0	-	3	4,2 1,1	35	49,4 2,8	1	1,4 1,4	6	8,5 2,8	1	1,4 1,8	4	5,6 2,4	3	4,2 8,1	1	1,4 1,5	3	4,2 2,7	5	7,0 3,7	0	-	0	-
gm. Sadkowice	150	100 5,2	10	6,7 9,4	140	93,3 5,1	9	6,0 11,7	13	8,7 3,3	0	-	12	8,0 4,5	70	46,7 5,6	3	2,0 4,1	13	8,7 6,2	1	0,7 1,8	8	5,3 4,7	2	1,3 5,4	5	3,3 7,6	8	5,3 7,1	6	4,0 4,4	0	-	0	-
RAZEM 1998 r.	2866	100 100	106	3,7 100	2760	96,3 100	77	2,7 100	399	13,9 100	3	0,1 100	268	9,4 100	1256	43,9 100	73	2,5 100	210	7,3 100	56	2,0 100	169	5,9 100	37	1,3 100	66	2,3 100	112	3,9 100	136	4,7 100	0	-	4	0,1 100
m. Rawa Mazowiecka	1752	100 100	54	3,3 48,7	1698	96,7 59,7	12	0,7 15,5	235	13,4 60,4	3	0,1 100	167	9,5 58,0	757	43,3 59,3	50	2,9 66,8	115	6,6 52,0	56	3,2 75,7	123	7,0 71,9	15	0,8 37,5	36	2,0 51,5	89	5,1 76,7	94	5,4 63,9	0	-	0	-
m. i gm. Biała Rawska	488	100 16,5	23	4,8 20,7	465	95,2 16,4	17	3,5 22,1	57	11,7 14,7	0	-	46	9,4 16,0	218	44,7 17,0	13	2,7 17,3	44	9,0 19,9	10	2,0 13,5	16	3,3 9,4	15	3,1 37,5	17	3,5 24,3	9	1,8 7,8	26	5,3 17,7	0	-	0	-
gm. Cielądz	146	100 5,0	9	6,2 8,1	137	93,8 4,8	15	10,3 19,5	27	18,5 6,9	0	-	13	8,9 4,5	58	39,8 4,5	1	0,7 1,3	4	2,7 1,8	2	1,4 2,7	7	4,8 4,1	3	2,0 7,5	3	2,0 4,3	5	3,4 4,3	7	4,8 4,8	0	-	1	0,7 25,0
gm. Rawa Mazowiecka	339	100 11,5	10	2,9 9,0	329	97,1 11,6	22	6,5 28,6	51	15,0 13,1	0	-	43	12,7 14,9	140	41,3 10,9	7	2,1 9,3	36	10,6 16,3	2	0,6 2,7	14	4,1 8,2	2	0,6 5,0	8	2,4 11,4	2	0,6 1,7	9	2,6 6,1	0	-	3	0,9 75,0
gm. Regnów	74	100 2,5	5	6,8 4,5	69	93,2 2,4	2	2,7 2,6	7	9,4 1,8	0	-	5	6,8 1,7	35	47,3 2,7	1	1,4 1,3	7	9,4 3,2	1	1,4 1,4	4	5,4 2,3	3	4,0 7,5	1	1,4 1,4	3	4,0 2,6	5	6,8 3,4	0	-	0	-
gm. Sadkowice	155	100 5,2	10	6,5 9,0	145	93,5 5,1	9	5,8 11,7	12	7,7 3,1	0	-	14	9,0 4,9	71	45,8 5,6	3	1,9 4,0	15	9,7 6,8	3	1,9 4,0	7	4,6 4,1	2	1,3 5,0	5	3,2 7,1	8	5,2 6,9	6	3,9 4,1	0	-	0	-
RAZEM 1999 r. stan na VI 99	2954	100 100	111	3,8 100	2843	96,2 100	77	2,6 100	389	13,2 100	3	0,1 100	288	9,7 100	1279	43,3 100	75	2,5 100	221	7,5 100	74	2,5 100	171	5,8 100	40	1,4 100	70	2,4 100	116	3,9 100	147	5,0 100	0	-	4	0,1 100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Łodzi Oddział w Brzezinach

Objaśnienia :

L. jedn. – liczba jednostek

%(*) – procentowy udział liczby jednostek w poszczególnych działach EKD w stosunku do ogólnej liczby jednostek w gminie

% – procentowy udział liczby jednostek w gminie w stosunku do ogółu jednostek w powiecie

(tekst jednolity)

Tabela nr 11 Pracujący w gospodarce narodowej (bez rolnictwa) w 1998 r.

Gmina powiat a/ogółem b/ sektor publiczny c/ sektor prywatny	Ogółem	rolnictwo łowiectwo leśnictwo rybo- łówstwo	Przemysł		budo- wnictwo	handel i naprawy	transport składo- wanie i łączność	pośredni- ctwo finansowe	obsługa nierucho- mości	adm. publiczna i obrona narodowa	edukacja	ochrona zdrowia i opieka socjalna	pozostała działalność usługowa, komunalna i socjalna
			razem	dzia- łalność produ- kcyjna									
m. Biała Rawska	a/ 583	32	166	156	3	81	19	27	17	36	93	79	30
	b/ 328	1	71	61	-	-	18	-	-	36	93	79	30
	c/ 255	31	95	95	3	81	1	27	17	-	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	A/ 6735	60	3470	3291	116	483	388	270	146	301	475	887	139
	b/ 2809	49	447	268	66	2	276	191	43	301	474	869	91
	c/ 3926	11	3023	3023	50	481	112	79	103	-	1	18	48
gm. Biała Rawska	a/ 314	30	67	67	-	16	24	1	2	-	128	12	34
	b/ 183	3	-	-	-	-	6	-	-	-	128	12	34
	c/ 131	27	67	67	-	16	18	1	2	-	-	-	-
gm. Cielądz	a/ 207	23	57	57	-	-	8	1	3	23	73	17	2
	b/ 127	1	-	-	-	-	8	-	3	23	73	17	2
	c/ 80	22	57	57	-	-	-	1	-	-	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	a/ 818	121	372	372	77	104	6	3	2	-	109	9	15
	b/ 272	95	-	-	46	2	6	-	1	-	109	9	4
	c/ 546	26	372	372	31	102	-	3	1	-	-	-	11
gm. Regnów	a/ 91	-	1	1	4	11	4	10	-	13	32	15	1
	b/ 66	-	-	-	1	-	4	-	-	13	32	15	1
	c/ 25	-	1	1	3	11	-	10	-	-	-	-	-
gm. Sadkowie	a/ 252	75	10	10	-	4	11	10	-	23	96	21	2
	b/ 154	1	-	-	-	-	11	-	-	23	96	21	2
	c/ 98	74	10	10	-	4	-	10	-	-	-	-	-
powiat rawski	a/ 9000	341	4143	3954	200	699	460	322	170	396	1006	1040	223
	b/ 3939	150	518	329	113	4	329	191	47	396	1005	1022	164
	c/ 5061	191	3625	3625	87	695	131	131	123	-	1	18	59

(tekst jednolity)

	a/ 100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	b/43,8%	44,0%	12,5%	8,3%	56,5%	0,6%	71,5%	59,3%	27,6%	100%	99,9%	98,3%	73,5%
	c/56,2%	56,0%	87,5%	91,7%	43,5%	99,4%	28,5%	40,7%	72,4%	-	0,01%	1,7%	26,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w Wojewódzkim Urzędzie Statystycznym – Oddział w Brzezinach.

Tabela nr 12 Zatrudnienie w działach gospodarki w latach 1997- 1998.

(tekst jednolity)

Liczba zatrudnionych	Miasto Rawa Mazowiecka		Miasto Biała Rawska		Gmina Rawa Mazowiecka		Gmina Biała Rawska		Gmina Cielądz		Gmina Regnów		Gmina Sadkowice	
	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998	1997	1998
Ogółem ♦	6 467	6 735	578	566	830	807	304	314	214	207	78	102	201	252
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	63	60	34	32	119	121	42	30	27	23	0	0	19	75
Przemysł	3 431	3 470	162	166	356	372	118	67	62	57	1	1	11	10
Budownictwo	184	116	3	3	137	77	0	0	0	0	1	4	4	0
Handel i naprawy	427	483	45	81	88	104	7	16	0	0	2	11	3	4
Transport, składowanie i łączność	271	388	31	19	7	6	6	24	8	8	4	4	11	11
Pośrednictwo finansowe	208	270	20	27	1	3	1	1	0	1	9	10	12	10
Obsługa nieruchomości	138	146	17	17	1	2	2	2	5	3	0	0	0	0
Administracja publiczna i obrona narodowa	295	301	37	36	0	0	0	0	26	23	16	13	29	23
Edukacja	473	475	99	93	108	109	116	128	68	73	31	32	93	96
Ochrona zdrowia i opieka socjalna	883	887	71	79	9	9	12	12	16	17	13	15	21	21
Pozostała działalność usługowa, komunalna, socjalna	94	106	59	13	4	4	0	34	2	2	1	1	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Brzezinach.

Tabela nr 13 Powierzchnia użytków rolnych w powiecie rawskim w 1999 roku.

GMINA	Ogólna powierzchnia gminy [ha]	Powierzchnia użytków rolnych w ha (stan na 31 XII)				% udziału pow. UR w stosunku do pow. gminy
		Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Ogółem powierzchnia UR	
m. Rawa Mazowiecka	1 386	740	63	54	857	61,83
gm. Rawa Mazowiecka	16 349	11 360	667	711	12 738	77,91
m. i gm. Biała Rawska	20 816	16 721	268	542	17 531	84,22
Cielądz	9 293	6362	589	395	7346	79,05
Regnów	4 633	3785	173	140	4098	88,45
Sadkowice	12 115	10 197	318	392	10 907	90,02
POWIAT RAWSKI	64 592	49 065	2078	2234	53 377	82,63

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów

Tabela nr 14 Struktura użytków rolnych według klas bonitacyjnych w powiecie rawskim w 1999 roku

GMINA	Pow. użytkó w rolnych [ha]	Użytki rolne [ha] (stan na 31 XII)																	% udział klas II – IVb do pow. użytk.rol
		Grunty orne [ha]								Łąki [ha]				Pastwiska [ha]					
		II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	III	IV	V	VI	III	IV	V	VI	VIz	
m . Rawa Mazowiecka	857	-	5,0	16	51	162	375	127	4	10	36	15	2	1	36	15	2	-	36,87
gm. Rawa Mazowiecka	12738	-	9	395	1050	1597	5478	2584	247	8	140	371	148	10	279	337	78	7	27,38
m. i gm. Biała Rawska	17531	-	422	4668	4364	2825	3251	1162	29	22	94	125	27	45	225	214	56	2	72,24
Cielądz	7346	-	30	129	620	1244	2616	1615	108	21	223	274	71	4	109	265	17	-	32,40
Regnów	4098	-	25	504	837	792	1221	405	1	4	86	69	14	22	70	41	5	2	57,10

(tekst jednolity)

Sadkowice	10907	16	328	3284	2864	1772	1460	349	24	46	123	117	32	50	160	157	25	-	84,76
RAZEM	53377	16	819	8996	9786	8392	14401	6242	413	111	702	971	294	132	879	1029	183	11	55,89

*Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji gruntów.***Tabela nr 15 Liczba i struktura gospodarstw rolnych powiecie rawskim w 1996 roku.**

GMINA	Ogółem	Grupy obszarowe gospodarstw			Średnia powierzchnia gospodarstwa	Nieruchomości rolne do 1 ha
		1 – 5 ha	5 – 10 ha	powyżej 10 ha		
		% udział w stosunku do ilości gosp. ogółem	% udział w stosunku do ilości gosp. ogółem	% udział w stosunku do ilości gosp. ogółem		
m. Rawa Mazowiecka	435	356 [69,8 %]	68 [15,6 %]	11 [2,6 %]	3,4	384
gm. Rawa Mazowiecka	1833	950 [51,8 %]	623 [34 %]	260 [14,2 %]	6,5	315
m. i gm. Biała Rawska	2214	928 [41,9 %]	889 [40,1 %]	400 [18,0 %]	6,0	151
Cielądz	980	392 [40%]	405 [41,3 %]	183 [18,7 %]	7,5	87

(tekst jednolity)

Regnów	430	133 [30,9 %]	166 [38,6 %]	131 [30,5 %]	8,8	39
Sadkowice	1545	638 [41,3 %]	609 [39,4%]	298 [19,3 %]	7,0	176
RAZEM	7437	3397 [45,7 %]	2757 [37,0 %]	1286 [17,3 %]	6,5	1152

Źródło : Spis rolny 1996 r.

Tabela nr 16 Liczba i struktura gospodarstw rolnych w powiecie rawskim.

GMINA	Rok	Ogółem	Grupy obszarowe gospodarstw			Nieruchomości rolne do 1 ha
			1 – 5 ha	5 – 10 ha	powyżej 10 ha	
Rawa Mazowiecka	1997	2792	1840	832	120	1226
	1998	2953	1832	1003	118	1289
	1999	3264	2117	1010	137	1171
m. i g. Biała Rawska	1997	3271	2300	870	101	729
	1998	3078	2089	876	113	732

(tekst jednolity)

	1999	3110	2154	845	111	742
Regnów	1997	430	107	169	154	39
	1998	430	107	169	154	39
	1999	430	107	169	154	39
	1997	1898	986	663	249	460
Sadkowie	1998	1883	984	642	257	454
	1999	1823	940	615	268	581
Cielądz	1999	1400	-	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	1999	760	-	-	-	-
POWIAT RAWSKI	1999	10787	-	-	-	-

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 17 Użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych, dla których wyłącznym bądź głównym źródłem utrzymania jest praca we własnym gospodarstwie, według perspektyw rozwojowych gospodarstwa w powiecie rawskim w 1996 r.

Gmina	liczba użytkowników utrzymujących się wyłącznie bądź głównie z pracy we własnym gospodarstwie										
	ogółem	w tym :							według samooceny gospodarstwa przez użytkownika		
		bez dodatkowych źródeł utrzymania	posiadających dodatkowe źródła utrzymania						rozwojowe	nierozwojowe	brak jednoznacznej opinii
			praca najemna	źródło niezarobkowe							
				rentę lub emeryturę	rentę inwalidzką	rentę rodzinną	zasiłek dla bezrobotnych	inne			
m. Rawa Mazowiecka	817	36	488	182	brak danych	brak danych	brak danych	111	brak danych	brak danych	brak danych
gm. Rawa Mazowiecka	2148	748	808	336	-	-	-	262	-	-	-
m. i gm. Biała Rawska	3810	3310	250	180	230	20	45	15	50	2800	260
Cielądz	1237	317	372	125	150	-	113	160	150	580	507

(tekst jednolity)

Regnów	469	317	84	41	46	9	10	-	324	145	-
Sadkowice	1138	1040	24	16	27	6	-	12	404	290	444
RAZEM	9619	5768	2026	880	453	35	168	560	928	3815	1211

Źródło : Spis rolny 1996 r.

Tabela nr 18 Struktura uprawy zbóż, ziemniaka, warzyw i sadów w powiecie rawskim w roku 1996.

Gmina	uprawa zbóż			uprawa ziemniaka			uprawa warzyw			sady		
	liczba gospodarstw w szt.	powierzchnia w ha	pow. przypadająca na 1 gospod. w ha	liczba gospodarstw w szt.	powierzchnia w ha	pow. przypadająca na 1 gospod. w ha	liczba gospodarstw w szt.	powierzchnia w ha	pow. przypadająca na 1 gospod. w ha	liczba gospodarstw w szt.	powierzchnia w ha	pow. przypadająca na 1 gospod. w ha
		% użytków rolnych			% użytków rolnych			% użytków rolnych			% użytków rolnych	
m. Rawa Mazowiecka	555	779 91%	1,40	418	166 19 %	0,40	439	42 5,0 %	0,09	-----	117 14 %	----
Rawa Mazowiecka	1431	6550 52 %	4,6	1756	1404 11 %	0,8	1286	79 0,62 %	0,06	-----	253 2 %	----
m. i gm. Biała Rawska	2200	5580 32 %	2,54	2100	2900 16,5 %	1,38	1273	350 2 %	0,27	1560	4500 25,7 %	2,88
Cielądz	1237	4028 54 %	----	1237	1140,80 17,9 %	-----	284	159,40 2 %	0,56	55	20 0,3 %	0,36

(tekst jednolity)

Regnów	-----	2051 50 %	-----	423	784 19 %	1,85	141	30 0,73 %	0,21	-----	165 4,0 %	0,4
Sadkowice	-----	4334 39 %	----	1230	1396 13 %	1,13	619	185 1,7 %	0,30	----	2588 23,7 %	1,7
RAZEM	5423	23322 43,7 %	8,54	7164	7790 15 %	5,56	4042	845,40 1,6 %	1,49	1615	7643 14,3 %	5,34

Źródło : Spis rolny 1996 r.

Tabela nr 19 Skup i przetwórstwo produktów rolniczych w powiecie rawskim w roku 1999.

(w sztukach)

Lp.	lokalizacja (miejscowość)	punkty skupu		przetwórnice		przechowalnie i chłodnie owoców i warzyw	gorzelnie	młyny	piekarnie
		owoców	warzyw	owoców	warzyw				
1.	m. Rawa Mazowiecka	3	-	-	4	-	-	-	2
2.	gm. Rawa Mazowiecka	1	-	-	-	8	2	2	2
3	m. i gm. Biała Rawska	22	22	1	1	412	1	1	2
4	Cielądz	2	1	1	1	1	1	2	2

(tekst jednolity)

5	Regnów	6	-	2	-	5	1	1	1
6	Sadkowice	10	10	3	3	148	1	1	1
7	RAZEM	44	33	7	9	698	6	7	10

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

Tabela nr 20 Stan pogłowia zwierząt w powiecie rawskim w 1996 roku.

(w sztukach)

Gmina	pogłowie bydła		trzoda chlewna		owce	konie	kozy
	ogółem	krowy	ogółem	maciory			
m. Rawa Mazowiecka	176	101	390	60	99	30	4
Rawa Mazowiecka	3844	2201	13544	2745	367	382	71
m. i gm. Biała Rawska	4480	2680	9600	848	20	458	58
Cielądz	2358	1253	7883	678	80	265	11

(tekst jednolity)

Regnów	1289	681	6509	580	12	76	11
Sadkowice	2874	1638	7075	836	41	402	16
RAZEM	15021	8554	45001	5747	619	1613	171

Źródło : Spis rolny 1996 r.

Tabela nr 21 Stan pogłowia zwierząt w powiecie rawskim w 1996 r. w przeliczeniu na 100 ha UR

(w sztukach)

Gmina	pogłowie bydła		trzoda chlewna		owce	konie	kozy
	ogółem	krowy	ogółem	maciory			
m. Rawa Mazowiecka	20,5	11,8	45,5	7,0	11,6	3,5	0,5
Rawa Mazowiecka	30,2	17,3	106,3	21,5	2,9	3,0	0,6

(tekst jednolity)

m. i gm. Biała Rawska	25,6	15,3	54,8	4,8	0,1	2,6	0,3
Cielądz	32,1	17,1	107,3	9,2	1,1	3,6	0,2
Regnów	31,5	16,6	158,0	14,1	0,3	1,8	0,3
Sadkowice	26,4	15,0	64,9	7,7	0,4	3,7	0,1
RAZEM	28,1	16,0	84,3	10,8	1,2	3,0	0,3

Źródło : Spis rolny 1996 r.

Tabela nr 22 Skup i przetwórstwo produktów rolniczych oraz rybactwo w powiecie rawskim w roku 1999

(w sztukach)

Lokalizacja - Gmina	punkty skupu		ubojnie	zakłady masarskie	fermy drobiarskie	gospodarstwa rybackie i stawy rybne
	mleka	zwierząt				
m. Rawa Mazowiecka	1	4	5	4	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	1	1	1	2	8	2

(tekst jednolity)

m. i. gm. Biała Rawska	4	2	4	1	1	2
Cielądz	-	1	-	-	3	7
Regnów	2	1	-	-	-	-
Sadkowice	1	1	-	-	-	-
RAZEM	9	10	10	7	12	11

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin

**Tabela nr 23 Zasoby mienia komunalnego i obrót mieniem komunalnym
w latach 1997 – 1999 w gminach powiatu rawskiego.**

miasta i gminy	lata	ilość gruntów komunalnych (w ha)	transakcje sprzedaży		wyzdierżawiono (w ha)	nabyto w drodze kupna (w ha)
			w ha	liczba lokali		
gm. Regnów	1997	14,3	-	-	2,0	-
	1998	10,4	3,9	1	2,0	-
	1999	8,7	1,7	1	2,0	-
miasto Rawa Mazowiecka	1997	342	1,5	27	49	-
	1998	331	1,0	47	51	3,5
	1999	318	0,1	28	48	7
gmina Rawa Mazowiecka	1997	33,0	5,0	-	-	-
	1998	35,0	2,0	1	-	2,0
	1999	35,0	1,0	2	1,0	1,0
miasto i gmina Biała Rawska	1997	101,15	0,3	3	4,50	4,25
	1998	104,66	1,08	7	1,00	2,50
	1999	165,8	1,14	2	0,85	60,00
gmina Sadkowice	1997	33,5	1,5	5	3,60	5,2
	1998	27,6	4,43	2	1,60	-
	1999	26,0	1,8	-	0,05	0,2
gmina Cielądz	1997	22,94	1,27	-	1,53	5,74
	1998	24,64	-	-	-	-
	1999	38,25	-	-	-	-
razem powiat rawski	1997	204,89	8,07	8	11,63	15,19
	1998	202,3	11,41	11	4,6	4,5
	1999	273,75	9,48	5	3,9	61,2

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 24 Charakterystyka mienia komunalnego i poziomu usług komunalnych w gminach powiatu rawskiego.

miasta i gminy	liczba obiektów komunalnych	ilość i stan techniczny uzbrojenia gruntów, obiektów mogących stanowić ofertę sprzedaży	poziom usług komunalnych i stopień zaspokojenia potrzeb w tym zakresie	ilość terenów przeznaczonych do wykupu przez gminę i na jakie potrzeby (usługi, budownictwo i inne)
gmina Regnów	1 budynek szkoły podstawowej, 1 budynek po szkole podstawowej, 1 budynek po Banku Spółdzielczym, 1 studnia głębinowa, 1 strzelnica sportowa, 1 budynek straży pożarnej, 1 budynek ośrodka zdrowia, 1 budynek Urzędu Gminy, 1 hydrofornia, 1 budynek agronomówki	Nie ma	zaopatrzenie w wodę – dobre, brak oczyszczalni ścieków, telefonizacja dobra	zakup terenu 10 ha – zbiornik małej retencji
gmina Rawa Mazowiecka	1 targowisko, 38 lokali mieszkalnych, 9 stacji wodociągowych, 2 obiekty oczyszczalni ścieków	4 ha- grunty uzbrojone w wodociąg i światło	97,4% zwodociągowanych gospodarstw domowych na terenie gminy, 6,6% gospodarstw podłączonych do kanalizacji	1 ha pod przemysł, usługi
miasto Rawa Mazowiecka	3 szkoły, 1 Dom Kultury, 1 OSiR, 2 Z.G.K, 1 Z.B.K, 1 Urząd Miasta, 1 OSP, 2 targowiska	14,32 ha uzbrojone – na cele produkcyjno-usługowe 28 ha nie uzbrojone - na cele produkcyjno-usługowe	wodociąg - 80% kanalizacja - 50% telefonizacja – 30 %	10 ha na cele produkcyjno-usługowe
miasto i gmina Biała Rawska	wysypisko odpadów stałych, oczyszczalnia ścieków, stacje uzdatniania wody, 250 lokali mieszkalnych	ok. 10 ha gruntów uzbrojonych w wodociąg, kanalizację, energię elektryczną, dojazd (asfalt)	w zakresie wodociągów : miasto 92 %, wieś 22% w zakresie kanalizacji: miasto 85 %, wieś – brak	20 ha pod budowę zalewu 4 ha pod osiedle domów jednorodzinnych „Topolowa”
gmina Sadkowiec	9 szkół podstawowych, 4 hydrofornie, 2 sklepy spożywcze, 2 budynki Urzędu Gminy, 1 oczyszczalnia ścieków, 1 boisko szkolne, 3 punkty czerpalne	Nie planuje się w najbliższym czasie sprzedaży w drodze przetargowej obiektów i gruntów komunalnych	brak wodociągów ok. 50 % ludności, brak kanalizacji (sieć kanalizacyjna jest tylko we wsi Kaleń), brak gazociągu	gmina rozpatruje jedynie możliwość wykupu gruntów z przeznaczeniem na poszerzenie drogi
gmina Cielądz	1 dom starców, 3 hydrofornie, 2 sklepy spożywcze, 1 agronomówka, 2 budynki Urzędu Gminy, 7 szkół podstawowych, 2 budynki remizy	4 obiekty – stan techniczny dostateczny	brak wysypiska śmieci	-

strażackiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 25 Stan telefonizacji w powiecie rawskim w latach 1997-1999.

Miasta i Gminy	Lata	Liczba abonentów	Liczba abonentów w przeliczeniu na 100 osób	Liczba centrali
Gm. Regnów	1997	261	13,25	1
	1998	262	13,40	1
	1999	268	13,52	1
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Gm. Rawa Mazowiecka	1997	426	4,90	2
	1998	590	6,86	2
	1999	810	9,38	2
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Miasto Rawa Mazowiecka	1997	4308	21,76	3
	1998	5356	29,10	4
	1999	5601	30,65	3
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Gm. Cielądz	1997	254	5,52	1
	1998	252	5,79	1
	1999	255	5,70	1
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Gm. Sadkowie	1997	444	6,89	1
	1998	442	7,37	1
	1999	444	7,13	1
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Miasto i Gmina Biała Rawska	1997	849	6,78	2
	1998	1438	11,54	3
	1999	1710	13,89	3
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-
Ogółem powiat	1997	6542	9,84	10
	1998	8340	12,34	12
	1999	9088	13,38	9
	Planowane inwestycje do 2006 r	-	-	-

Źródło : Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z telekomunikacji.

Tabela nr 26 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1997 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne, lokale		
	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania
m.Biała Rawska	-	-	-	1110	1011	91,0
gm. Biała Rawska	3300	461	14,0	-	-	-
gm. Cielądz	1185	538	45,0	-	-	-
gm.Rawa Mazowiecka	2148	1873	87,2	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5048	4290	85,0
gm. Regnów	430	184	42,7	-	-	-
gm. Sadkowice	1824	740	40,6	-	-	-
Ogółem	8887	3796	42,7	6158	5301	86,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 27 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1998 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne, lokale		
	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania
m. Biała Rawska	-	-	-	1110	1011	91,0
gm. Biała Rawska	3300	599	18,0	-	-	-
gm. Cielądz	1191	668	56,0	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	2148	2003	93,2	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5123	4406	86,0
gm. Regnów	430	257	59,7	-	-	-
gm. Sadkowice	2438	823	33,75	-	-	-
Ogółem	9507	4350	45,76	6233	5417	86,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 28 Stan zwodociągowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1999 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne, lokale		
	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania	ogółem	podłączone do wodociągu	% zwodociągowania
m. Biała Rawska	-	-	-	1110	1022	92,0
gm. Biała Rawska	3300	738	22,0	-	-	-
gm. Cielądz	1200	721	60,0	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	21 81	2095	96,1	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5251	4620	88,0
gm. Regnów	430	276	64,1	-	-	-
gm. Sadkowice	2453	908	37,1	-	-	-
Ogółem	9564	4738	49,54	6361	5642	88,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

Tabela nr 29 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1997 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne , lokale		
	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania
m. Biała Rawska	-	-	-	1110	667	60,0
gm. Biała Rawska	3300	-	-	-	-	-
gm. Cielądz	1185	29	2,4	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	2148	48	2,2	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5048	3835	76,0
gm. Regnów	430	-	-	-	-	-
gm. Sadkowice	1824	-	-	-	-	-
Ogółem	8887	77	0,8	6158	4502	73,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 30 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1998 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne, lokale		
	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania
m. Biała Rawska	-	-	-	1110	890	80,2
gm. Biała Rawska	3300	-	-	-	-	-
gm. Cielądz	1191	56	4,6	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	2148	48	2,2	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5123	3893	76,0
gm. Regnów	430	-	-	-	-	-
gm. Sadkowice	1824	-	-	-	-	-
Ogółem	8887	104	1,2	6233	4783	76,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 31 Stan skanalizowania gospodarstw rolnych i budynków mieszkalnych w 1999 roku.

Miasto, gmina	Gospodarstwa rolne			Budynki mieszkalne , lokale		
	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania	ogółem	podłączone do kanalizacji	% skanalizowania
m. Biała Rawska	-	-	-	1110	946	85,2
gm. Biała Rawska	3300	-	-	-	-	-
gm. Cielądz	1200	56	4,6	-	-	-
gm. Rawa Mazowiecka	2148	48	2,2	-	-	-
m. Rawa Mazowiecka	-	-	-	5251	4045	77,0
gm. Regnów	430	-	-	-	-	-
gm. Sadkowice	1824	-	-	-	-	-
Ogółem	8902	104	1,1	6361	4991	78,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędów Gmin.

Tabela nr 32 Placówki służby zdrowia znajdujące się w poszczególnych gminach.

L.p.	Jednostka administracyjna	Nazwa placówki służby zdrowia	1997	1998	1999	Uwagi
1.	Gmina Sadkowice	1. Punkt Apteczny w Kaleniu	1	1	1	W 1999 r przekształcił się w NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego i Poradnia D
		2. Gminny Ośrodek Zdrowia w Kaleniu	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
		- poradnie D	1	1	1	
		- poradnie stomatologiczne	1	brak obsady	brak obsady	
		3. prywatny gabinet ginekologiczny w Kaleniu	1	1	1	
2.	Gmina Regnów	4. prywatny gabinet stomatologiczny	1	1	-	
		1. Apteka	-	-	-	
		2. Gminny Ośrodek Zdrowia w Regnowie	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
		- poradnie D	1	1	1	
		- poradnie stomatologiczne	1	1	1	
3.	Gmina Cielądz	- gabinety EKG	1	1	1	
		1. Apteka	-	-	-	
		2. NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego w Cielądzu	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
		- poradnie D	1	1	1	
		- poradnie stomatologiczne	-	-	-	
		3. Gabinet rehabilitacji	-	1	1	
		4. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sierzchowach	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
		- poradnie D	1	1	1	
4.	Gmina Rawa Mazowiecka	- poradnie stomatologiczne	1	1	1	Od 01.01.1999 Praktyka Lekarza Rodzinnego w Kurzeszynie
		1. Apteki	-	-	-	
		2. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Kurzeszynie	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
5.	Gmina Biała Rawska	- poradnie stomatologiczne	1	1	1	Od 01.01.1999 Praktyka Lekarza Rodzinnego w Babsku
		1. Apteki	-	-	-	
		2. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Babsku	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
		3. Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dańkowie	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	1	
6.	Miasto Biała Rawska	- poradnie D	1	1	1	
		- poradnie stomatologiczne	brak obsady	brak obsady	brak obsady	
		1. Apteki	1	2	3	
		2. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna w Białej Rawskiej	1	1	1	
		- poradnie ogólne	1	1	-	
		- poradnie D i D1	1	1	-	
		- poradnie K	1	1	1	
		- poradnie stomatologiczne	1	1	1	
		- laboratorium	1	1	1	
		- gabinety fizykoterapii i rehabilitacji	1	1	-	
		3. NZPOZ „Eskulap” w Białej Rawskiej	-	-	1	

(tekst jednolity)

		- poradnie ogólne	-	-	1
		- poradnie D	-	-	1
		- poradnie alergologiczne	-	-	1
		- poradnie diabetologiczne	-	-	1
		- poradnie kardiologiczne	-	-	1
		- poradnie neurologiczne	-	-	1
		- poradnie chirurgiczne	-	-	1
		- poradnie pulmonologiczne	-	-	1
		- poradnie ortopedyczne	-	-	1
		- gabinety fizykoterapii i rehabilitacji	-	-	1
		- gabinety usg	-	-	1
		4. prywatne gabinety stomatologiczne	2	2	2
7.	Miasto Rawa Mazowiecka	1. Przychodnia Rejonowo-Specjalistyczna	1	1	-
		- poradnie ogólne	1	1	-
		- poradnie D	1	1	1
		- poradnie stomatologiczne	1	1	1
		- poradnie K	1	1	1
		- poradnie protetyki stomatologicznej	1	1	1
		- poradnie chirurgiczna	1	1	1
		- poradnie kardiologiczne dla dzieci	1	1	1
		- poradnie kardiologiczne dla dorosłych	1	1	1
		- poradnie laryngologiczne	1	1	1
		- poradnie neurologiczne	1	1	1
		- poradnie okulistyczne	1	1	1
		- poradnie medycyny pracy	1	1	1
		- poradnie medycyny szkolnej	1	1	1
		- poradnie skórno-wenerologiczne	1	1	1
		- poradnie odwykowe oraz zapobiegania i zwalczania uzależnień	1	1	1
		- poradnie zdrowia psychicznego	1	1	1
		- poradnie gruźlicy i chorób płuc	1	1	1
		- poradnie promocji zdrowia	1	1	1
		- poradnie reumatologiczne	1	1	1
		- poradnie urologiczne	1	1	1
		- poradnie diabetologiczne	1	1	1
		- poradnie konsultacyjne dla dzieci	1	1	1
		- poradnie konsultacyjne dla kobiet	1	1	1
		- poradnie konsultacyjne chorób wewnętrznych	1	1	1
		- pracownie ekg	1	1	1
		- gabinety fizykoterapii	1	1	1
		- laboratorium analityczne	1	1	
		- pracownia rtg	1	1	1
		2. NZOZ Centrum Medyczne "Gadent"	-	-	1
		- poradnie ogólne	-	-	1
		- poradnie dla dzieci	-	-	1
		- poradnie kardiologiczne	-	-	1
		- poradnie laryngologiczne	-	-	1
		- poradnie urologiczne	-	-	1
		- poradnie endokrynologiczne	-	-	1
		- poradnie reumatologiczne	-	-	1
		- poradnie chirurgiczne	-	-	1
		- poradnie okulistyczne	-	-	1
		- poradnie diabetologiczno-gastrologiczne	-	-	1

(tekst jednolity)

	-poradnie alergologiczno-pulmonologiczne	-	-	1
	- poradnie ortopedyczne	-	-	1
	- poradnie neurologiczne			
	- pracownie usg	-	-	1
	- pracownie ekg	-	-	1
	- punkt pobrań do badań laboratoryjnych	-	-	1
	3. NZOZ „Raw-Medica”	-	-	1
	- poradnie ogólne	-	-	1
	- poradnie dla dzieci	-	-	1
	- poradnie chorób naczyń	-	-	1
	- poradnie kardiologiczne	-	-	1
	- poradnie urologiczne	-	-	1
	- poradnie ortopedyczne	-	-	1
	- poradnie rehabilitacji	-	-	1
	- poradnie alergologiczne	-	-	1
	- poradnie endokrynologiczne	-	-	1
	- poradnie neurologiczne	-	-	1
	- poradnie okulistyczne	-	-	1
	- pracownie usg	-	-	1
	- pracownie ekg	-	-	1
	- gabinety fizykoterapii			
	4. NZOZ Przychodnia Lekarska „Remedium”	-	-	1
	- poradnie ogólne	-	-	1
	- poradnie dla dzieci	-	-	1
	- poradnie K	-	-	1
	- poradnie chirurgiczne	-	-	1
	- poradnie endokrynologiczne	-	-	1
	- poradnie neurologiczne	-	-	1
	- poradnie okulistyczne	-	-	1
	- poradnie laryngologiczne	-	-	1
	- poradnie dermatologiczne	-	-	1
	- poradnie urologiczne	-	-	1
	- poradnie psychiatryczne	-	-	1
	- poradnie onkologiczne	-	-	1
	- pracownie ekg	-	-	1
	- pracownie usg	-	-	1
	- pracownie gastroskopowe	1	1	1
	5. NZOZ „BAMED” Przychodnia Lekarsko-Pielęgniarska	1	1	1
	- poradnie endokrynologiczne	1	1	1
	- poradnie laryngologiczne	1	1	1
	- poradnie dermatologiczne	1	1	1
	- poradnie neurologiczne	1	1	1
	- poradnie kardiologiczne	1	1	1
	- poradnie chirurgiczno-ortopedyczne	1	1	1
	- poradnie internistyczne	1	1	1
	- poradnie ginekologiczne	1	1	1
	- pracownie ekg	1	1	1
	- pracownie usg			
	6. Prywatne laboratorium analityczne „LAB-MED”	1	1	1
	7. Prywatne gabinety rehabilitacyjne	1	2	4
	8. Gabinety masażu leczniczego	-	-	1

(tekst jednolity)

	9. Gabinety prywatnej praktyki lekarskiej	32	42	45
	10. Apteki	5	5	7

Tabela nr 33 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Lp.	Rok	liczba ogółem	w tym:		Nazwa jednostki
			w mieście	na wsi	
1	1997	1	-	1	1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej –Praktyka Lekarza Rodzinnego w Cielądzu
2	1998	1	-	1	1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej –Praktyka Lekarza Rodzinnego w Cielądzu
3	1999	9	5	4	Miasto 1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” w Białej Rawskiej, 2) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Raw-Medica” w Rawie Mazowieckiej, 3) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Remedium” w Rawie Mazowieckiej, 4) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Medyczne „Gadent” w Rawie Mazowieckiej, 5) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Bamed” w Rawie Mazowieckiej. Wieś 1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Cielądzu, 2) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Kurzeszynie, 3) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Babsku, 4) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza

Rodzinne i Poradni D w Kaleniu.

Tabela nr 34 Przychodnie Rejonowo – Specjalistyczne.

Lp	Rok	Ogółem	Miasto	Wieś		Uwagi
1	1997	2	2	-	Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Rawie Mazowieckiej, Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Białej Rawskiej.	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej.
2	1998	2	2	-	1. Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Rawie Mazowieckiej, 2. Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Białej Rawskiej.	

(tekst jednolity)

3	1999	2	2	-	1.Przychodnia Rejonowo - Specjalistyczna w Rawie Mazowieckiej, 2. Przychodnia Rejonowo – Specjalistyczna w Białej Rawskiej.	
---	------	---	---	---	--	--

Tabela nr 35 Ośrodki Zdrowia.

Lp.	Rok	Ogółem	Gminne	Wiejskie	Nazwa placówki	Uwagi
1.	1997	7	3	4	1.Gminny Ośrodek Zdrowia w Głuchowie, 2.Gminny Ośrodek Zdrowia w Regnowie, 3.Gminny Ośrodek Zdrowia w Kaleniu, 1.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Kurzeszynie, 2.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Babsku, 3.Wiejski Ośrodek zdrowia w Dańkowie, 4. Wiejski Ośrodek zdrowia w Sierzchowach.	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej
2	1998	7	3	4	1.Gminny Ośrodek Zdrowia w Głuchowie, 2.Gminny Ośrodek Zdrowia w Regnowie, 3.Gminny Ośrodek Zdrowia w Kaleniu,	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej

(tekst jednolity)

					1.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Kurzeszynie, 2.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Babsku, 3.Wiejski Ośrodek zdrowia w Dańkowie, 4. Wiejski Ośrodek zdrowia w Sierzchowach.	w Rawie Mazowieckiej
3	1999	4*	2	2	1.Gminny Ośrodek Zdrowia w Głuchowie, 2.Gminny Ośrodek Zdrowia w Regnowie, 1.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Dańkowie , 2.Wiejski Ośrodek Zdrowia w Sierzchowach,	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Rawie Mazowieckiej

* Na bazie pozostałych Ośrodków powstały NZOZ z dniem 01.01.1999r.

Tabela nr 36 Przychodnie Przyzakładowe.

Lp.	Rok	Ogółem	w tym		Nazwa placówki	Uwagi
			miasto	wieś		
1	1997	4	4	-	1.Przychodnia Przyzakładowa przy Zakładach Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 2.Przychodnia Przyzakładowa przy Zakładzie Odzieżowym „ Próchnik” w Rawie Mazowieckiej, 3.Przychodnia Przyzakładowa przy Fabryce Narzędzi „Rafan” w Rawie Mazowieckiej, 4.Przychodnia Przyzakładowa przy Spółdzielni Inwalidów „ Rawianka” w Rawie Mazowieckiej.	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, - oddzielna, ma własny statut
2	1998	4	4	-	1.Przychodnia Przyzakładowa przy Zakładach Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 2.Przychodnia Przyzakładowa przy Zakładzie Odzieżowym „ Próchnik” w Rawie Mazowieckiej, 3.Przychodnia Przyzakładowa przy Fabryce Narzędzi „Rafan” w Rawie Mazowieckiej, 4.Przychodnia Przyzakładowa przy Spółdzielni Inwalidów „ Rawianka” w Rawie Mazowieckiej.	Wchodzą w skład Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, - oddzielna, ma własny statut
3	1999	1	1	-	1.Przychodnia Przyzakładowa przy Spółdzielni Inwalidów „ Rawianka” w Rawie Mazowieckiej.	

Tabela nr 37 Gabinety prywatnej praktyki lekarskiej.

Lp.	Nazwa gabinetu	1997	1998	1999
1	Stomatologiczny	12	13	12
2	Ginekologiczny	5	7	7
3	Internistyczny	5	7	11
4.	Okulistyczny	2	3	3
5	Internistyczno - Kardiologiczny	1	2	2
6	Neurologiczny	1	1	1
7	Psychiatryczny	1	1	1
8	Rehabilitacyjny	1	1	1
9	Laryngologiczny	1	1	1
10	Medyczny ogólny	-	1	1
11	Badań profilaktycznych	-	1	1
12	Badań profilaktycznych i internistycznych	-	1	1
13	Pediatryczno – Kardiologiczny	1	1	1
14	Pediatryczno – Alergologiczny	1	1	1
15	Pediatryczny	1	-	-
		32	42	45

W latach 1997-1998 z ogółu gabinetów 3 umiejscowiono na wsi :

- 2 stomatologiczne
- 1 ginekologiczny

Tabela nr 38 Gabinety fizykoterapii i rehabilitacji.

Lp.	Rok	Ogółem	w tym		ogółem		Nazwa placówki
			na wsi	w mieście	prywatne	publiczne	
1	1997	7	-	7	1	6	1. w Przychodni Rej.-Specj. w Białej Rawskiej, 2. w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Rej.-Specj. w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej przy Fabryce Narzędzi „Rafan” w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej Zakładów Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 7. Prywatny gabinet rehabilitacyjny w Rawie Mazowieckiej.
2	1998	9	1	8	2	7	1. Gabinet rehabilitacyjny w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Cielądzu w Przychodni Rej.-Specj. w Białej Rawskiej, w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Rej.-Specj. w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej przy Fabryce Narzędzi „Rafan” w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej Zakładów Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 8. Prywatne 2 gabinety rehabilitacyjne w Rawie Mazowieckiej.
3	1999	10	1	9	4	6	1. Gabinet rehabilitacyjny w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Cielądzu w Przychodni Rej.-Specj. w Białej Rawskiej, w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Rej.-Specj. w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej przy Fabryce Narzędzi „Rafan” w Rawie Mazowieckiej, w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej,

(tekst jednolity)

							w Przychodni Przyzakładowej Zakładów Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, Prywatne 3 gabinety rehabilitacyjne w Rawie Mazowieckiej.
--	--	--	--	--	--	--	--

Tabela nr 39 Personel zatrudniony w placówkach służby zdrowia.

Lp.	Wyszczególnienie	1997						1998						1999					
		Ogółem		w tym:				Ogółem		w tym:				Ogółem		w tym:			
		liczba	na 10 tys.	Publiczny ZOZ		Niepubliczny ZOZ		liczba	na 10 tys.	Publiczny ZOZ		Niepubliczny ZOZ		liczba	na 10 tys.	Publiczny ZOZ		Niepubliczny ZOZ	
				liczba	na 10 tys.	liczba	na 10 tys.			liczba	na 10 tys.	liczba	na 10 tys.			liczba	na 10 tys.	liczba	na 10 tys.
1.	Lekarze	84	14,3	83	14,1	1	0,2	67	11,4	66	11,2	1	0,2	122	20,9	56	9,6	66	11,3
2.	Lekarze stomatolodzy	6	1,0	6	1,0	-	-	11	1,9	11	1,9	-	-	11	1,9	11	1,9	-	-
3.	Pielęgniarki	224	41,6	222	41,3	2	0,3	219	37,4	217	37,1	2	0,3	203	34,8	164	28,1	39	6,7
4.	Położne	30	5,1	30	5,1	-	-	28	4,8	28	4,8	-	-	31	5,3	25	4,3	6	1,0
5.	Felczerzy	-	-	-	-	-	-	1	0,2	1	0,2	-	-	1	0,2	1	0,2	-	-
6.	Technicy analityki	22	3,7	22	3,7	-	-	22	3,8	22	3,8	-	-	14	2,4	14	2,4	-	-
7.	Technicy RTG	6	1,0	6	1,0	-	-	7	1,2	7	1,2	-	-	7	1,2	7	1,2	-	-
8.	Mgr farmacji	4	0,7	4	0,7	-	-	4	0,7	4	0,7	-	-	3	0,5	3	0,5	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z publicznych i niepublicznych placówek służby zdrowia.

Tabela nr 40 Laboratoria Analityczne + Bakteriologiczne .

Lp.	Rok	Ogółem	w tym:		w tym:		Nazwa placówki
			miasto	wieś	publiczne	prywatne	
1	1997	9	8	1	7	2 w mieście	. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Białej Rawskiej, 2. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Rawie Mazowieckiej 3. w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Głuchowie, 4. w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, 5. Laboratorium bakteriologiczne PSSE w Rawie Mazowieckiej, 6. w Przychodni Przyzakładowej Zakładów Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 7. w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej, 8. Laboratorium analityczne prywatne (2 lab.) w Rawie Mazowieckiej,

(tekst jednolity)

2	1998	8	7	1	7	1	1. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Białej Rawskiej, 2. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Rawie Mazowieckiej 3. w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Głuchowie, 4. w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, 5. Laboratorium bakteriologiczne PSSE w Rawie Mazowieckiej, 6. w Przychodni Przyzakładowej Zakładów Mięsnych w Rawie Mazowieckiej, 7. w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej, 8. Laboratorium analityczne prywatne (1 lab.) w Rawie Mazowieckiej,
3.	1999	7	4	1	6	1	1. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Białej Rawskiej, 2. w Przychodni Rejonowo-Specj. w Rawie Mazowieckiej 3. w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Głuchowie, 4. w Szpitalu Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej, 5. Laboratorium bakteriologiczne PSSE w Rawie Mazowieckiej, 6. w Przychodni Przyzakładowej Spółdzielni Inwalidów „Rawianka” w Rawie Mazowieckiej, 7. Laboratorium analityczne prywatne (1 lab.) w Rawie Mazowieckiej,

Tabela nr 41 Poradnie specjalistyczne.

Lp	Nazwa poradni	1997	1998	1999
1	Poradnie „K”	3	3	4
2	Poradnie konsultacyjne dla dzieci	1	1	1
3	Poradnie konsultacyjne dla kobiet	1	1	1
4	Poradnie konsultacyjne chorób wewnętrznych	1	1	1
5	Poradnie chirurgiczne	1	1	4
6	Poradnie kardiologiczne dla dzieci	1	1	1
7	Poradnie kardiologiczne dla dorosłych	1	1	4
8	Poradnie laryngologiczne	1	1	3
9	Poradnie neurologiczne	1	1	5
10	Poradnie okulistyczne	1	1	4
11	Poradnie medycyny szkolnej	1	1	-
12	Poradnie medycyny pracy	1	1	1
13	Poradnie skórno-wenerologiczne	1	1	2
14	Poradnie odwykowe oraz zapobiegania i zwalczania uzależnień	1	1	1
15	Poradnie zdrowia psychicznego	1	1	2
16	Poradnie gruźlicy i chorób płuc	1	1	3
17	Poradnie promocji zdrowia	1	1	1
18	Poradnie reumatologiczne	1	1	2
19	Poradnie urologiczne	1	1	4
20	Poradnie diabetologiczne	1	1	2
21	Poradnie endokrynologiczne	-	-	3
22	Poradnie onkologiczne	-	-	1
23	Poradnie ortopedyczne	-	-	3
24	Poradnie chorób naczyń	-	-	1
25	Poradnie rehabilitacyjne	-	-	1
26	Poradnie alergologiczne	-	1	2
	Ogółem	22	23	57

Tabela nr 42 Liczba udzielonych porad w poradniach specjalistycznych.

Lp.	Rodzaj poradni	Liczba udzielonych porad		
		1997	1998	1999
1.	Kardiologiczna	5 952	6 095	1 853
2.	Chirurgiczna	16 112	15 333	8 752
3.	Laryngologiczna	3 707	3 760	2 210
4.	Okulistyczna	13 157	11 429	6 778
5.	Dermatologiczna	5 407	5 743	5 385
6.	Zdrowia psychicznego	4 552	4 693	5 032
7.	Odwykowa i zwalczania uzależnień	420	388	877
8.	Neurologiczna	5 579	5 993	3 330
9.	Gruźlicy i chorób płuc	2 653	2 827	1 100
10.	Medycyny pracy	1 492	1 446	2 472
11.	Urologiczna	481	719	597
12.	Reumatologiczna	-	-	147
13.	Diabetologiczna	-	-	177
14.	Alergologiczna	-	-	1 028
15.	Rehabilitacyjna	-	-	312
16.	Chorób naczyń	-	-	100
17.	Ortopedyczna	-	-	945
18.	Endokrynologiczna	-	-	49
Razem		59 512	58 421	41 142

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z placówek służby zdrowia posiadających w swej strukturze powyższe poradnie.

Tabela nr 43 Szkolnictwo ponadpodstawowe w roku szkolnym 1999/ 2000.

Lp.	Szkoła	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Absolwenci
1.	Liceum Ogólnokształcące w Rawie Mazowieckiej	27	889	202
2.	Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej	52	1488	444
	Technikum Zawodowe			
	- naprawa i eksploatacja pojazdów samochodowych	7	201	27
	- obróbka skrawaniem	4	101	29
	- wyposażenie sanitarne budynków	2	47	-
	- technologia odzieży	6	164	34
	- technik handlowiec	2	52	-
	Szkoła Zawodowa			
	- mechanik pojazdów samochodowych	7	212	90
	- ślusarz	2	42	21
	- mechanik maszyn i urządzeń	3	76	21
	- krawiec	4	142	70
	- sprzedawca	3	100	33
	- mechanik maszyn rolniczych	2	46	21
	- ciastkarz	1½	33	-
	- piekarz	2	52	12
	- kucharz	1½	72	26
	- kelner	1	27	-
	- wielozawodowa	4	121	60
3.	Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Białej Rawskiej	19	580	150
	Liceum Ekonomiczne	12	364	90
	Liceum Handlowe	4	118	29
	Szkoła Zawodowa	3	98	31
4.	Zespół Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej	14	420	80

(tekst jednolity)

	Technikum Rolnicze	5	143	30
	Liceum Ekonomiczne	7	228	35
	Liceum Agrobiznesu	1	34	-
	Szkoła Zasadnicza	1	15	15
5.	ZSZ przy Zakładach Mięśnych w Rawie Mazowieckiej	11	376	94
	Technikum Zawodowe	5	159	35
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	3	78	25
	Zaoczne Technikum dla Dorosłych	3	139	34
6.	Liceum Ogrodnicze i ZSR w Szwejkach Małych	3	61	22
	Liceum Ogrodnicze	1	19	-
	Zasadnicza Szkoła Rolnicza	2	42	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 44 Placówki oświatowo – wychowawcze w roku szkolnym 1999/2000.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Lp.	Placówka	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Absolwenci
1.	Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Rawie Mazowieckiej	16	208	71
		7	84	27
	S.P. Specjalna (Ogólnokształcąca)	3	27	10
	S.P. Specjalna (Szkoła Życia)	3	56	20
	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna	2	24	14
	ZSZ Specjalna dla Dzieci Upośledzonych w Stopniu Umiar. i Znacz.	1	17	-
	Gimnazjum Specjalne			

Tabela 45 Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Rawie Mazowieckiej.

Ilość dzieci przebadanych w ciągu roku szkolnego 1999/2000 Rawie Maz.	561 osób
---	-----------------

Tabela nr 46 Internaty w roku szkolnym 1999/ 2000 .

Lp.	Internat	Liczba wychowanków
1.	Zespół Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej	75
2.	Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej	166
3.	Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Białej Rawskiej	148
4.	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Rawie Mazowieckiej	106

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 47 Szkoły i placówki niepubliczne w roku szkolnym 1999/2000.

Lp.	Szkoła/placówka	Liczba oddziałów	Liczba słuchaczy	Liczba absolwentów
1.	Studium i Liceum Ekonomiczne „FORUM” w Rawie Mazowieckiej :	4	162	43
	Studium	2	76	13
	Liceum	2	86	30
2.	Prywatny Zespół Szkół Zawodowych dla Dorosłych w Rawie Mazowieckiej:	10	302	78
	Policealne Studium Zawodowe	2	47	35
	Technikum Zawodowe dla Dorosłych	5	140	13
	Liceum Handlowe dla Dorosłych	3	115	30
3.	Technikum Zawodowe Dla Dorosłych w Rawie Mazowieckiej :	19	742	251
	- naprawa i obsługa pojazdów samochod.	11,5	490	157
	- obróbka skrawaniem	2,5	79	32
	- technik	5	173	62

	technologii odzieży			
4.	Centrum Kształcenia Ustawicznego w Rawie Mazowieckiej	CKU kształci w kierunkach zawodowych szkół zasadniczych w systemie stacjonarnym, zaocznym i eksternistycznym w zależności od potrzeb. Organizuje : - szkolenia, seminaria i kursy przygotowujące do zawodu, egzaminów eksternistycznych z programów szkół : podstawowej, zasadniczej, średniej i policealnej; - kursy aktualizujące wiedzę i kursy dokształcające; - kursy przygotowujące do egzaminów eksternistycznych i kwalifikacyjnych w celu uzyskania tytułu robotnika i mistrza w zawodzie; - kursy specjalistyczne w obranym zawodzie w „Przedsiębiorstwie Symulacyjnym”		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

**Tabela nr 48 Liczba oddziałów w przedszkolach i oddziałów klas zerowych
W powiecie rawskim w latach 1997 – 1999.**

<i>Miasto/Gmina</i>	Liczba zlikwidowanych szkół podstawowych w roku 1999/2000	Liczba oddziałów w przedszkolach			Liczba oddziałów klas zerowych		
		97/98	98/99	99/00	97/98	98/99	99/00
Rawa Mazowiecka – miasto	-	20	20	20	11	11	11
Rawa Mazowiecka – gmina	-	-	-	-	8	8	8
Biała Rawska	6	6	6	6	12	12	6
Sadkowice	-	1	1	2	7	7	7
Cielądz	-	1	1	1	7	6	4
Regnów	-	-	-	-	2	2	2

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału
Oświaty, Kultury i Sportu.*

Tabela nr 49 Szkolnictwo podstawowe w powiecie rawskim w latach 1997 - 2000.

Gminy	Rok szkolny 1997/1998			Rok szkolny 1998/1999			Rok szkolny 1999/2000		
	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba szkół	liczba oddziałów	liczba uczniów
Miasto Rawa Mazowiecka	3	108	2810	3	103	2836	3	89	2229
Gmina Rawa Mazowiecka	8	53	840	8	53	848	8	50	762
Gmina Cielądz	3	30	600	3	31	618	3	27	527
Gmina Regnów	2	14	270	2	14	266	1	14	275
Gmina Sadkowice	5	48	736	5	48	711	5	41	588
Miasto i Gmina Biała Rawska	13	83	1500	13	83	1526	7	71	1302

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 50 Gimnazja w powiecie rawskim w roku szkolnym 1999/2000.

L.p.	Miasto/Gmina	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
1	Miasto Rawa Mazowiecka	2	15	374
2	Gmina Rawa Mazowiecka	3	3	68
3	Cielądz	1	4	67
4	Regnów	1	2	36
5	Sadkowice	2	4	97
6	Miasto i Gmina Biała Rawska	1	6	170
7	Ogółem	10	34	812

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 51 Szkolnictwo ponadpodstawowe w powiecie rawskim w latach 1997 – 2000.

Szkoly	Rok szkolny 1997/1998		Rok szkolny 1998/1999		Rok szkolny 1999/2000	
	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów	liczba oddziałów	liczba uczniów
Liceum Ogólnokształcące	24	803	25	844	27	876
Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej	48	1440	49	1481	52	1496
Zespół Szkół Zawodowych przy Zakładach Mięsnych	11	384	11	383	11	333
Zespół Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej	14	370	14	387	14	419
Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Białej Rawskiej	19	570	19	578	19	577
Zasadnicza Szkoła Rolnicza w Szwejkach Małych	3	60	3	66	2	45
Liceum Ogrodnicze w Szwejkach Małych	-	-	-	-	1	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 52 Gospodarstwa szkolne w roku szkolnym 1999/ 2000.

Lp.	Gospodarstwo	Ilość ha	Wartość nieruchomości (w zł.)
1.	Gospodarstwo Pomocnicze przy Zespole Szkół Rolniczych w Rawie Mazowieckiej	135,9846 (łącznie ze szkołą) liczba działek – 14	3.590.474,31 (łącznie ze szkołą)
2.	Warsztaty Szkolne przy Zespole Szkół Zawodowych Nr 1 w Rawie Mazowieckiej: - warsztat mechaniczny - warsztat odzieżowy	-	8.385

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 53 Inwestycje.

Lp.	Nazwa zadania	Data rozpoczęcia	% zaawansowania	Przewidywany termin zakończenia
1.	Rozbudowa skrzydła szkoły przy ZSR w Rawie Mazowieckiej	1996	70%	2000
2.	Rozbudowa warsztatów krawieckich przy ZSZ Nr 1 w Rawie Mazowieckiej	1994	28%	2002
3.	Modernizacja kotłowni przy ZSR w Rawie Mazowieckiej	1999	100%	2002
	I-etap – wykonanie kotłowni			
	II-etap – budowa hali sportowej			
4.	Modernizacja kotłowni w szkołach i placówkach	2000	-	2001
5.	Wymiana stolarki okiennej i drzwi w szkołach i placówkach	1999	3,3%	2001

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych będących w posiadaniu Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 54 Zestawienie powierzchni lasów w poszczególnych gminach powiatu rawskiego.

Nazwa gminy	Pow. gminy [ha]	1997					1998					1999				
		lasy państw. [ha]	lasy prywat. [ha]	zales. [ha]	razem lasy [ha]	% lesist.	lasy państw. [ha]	lasy prywat. [ha]	zales. [ha]	razem lasy [ha]	% lesist.	lasy państw. [ha]	lasy prywat. [ha]	zales. [ha]	razem lasy [ha]	% lesist.
m. i.gm. Biała Rawska	20841	1234	755	3	1992	9,55	1234	758	10,6	2002,6	9,61	1234	768,6	13,5	2016,1	9,67
Cielądz	9388	818	455	9	1282	13,56	818	464	12,3	1294,3	13,78	818	818	43,5	1337,8	14,25
Rawa Mazowiecka	16398	1596	922	32	2550	15,55	1596	954	39,6	2589,6	15,79	1596	993,6	43,8	2633,4	16,06
m. Rawa Mazowiecka	1367	12	19	-	31	2,05	12	19	-	31	2,05	12	19	-	31	2,05
Sadkowice	12108	421	262	-	683	5,64	421	262	-	683	5,64	421	262	17,1	700,1	5,78
Regnów	4558	101	176	-	277	6,07	101	176	14,5	291,5	6,39	101	190,5	9,7	301,2	6,61
OGÓŁEM	64660	4182	2589	44	6815	10,53	4182	2633	77,2	6892,2	10,65	4182	2710	127,6	7019,8	10,85

Źródło : Opracowanie własne

Tabela nr 55 Wykaz ważniejszych funkcjonujących oczyszczalni ścieków w powiecie rawskim.

Lp.	Nazwa zakładu i adres	MIASTO/GMINA	Typ oczyszczalni	Q _{max.d.} [m ³ /d]	Odbiornik ścieków		
					Bezpośredni	Pośredni	Wyższego rzędu
1.	Oczyszczalnia miasta Rawa Mazowiecka w Żydomicach - ZGK Rawa Mazowiecka ul. Słowackiego 70	Miasto Rawa Mazow.	mech.-biolog. z pełną utylizacją osadów	8600	rz. Rawka	rz. Bzura	—
2.	Spółdzielnia Mleczarska w Rawie Mazowieckiej, 96-200 Rawa Mazowiecka, ul. Kolejowa nr 5	Miasto Rawa Mazow.	MULTIBLOK	250	rz. Rawka	rz. Bzura	—
3.	Oczyszczalnia miejska w Białej Rawskiej – Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Żurawiej	MiG Biała Rawska	mechaniczno-biolog. dwufazowy osad czynny	300	rz. Białka	rz. Rawka	rz. Bzura
4.	Hubert Jagieliński – Zakład Rolny w Babsku gm. Biała Rawska, 96-205 Babsk.	MiG Biała Rawska	filtry gruntowe + stawy	288	ciek bez nazwy	rz. Białka	rz. Rawka
5.	Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa Gospodarstwo Mieszkaniowe SP w Babsku	MiG Biała Rawska	BIOBLOK Mu-200a	100	ciek bez nazwy	rz. Białka	rz. Rawka
6.	Gorzelnia Rolnicza w Cielądzu (byłego Kombinat Rolniczo-Przemysłowego w Babsku)	MiG Biała Rawska	filtry gruntowe + staw stabilizacyjny	72	rów melioracyjny	rz. Rylka	rz. Rawka
7.	Spółka Cywilna "OZDAN" Zakład Mięсны w Marianowie gm. Biała Rawska	MiG Biała Rawska	filtry gruntowo-korzeniowe systemu Kickutha	37	ziemia (rolnicze wykorzyst.)	—	—
8.	Oczyszczalnia gminna w Cielądzu - Wójt Gminy Cielądz, 96-214 Cielądz	Gmina Cielądz	wielofunkcyjny reaktor biologiczny	165	rów melioracyjny R-E	rz. Rylka	rz. Rawka
9.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Małej Wsi gm. Cielądz (modernizacja – filtry Kickutha)	Gmina Cielądz	TURBOREKTOR	100	rów melioracyjny	rz. Rylka	rz. Rawka
10.	"ROLIMEX" Spółka z o.o. w Zduńskiej Woli – oczyszczalnia w Wilkowicach	Gmina Rawa Mazow.	pola irygacyjne + pola filtracyjne	120	rów melioracyjny	rz. Łupia	rz. Bzura
11.	PPHU "SobPol" w Konopnicy gm. Rawa Mazowiecka	Gmina Rawa Mazow.	stawy fak. + filtr grunt.	113	rów mel. R-E	rz. Rawka	rz. Bzura
12.	Oczyszczalnia wiejska w Kurzeszynie Wójt Gminy Rawa Mazowiecka	Gmina Rawa Mazow.	BIOVAC	150	rz. Rawka	rz. Bzura	—
13.	Zakład Doświadczalny Instytutu Zootechniki Rossocha Spółka z o.o.	Gmina Rawa Mazow.	LEMNA	138	rów melioracyjny	rz. Rawka	rz. Bzura

(tekst jednolity)

14.	Marian Wieteska - Gorzelnia Rolnicza Ryłsk Mały	Gmina Regnów	hydrobotaniczna	142	Rz. Ryłka	rz. Rawka	Bzura
15.	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Trębaczewie gm. Sadkowie	Gmina Sadkowie	mechaniczno- biologiczna	300	rz. Żelazna	rz. Pilica	—
16.	Urząd Gminy w Sadkowicach – oczyszczalnia W Kaleniu	Gmina Sadkowie	modernizowany EKOBLOK	50	rów mel. R-4	rz. Rokitna	rz. Pilica

Źródło: Opracowanie własne

Tabela nr 56 Wazniejsze zabytki powiatu rawskiego.

Lp.	Rodzaj Zabytku	Cechy	Miejscowość
1.	Ruiny zamku książąt mazowieckich	XIV w.	Rawa Mazowiecka
2.	Modrzewiowy kościół św. Stanisława	1558 r.	Boguszyce
3.	Kościół i dawne kolegium jezuickie	początek XVII w. styl barokowy	Rawa Mazowiecka
4.	Klasycystyczny ratusz	wybudowany w latach 1822-1824	Rawa Mazowiecka
5.	Kościół ewangelicki	połowa XIX w.	Rawa Mazowiecka
6.	Kościół i klasztor poaugustiański		Rawa Mazowiecka
7.	Pałac carski	I połowa XIX w.	Rawa Mazowiecka
8.	Park krajobrazowy	XVIII i XIX w.- pomnik przyrody	Babsk
9.	Kościół i klasycystyczna synagoga	XIX w.	Biała Rawska
10.	Zameczek	I połowa XIX w.	Biała Rawska
11.	Kościół klasycystyczny	1809 r.	Babsk
12.	Manufaktura sukiennicza	1833 r.	Boguszyce – Tatar
13.	Pałac i spichlerz klasycystyczny	I połowa XIX w.	Wola Chojnata
14.	Klasycystyczny dwór	I połowa XIX w.	Babsk
15.	Pałac, park, zabudowania gospodarcze	I połowa XIX w.	Kaleń
16.	Rezerwat „Trębaczew”	Najładniejsze w kraju skupisko modrzewia polskiego	Trębaczew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Oświaty, Kultury i Sportu.

Tabela nr 57 Dochody budżetowe wg rodzajów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 1997 – 1998 – 1999. (w PLN)

Powiat Gminy	dochody ogółem			z tego:														
				dochody własne			udział w dochodach budżetu państwa			subwencje			dotacje celowe z budżetu państwa			środki ze źródeł pozabudżetowych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	862	998	1039	358	360	378	128	173	205	229	281	307	144	183	149	3	1	-
m. i gm. Biała Rawska	795	969	1030	235	304	298	100	111	105	296	360	441	156	152	161	8	42	25
Rawa Mazowiecka	809	781	867	170	159	179	100	120	97	313	398	475	147	84	90	79	20	26
Cielądz	76	92	99	13	12	13	10	13	10	38	49	62	12	13	12	3	5	2
Sadkowice	865	891	970	262	247	252	90	96	79	307	372	455	144	133	114	62	43	70
Regnów	1085	1242	1225	200	265	364	93	99	85	317	424	593	275	255	167	200	199	16

Razem	4492	4973	5230	1238	1347	1448	521	612	581	1500	1884	2333	878	820	693	355	310	139
--------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------	------------	------------	------------	-------------	-------------	-------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

Tabela nr 58 Dochody budżetów według rodzajów w latach 1997 – 1998 – 1999. (w tysiącach złotych)

(tekst jednolity)

Powiat Gminy	dochody ogółem			z tego:														
				dochody własne			udział w dochodach budżetu państwa			subwencje			dotacje celowe z budżetu państwa			środki ze źródeł pozabudżetowych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	15865	18487	19713	6585	6673	7158	2354	3202	3895	4220	5208	5837	2645	3384	2823	61	20	-
m. i gm. Biała Rawska	9958	12124	12821	2944	3799	3713	1255	1392	1309	3701	4508	5494	1948	1904	2007	110	520	298
Rawa Mazowiecka	6966	6687	7418	1466	1360	1534	863	1028	828	2696	3412	4065	1264	719	771	677	168	220
Cielądz	3352	3997	4249	582	526	566	435	567	424	1688	2140	2665	507	517	512	140	193	82
Sadkowice	5459	5573	6011	1653	1546	1563	570	600	488	1938	2326	2820	908	832	705	390	270	435
Regnów	2128	2388	2362	393	510	701	184	189	163	621	815	1144	538	491	322	392	383	32
Razem	43728	49256	52574	13623	14414	15235	5661	6978	7107	14864	18409	22025	7810	7901	7140	1770	1554	1067

Tabela nr 59 Struktura dochodów w budżetach w latach 1997 – 1998 – 1999. (w procentach)

Powiat Gminy	dochody własne			udział w dochodach budżetu państwa			subwencje			dotacje celowe z budżetu państwa			środki ze źródeł poza budżetowych		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	41	36	36	15	18	20	27	28	30	17	18	14	-	-	-
m. i gm. Biała Rawska	29	31	29	13	12	10	37	37	43	20	16	16	1	4	2
Rawa Mazowiecka	21,1	20,3	20,7	12,4	15,4	11,1	38,7	51,0	54,8	18,1	10,8	10,4	9,7	2,5	3,0
Cielądz	17,4	13,2	13,3	13,0	14,2	10,0	50,3	53,5	62,7	15,1	14,3	12,0	4,2	4,8	2,0
Sadkowice	30	28	26	10	11	8	36	42	47	17	15	11	7	4	8
Regnów	18,5	21,4	29,7	8,6	7,9	6,9	29,2	34,1	48,4	25,3	20,6	13,6	18,4	16,0	1,4
Razem	31,2	29,3	29	12,9	14,2	13,5	34	37,4	41,9	17,9	16	13,6	4	3,1	2

Tabela nr 60 Dochody własne budżetów według źródeł w latach 1997 – 1998 – 1999. (w tysiącach złotych)

Powiat Gminy	Dochody własne ogółem			w tym:																				
				podatek rolny			podatek od nieruchomości			podatek od środków transportowych			podatek leśny			opłata skarbowa			wpływy z karty podatkowej			pozostałe dochody		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	6585	6673	7158	30	19	19	2755	3145	3675	581	199	289	-	-	-	710	690	627	322	360	316	2187	2260	2187
m. i gm. Biała Rawska	2944	3799	3713	941	1082	1056	451	473	550	544	305	362	28	30	24	149	151	179	96	89	79	735	1669	1463
Rawa Maz.	1466	1359	1535	471	555	590	244	279	333	194	51	57	41	46	36	89	114	166	33	42	47	394	272	306
Cielądz	582	526	566	116	121	131	93	106	112	140	33	35	21	21	17	35	35	37	20	27	30	154	183	204
Sadkowice	1653	1546	1563	722	814	679	72	75	244	241	113	122	9	9	11	51	68	60	20	23	15	538	444	432
Regnów	345	316	311	185	183	164	59	88	91	78	22	30	4	5	4	16	15	18	3	3	4	-	-	-
Razem	13574	14219	14846	2465	2774	2639	3674	4166	5005	1778	723	895	103	111	92	1050	1073	1132	494	544	491	4011	4828	4592

Tabela nr 61 Wydatki budżetowe w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 1997 – 1998 – 1999. (w złotych)

(tekst jednolity)

Powiat - Gminy	ogółem			z tego:					
				bieżące			majątkowe		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	10721	10206	20060	10782	14941	16998	3299	3495	3162
m. i gm. Biała Rawska	10408	12853	12827	7563	8645	9366	3245	3908	3261
Rawa Mazowiecka	7545	6668	7364	4309	5255	5005	2946	1408	1269
Cielądz	3373	4037	4296	2688	3787	3894	685	850	682
Sadkowice	5347	5903	6008	3609	4527	5071	1278	1386	1067
Regnów	2198	2208	2808	1218	1524	1883	980	964	973
Razem	45415	49650	53151	32082	37839	42827	13333	11811	10324

Tabela nr 62
Wydatki budżetów w
latach 1997 – 1998 –
1999 w podziale na
bieżące i majątkowe.

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

(tekst jednolity)

Powiat Gminy	wydatki ogółem			z tego:											
				wynagrodzenia			pochodne od wynagrodzeń			pozostałe wydatki bieżące			majątkowe		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	16781	18206	20130	3728	4218	6790	1708	1956	1436	7346	8537	8772	3999	3495	3132
m. i gm. Biała Rawska	10408	12353	12827	2934	3487	4595	1377	1653	927	2852	3505	4044	3245	3708	3261
Rawa Mazowiecka	7345	6663	7154	1742	2006	2672	818	939	595	1839	2310	2618	2946	1408	1269
Cielądz	3373	4037	4276	1201	1423	1943	567	675	404	920	1089	1247	685	850	682
Sadkowice	5317	5903	6138	1638	1920	2767	746	919	591	1455	1673	1713	1478	1386	1067
Regnów	2191	2488	2626	490	626	877	229	292	196	492	606	640	980	964	913
Razem	45415	49650	53151	11733	13685	19644	5445	6434	4149	14904	17720	19034	13333	11811	10324

Tab
ela
nr
63
Wy
dat
ki
bud
żetó
w
wed
ług
rod
zajó
w w
lata
ch

1997 – 1998 – 1999

/ w tys. zł./

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

(tekst jednolity)

Powiat Gminy	Wskaźnik dynamiki						Wskaźnik struktury					
	wydatki						wydatki (wydatki ogółem = 100)					
	ogółem		bieżące		majątkowe		bieżące			majątkowe		
	1998/97	1999/98	1998/97	1999/98	1998/97	1999/98	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	108	110	115	116	87	89	76	81	84	24	19	16
m. i gm. Biała Rawska	119	104	121	111	114	88	69	70	75	31	30	25
Rawa Mazowiecka	90,7	107,4	119,4	111,9	47,8	90,1	59,9	78,9	82,3	40,1	21,1	17,7
Cielądz	119,7	105,9	118,5	112,7	124,0	80,2	79,7	78,9	84,0	20,3	21,1	16,0
Sadkowice	111	104	117	112	94	77	72	76	83	28	24	17
Regnów	113,6	105,5	125,8	112,4	98,4	94,7	55,3	61,2	65,2	44,7	38,8	34,8
Razem	109,3	107,1	118	113,2	88,6	87,4	70,6	76,2	80,6	29,4	23,8	19,4

Tab
ela
nr
64
Dyn
ami
ka i
stru
ktu
ra
wyd
atk
ów
bud
żeto
wyc
h
gmi

n w latach 1997 – 1998 – 1999. /w procentach/

Strategia Rozwoju Powiatu Rawskiego - Plan Rozwoju Lokalnego na lata 2001 – 2006

(tekst jednolity)

Powiat Gminy	Wydatki majątkowe ogółem			W tym:														
				Dz. 40 Rolnictwo			Dz. 50 Transport			Dz. 74 Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne			Dz. 79 Oświata i wychowanie			Dz. 83 Kultura i sztuka		
	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
m. Rawa Mazowiecka	3999	3495	3132	-	-	-	169	46	91	2349	1223	1154	1455	1801	1192	8	-	33
m. i gm. Biała Rawska	3245	3708	3261	1006	464	830	647	524	829	264	107	324	266	206	292	52	20	17
Rawa Mazowiecka	2946	1408	1269	1726	796	798	355	230	152	-	-	8	840	280	274	-	-	4
Cielądz	685	850	682	378	564	304	18	-	139	1	12	9	280	273	203	-	-	-
Sadkowice	1478	1386	1067	481	462	714	259	118	273	15	-	-	700	625	80	-	-	-
Regnów	980	964	913	387	402	444	-	-	-	-	-	-	593	562	398	-	-	-
Razem	13333	11811	10324	3978	2688	3090	1448	918	1484	2629	1342	1495	4134	3747	2439	60	20	54

Tabela nr 65 Wydatki majątkowe w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w latach 1997 – 1998 - 1999.

(w tysiącach złotych)

c.d. tabeli nr 65

W tym:																				
Dz. 85 Ochrona zdrowia			Dz.86 Opieka społeczna			Dz.91 Administracja państwowa i samorządowa			Dz.93 Bezpieczeństwo publiczne			Dz.97 Różne rozliczenia			Dz.59 Łączność			Dz.70 Gospodarka komunalna		
1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
-	22	-	2	19	-	12	84	26	4	-	-	-	300	636	-	-	-	-	-	-
2	34	20	2	-	-	8	44	19	4	-	-	-	-	-	120	898	104	874	1411	826
-	-	-	-	-	-	-	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25	102	-
-	-	-	-	-	-	8	1	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	170	-
-	-	71	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(tekst jednolity)

2	56	91	4	19	-	28	140	105	8	-	-	-	300	636	120	898	104	922	1683	826
Powiat Gminy			Udział w wydatkach majątkowych ogółem w %															Tabela nr 66 Struktura wydatków majątkow ych gmin w wybranych działach klasyfikac ji budżetow ej w latach 1997 – 1998 –		
			Dz. 40 Rolnictwo			Dz. 50 Transport			Dz. 74 Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne			Dz. 79 Oświata i wychowanie			Dz. 83 Kultura i sztuka					
			1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999			
m. Rawa Mazowiecka			-	-	-	4,2	1,3	2,9	58,8	35	36,8	36,4	51,5	38,0	0,2	-	1,0			
m. i gm. Biała Rawska			31	12,5	25,4	19,9	14,1	25,4	8,1	2,9	9,9	8,2	5,6	8,9	1,6	0,5	0,5			
Rawa Mazowiecka			58,6	56,5	62,9	12,0	16,3	12,0	-	-	0,6	28,5	19,9	21,6	-	-	0,3			
Cielądz			55,2	66,4	44,6	2,6	-	20,4	0,1	1,4	1,3	40,9	32,1	29,8	-	-	-			
Sadkowice			32,5	33,3	66,9	17,5	8,5	25,6	1,0	-	-	47,4	45,1	6,6	-	-	-			
Regnów			39,5	41,7	48,6	-	-	-	-	-	-	60,5	58,3	43,6	-	-	-			
Razem			29,8	22,8	29,9	10,9	7,8	14,4	19,7	11,4	14,5	31,0	31,7	23,6	0,5	0,2	0,5			

1999.

c.d. tabeli nr 66

W tym:

(tekst jednolity)

Dz. 85 Ochrona zdrowia			Dz.86 Opieka społeczna			Dz.91 Administracja państwowa i samorządowa			Dz.93 Bezpieczeństwo publiczne			Dz.97 Różne rozliczenia			Dz.59 Łączność			Dz.70 Gospodarka komunalna		
1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999	1997	1998	1999
-	0,6	-	0,1	0,5	-	0,3	2,4	0,8	0,1	-	-	-	8,6	20,3	-	-	-	-	-	-
0,1	0,9	0,6	0,1	-	-	0,2	1,2	0,6	,01	-	-	-	-	-	3,7	24,2	3,2	26,9	38,0	25,3
-	-	-	-	-	-	-	-	2,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,8	7,2	-
-	-	-	-	-	-	1,2	0,1	4,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	0,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	12,3	-
-	-	7,8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
0,02	0,5	0,9	0,03	0,2	-	0,2	1,2	1,0	0,06	-	-	-	2,5	6,2	0,9	7,6	1,0	6,9	14,2	8,0

Tabela nr 67 Dochody budżetowe powiatu rawskiego według rodzajów w 1999 r.

	w przeliczeniu na 1 mieszkańca	ogółem	
		w tys. złotych	w %
Dochody ogółem	479	24013	100
w tym:			
dochody własne	10	514	2,1
udział w dochodach budżetu państwa	5	241	1
subwencje	251	13219	52,8
dotacje celowe z budżetu państwa	208	10780	43,4
środki ze źródeł pozabudżetowych	5	259	1

Tabela nr 68 Wydatki budżetowe powiatu rawskiego w 1999 r.

	w tys. złotych	w %	w przeliczeniu na 1 mieszkańca
Ogółem	25 153	100	485
w tym:			
bieżące	22 496	89,4	434
majątkowe	2 657	10,6	51

Tabela nr 69 Wydatki majątkowe powiatu rawskiego w wybranych działach klasyfikacji budżetowej w 1999 r.

	w tys. złotych	w % ogółu
Wydatki majątkowe ogółem	2 657	100
w tym: Dz. 40 Rolnictwo	-	-
Dz. 50 Transport	317	11,9
Dz.74 Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	-	-
Dz. 79 Oświata i wychowanie	723	27,2
Dz. 83 Kultura i sztuka	-	-
Dz. 85 Ochrona zdrowia	68	2,6
Dz. 86 Opieka społeczna	5	0,2
Dz. 91 Administracja państwowa i samorządowa	44	1,7
Dz. 93 Bezpieczeństwo publiczne	1 500	56,4
Dz. 97 Różne rozliczenia	-	-

